

שאלה ברוח האמת וקול האמת ביער אולם

ספר

לבוש הבוץ ואהרמן

והוא הלבוש הרבועי שלבוש המלכות אשר חבר הנאמן
 מוה' ר' מרדכי יצ'ו נקרא יפה וקרא שסו לבוש
 הבוץ ואהרמן על שם הפסוק ומרדכי יצא לבוש
 שלכות ונוסר ותכריך בוץ ואהרמן וגו' והוא כולל
 כל דיני סדר נשים המבוארים בטור אבן
 העזר כמבואר בהקדמה ראשונה
 הנדפסת עם שנים לבושים
 הראשונים אשר המה
 לבוש
 התכלה ולבוש החור ע"ש :

נרפס פה קק פראג הבירה

תחת ממשלת אדונינו הקיסר רוסי רודולפוס י"ה ותהנשא מלכותו אכ"ר

ביום יום ד' י"ב ימים נראה חג סכטלפ'ק

על ידי משה בן מהר"רי בצלאל כ"ץ וצל מחוקק

האדנא לכנס ביום' משו' דאף בכל ימי שבוע אין לנו כתי
 דינין קבועין ומי שיש לו עסק מקבץ שלשה ומסדר טענותיו
 לפנייהם והיכול לעשות אפילו בשבת :
 אן נשאין נשים בחול המועד לא בחולות ולא אלמנות
 ולא מיבמין אבל מחזור גרושתה מן הנישואין אבל לא
 מן האירוסין ומעמא מסוס דאין מערבין סמחה בשמחה
 ועל בלוש החוד סמן הקסו' ומותר לישא בערב המועד
 דיין מי שהגין צרכי סעודה ואירעו אבל על בלוש עז
 סימן שס"ב :

סד מצוה לשמח חתן וכלה ודין גת וכלת
 ובוד' סעיפים :

א אפרו חז' מצוה גדולה לשמח חתן וכלה ולרקד בפנייה
 ולומר שהיא נאה וחסידה ואפילו אינה נאה כדי להכבד
 על בעלה שכן מצונו בכל אנשים ששאלו לאברהם איה שרה
 גומר כדי להכבד על בעלה והרואי יומיה לנבייגה הוה כמו
 יום נישואין הראיל ונתקשרו בכנים וחזרה שדה להיות לה
 ארח כנשים לפיכך מצוה גם כן להכבד הכלה על בעלה
 ביום נישואיה ואמרו על רבי יהודה בר אילעי שהיה נושיל
 בר של הדס ומרקד לפני הכלה ואמר כלה נאה וחסידה וכל
 הגנהה מסעודה חתן ואינו משמחו עובר בה קולות כלומר
 לא זכה לאילו הה' קולות בנחמתי ירושלים דנהיב בה קול
 ששון וקול סמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה'
 וגו' ומכשילין אפי' הלמוד תורה להבנסת כלה לחופה :
 ב ואף על גב שמצוה לרקד בפנייה אמרו להסתכל בה ואף
 על גב שעל ידי ההסתכלות בה יוכל לשכחה ביותר
 ולחבבה על בעלה יותר אפי' הבי אפוד כדי שלא יבא לירי
 דהוד כמו שאמרו בשאר נשים ככל מקום מותר להסתכל
 בחכשטין שעליה וכפרעת ראש סוזה אינו מביא כל כך
 לירי והחזר לפיכך פשיס כדי לשכחה ולחבבה בה מותר אף
 על גב דבשאר נשים אמורים גם כזה :

ג ככר בחבטו בלבוש החזר סימן הקס' שכלל שמחה
 צריכין לעשות סוס דבר זכר לאכילת ירושלם כדכתיב
 אם לא אעלה את ירושלים על ראש סמתינו נוסר ואכרו זל
 זה אפר ומקלה כסראס חתנים שנהגין בשעת ברכת החופה
 שהוא עיקר השמחה לחת אפר כראס חתנים וכניחון האפר
 במקום הפילין דכתיב לשום לאבילי ציון לחת להם פאר
 תחת אפר ופאר הייט תפילין אלא במקום תפילין מנחלה
 ויש מקומות שנהגו לשבר הכוס אחר שכרבו השכעה ברכות
 תחת החופה ואנו נוהגין במדינות אילו שהחזק כשבר הכלי
 שכרבו עליו ברכת אירוסין וכל מקום ומקום עושה זכר
 לאכילת לפי מהנהגו נהרא נהרא ופסטיה דיין זריקות אוכלין
 לפני החתן והכלה עיין בלבוש החכלת סימן קע"א :
 ד מה וכלה • שפנעוזה בזה מעבירין את הכס' שלפני
 הכלה ליחן לה את הדרך דכבוד חיים עדיף :

סה כמה דיני כתובה וכו' ג' סעיפים :

א אחיל אפיר לאדם לשהות עם אשתו בלא כתובה
 שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וצריכו חוקק שכתוב
 לה שש' כתובה ככתב וישעבד לה נכסיו כדי שיהיה כל
 נכסיו מסועבדין לה ככס' בעד כתיבתה וזו אף אם
 לפעמים יבעים עליה עד שעלה בדעתה לנטרם כתיב בעסו
 יהיה קסה בעיניו לכתיב נכסיו ויחן כתיב ויבין כך
 יתפיים ולא ינטרנה אבל אם ירצה לירדה לה כתובה
 במעוה או כסאר כשלשילין אין סועבדין לו שכיין סתרא
 כתיבה כוננה לפני ליחן לה רשעות או הסלשילין הנה

גם כן קלה בעיניו להוציאה מחוץ הכעס אם יבעים עליה
 ועוד שמה יאבדו או יחולו לפיכך צריך שיכתוב לה שש' על
 עצמו כדי כתיבה והיה כל נכסיו מסועבדין לה והבעל
 הוא כלוה נבה וצריך הוא לחת סכר הסופר והתמידו עוד
 סעפילו בו כיום שהכניסה לחופה אסרו לו להחייחר עם
 הכלה קודם שיכתוב לה כתובה ויש מקילין ומחייבין להחייחר
 עשה בו כיוס שאו ב' אונ' ימים בלא כתיבה וכלכר' שלא
 יבעול בלא כתיבה ויא' דה' אש' עיר עליו עדים ויקנו מ'זו
 שדה חייב לה גנת או מאתים ושעבד לה נכסיו על זה סני
 בלא ק' כתיבה דקניין לכתיבה עומד קס' חולקין ואמרים שאין
 לסמך אעדים לכתחלה רק בשעת דהחוקידי סיהא לו
 פנאי לכתוב צריך לכתוב וכן ראוי להורות ואם רצה להעמיד
 לה ערב קבל' בעד הכתיבה והחנה עכה שהוא יהא פסור
 מסנה והוא לא תתבע אלא הערב זה גם כן אסור' דככה' ג'
 גם כן הוא קלה בעיניו להוציאה כיון שאין לה שיעבוד קליו
 אלא צריך שיהא שעבדה גם עליו ואין לעדים לחתום
 הכתיבה אלא לאחר שקבל החתן קניין לפנייהם שהרי שקד
 הם חותמין ויש מקילין בזה מפני שסתמא מקנה לה וכן
 לפעמי' עדים שחותמין על הכתובות שקראו תל' החופה
 אף על פי שהם לא סמקו הקריאה אף על פי דלאו שציר
 עכר אין לסנות מנהגן שלא להוציאלעו על הכתובות
 הראשונות אם יוכל לשעבד עצמו לכתובת ברבר' שלא בא
 לעולם על בלוש י' ש' ס' :

ב אם אינו יכול לכתוב לה כתובה כ' בשבת או ששכח
 לכתובה יכול ליהן לה משלפ' כנגד כתיבתה וקבל
 עליה אחריות אם יאבדו או יחלו וזו מותר לו לבעול עד
 שיהא לו פנאי לכתוב וכשהיה לו פנאי יכתוב לה מיד :
 ג ואם כתב לה כתובה ונאבדה או שמחלה לו וכתבה לו
 התקבלתי כתיבתי צריך לכתוב לה אחרת בעיקר הכתוב'
 שאסור לו לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא עיקר
 כתיבה שתקנו לה חכמים מטעם שלא תהא קלה בעיניו
 להוציאה אבל התוספות במחלה אין צריך לחזור ולכתוב לה
 אם לא ברצונו שהרי מחלה עיר שכבשוה כרקוס או שגלו
 מן העיר ואכרו הנשים הכתובות שלהן צריכין לתרש
 הכתובות לנשיותיהם אף על פי שיש לומר שמה ימצאו
 אחר כך כתיבתיה או יוחזרו להן מכל מקום אחר שהכתובות
 כחזקת אבודות צריכין לכתוב כתיבות אחרות ואם אין ידוע
 סך כתיבתן שם כתיבות אם נסארו קצתן צולגין כתיבתה
 ואם לאו דנין על פי זקני העיר לפי המנהג העש' לפי עשרו
 והעני לפי ענינו כשנאבדה הכתיבה וכתב לכתוב לה אחרת
 צריך לכתוב לה כך גדולה כמו שהיתה הראשונה :

ד אשה שנאבדה כתיבתה שצריך לכתוב לה אחרת אי
 ידעי שהרי זימנא קמא כתיבה היא זימנא ואי לא ידעי
 כתיבי מהסתא אבל כתיבתי כתיבתה הראשונה ונוצה
 לכתוב לה אחרת אין כתיבין לה אלא ממש של עכשיו שלא
 חשתי מ' זימנא קמא שכר מחלה עליו והשוף שלא כתיב
 שאין השיעבוד מתחיל אלא מהסתא :

ה אם סברה כתיבתה לבעלה צריך לכתוב לה כתובה
 אחרת כיוסלא תהא קלה בעיניו להוציאה אבל אם
 סברה כתיבתה לאחר אין צריך לכתוב לה כתיבה אחרת
 שפני זה לא תהא קלה בעיניו להוציאה שאם יוציא צריך
 לפתע הכתיבה לזקק כמו שהיה נוהג לה :

ו וכמה שיעור כתיבה אמרו חכמים זל' דל' תורה דהכח'
 נישואיה מ' כתיבה יכתוב מ' אה' וזו ולאסמה שאין
 חבתה כל כך יכתוב מנה כי שיעור זל' דל' כתיב' לא תהא קלה
 בעיניו להוציאה וכתובה זו היא דרבנן שאמרו שיכתוב לה
 כתיבה מן השמים שאמרו ולפיכך אמר קצת דל' דל' כסף
 סרנה קמאר כמו כל שיעור דרבנן נמצאת אחר כתיבת
 בחולה

* לבוש הבין וארגמן הלכות בתובות *

בתולה הם שלשים ושבעה דרה'ם וחצי'כסף צרוף וכתובת אלמנה מחציתם שהם י'ח דרה'ם ושלושה דביעי כסף צרוף ועל בלבוש על סימן רצ'ד ופי' שה ערך המטבע שנקראת דרה'ם וכל זה לדעת קצת פוסקים דס'ל שכתובות בחולה ש'נה רק חזי דרבנן שמתאים של בחולה עולין ששה פלעים ורביע סלע ויש פ' שמסערי כתובת בחולה עשרה זהובים ואלמנה חמשה זהובים אבל לדעת קצת פוסקים מאתים של בחולה ושנה של אלמנה מסערי בזווי דאורייתא והוא סמנה פעמים יותר ונהגו לכתוב דחזו ליכי מדאורייתא וכן אנו נוהגין ולא משום דס'ל וכתובת אשה היא דאורייתא שלא פצינו בחורה שצריכין לכתוב לאשה כתובה אלא ק'ל שאין כתובת אשה אלא מדרבנן ומשום דק'ל דסעמא דתקנו רבנן כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה נר' לנו רפאתים ומנה זווי מרינה דבר מעט הוא שעריין תהא קלה בעיניו להוציאה לכך מפרשינן הא דתקנו רבנן מאתים לבתולה ולא למנה מנה בודאי לא אמרו אלא כמטבע כסף היחזר בכדה הכתובה בתורה והוא כסף צורי ולפי שמצינו בתורה בקנס בתולה חמישים שקלים וכתיב כרו כמורה הכתולות אסמכו רבנן אהאי קרא להת כתובה לבתולה חמישים שקלים כסף צורי שהם מאתים דיתים ומה שנהגו לכתוב דחזו ליכי מדאורייתא לא דמדאורייתא חייבין לכתוב אלא כדי שלא ישעה אדם לומר כיון שהוא דרבנן לא תנבה אלא סלעים דרבנן לכך מפרשינן דהל' סלעים דאורייתא אבל רבנן תקנוה והכי פירש' ויתבנה ליכי פהר בחולייכי כסף חזי פאתן דחזו ליכי מתיקון דרבנן שתיקנו לתת מטבע דאורייתא כו' ויא' שכותבין דחזו ליכי סתם ומנהג לבתולה דחזו ליכי מדאורייתא אבל לא לאלמנה משום דידוע לכל דכתובת אלמנה היא חציה של בתולה ולא אתי למטעני וכל זה במקום שאין מנהג אבל במקום שיט מנהג הולכין בגביית הכתובה אחר המנהג וכמו שיבאר לקמן בע'ה :

אם יש משפח' שנוהגין לכתוב בכתובתן יותר משיעור חכמים אין לפחות בידם ולא עוד אלא אפילו שחר מבני המשפחה הריא שנסא אשה ולא כתב לה כתובה לאשהו מנבינן לה כתנאי בית דין כפי מה שרגילין בני משפחתו לכתוב לפיכך אשה שאברה כתובתה ודקדקי בכתובות קרובותיה כפי מה שנהגו לכתוב בני המשפחה כותבין לה ואפילו כתב לה דחזו ליכי אפילו הכי נביא כמנהג בני משפחתה דהכי קאמר לה דחזו ליכי לפי מנהג בני משפחתה ואם כתובות נשי משפחתו יתירות מכתובות נשי משפחתה כולל לה לפי מנהג בני משפחתו דבעולת בעל קרייה חמנה מלמד שעולה עמו ואינה יורדת :

וא' הנושא אשה שהם כותב לה לפי המנהג וכן היא שפסקה להבנים נחמת כפי מנהג הפרדנה והא' לך קצת מנהגו מדינה זו' ממה שהאשה מכנסת לבעלה דה' מעות הן בנדים והוא מקבלן עליו והן באחריותו נקרא נדוניא בכל מקום ואינה נגביה אלא עם הכתובה אבל לשאר דברים אין דינו ככתובה כמו שנתבאר לקמן ויש מקומות שהחתן מוסיף לה כנדוניא וכותב לה יותר ממה שקבל והולכין בזה אחר המנהג. וס'ן הסהם אחריות הנדוניא עלי כנכסי צאן בחול ואם ירצה להגי' לה הנדוניא וכרשותה ושלא לקבל עליו אחריות עליה הרשות בידו ועל ריש סימן צ'ג וק' עוד מדינן אילו נוהגין כשהאב קיים משיא את בתו כותבין בכתובה וכן נדוניא והנעלת ליה מבי אביו וכשאין האב קיים כותבין הנעלת ליה מבי נשא מיהו אם שינה לית ליה דרטי השונות עניין אחד הם ואין חילוק ביניהם / בכתובת גלושה מותבין מתרבתה כדי שירעו שהיא נרושה ואסורה לכהנים וכשכאה לנבות כתובתה מנבין לה מה שככותה לפי מנהג הכרינה ואם היא אופרת שדסיף לה יותר מן המנהג הפרדנה צריכה להביא ראיה לדבריה או כתובה שקיימת אבל אם יש בידה שטר כתובתה ואינו מקיים או אחד מן הערים החתומים עליה הוא פסול אף על פי שמראה נם התנאים שהיו ביניהם שקבל עליו בקנס גדול לכתוב לה כך וכך אינו גובה אלא לפי המנהג דאף על גב שכתוב כך כתנאים ששיעבד עצמו לכתוב לה מטעם לא כתב לה והכתובה אינה ראייה להוציא מן היורשין שהיא אין הכתובה מקיימת ואין בה אלא ער אחד כשר ובמה קנתה השוחר שאין מוציאין על פי ער אחד ועל סימן ק' ובכל אילו הרברים וכיוצא בהן מנהג הפרדנה הוא עיקר ועל פיו אנו דנין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל המדינה : פירו' אם רוצה להתנית ולפחות לאשמו' מן המנהג הרשות בידו ובלבד שלא יפחות ממה שתקנו רבנן ודוקא שהנהגה כן בשעה שעשו השידוכים אבל אם עשו שידוכין סתם ושיעבדו עצמן בקנסות צריך לכתוב לפי המנהג ולא יוכל לשנות ויש נוהגין לכתוב כל הכתובות כשזה אפי' לא הכניסה לו כלום כדי שלא לבייש אותה ואם ירצה להוסיף לה מוסיף לה בשטר בפני עצמו ואם ירצה לפחות

אם יש משפח' שנוהגין לכתוב בכתובתן יותר משיעור חכמים אין לפחות בידם ולא עוד אלא אפילו שחר מבני המשפחה הריא שנסא אשה ולא כתב לה כתובה לאשהו מנבינן לה כתנאי בית דין כפי מה שרגילין בני משפחתו לכתוב לפיכך אשה שאברה כתובתה ודקדקי בכתובות קרובותיה כפי מה שנהגו לכתוב בני המשפחה כותבין לה ואפילו כתב לה דחזו ליכי אפילו הכי נביא כמנהג בני משפחתה דהכי קאמר לה דחזו ליכי לפי מנהג בני משפחתה ואם כתובות נשי משפחתו יתירות מכתובות נשי משפחתה כולל לה לפי מנהג בני משפחתו דבעולת בעל קרייה חמנה מלמד שעולה עמו ואינה יורדת :

אם ירצה החתן להוסיף על שיעור כתובה שכתבו יכול להוסיף ולא אמרינן האויל ועבדי רבנן קצתה לכתובה הרי הוא מבייש מי שאין לו' שלא אמרו רבנן קצתה זו אלא שלא לפחות כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא אבל אם בא להוסיף מוסיף ותוספות זה שמוסיף יש דברים שדינו בהם בעיקר הכתובה ויש דברים שחולקים הם מעיקר הכתובה כמו שיתבאר לקמן בע'ה וכשמוסיף אין צריך לפרש עיקר הכתובה בפני עצמה והתוספות בפני עצמה אלא כולל הכל ביהר אם ירצה ויש חולקי' וס'ל שצריך לכתוב הכתובה של מנהג המדינה בפני עצמה והתוספות בפני עצמ' וכן נוהגו דכ'ה' אין כאן משום כדי שלא לבייש את מי שאין לו דלויא כיסופא כהכי כיון שעיקר הכתובה היא שוה לשאר כתובות וכי אילו בעי למיתב לה מדיליה מי לא מצי ירוב לה דכי איכא למיתב לכיסופא כשבוללין עיקר הכתובה יחד עם התוספת וכותבין לזו מורה אחד ולזו מורה אחר יותר או פחות אז איכא כיסופא אבל כ'ה' לא כתובה שכתוב בה ודן נדוניא והנעלת ליה כך וכך דינרים כו' והוסיף לה מן דלילה כך וכך אין עיקר כתובה בכלל שלא הוסיף לה זה אלא כנגד מה שהכניסה לו וצריך לשלם לה עיקר כתובה בפני עצמה ער שיהא כתוב בה ויהבינא ליכי מורה בחולייכי כסף חזי אלף כו' דבלשון זה כולל עיקר הכתובה עם התוספות :

יש מי שאומר שמה שנותן לה כשעת נישואין אין צריך קניין דהן ג' נם כן בכלל הרברים הנקנין באמירת משום חבת נישואין ויש חולקין :

ב להרא בתולתא עם היא אלמנא כותבין ארמלתא לומר שכתובתה מנה ואם היא גרושה כותבין מתרכתא ואם היא חלוצה כותבין חלוצתה כדי לפרסומי ולגלויה שהיא אסורה לכהן ואם היא אנושה או כפופה יש כותבין סהם אמר לה להרא פלוגית ואין כותבין בעולה בי גמאי הוא לה להובד זה יש אומרים שצריכין לכתוב בעולה וכן עיקר כדי לפרסם שנבעלה ושמא אסורה לכהן דנבעלת לפסול לה דעכשיו רחב פסולי אצלה שררי יש גוים הרבה הקסולי אנת לכתובת ואם היא שתוקית או אסופית ולא ידעי למיכתב סם אבות כותבין בת פלתי כדי להודיע גב שהיא פנוטה ואסורה לכהן ואין כותבין בת אברהם אבינו ולא ליתן למטעי לומר דניורת היא דהיא עדיפא משתוקית ואסופית להבסיר זרעה אפלו לכתובה כמו שנהבאר לעיל סימן ז :

ג פלוגית בת פלוגית באין אין כותבין מרהה ביה שערין לא הוזכר שנתרצית להיות לו לאשה כי מרת הוא לשון שרה ובעלה ואין לאשה מעלה וכבוד כל זמן שלא נישאת ויוצאת מרשות אביה אף על גב דכשנשאת גם היא ברשות הבעל מכל מקום עולה עמו שהיא עקרת הבית אסת חבר כחבר :

ד ואנא אפלה ואוקיר כו' אף על גב שיצאה יותר תנאי כתובת כגון אם לקת חייב ברפואתה ואם נסכית חייב לפדותה תקנו חכמים דברים ההווים המיד והשאר אף על גב דלא נכתבו כאילו נכתבו דמו מכת תנאי כ' ד' א' אפשר דכוליהם הם בכלל אפרנס דהכל נקרא פרנסה :

ה מהר בתוליכו כו' ואם אינה בתולה כותבין ארסולותיה או מתרתיכי או חלוצתיכי :

ו וכן כסף זוזים מאתן עם אינן בתולה כותבין כסף זוזי מאה דחוו ליכי מדרבנן גם יש שאין כותבין לשאינה בתולה מהר אלא כותבין ויהיבנא ליכי בכתובתיך כסף ארסולותיה או מתרתיכי או חלוצתיכי זוזי מא' דחוו ליכי מדרבנן ולא מציעו מהר אלא בכתולה דכתוב כמהר הכולו' ומוזניכי היינו שאר וככותיכי וספקיכי היינו כפות ושאר צרכיה' ויסעיל להתיכי היינו עונה :

ז וצביאת מרת פלוגית בתולתא דא כוכאן כותבין בתולתא אחר פלוגית ואין כותבין וצביאת בתולתא דא מ' פלוגית שכיון שכתבין מרת פלוגית מרקוקין להודיע שנעשית מרת שהיא לשון של נשואה כלומר עקרת הבית בעוד שהיא בתולה ומשום שכותבין גב בתולה כותבין גם כן כשאינה בתולה כגון באלמנה כותבין מרת פלוגית ארמלתא דא ואין כותבין וצביאת ארמלתא דא מרת פלוגית כו' כדי שלא לשנות מן הכתובות והוא ליה לאנתו בו והוא כותבין בלא יוד אחר היר' מפני דהוא כבוד הוא תרגום של הייתי והוא בלא יוד הוא תרגום של והיתה אשר לא היתה לאיש תרגום ולא הות לגבר :

ח והנעלת ליה יכי אבותה כותבין כשהוא קיים ואם אינו קיים כותבין מבי נשא אע"ג שאין הפרש בניהם נהגין כן ואסופי' ושתוקי' ולא ידעין מי הם אבותיה מן האב יכתוב סתם דהנעלת ליה בין בכסף כו' :

ט בין בכסף בין כהב כו' מה שכתבין כל אההאריכות ולא כותבין סתם דהנעלת ליה שיה כסף במאה זקוקים כו' היינו משום כבודה לומר שנתנה לו כתובה גדולה כסף זהב ותבשימין ולכן אפילו לא הכניסה לו כלום כותבין הכי מש' כבודה ולא פחזי כשיקרא ביה שהוא מודה בכך דהודאות בעל דין במאה עדים דמי' ועוד משום דצריכין לכתוב שהכניסה לו מאני ולבושא ושפרשי דערסא כו' להודיע שהכניסה לו אותם ולא יהא לו רשות לפסוק בלא רשותה משום שכתב כי אביה' ובטעם זה שיישכין קצת נופח הכתובת שכותבין בין בכסף בין כהב בין כחכשיין

לאחות לה כותבת היא לובש אה' כ' וכך קבלתי על כתובתי ובלבד שישאיר לה מאתים לכתולה ומנה לאלמנה וכן אנו נוהגין במדינת אילו :

יב נשא אשה ממקום אחר על דעת שהדוד עמו במקומו תולכת אחר מנהג מקומו דהא על דעת כן נשאה :

יג יש מקומות שרגילין לחתום בכתובה הרבה עדים אפילו פסולים לכבוד ושני עדים כשרים התחומים כראש ועל פיהם מקיימין הכתובה אבל מקומות שאין רגילין לחתום בכתובה אלא פשרים הראויים להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרות דהיאך יעיד וחתום והוא לא קרא מה שכתוב בה ולכן עם הארץ שבא לגרש ואמר שלא הבין מה שרצה לכתוב כתבאיש אובכתובה אינו נאמן דמסתם העדים לא חתמו אא"כ קראו בפניו תחילה על פה בלשון שרבי' ואחר כך חתמה :

טו דין נוסח הכתובות בתולות ואלמנות וכתובה דאירכסא וכו' י' א' סעיפים :

א נוסח כתובת בתולה בשני בשבת כיום שלשים יחדש כסלו שהיא ראש חדש שבת שנת חס' אלפים ושלש מאות וחמשים וחמש לבריאת עולם לכתיב שאנו מגין כגון עיר פזגן ארץ רבי פלוני בר פלוני אמר לה להרא בתולתה פלוגית בת פלוני הו' לי לאנתו כרת משה וישראל ואנא אפלה ואוקיר ואזון ואפרנס יתיכי כהלכת גוברין יחדאין דפלחין ומיקרין חנין ומפרנסין לנשהוין בקייסא ויהיבנא ליכי מהר בתוליכי כסף זוזי מאתן דחוו ליכי ארסולותיה ומוזניכי מתרתיכי וספקיכי ויסעיל להתיכי כהודיה כל ארעא וצביאת מרת פלוגית בתולתא דא בת פלוגי והוא ליה לאנתו דין נחניא דהנעלת ליה מבי אבות בין בכסף בין כהב בין בתבשימין במאני ולבושא בטימשי דידה ובטימשי דערסא דהכל קבל עליו רבי פלוגי חתן דגן בר פלוגי במאה זקוקים כסף צרוף וצבי רבי פלוגי חתן דגן בר פלוגי והוא י' לה סן דליה עוד פאה זקוקים כסף צרוף אחרים כגנרן סך הכל סאתים זקוקים כסף צרוף וכך אמר רבי פלוגי חתן דגן בר פלוגי אחריות שטר כתופתא דא ונדוניא דן וחוספאה דא קבלתי עלי ועל ירתי כתרמי להחפרע מן כל שפר ארנ גכסין וקנינין דאית לי חתח כל שמיא דקנאי דעתיד אנא למקני נכסין דאית להון אחריות ודלית להון אחריות כולהן יהון אחראין וערבעין לפרוע מנהון שטר כתופתא דא נדוניא דן וחוספאה דא מאני ואפילו כן גלימא דעל בהאי בחיי ובמתי מן יומא דגן ולעלם ואחריות שטר כתופתא דא ונדוניא דן וחוספאה דא קבל עלי רבי פלוגי חתן דגן בר פלוגי כחומר כל שמרי כתובות דנהיגין בכנת ישראל העשויין כתיקון חכמים ולא כאסמכתא ודלא כשופטי דשמרי וקנינא מן רבי פלוגי חתן דגן בר פלוגי למרת פלוגית בתולתא דא בת פלוגי ככל מה דכתוב ומפרש לעיל במנא דכשר למקניא ביה :

הכל שרד וקיס :

ב משש פשי ענייניה ולטונה ופירשה משפשי הימים כשבעה יומי מספרים בכמה בחדש וסמח התדסים בתכאוד הכל הולכת נישין סימן קכ"ו יש לכתוב יחדש ולא לירח ולא ליפתח פה לשמן דגבי ירח כתי' נירושך דכתי' ברס ירחים' ועוד גבי נישושין כתוב ל' תרש דכתיב כתיקא אים אשה חדשה' למגין כתר יוד איך ר' פ' כ' כגון אין כותבין החתן עד אחר וצביאת כו' כיון דעדיין לא החבר שנתרצית לו דאשה להחזק לו לאשה' וגם אין כותבין פלוגי בר פלוגי דגן א' פלוגית דא כיון דלא החברו כבר דגן דא לא שיק' אלא כשהחברו כבר תחלה :

הלכות כתובות

לבוש הבוץ וארזמן

נשאה ואין לה אלא מנה ולפיכך אין לו עליה גם כן מענת בתולים :

ג נזירה ושבוייה ושפח' שנתניירו ושנפרו ושנשהחררו פחות מבת נ' שנים ויום אחד כתובה ממתים דאפי' אם תמצא לומר נבעלו בעוד נזירות ושביות ושפחות בתולותיהן חוזרות דכשנבעלה פחות מנ' שנים בתולותיה חוזרות ויש לה מענת בתולים נתניירו או נפרו ונשתחררו מבת שלש שנים ויום א' ומעלה כתובת מנה ואין להן מענת בתולים דמסתמ' בחזקת בעולות הן :

ד קטנה פחות מבת נ' שנים ויום א' שנבעלה אפי' כא עליה גדול עדיין בתולה נחשבת דהא בתוליה חוזר' וכתובת' מאתים וקטן פחות מכן ש' שנים ויום א' שבא על הנדול ונישאת כתובת' מאתים שאין ביאתו ברא' עד שיהא בן ש' שנים ויום א' ודוקא שלא השיר בתוליה אבל אם השיר בתוליה אינן חוזרות ואין לה אלא מנה שהרי מ' מ' אינה בתולה ולא עדיפא ממוכת עין דכתובת' מנה :

ה הכונס אשה ע' מהא בתולה ונמצאת בעולה אף ע' דלענין קידושין מקודש' לענין כתוב' אם רוצה לנרשה אין לה כתובה כלל אפילו מנה אין לה דה' לה מקח טעות אבל אם כנסה ע' מהא בתולה ונמצאת מוכת עין אין זה מקח טעות כ' דרוב בני אדם אינם מקפידין על זה לפיכך כתובת' מנה כמו בהכיר בה שהיא מוכת עין שאין לה אלא מנה דהא מ' לאו בתולה היא :

ו בתול' שהיא בוגרת אע"ג דסתם בוגרת כלו בתוליה כמר שיתכאר בטי' שאחר זה אפי' כתובת' מאתים דמ' בתול' היא סתם סומא כתובת' מאתים דבחזקת בתולה היא ולא אמרי' מסתמא לא היתה זכולה לשמור בתוליה דמשום סמיות' נחבט' לפעמים בקרקע ונשרו בתוליה אלא ס' דכול' להשמר והיא בחזקת' כשאר בתולות ואם לא ימצא לה בתולים יש לה מענת בתולים ואילו נ' אם הכיר בה שהיא איילונית ואע"פ נשאה הרי היא כשאר בתולות וכתובתה מאתים ואם לא הכיר בה הרי היא מקח טעות ואין לה כתובה כלל :

ז השוטה לא תקנו לה נישואין כלל שהרי לא תוכל לשמור עצמה ולא תהקיים התקנה שיתקנו לה וכ' שאין לה כתובה ממי שכנסה שאין אדם דר עם נחש בכפיפה :

ח והחרשית תקנו לה נישואין מדבריהם שהרי יכול לשמור עצמה ותהקיים תקנה אבל לא תקנו לה לא כתובה ולא מזונות ולא שום הנאי מהנאי כתוב' דחש חז'ל אם יתקנה לה כתובה או תנאי כתובה יסנעו מלישא אותה לפיכך ל' נשאת לפקח או לחרש ושוטה אין לה כתובה ואם כנס החרשית ונתפקחה ורוצה לקיימה יש לה כתובה ותנאי כתובה כמאן והלאה ואין כתובת' אלא מנה שהרי עכשיו אינה בתולה שהרי כבר נבעלה ואם כנס שוטה ונשהפית ורוצה לקיימה צריך לקרשה שקידושין ראשונים אינם כלום וצריך לכתוב לה כתובה ותנאי כתובה וכתובתה מנה :

ט ואם נשא חרשית או שוטה וכתב לה כתובה אפילו מאה מנה כתובתה קיימת שהרי זה רצה כרצונו להזיק נכסיו ואיהו דאפסיד אנפשיה :

י חרש או שוטה שנשא נשים אף על פי שנתפקח החרש ונשתפה השוטה אין לשניהם כלום ולא תקינו להם חז'ל כלום אפי' לחרש בד' כשאין רוצי' לקיים אבל אם רוצין לקיימן אחר שהבריא לא עדיפי משאר אנשים שאסורים לשהות עם נשותיהם בלא כתובה וצריכין לכתוב לה כתובת וכתובתן מנה דהא בעולות הן ואם הכ' השיאו את החרש לפקחית וכתבו לה כתובה על נכסיו נשלת כל מה שכחבו לה ב' דלא נרע מאילו תקנו לו שפחה לשמשו אבל השוטה אין ב' ד' משיאו אותו שלא תיקנו דבגן נישואין לשוטה כלל בגן זכר בין נקיבה שהרי לא התקיים הקנתם : וא לקטן

כתבשיטין במאני דלבושא ובשימושי דערסא שיש לדרקק למה כותבין מלת בין בכסף וכוזה ובכתבשיטין ואין כותבין בין במאני דלבושא ובשימושא דערסא ומיישבין דלכך אין כותבין בין במאני כ' משום דבין משמע קצת ספיקא אם הכניסה לו זה כלומר אפילו אם תמצא לומר שהכניסה לו זהב וכסף כ' סך הכל כך וכך כ' ואף על גב דיכול להיות שלא הכניסה לו זה אלא דברים אחרים כסך זה אבל על מאני דלבושא כ' לא רצו לכתוב בין לומר שמודה הוא שהכניסה לו ודאי מאני דלבושא ושימושי דערסא ונ' שלא יהא לו רשאי למכור :

מן הדין היה ראוי לזוהר שלא לכתוב הכתובה עד אשר שקבל החתן הקניין דמיהו כשיקרא ונס היה סך הראוי שלא לתתום הכתוב' עד אחר החופה דאיך יחתמו על וצביאת מרת פלונית וקוה ליה לאינתו קודם שתיכנס לחופה והוא שקר נמור ומה שהעולם אין נזהרין כזה משום דלפעמים כשעושים החופה בע' שיש הנירא ביניהם ומשהיז החופה עד סמוך לחשיכה ואם היו מאחרין החרמה עד אחר החופה לא היו יכולין לחתום מחמת שהוא שבת לכך חותמין קודם לכן בכל הכתובות וסומכין כיון שעסקין באותו ענין לא מחוי כשיקרא אבל יש מקומות שנהגו שאין לחתמן הכתובה עד אחר החופה ונעשה הקניין כפניהם כשהבלה עושדת תחת החופה :

יא נוסח כתובה דאירכסא מה דהות קדמא בכך וכך בשבת בכך וכך בחדש פלוני שנת כך וכך כ' שאנו מנין כאן בעיר פלוני איך רבי פלוני בר פלוני אתא לקדמא ואמר לנא הך מרת פלונית בת פלוני הוה נסיבת לי בתולתא או ארמלתא או מתרכתא לאנתו מן קדמת דנא כהלכת' בנת ישראל דמתנסכין לנזבריהון בקידושין וכתובתה וכו' א אירכס שפר כתובה דהות כתיבה לה שהיה וימא דאתניסכת לו ואמר דבגן דאסור ליה לבר ישראל לשהוי עם אנתהיה בלא כתובה אפילו שעתה חדא ובעין בעינא למיכתב לה כתובה אחריתא כחריקא דהוא כתובתא קמיתא ונרניא ותוספתא דילה דאורכסא כגן אנתנא שהדי דחתמין לחת לא ידע לן זמן כתיבה קמיתא דאירכסא וקנינא מיני' השתא וכתובתא לה כתובה דא ונרניא דן ותוספתא דילה חלופי ההיא כתובה קמיתא דאירכסא מן יומא דגן וכלישנא דאמר לנא דהות כתיבא כתובתא קמיתא דאירכסא איך רבי פלוני בר פלוני דגן אמר לה להדא מרת פלונית בת פלוני אנתתיה נסיבת לי בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא חי לי לאנתו כדת משה וישראל ואנא אפלה כ' עד וצביאת מרת פלונית דא דהות בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא והוון ליה לאנתו כהלכת דאתנסיבת ליה בקדמיתא ורן נרניא דהנעלת ליה כ' עד סוף כל הכתובה כ' הכל שריר וקים :

סז דין כתובת אלמנה וחרש ושוטה וקטן היא או הך שנתניד וכו' וא סעיפים :

א בתולה שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן האירושין ונישאת לאחר כתובתה מאתים דהא בחזקת בתולה נישאת ויש לה מענת בתולים :

ב נתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן הנישואין כגון שנכנסה עם הראשון לחופה אין כתובתה אלא מנה דמישנכנסה לחופה הרי היא בחזקת בעולה אפילו יש לה עדים שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרים שבחזקת בעולה

* לביש הבין וארגמן הלכות בתובות *

זאת שארסתך נבעלה ברצונך ואבדתה כתובתך הרי זה מהרים סתם על מי שטוען כדי לחייבו ממון וסי שטוען טענה בתולים כמענה מעלייתה שטאמן עליה והוא באופן שלא נאסרה עליו ורוצה לקיימה אח"כ לאשה כתובת לה כתובה מנה פבאן ואילך שהרי אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה :

אין טענת בתולים מהני להפסדה כתובה אלא כשטוען מיד אחר שנסתרה ונתייחדה עמו בפעם ראשון אבל אם אינו מעורר מיד אינו נאמן דלא מוקי איניש אנפשיה שלא יערער מיד כשיבעל ולא ימצא בתולים ושקורו משקר אלא בעל ומוצא בתולים ועתה נהפך לבו לשנאת ואפילו אם טוען לא בעלתו עד עתה ולא מצאתו עתה בתולים אינו נאמן דמתוך שנהפך לבו לשנאה הוא אומר כן כדי שיאמינו לו :

סט בכה מתחייב האדם לאשתו ובניו ובנותיו וכו' וסעיפים :

א כל איש הנושא אשה בין בתולה בין בעולה בין קטנה בין גולה אחר בתישראל או גיורת או משוחררת יחייב לה מיד כשנושאה כעשרה דברים ויזכה ממנה בד' דברים אפ"ל לא נכתבו ככתובה או אפ"ל לא כתב כתובת כלל אלא נשא סתם :

ב ואילו הן העשרה דברים שמתחייב בהן שלשה מן התורה דכתיב שארה כסותה ועונתה לא יגרע :

שארה זו מזונותיה כסותה כשפסעה עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ והשבעה הם מדברי סופרים וכולם מתנאי בית דין אפילו לא נכתבו האחד מהם הוא עיקר כתובה והשאר נקראים תנאי כתובה ואילו הן חייב להפאותה אם הלחה ולפרותה אם נשכית וקוקרה אם טחה יושבת בביתו ולהיות ניונות מנכסיו אחרי כותה כל זמן אלכנותה ולהיות בנותיה ממנו ניונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו ולהיות בניה הזכרים ממנו וירשין כתובתה יתר על חלקם בירושה טעם אחיהם :

ג ואילו הן הארבעה שהוא זוכה בהן ממנה מעשה ידיה ומציאותה ואוכל כל פירו' נכסיה בחייה ואם מתה בחייה ירשנה וכולן מדברי סופרים יחבארו כולן לפנינו אחד לאחד כסימנים הבאים בע"ה :

ד עוד תקנו חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה וכל זה עשו משום שלום בית שכיון שהוא חייב במזונותיה מן התורה אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תריות הרבה בפעם ידיה ותחזיק לעצמה ולא תחזן לו יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה כב"ד רק ריב וקמט לכך תקנו ז"ל שתתקן מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית לפיכך אם אמרה איני ניונות ואיני עושה שומעין לה דכל שאמר איני אפשי בתקנת חכמים שתקנו לשוכחי שומעין לו ועיין לקמן סיפן פ"א יש אומרים דכל אשה האומרת פעם אחת איני ניונות ואיני עושה מחלה על התקנה ונחבסלה התקנה אצלה ושוב לא תוכל לחזור ולומר אני ניונות ואני עושה לו שאין זה פברא שיהא הרשות בידה לשנות הדבר בכל פעם שתרצה שאם כן כשלא חמצא מלאכה תרצה להיות ניונות וכשתמצא תאמר איני ניונות ולקחה מרת הוי' לפיכך מיד שאמרה איני עושה בתקנת חכמים הפסידה ושוב אין לה מזונות ויש חולקים וכל שאינה ניונות אין לה גם כן כסות דבלישנא בני אדם כסות בכלל פרנסת מיונה הן הבעל שאמר איני זנך ואיני נוטל מעשה ידך אין שומעין לו דלאו כל כמינה לסיפר

וכשהוא ישראל וקבל בה אביה קידושין בעוד היתה פחותה מבת ג' שנים שהיא נאסרת משום דהוי ספק אחד שהיא ספק אונס ספק רצון היינו דוקא שהיא עכשו בשעת טענה גדולה שיש להסתפק בה שמה ויזכה כרצון אחר שגשגת גדולה ואסורה על בעלה אבל אם עכשו בשעת טענה עדיין היא קטנה אינה נאסרת כלל על בעלה דאפילו אהל סתפתות ויזכה כרצון קל פירו' קטנה אינם הוא ואונס בישראל משרי שרי וע"ל סימן קע"ח סעיף ג' ויש אומרים עוד הוא נאמן לאוסרה על עצמו בין כשהוא כהן בין כשהוא ישראל דוקא בפכחישתו ואומרת שיהיה בתולה או שותקת דכיון שהיא טוען כרי שויתא אנפשא התיבא דאיסורא ואלא אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתי בתולה אבל נאנסתי תחתך אם הוא ישראל מהרת לו וכן אם הוא כהן וטוענת נבעלתי קודם שאירסתני מותרת לו מפני שהיא טוענת מיד והוא טוען שסא שהרי הוא אינו יודע אם קודם שאירסה או אחר שאירסה או אם באונס אם ברצון וכרי ושסא כרי דידה עדיף :

ה ולענין להפסדה כתובת' אין חילוק בין אשת כהן לאשת ישראל וכן בין אם קיבל בה אביה קידושין בעודה קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינותו חכמים דחזקה אין אדם שורה בפעודה ומפסידה כלומר אין לחוש שיטעון אדם כך אלא אם כן טוען האמת שאם היה שונא אותה פתחלה לא היה שורה בפעודה וכנסה ומפסיד פעודתו חנם אלא היה פגרה תחילת הדוקא שהיא מכחישתו ואומרת שמצאה בתולה או שותקת אבל אם היא אומרת החתיני נאנסתי ולא אבדתי כתובתי בשביל זה כמו שיחבא בסעיף הסמוך והוא אומר שסא קדם לכן נאנסת והיה מקחי מקח טעות ואין לה כתובה ככתולה או אחר כן נבעלה במזיד ואבדה כתובתה היא נאמנת דהוי ליה שסא וכרי עדיף אפילו לפי הברא הראשונה דבסעיף הקודם דלית ליה כרי דידה עדיף הני מילי לענין איסורא אבל לענין סמוך מודה דכרי דידה עדיף ולא הפסידה כתובת' בשעתו מכל מקום הוא מהרים סתם על מי שטוען שקר לחייבו ממון אבל שבועה אין לו עליה כיון שהוא אינו טוען ברי אלא מהרים מתקנת הנאונ' ואין לומר כשמתחישתו ואומרה בתולה מצאתי תהא נמי נאמנת כמנו דאי בעי אמרה נאנסתי תחתך או מוכת עץ אני דמגו להוציא לא אמרין ועוד פנו נרוע הוא שאינה רוצה לפגום עצמה ושובט עץ לא שכיח וכל היכא דאפרינן דהפסידה כראבתה בשעתו אינו נאמן להפסידה אלא מנה ומאיתם שתקנו לה חכמים שהם תקנו לתת לה והם חזרו והאמינותו להפסידה בשעתו אבל תוספות שכתב לה מדעתו הוה ליה כשאר שטר חוב שיש עליו עדים שאינו נאמן להפסידה אלא אם כן נדעלו בדאייה ברורה שחיתתה בעולה קודם שחתאם או שהידיה לו שהיא בעולה קוד' שנאמר ארסה והשעתו לפיכך יש לו להשביעה בנקיפת חפץ כדון יל הנשבעין ונטולין ואחר כך הגבה התוספות אבל היא אין לה להשביעו שלא מצאה בתולה ויפטר דחזקה שאין אדם שורה בפעודה ומפסידה מסייעה לו ומדגי ליה שלא תוכל היא להשביעו כדי ליפטר אלא ו תחרים סתם על מי שטוען עליה שקר כדי להשביע' ונשבעת ונוטלת :

ו אם כשהוא טוען שלא מצאה בתולה טענה היא ואמרה מוכת עץ אני נאמנת ותרצה כתובתה מנה כדלעיל בסימן הקודם סעיף ה' ויש לו להחזיר סתם שלא בא עליה איש שאם בא עליה הוה ליה מקח טעות ואפילו מנה אין לה כדלעיל בסעיף הנזכר ואם אמרה שארסתני נאנסתי הרי זו נאמנת וכתובה מאהים כמו שהיתה דנסתחפה שדה ואם טוען שסא עד שלא ארסתך נאנסת או שסא

* לבוש הברוך וארומן * הלכות בתובות * לט

א כיצד חייב כמזונותיה אוכלת עמו ממה שהוא אוכל וטובה ממה שהוא שותה ואם משפחה וכל אביו מנהגם בנחלות יח' צ' ט' שנהגו בעל עם כל בני משפחתו בין אותם שהם עשירים בין אותם שאינם עשירים מבקשים אותם הגדול או צריך להנהיגם כדרך שנהגים בני משפחת דקיימא לן מקרא עולה עמו ואינה יודדת עמו ואם אין כל משפחתה מבקשים אותם הנחלות אז אינו חייב לה בזה כל זמן שאוכלת עמו שאינו חייב לה לקחן לה סולחן בפני עצמה אבל אם אינה אוכלת עמו אלא נוהג לה מזונותיה לברה דדיני הכי הוא שיש כרשותו ליתן לה מזונות והיא תאכל לברה כמו שיתבאר בפעם הסמוך בע"ה אז צריך להנהיג כדרך שהיתה נהגת כבית אביה!

ב יש אומרים בעל שרוצה ליתן לאשתו מזונותיה הראוין לה וחרדה אוכלת וכותה לברה הרשות בידו ובלבד שתאכל על סולחן בליל שבת שהוא ליל העונה וראוי ש לקרבה לחככה ויש חולקים ואומרים שלא יוכל האיש לומר לאשתו שיתן לה מזונות והיא תאכל לברה משום דשמעי מה אינשי ודילא בה מילתא שיאמרו הבריו' ראתה זו להתרחק משולחן בעלה לפיכך אינו יכול לבושה אלא א"כ קבלה עליה מרצונה וכן עיקר!

ג כמה מזונות פוסקין לאשה לחם שתי סעודות ככל יום ופרפרת לאכול בה את הפת כנה קטנית או יקות וששן לאכילה והדלקת הנר ופירות ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין ואם היחה מניקה נותן לה יין בכל מקום מה שנהגין לשתות ליום שבין שהיא מניקה צדיקה יותר להחזיק עצמה להרכות החלב ובשבת נותן לה שלשה סעודות ובשר ודגים כמנהג המקום ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצרכיה כגון למרחץ ולכבש וכיוצא בזה ונותן לה עין לבשל מאכלה ברא בעניי סבישראל אבל אם היה עשירי הכל לפי עושרו ואם צמצמה והותירה סאילו המזונות שפסקו לה הוא של בעל דהא לא היתה צריכה יותר ואם היה הכעל עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' הלחם שהיא צריכה כופין אותה להוציא ותרחה כתובתה עליו בחוב עד שתמצא ידו ר"ל שאין כופין אותה להוציא דכיון שאין לו למה יבטו אותו לא נרע מסאר ב"ח שמועך שאין לו לשלם ומה יעשו לו מהו לא דמי לנמרוד לב"ח דב"ח שיש לו מעט ממנו לא מחייבינן למיפרע מיניה אלא לבתר דשימינן ליה מזון שלשים יום ושאר מיליו דסידוד בעל חוב ונבי מזונות אשתו כיון דלאו זוזי אסק' ביה אלא נשתעבר לה לזונה חייב לזונה לפי כבוד אפילו אי ליה ליה אלא מזונות דדיד ויטא חייב למיזנה מנייה או למיכל בהדיה מפי דאכלי איהו ויש אומרים עוד דמספר כתובה נלמד שחייב אדם להשכיר עצמו כפועל לפתנס את אשתו דכתיב ביה אנה אפלה ואוקד ואזון ואפרנס נו' ופירשו מלת אפלה סר' להשכיר עצמו ולזון נו' וי"א דמשם אין ראיה דאסא אפלה אין פירושו שישכיר עצמו אלא עבודה שדרך האדם לעשות בביתו כמו לחרוש ולזרוע היו לו קרקעות הרשו' ביד האשה ליקח מזונותיה מפירות הקרקע או בנהף הקרקעות או צריך למכור לצורך מזונותיה!

ד הנושא אשה כשדיתה פקחה ואחד כך נשתמית חייב לזונה ולרפאותה ואף על גב דלקמן סימן ע"ב סעיף ג' אפרין בחלי ארוד' שיכול לומר לה הרי כתובתך מנחת או רפאי עצמך מכתובתך או נספי' מגרשך ונותן כתוב' דגי מילי בפקחת שיכולה לקבל נשה בחלייתה אבל זו שנשתמית ואינו יכול לגרשה בגש נשתמיה שדהו וסולו גרמה וחייב לזונה כל ימי חולייה ולרפאותה!

ה פירשהלך למינות חים וכאם אשתו לבית דין וחובעת מזונות שלשה חדשים הראשונים מיום הליכתו אין

לעקר דבר שהו' מן התורה ושמה לא יספיקו לה מעשה ידיה וחר' עוקר דבר מן התורה אבל יכול לומר הואיל ותיקנו לי חכמים ז"ל מעשה ידיו כנגד המזונות צאי וסלי לך מעש' דריך במזונותיך ומה שלא יספיק לך אטלים אני לך!

ו ומה שתיקנו לו חכמים שיאכל פירות נכסיה בחייה עשו גם כן לסוכתה דילמא אישתבעי ולא יפיוק לה ריניחה המסומע בין הגוים לפיכך אמרו שהוא יאכל פירות נכסיה כל ימיו באם יבא שתהא נשכית ידא חייב לפרותה בכל מה שיש לו מחמת אכילת פירות ולא יכול הוא לומר אינו אוכל ואינו פודה בין יהיה לה פירות הרבה בין לא יהיה לה פירות כלל כדי שלא תהא מסומעת בין הגוים דמי יפוגה אם לא יפדה הוא לפיכך גם היא אם תאמר איני נותן לך פירות נכסיו וגם איני חפץ שתפני אם אשבה אף על פי שלסוכתה תקנו אין שימעיין לה כדי שלא תתערב בין הגוים וככונן דא רשכא לה עבדינן לה אפילו בעל כרחא וכן ירושת כתובת דנתייחה תקנו לו בין תהיה מעט בין תהיה הרבה כדי שאם תמות יקרנה ולא יניחה מושל באשפה כדומן על פני השדה ואין א' מהם יכול לומר איני קובר ואיני יורש אלא קובר ויורש רשכא לה כזו עבדינן לה בעל כרחא!

ז התנה הבעל בשעת נישואין שלא יתחייב כאחר מן הדברים שהוא חייב בהם או שהתנית האשה שלא יזכה הבעל ממנה כאחר מן הדברים שיש לו לזכות בהם התנאי קיים ואפילו התנה על הדברים שהם מן התורה כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושא תנאו קיים חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם ואילו ה' עונתה ועיקר כתובתה וירשתה כיצד התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה חייב בעונתה כיון שאינו נגיש של מסון דקיימא לן כל דבר שכמסון אפילו כמסון שהוא מן התורה תנאו קיים דמסון ניהו למחילה אבל עונתה שהוא צערא דגופא לא ניתו למחילה והרי מהנהגה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או סמאיתם ומחלה לו עליה אף על גב דדבר שכמסון הוא ואף על גב דדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן אפילו הכי תנאו בטל רש כתובתה משים אלמנה מנה ובהוליה מאתים דאלימורבנן תקנתם כדי שלא תרא קלה בעיניו להוציאם שלא תוכל למחול לו ולא יפחת לה מסנה אפילו שוח פרוטה ואם פחתה היא בעילתו בעלת זנות וע"ל סימן ס"ה!

ח וזה שאמרנו שאין תנאו מועיל להסתלק מירשתה היינו דווקא במתנה עמה אחר שנשאה או קוד' שאירסה דקודם שישדסה לא שייך לומר שסתלק ממנה כיון שעדיין אין לו בה שום שייכות מה שייך לומר שסתלק ממנה כיון שיש לו שייך ראובן שיאמר על נכסי שמעון אני מסתלק מהם שלא לירדסם ולאחר שנשאה כבר זכה בירשתה ולשון הסתלקות אינו מועיל כמו שאינו מועיל לאדם שיאמר אני מסתלק מירשת אבי אלא צריך להקנות אותה או למכור אותה באופן שנתבאר באופ' מה שאירס מאבא אני מכיר לך על בלוש עיר שישן פימן ר"ל אבל אם נתנה עמה בעודה ארוסה שאו יש לה בזה קצת שייכות תנאו קיים דכיון שיש לו בהן קצת שייכות תנאו אינו ראוי לירדסו עד שיאנה שייך לומר שיסתלק מהם כמו שכתבאר בפ' צ"ב בע"ה אמר ח"ל פיין לך בשרה בגשם אלא אשה סעושה רצון בעלה!

ט דין חייב מזונות אשתו ואם חייב לחשבון עצמו וכו' בסעיפים!

* לְבוּשׁ הַבַּיִת וְאֶרְגָּמָן הַלְבוּשׁ בַּתּוֹבָה * * * *

ניזונות ואיני עושה דשומעין לה :

ט ואם בשע' שהלך ממנ' אמר לה שלו מעש' יודך לפזונותך ושתקה שתיקה בהודאה דמי וכאלו קבלה עליה בפיר' לישול מעשה יודך בזמנותיה ואם לא שפיקו מוחלת לו ואין לה מזונות ומעשה ידיה טלה :

י הרי שהבעה מזונות בבית דין ופסקו לה מזונות ומכר בית דין ונתנו לה או שמכרה היא בעצמה ובא הבעל ואמר הנחתי לה מזונות הרי זו נשבעת בנקיטת חפץ שלא הניח לה ואם לא תבעה ולא מכרה אלא לוחה או כהתה עד שבא הוא ואמר הנחתי לך מזונות והיא אושרת לא הנחת אלא ליתתי מזה ונתפרנסתי נשבע הוא שבעת היסת שהניח לה ונפטר וישאר החוב עליה ומה שאמרנו שנשבעה היא בנקיטת חפץ והוא נשבע שבעת היסת משום דשבועה היא דומה לנשבע ונטול הנזכרת במטנה וכל שבועת המטנ' היא בנקיטת חפץ ושבועה היא שבעת היסת כדון כופר בכל ונתבאר זה בלבוש ע"ש בהלכות שבועה ע"ש :

ודוקא על מה שעבר יכול לטעון כן הנחתי לך ונשבע ונפטר אבל להבא אינו נאמן לומר כבר נתתי כך וכך על העתיד דאין אדם פורע חוב זמנו ואם ממה שס' לשליל' ואמרה למזונות מכרתיו והוא טוען ואומר הרי הנחתי לך למזונותך נשבעת היא שבעת היסת שלא הניח לה • טען ואמר היה לה להוציא מעשה ידיה למזונותיה אם לוחה בלא בית דין והיא בעלת מלאכה שמעשה ידיה מספיקין לה לרכרים גדולים שצריכה אף על פי שאינם מספיקים לדברים קטנים טענתו טענה ואין משלם מה שלוחה שיכול לומר כיון שהיו מעשה ידיה מספיקין לדברים גדולים לא היה לך להלות לה שהייתה דוחקת עצמה ומצמצמה קודם שהייתה מתקיימת עצמה לבא לבית דין על עסק מזונותיה בשביל הדברים קטנים אבל אם נתביישה וכאה לבית דין הרי נלתה דעתה שאינה רוצה להתפרנס בדוחק ואין לו עוד טענה על מעשה ידיה לומר שהייתה דוחקת עצמה כול' לפיכך פוסקין לה בית דין כל מה שתצטרך לה בין גדולים בין קטנים וצריך לשלם כל מה שלוחה הן לצורך גדולים הן לצורך קטנים כמו שפסק לה בית דין :

יא ואם לא חכעה מזונות בבית דין וגם לא לוחה ולא מכרה כלום אלא דחקה עצמה ביום ובלילה ועשתה ואכלה הואיל ושתקה ולא עשתה כלום סתמא סחלה על המזונות ואם אח"כ תבעה מן הבעל אין לה כלל אבל מה שעשתה והיתירה הכל הוא שלה שכל שאינו נתון לה מזונות זכרה היא במעש' ידיה שתקנו כנגד המזונות ואפי' דרך שתיקה ולא אמר' איני ניזונת ואיני עושה אלא מסתמא זכרה בהן :

יב האשה שיצא מכית בעלה והלכה לבית אחר ונתנה אמתלא לרבו באמרה שהיא בשכונה שחוששת שיוצאו עליה שם רע ויבוצא בזה ותבעה סבעלה לתת לה מזונות לכית אשר היא שם אם נראיה כמטות באמתלא חייב לזונה שם אבל אם שהתה ולא הבעה מזונות אין פוסקין לה על מה שעבר דודאי סחלה כיון ששתקה והיא הדין אם היה לה קטש עם בעלה ולא סתדר לה עמו אם המניעה היתה ממנו ולוחה למזונות צריך לשלם אבל אם היתה המניעה מצדה אין צריך לשלם שאין איש חייב במאנ' אשתו אלא כשהיא עמו בבית ודוקא כשבעלה בעיר אבל אם אין בעלה בעיר והיא הלכה מבית חסיה לבית אביה או כי היא גונגא אין נפקוחא בזה וצריך לזונה בבית אביה אי משום מלאכות שצריכה לעשות בבית אם היא חולה ופשיטא שהיו בעלה לתת לה מזונות כבית אביה דחולה לאו בת מלאכ' היא ואם אינה חולה מנכה לה ממזונותיה כפי מה שאין לשכור מי שעושה לו מלאכות הקטנות שבבית אבל אינה מפקדת משום זה מזונותיה רק סחפת מעשה ידיה

פוסקין לה בהם מזונות שחזקה אין אדם מניח ביתו ריק ולפחות מסתמא הניח לה לשלשה חדשים מכאן ואילך אפילו לא שמעו בו סמך ואפילו אין שטר כתובתה כידה פוסקין לה דחזקה שיש לה כתובה שאין אדם דרעם אשתו בלא כתובה ובשפוסקין לה אין פוסקין לה אלא סכאן ולהבא מיום החתימה ואילך אפילו הדמיתה הרבה מלחבוע אחר שליטה חדשים אין פוסקין לה לשעבר דהא אילו היה הבעל הכא הו' מצי טעין ואמר פרעתי ולא הוה מחייבין ליה יש אומרים דדוקא שהלך ממנה ושלום ביניהם אבל אם נפרד ממנה מתוך דיבוקטש זכונתו לענגה פוסקין לה לאלתר דודאי הניח ביתו ריקן כדי להקניטה • אין פוסקין לה אלא מזונות אבל במה שתחקטש אין פוסקין לה שכיון שאין בעלה ככאן אינה צריכה להתקטש • היו לנו נכסים בית דין יודרין לנכסיו ומזכירין למזונותיה אפילו לא שמעו בו טמט ואין מחשבין עמה על מעשה ידיה עד שיבא בעלה ואם יצא טעשהה הרי אילו שלו וכן אם לא באה לבית דין אלא מכרה לעצמה למזונותיה מכרה קיים זאינה צריכה הכרזה ולא שבעה שלא מחלה על כתובתה או שלא תפשה צרי זכי היא נוני' עד שיבא בעלה ויטעון אף עד שתבא לנבות כתובתה אחר מותו ואז מנגלגין עליה שלא מכרה אלא למזונ' שהייתה צריכה להם :

יג מי שנשתמה או נהרש מפרנסין אשתו מנכסיו ופוסקין לה גם הכשטין שאף על פי שהיא טומה או חרש צריכה להתקטש בפניו מפני שהוא מרניש :

יד מי שהלך למדינת הים והפקיד מטלשלין ביד אחר מוציאין מיד הנפקד למזונות אשתו מדר' נהן אפילו אם צוה הבעל שלא ליתן ואם החזיר הנפקד לבעל אחר שתבעתו האשה לדין חייב לשלם לה דאם לא כן מה הואיל דרכינתן אבל אם השאילם ליד אחר לזמן אין מוציאין מיד השואל כל זמן שאלתו ולפי שדין משועבדים יש להם כל זמן שאלתם ואין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים • וכשמוציאין מן הנפקד או מן השואל אחר זמן שאלתו אין מוציאין רק לששה חדשים אפילו אם ידעה הנפקד או השואל אין מעבדין ממונו של בעל יחד ואין מוציאין מנכסים ביד אחרים כל זמן שיש כאן בני חורין :

טו הלך הבעל למדינת הים ועשרה היא ולוחה בעדים ואכלה חייב הבעל לשלם אלא כשהיא בפניו יכול הבעל לטעון לאו בעל דברים ידיר את לפיכך הובעו הוא את האשה והיא תובעת את בעלה מכל מקום אם אין האשה פאן יכול לתבוע את הבעל וחייב לשלם מדרבי נחן לפיכך אם סחלה האשה לבעלה אין הבעל חייב לשלם שהרי אין כאן דרבי נתן ויכול לומר לו לאו בעל דברים דיגי את פסקו לה הבית דין מזונות וצונו לאחר לפרנסה ולנכות חובו מנכסיו בעלה אם מת הבעל אין לו עליה כלום שלא הלוחה לא אלא על מנת להשתלם מנכסיו בעלה ולא ממנה אבל אם אמרו לו בית דין שילוחה לה אם מת הבעל או אין לו לשלם ונפל לה ירוסה ממקום אחר צריכה היא לשלם שאז היא נשתעכר' לו שעל שניהם הלוחה אצל מי שימצא לשלם ושלם לו אבל אם לא לוחה אלא עמד אחר ופרנס מדעתו אין הבעל חייב לשלם לכיון שלא צויה לפרנסתה הוה ליה כפורע חובו של חבירו שהוא פטור ואין חילוק בין אביה שפרנסה או איש אחר שפיונסה מיהו מי שהיה חייב לבעל ועמד ופרנס את אשתו יכול לנכות לו מחובו שאין זה פורע חובו של חבירו אלא בתורת פרעון חוב בעלה נתן לה שהרי דה משועבד לה מדר' נתן • אב שעמד ופרנס את בתו עם חותנו אפילו הבי און צריך לשלם לו רק מזונות שלו ולא של בתו • היו לה נכסים ולא לוחה אלא מכרה נכסיה ופרנסה את עצמה מהם אין לה עליו כלום אבל מעשה ידיה שלה דהוה ליה כאילו אמרה איני

ל'יש הביז וא-גמן הלכות בתיבות. מ

א כסותה כיצד צריך להלבישה לפי כבודו ובנמרא נתנו שיעור דברים כמה יתנו שמים הבגדים שהוא צריך ליתן לה אבל כוסן הזה אין הדמים עיקר כי יש מקומות שהבגדים ביוקר ויש מקומות שהם בזול לפי העיקר. סומכין עליו הוא שמחייבין ליתן בגדים הראויין ליתן לה לימות הנשמים בימות הנשמים ולימות החמה בימות החמה לפחות כסות שלובסת כל אשה בעלת בית כאותה מדינה ובמקום שאין הרך לצאת האשה לשוק עד שיהיה לה רדיד התופה את כל גופה כמו שלית נתן לה בכלל הכסות רדיד הפחות שבכל הרדידן אם הוא עשיר נתן לה לפי עושרו מיהו לא הרגיל האשה להיות יצאנית לצאת הרבה בשוק שאין יצפי לאשת אלא ליטב בזויות ביתה וכל כבודה בת מלך להיות פנימה בבית אישה ככתיב ואם בית אישה וגו' שכן מצינו בכתיב כשרוצה להזכיר ננותן של נשים אומר שהיא יצאנית שנאמר ותצא דתה אבל יש לה רשות לצאת לבת. האבל או לפעמים לבית המסחה לגמול חסד עם רעותיה וקרובותיה כדי שיבאו גם הם לה וכן יוצאת לפעמים לבית אביה לבקרו שאין כנות ושראל כשכבודו ליטב כמו בבית הסהר שלא תצא ולא תבא בלל אלא שנצא הוא לאשה שהיא יוצאה המיר לחוץ פעם בחוץ פעם ברחובות ויש לבעל למנוע לאשתו מזה ואסמכה אקרא וכתוב וכבשה מלמד שהאיש כובט את האשה שלא תהא יצאנית אלא כמו פעם או פעמים כחולט כפי הצורך ובכלל הכסות שהוא חייב לה חייב לה ליתן כלי בית ופדור שיושב בת בומה הן כלי בית משה מוצעת ומפץ או מחצלת ליטב עליה וכלי אכילה ושתיה כגון קירור וקערה וכוס ובקבוק וכיוצא בהן :

ב והמדיר שהוא נותן לה צריך להיות נקרא בית דתיוב בית אישה לפיכך אמרו שצריך להיות לפחות ארבע אמות על ארבע אמות רפחות מזה אינו נקרא בית והיה לו רחבה חוצה לו כדי להשתמש בו ויהיה לו בית הבסא חוץ ממנו דבלא זה אינו נקרא דירה :

ג וצריך ליתן לה תכשיטה כגון בגדי צבעונין להקיף על ראשה ופדחתה ופוך ושרק וכיוצא בהן כדי שלא תתגנה עליו :

ד כמה דברים אמורים בעני שבשראל אבל בעשיר הכל לפי כבודו ועושרו :

ה קצרה ידו ליתן לה אפילו בעני שבשראל כופין אותו להוציא ותהיה הכחובה חוב עליו עד שיעשיר ועל פי' ע' סעיף ג' :

ו גם לבני ובנותיו חייב ליתן להם כסות וכלי תשמיש ומחר עם המזונות עד שיהיו בני שש ולהם אינו צריך ליתן כפי עשרו אלא כפי צרכן כלבד :

ז זה הכלל כל מי שיש לו עליו מזונ' בין בחייו בין לאחר מותו יש לו עליו גם כן כסות וכלי בית ומדור וכל שבית דין מוכרים למזונותיו מוכרים גם כן לכפותו וכלי בית ומדורו :

ח ודין הבעל עם אשתו כשענת הכסות והכלים אם הוא אומר נתיי והיא אומרת לא נתן כדנים בשענת המזונות :

ט איש שהשכין כסות אשתו אפילו נודע אחר כך שבעל כרחה לקחו ממנו ואכר המעות בקוביא וכה' אקראשה יכולה להוציא מיד המלוה בולא כלום משום תקנת הסוק רכיוב הוא פמסכנו כרצונה ומאן ליכא למלה בכל פעם אם הוא כרצונה או שלא כרצונה ועל פי' צ' :

ידהאם כת מלאכה היא וכמקום שחייב לה מזונות אע"פ שהכרוז בעלה שלא ליה לה שום אדם והוא בעיר ולא חבעתו ברין ולוחה מאחרים חייב לשלם דלאו כל כמיניה להפקיע מזונותיה והוא חייב שפיקא כמעשה ידה דאי שפיקא יתל לומר לא היה לך ללוח לה שתיחה מצמצמת ומסתפק כמעשה ידה :

עא שחייב לזון כניז ובנותיו כשהם קטנים וכו' ד' סעיפים :

א אע"פ שלא מצינו בחורה שחייבה את האדם לפרנס את בניו ובנותיו אפילו כשהם קטנים חכמים חייבוהו לפרנס אותם עד שיהיו בני שש אפילו יש להם נכסים שנפלו להם סבת אבי אדם חייב לזונם וכופין אותם כיון דתקנת חכמים היא וכו' במזונותיהם אפילו אם יש להם משלהם ומשש ואילך מצוה לזונם נכ' סתקנת חכמים עד שיהיו גדולים ואמרו שעל זה אמר הדי' ע"ה עושה צדקה בכל עת זה המפרנס בניו ובנותיו כשהם קטני' עד שיגדלו אבל אם אינו רוצה אין כופין אותו אלא מפצירין בו בדבר' אם אינו מתרצה בדבר' סכלימין אהו ומכריזין עליו פלתי אכרוי הוא ואינו רוצה לפרנס בניו והרי הוא נרוע מעיף שם שמרחם על בניו והוא אינו מרחם אבל אין קופין אותו בכפיות ועונשין כ"א שאינו אמור לנו למסן ליתן לצדקה אבל אם הוא אמור שיש לו מסון ליתן לצדקה המספיק להם לוקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה דאקל' שכופין על הצדקה וזנין אותה עד שיגדלו והוקא לענין מזונות' כופין על הדרך שאמרנו בין לבנים בין לבנות אבל אין כופין אותו להשיא בנותיו ואע"פ שמצוה ליתן לבתו עזובותה הראוייה לה לא כיופינן ליה אלא מה שירצה יתן רק שישיאן :

ב מי שהלך לפרנסת היס והגיה בניו כאן מוכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש אבל מבני שש ומעלה אין צדק אותן מנכסיו ויש אומרים דהיינו הוקא שלא התחיל לזונן אחר ששרשם אם היה כאן לא היה מפרנסן אפילו הכרוז עליו שהוא אכזרי כ' אבל אם התחיל לזונן אחר שש הרי נלה דעתו שדעתו לפרנסן עד שיגדלו זנין אותן מנכסיו וזהו נהא ליה כהכי ואם הוא אמור זנין אותו בכל ענין כשום צדקה :

ג מי שנשחטה מפרנסין בניו ובנותיו מנכסיו אפילו הן יתירין על שש עד שיגדלו דמסתמא נחא ליה ולא דמו לש' שהלך לפרנסת היס שאין מפרנסין ההתם כיון שיצא לדעת אם היה רוצה שיתפרנסו מנכסיו היה לו לצוות אבל נשחטה יצא מן העולם שלא לדעת ומסתמא נחא לישקינן בניו ובנותיו משלו :

ד חסא על הפנויה וילדה ממנו אם הוא מודה ששמנו נתעברה ולד זה חייב לזונן אבל אם אינו מודה בכך אפילו נודע שאם עליה היא מוענת כרי שהיא מעוברת ממנו כיון שישנו מודה לה בזה הרי איפשר שנתעברה מאחר דכי היכי שהיה נפשה לגביה אפקרה נפשה גבי אחריני ואינו חייב לזונן :

עב דין המרד אשתו מליהנות לו וכו' סעיף א' המרד את אשתו מליהנות ממנו או שלא השעוים א' מכל הסינים או שגורה הוא וקיים לה אז עיין בלבוש ע"ז סי' ר"ה סעיף ב' ו' :

עד המרד את אשתו ממנה דברים וכו' ו' סעיפים :

עג שחייב בכסות ומדור וכלי בית לאשתו וכו' סעיפים :

לבוש חבוץ וארגמן הלכות כתובות

בעיר אחרת ימתין ז' ימים ואז יוציא ויתן בחובה דאם אביה דר בעיר והוא אומר יותר מחדש משהמא לא מוקמה אנפשה כל כך וכך אם אביה דר בעיר אחרת והוא אומר יותר מרגל אי אפשר לה למוקמה אנפשה כל כך וכיון דאי אפשר לה לקיימו והוא מחוץ רוגז אמר כן כיון שהוא התחיל לפיכך ממתינין שבעה ימים אולי יתחרש ויתירנו ואחר כך יוציא ויתן בחובה וכן הדין אם אמר שהם קונם תשמישך עלי אם הלכי לבית אביך שימתין ז' ימים ואז יוציא ויתן בחובה מן המעם שכתבתי אבל אם פי' ואמר פחות מחדש ואביה דר בעיר או פחות מרגל והוא דר בעיר אחרת יקיים דמציא מוקמה אנפשה :

ה נדרה היא ואמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית האבל או לבית המשתה ושמע ולא היפר ודברים אילו ישנן בידו להפר אפילו בלא קונם תשמישך מפני שהם נדרים עניני נפש כמו שנתבאר בלבוש ע' סימן רל"ד סעיף ס"ב ונקטו הפוסקים שאמרה קונם משום חילופו דהדירה הוה דסעיף ו' דבלא קונם לא יוכל הבעל לאסור דבר על אשתו וכיון שלא הפר יוציא מיד ויתן בחובה כדכתבנא מעט לעיל סעיף ב' :

ו ואם הדירה היא שאומר קונם הנאת תשמישך עלי אם הלכי לבית האבל או לבית המשתה הרי זה אומרה בבית הסוהר ונעל בפניה ואין זה נכון לעשו' לאשה ומסתמא מחוק בעם עשה לפיכך יוציא לאחר ז' ימים אם לא יתיר נדרו ויתן בחובה ואם טוען הדרתיה בשביל בני אדם פרוצי המצווה שם אם הוחזקו שם נאמן ואם לאו אימ נאמן :

ז נדרה היא שלא תלך למרחץ של כרכים שבת אחת ובכפרים שתי שבתות או נדרה שלא תגעל אנעל בכפרים שלש ימים ובכרכים כעת לעת יקיים יתר על כן יוציא ויתן בחובה כפני שריה לול להפר :

ח הדירה הוא ואמר לה קונם תשמישך עלי אם הלכי לבית המרחץ בכרכים יותר מיסבת אחד ובכפרים יותר מב' שבתות או אם תגעל אנעל בכפרים יותר מימים ובכרכים יותר מעת לעת ימתין ז' ימים ואח"כ יוציא ויתן בחובה :

ט האומר לאשתו אג' רצוני שיכאן לביתי אביך ואסך ואחיותיך שומעין לו שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברשותו והיה היא הולכת להם כשאינן להם דבר ותלך היא לבית אביה פעם אחת בחדש ובכל רגל ורגל ולא יכנסו הם לה אלא אם אינן לה דבר כגון חולי או לידה :

י וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אביך ואסך ואחך ואחיותיך ואיני שוכנת עמהם כחצר אחר מפני שמרעין ליומציורין לוי וגורמין קטשה ביני ובין בעלי שומעין לה והוקף שנראה לבית דין שיש משם בדבריה ואם הואין בית דין שאין כמס בדבריה לאוכל הימנה ואין שומעין לה דבזה נפה כח הנעל מכה לפי שהמדרור הוא של הבעל ואינה עולה לפיכך אינה יכולה למחות על דין אלא כמענה ונהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים שתדור עמהם עד שיתבאר בשל מי נתחנלל הריב והקטש :

יא האיש שאמר איני דר במדור זה מפני שכני אדם רעים או פריצים או נויים כשכונתי ואני מתיירא מהם שמעין לו ואפילו לא הוחזקו כל כך בפריצות סגך צווחמים ז'ל הרחק משכן רע ואפילו היה המדור שלה מוציאין אותה ממנו ושוכן בין בני אדם כשרים :

יב וכן היא שאמרה כן אף על פי שהוא אומר איני מקפיד עליהם שומעין לה מפני שכולה לומר אינו הוציא שיצא עלי שם רע כשכונת אילו איש המכה את אשתו או היא מקללתו עיין דינא לקמן סימן קל"ד סעיף ג' :

א הדירה שלא התקטש ותלו בתשמיש שאמר קונם הנאת תשמישך עלי אם התקטשי דרי היא התקטש מיד ותיאסר בתשמיש הואיל והוא התחיל כנדר לאושרה מ"ב אין כופין אותו להוציא מיד אלא כותבין לו זמן ז' ימים **ב** דאכרינן היא עצמה מתרצת בכך לתת לו זמן ז' ימים דקוששת הואיל והוא התחיל להדיר לא התחיל אלא מחוק רוגז שיש לו עכשו' עליה בלבו ובחוק ז' ימים תתישב דעתו ויתחרש וימצא פתח לנדרו ויתירנו ואם לא ימצא או לא יתחרש תוך ה' ימים אז יוציא ויתן לה בחובה ויש אומרים בעניות שאין דרכן להתקטש המיד אם הדירה שלא התקטש נותנין לו זמן שנה הסימה אולי יתחרש ויתיר נדרו יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן בחובה ובעשות שרגלין להתקטש חסיד נותנין לו זמן ל' יום יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן בחובה **ב** ואם נדרה היא שלא התקטש או שאמר קונם תשמישך עלי אם אהקטש ושמע הוא וקיים לה יוציא מיד ויתן בחובה דכיון שהיא התחילה להדיר לא שייך למימר מחוק רוגז של עכשו' הוא קיים לה ובזמן קצר תתישב דעתו אלא אמרינן שנאה ישנה היתה נשורה לו עליה בלבו ומיד שהוא שומע נדרה הוא מגלה שאחתו ומקיים לה וכיון דשנאה ישנה יש כאן איטה מצפה עוד להתיישבות דעתו ולפיכך יוציא מיד ויתן בחובה ועל בע' ז' סי' רל"ה עוד מדינים אילו :

ג אסר הבעל כלי שכניו על עצמו שלא יהנה מהם או שאסר כליו על שכניו שלא ירגזו מהם עד שמתוך כך לא תוכל היא להשאיל כליה לאחרים שהרי הם שלו והוא יקבל לאסור אותה על הכל או לא תוכל לשאול כלים מהם להשתמש בהם בביתה שהרי בעלה לא יהנה מהם יוציא מיד ויתן בחובה מפני ששאינה שרע בשכנותיה וכן היא שאסרה כלים של אחרים עליה או שאסרה כליה על אחרים ותלאה נדרה זה בתשמיש כגון שאמרה קונם תשמישך עלי אם אשאל משכני כלים או אם אשאלם מכלי ושמעו הו' קיים לה עד שמתוך כך לא יוכל להשאיל מכליו לאחרים כדי שלא תיאסר תשמישה עליו וזק דבר קשה לקיים מכל מקום הואיל וקיים לה הוא נתן אצבע בין שניה ויוציא מיד ויתן בחובה כדכתבנא מעט לעיל דהואיל והיא התחילה לנדרו והוא קיים לה נתנלה דעתו דשנאה ישנה יש לו עליה ולא הצפה להתיישבות דעתו ולפיכך אין נותנין לו זמן אלא יוציא מיד ויתן בחובה אבל אם הוא אמר קונם תשמישך עלי אם השאל כלום משכני או תשאלם וזה דודאי אי אפשר לה לקיים שלא השאל היא משכניה או שלא תשאלם והרי היא נאסרה עליו מיד לתשמיש מ"ב כיון שהוא התחיל בנדר ותלאו בתשמיש אמרינן דמהך רוגז וכעס שיש לו עכשו' עליה עשה לפיכך נותנין לו זמן ז' ימים אולי יתחרש עליה ויתיר נדרו כדלעיל ואם לא יתירנו מיד אחר ז' ימים יוציא ויתן בחובה ואם היא אסרה כליה שכניה עליה ולא תלאה בתשמיש אלא שלא תשאל מהם כדי שלא תחזיק להם טובה או אסרה על עצמה כלי בעלה שלא תוכל להשאילם לאחרים כדי שלא יחזיקו להם טובה או שנדרה שלא לארזו כנדים נאים ל'כנו דברים אילו אינם תלויים לא בקיומו ולא בהפרתו מפני שאין דברים שבינו לבניה והוא צריכה לקיי' נדרה ואמרה לארזו ולשאול ולהשאיל כלים לפי' הצא בלא כתובה מפני שמשאנתו שם רע בשכניו :

ד נדרה שלא תלך לבית אביה ותלאו בתשמיש שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית אבי שאם לא תלאו בתשמיש אלא אמרה קונם בית אבי עלי אינו יכול להפר שאין זה דבר שבינו לבניה אבל כיון שתלאו בתשמיש יכול להפר וכיון שטעם ולא הפר הדי נתן אצבעו בין שניה ויוציא מיד ויתן בחובה ואם הו' אומר קונם תשמישך עלי אם הלכי לבית אביך יתיר מחדש אם הוא דר בעיר או יותר מרגל אם הוא דר

עה חילוק הארצות לענין נישואין ודיני ארץ ישראל וכו' ה' סעיפים :
א הגשמי

אפילו סגולה היפה ורובן ישראל לנוה הרע ורובן נשים ופא' לח'ל און מוציאין אפילו סגולה הרע ורובן נשים לנוה היפה ורובן ישראל ;

ד אמר האיש לעלות והיא אינה רוצה תצא כלא כתובה אבל נכסי מלוג הם טלה ונכסי צאן ברזל הקייפין נוסלת ונא אינן קיימין אם הוא הפסידן אין צריך לשלם ואם נגנבו או נאבדו חייב באתריותן וצריך לשלם ונכסי מלוג אינו חייב באתריותן לפיכך אם נגנבו או נאבדו אינו חייב לשלם ואם הוא חפסידן חייב לשלם והא דכתובה אין לה דווקא כל זמן שהיא נשאר בארץ ישראל אבל אם חזרה אפילו לסיף כפה שני' החייב כחוצה לארץ צריך לשלם לה או לחרשיה אף כותבת דאל' כל איש שירצה להכריח כתובה מאשתו ילך לארץ ישראל ויחזור אמרה היא לעלות והוא אינו רוצה יוציא ונתן כתובה והוא הדין לכל מקו' ארץ ישראל לירושל' שהכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין משם הקל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם ;

ח וס'מי שאומר הא דכופין לעלות לארץ ישראל היינו בדאיפשר בלא סכנה אבל במקום סכנה כגון סכנת ליכסמים או סכנת יפ' אסור לסקן עצמו ;

עו דין חיוב עונה וכו' סעי' :

א מקרא דנבי מנחה יעקב לעשו ששלח עזים מאתים וחיישים עשירים וכו' אסמכו דחיוב עונה האמור' בתורה אינה נוה לכל אדם אלא כל איש ואיש לפי כחו וכפי' מלאכתו ושיערו חז'ל' לכל אחד כפי' מלאכתו ואמרו הש"ס וזהם אנשים הבטלים שאין להם מלאכה והם כריאי' ומעוננים שאין להם מלאכה המכילה כחם אלא אוכלין ושותין ויושבין בכתייהו עונגין בכל לילה ;

ב ומי שיש לו מלאכה כגון חיי' או אורג או כנאי וכו' יצא בנועוטה מלאכה כעירו עונתו שני פעמים בשבת ואם עושה מלאכה בעיר אחרת וכו' ולן בכל לילה בביתו כולן בעונה אהת בשבת מפני שז"ר הדרך והתקולים שאין להם בתיים יוצאים שבעה ימים וביום השמיני שבים לביתם וכן לעולם מסמנת ימים לשמונה ימים שבים פעם אחת לביתם והחמרים פעם אחת בשבת והנמלים פעם אחת לשלשים יום' והספנים פעם א' לששה חדשים וחלמירי חכמים פעם אחת בשבת מפני שמורתו אומנתו ומהשת כחו ודרך ה'ח' לבחור אותו פעם לשמש מסתו מליל שבת לליל שבת משום עונג שבת ;

ג כמה דברים אמורים כמי שנפנו ברו ויכול לקיים העונה הקצובה לו אבל מי שאינו ברי אינו חייב אלא לפי מה שאוסדין אותו שיכול לקיים ;

ד חייב כל אדם לפקוד את אשתו בליל טבילתו ובשעה שהוא יוצא לדרך מפני שכאילו הזמנים היא משתקקה אליו בזהר ועל' בלבוש ע'ז' סי' קצ"ז סעי' י' ;

ה אין האיש רשאי לצאת לסחורה או לצורך דבר אחר לדרך רחוקה בענין שבת בטל מעונתו הכושלת עליו אלא ברשות אשתו ואפילו אם נתן לו רשות אין ראוי לו להצטרף אלא חרש בחוף וחדש בביתו כיו' אף על פי שנתנת לו רשות ע'י' פזם או על ידו שמתכיישה' למנועו היא מצטערת בלבה לפיכך לא נתנו לו ז' יותר מחדש ואם מכיו' אקרא דדברי הימ' דכתיב לכל דבר המחלוקת הנאה והיוצאת חרש בחדש לכל חרש השנה וזמר אבל מי שמורתו אומנתו יכול לילך ללמוד הן ברשות אשתו הן בלא רשות לב' או לג' שנים וכן פיר' שנעשה ת"ח אין אשתו יכולה לעכב שישנה עונתה מר'ן טייל לר'ן הלמירי חכם אבל כשאר בעלי מלאכה יכולה היא למנועו ל צאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה

הנאסר אשה שפיקס אחר סתם מסתמא היא כישאת ע"מ שחודר עמו במקו' שהוא הפץ ואם שניהם במקום אחד מסתמא היא נישאת לו על סנת שורר עשה במקום שנושאה וקרה לפעמי' לא מסתמא איהם עם ורצה ללכת לעיר אחרת לפיכך חלקו חז' האוצות לפי' חכמהם ז'ל באוסר דעת הגשים טייה עיראו מניה ארץ יכול להוציאה לעיר או לארץ אחר' ואכרו שלש ארצות הן בארץ ישראל הלוקות זו כזו לענין נישואין והיה ועבר הירדן והגליל וכן רדין בכל מדינות השבט שהם הלוקות לארצות כגון ארץ קנען ארץ מצרים וארץ תימן וה'ה שאר כל הארצות החלוקים בשמות ללשונותם ואמרו ז'ל סמי' שהוא מארץ הארצות ונטא אשה בארץ אחר' כתיב אותה ותמנה עמו לארצו אפילו מעיר לכפר או מכפר לעיר או תצא כלא כתיבו וכלא תוספות דמסתמא ע"מ'ן נשאה אע"פ שלא נדש' דאמרינן מסתמ' גם היא ידעה וע"מ כן נשאת לו מיהו אע"פ שיכול להוציאה מארץ זו לארץ אחרת אחרת או אפילו התנה עמה שיוציאה מארץ זו לארץ אחרת כגון מגליל ליהודה מ'מ' אינו יכול להוציאה אפי' כמותה ארץ קצרה שישתאם שם מעיר למפר או מכפר לעיר כמו שיתבאר טעמא למדוך פעה כשראה הוא כמותה הארץ אכל הנוטא אשה כמותה לארצות הוא גם הדין שאנשי אותה הארץ אינו יכול להוציאה לארץ אחרת אפילו היא סאתת ארץ אחרת שיכולה לומר אדעת' דהכי נתקדשתו לך לחור כאן כי יש לי נחה רוח כגון כיון שהרגלתי כאן אבל מוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ ואינו יכול להוציאה מעיר לכפר ומכפר לעיר שישי' דברים ששיבת העיריות מוכה להם יש דברים שישי' בהם הכפרים טובה להם וניהא לה יחד לומר בעיר מכפר או מכפר מבכיר יש אוכרים שאם היו שניהם מארץ אחת נטתה בארץ אחרת ויש יכולה לכופ' אותו לילך עמה לארצה אפילו מכפר לעיר או מעיר לכפר כיון שיחע שם הוא מבני ארצה יכולה לומר ע"מ כן נשאתי אותו שילך עמי לארצי ולמקומי אבל הוא אינו יכול לסיף אותה שיכולה לומר האל והרגלתי פה יש לי יותר נחה רוח ככאן ובעל האבירה חזר על אבירתו אבל אם שניהם מארץ אחת וניהא בארץ ארץ אין אחד מהם כופה לשני להוציאו מעיר לכפר או מכפר לעיר אבל מעיר לעיר או מכפר לכפר האשה יכולה לכופו שילך עמה למקומה החלל והם טרים אבל הוא אינו יכול לבזוה שחלך עמו ולסקו' דהבעל האבירה חזר על אבירתו והיה דר עמה כעירו ולא סתד' ליה עם וחלך עמה לעירה דרך מקרה ולא אהדד ליה גם שם יכול לחזור ולהוציא לעיר אחרת יש אומרים אם לא יכול החיות ולפרנס עצמו כיון' אה אשהו שחלך עמו לכל מקום שרצה' ויש חלקן מי שהיא ממדינה אחת ויש לו עם אשה ונש' אחרת ממדינה אחרת צריכ' לילך עמו לעיר ודאי ע"מ כן נשאת זה שישוב לביתו ועל' סי' קנ"ז סעי' ש' עור מדינים אילו ;

ו זכתיציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ לא יוכל להוציאה מנהיפה לנוה הרע וגם לא סרע ליפה מפני שנתה היפה בהן פי' שנטה היפה צריכה היא להישפל ולברוק עשה כד' טלא היהיה קלה ובעורה ויש לה שורח רב ביותר וכן לא יוציאה ממקום שזכה ישראל למקום שזכו גוי' ובכל מקו' שישן שפיקו' שזכו גוי' למקו' שזכו ישראל ואינו יכול להוציאה ממקום שרמשהל סיכ' למקום שהמושל רע וכל זקו' שיכול להוציאה ממקומה היינו לאחר שנשאה אבל קודם נישואין לא חל' להוציאה לשום מקום וצריך לכוונ' במקומה אם לא שרחתה בפירוש עם האשה עצמה אבל אם התנה עם אמה לאו כלום הוא שאין הבה ברשות אמה מידו אם יש אסתלמות ופעמים ולכוני' צריכה האשה לילך אחריו ;

ז בר' א' כחוצה לארץ לתוצה לארץ או מארץ ישראל לארץ וישראל אבל סחוצה לארץ לארץ ישראל כופין לעלות

לבוש הבדן וארגמן הדכות בתובות

דחוקה כגון חצר שבקש לעשות נמל או נמל שבקש לעשות ספן אע"פ שיש בה ריוח יותר ויכולה היא למחות בו :
אשה שהרשות לבעלה אחר הנישואין שיסגע עונתה הרי זה מותר ברא שקיים פריה ורביה אבל אם לא קיים פריה ורביה חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהוא מצות עשה של תורה שנ' פרו ורבו :

פדיון תורה נמשא אדם כמה נשים אפילו מאה בין בבת אחת בין בזו אחר זו ואין אשתו יכולה לעכב עליו והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת ואינו יכול לכופ אמת לדור עמו כולן כחצר אחד דכל אשה מתקנאות בירך חברתה וירכה המחלוקות ביניהן אלא צריך לדור עם כל אחת לעצמה וכמה היא עונתן לפי מניין ביצד פועל שעונתו שהי פעמים בשבת והדיו לו שתי נשים יש לו עונה אחת בשבת ולזו עונה אחת בשבת היו לו ד' נשים נמצא עונה כל אחת מהן פעם אחת כשתי שבתות וכן אם היה ספן שעונתו פעם אחת לששה חדשים והיו לו ארבע נשים תהיה עונה כל אחת מהן פעם אחת לשתי שנים לפיכך צדו חכמים לתלמידי חכמים שעונתו פעם אחת לשבת לא יסאו יותר מארבע נשים אפילו יש לו מסוף הרכה כדי שיגיע לכל אחת עונה פעם אחת בחדש :

בדא במקומות שנוהגין לישא שתיים או שלשה נשים אבל במקום שנהגו שלא לישא אלא אשה אחת אינו רשאי לישא על אשתו שלא ברשות דאומינא דמוכח הוא דאדעתא דהכי אינסיבת ליה דלא לנסוב אחריתו וה"ל כחמר שאינו דשאי ליעשות נמל כו' וכל שכן אם התנה בכתובה שלא ישא אשה אחרת עליה ועיין לעיל סימן א' :

המדיר את אשתו מתשמיש המטה בין שהדירה סתם או שפירש ז' ימים או יותר וקיימה ז' ימים אולי יתחרש ויתיר נדרו ולאחר שבעה מדי יוציא ויתן כתובה אפי' הוא ספן שעונתו לששה חדשים שאינו דומה למי שיש לו פת בסלול למי שאין לו פת בסלול כלומר כשהיא יושבת עמו בלא נדר אף על פי שאין עכשו זמן עונתה רעתה נוחה שהיא מצפה שמא יבא בהוך הזמן אבל לזו משהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה לבעול ומצערת :

וכיצד הוא מדירה מתשמיש שהיא הגדר חל כשאומר לה בלשון זה הנאת תשמישך אסור עלי סאז הוא נאמר שאין מאכלין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר הנאת תשמישי אסור עליך או נשבע שלא לשמשו אין נדרו חל שכבר הוא משועבד לה לתשמיש ולא כל כמינה דמפקע לה לשיעבודה ואם נדר ברשותה הנדר חל ואסורה לו מיהו מותר לו להתייחד עמה מקו מגדה שהיא ככרת ועל בעז ש' רל"ד סעיף ס"ז :

אסור לאדם למנוע מאשתו עונתה ואם מנעה כדי לצערה עוכר בלא העשה שנ' שארה כסותה ועונתה לא יגרע ואם חלה אותה שש כחו ואינו יכול לבעול ימתן ששה חדשים עד ש'כריא שאין לך עונה גדולה מזו ואח"כ או ישול מסנה רשות או יוציא ויתן כתובה :

האשה שנדרה נדר שיכול הבעל להפך כגון נדר של עיניו נפש או כדברים שבינו לבניה ואמר לה אני מפירו לך על מנת שתאמר לפלוני מה שדברנו יחד בדברים של שחוק וקלו' שאדם שדבר על עסקי תשמיש הרי זה יוציא מיד ויתן כתובה כריון הפקיים לה דאמרה מסני אני לת כראסרנין לעיל סימן ע"ד סעיף ב' ה"נ כיון שאומר לה כן מסתמא היא אינה יכולה להעזי פניה ולומר אילו הדברים הנמצא שלא הופר הנדר והיו כאלו קיים לה וכן הדין אם אמר לה אני מפירו לך ע"מ שתהפך מיד אחר התשמיש כדי שתתן המזל ולא תהעבר הרי זה אסור ולא תעשוהו נ"כ אינו מותר לישא אחר על מנת שתעטו מעשה שומים כגון

שחמלא עטר כדים מים ותצרה לאשפה וכיוצא באילו שום היתה עושה כן היתה נחשבת לשומה ומסתמא לא תעשה והרי אינו מותר לפיכך יוציא מיד ויתן כתובה :
האומר איני פושא אלא אני בכנר והיא בכנר יציא ויתן כתובתה וכל שכן בשאינו נזקק לה כלל שיוציא ויתן כתובה וה"ה היא כשאומרת אי אפשי אלא אני בכנר ודוא בכנר שתצא בלא כתובה :

עז הגימורד ומורדת או אומרת מאים על זכו ה סעיפים :

א איש המורד על אשתו ואמר הריני זן והריני ספרתם אבל איני בא עליה מפני ששנאתיה אמרו חכמים ז"ל מוסיפין לה על כתובתה משקל לו שעוים של כסף בבל שכוע ויושב כן ולא יושם של זמן שתרצה היא לישב והיא על פי שכתובתה הולכה ונוספת הרי הוא בלא העשה שכומר עונתה לא יגרע ואם היא רוצה כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה ואם הוא שתרצה לגרס מיד וליתן כתובה יש אומרים דשוכאין מוסיפין לה על כתובתה אם היא אינה רוצה להתגרס ונס שוכ אינו עוכר בלאו דלא יגרע שרדי סן התורת וכול לגרשת בעל כרחו ולא אמרה תורה לא יגרע אלא כשאינו רוצה לגרשה :

ב ואשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא נקראת מורדת ותקנו בה חז"ל נכתנת כמו טאבאר בע"ה אז"ל בתהלה שואלין אות' מפני מה מרדה אם אמר' מאסתיה ושנאתיה ולא אוכל להבעל לו מדעתיה אם רצה הבעל לגרשה אין לה כתובה כלל מיהו כיון שמונעה מאים עלי אם האמת עמה מה לה לעשות הלא קצת אנוסה היא ואינה כשוכיה שחבעל לשמי לה וואע"פ שאין זה פועיל לה לכופו לנס דא"ל לא הגחת בה לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה שיהנו עיניהן באחר וימרדו בכעליהן בטענת מאים ס"מ נושלת בלאומיה הקיימין בין מנכסים שהבניסה לבעלה ותתחייב באחריותן בין נכסי מלוג שלא נתחייב באחריותן שאינה מפורדת בזה את טלה שמא אמת שרענת אבל משל בעלה אינה נושלת כלום ואפילו פגעל שברגלה ומספחת שכראשת שלקחם לה פויטשת ונתנת וכן כל מה שנתן לה מתנה מחזרת אותו דאדעתא דמישקל ולמפק לא יחייב לה וכל זה דחוקא שמתקשת נס ואינה מזכרת כתובה אבל אם אומרת ויתן לי נס ובעינא כתובתי ורישין שמא נתנה עיניה באחר יוש לה דין מורדת דבעינא ליה ומצערתי ליה שיהבאר בספק ואם מרדה סתחת בעלה כוילצערו ואמרה הריני מצערת אותו בכך מפני שעשה לי כך וכך או מפני שקלני

או מפני שעשה עמדי מריבה וכיוצא בדברים אילו שולחין לה מכל דין ואמרינן ליה הוי יודעת שאם את עומדת במרדך אפי' כתובתך מאה מנה הפסדתה איתה ואחר כך מכריזין עליה בכתי נכסיות וכבתי מקדשות בכל יום ארבע שבתות * אחד זו ואומרים פלוגית מרדה על בעלה ויש אומרים שאין צריך להכריז בכל יום אלא ד' שבתות משש שבתות ביום ומכריזין רבים בכה ומה שתקנו הכרזה במורדת כלי לצערו ולא תקנו הכרזה במורדת משום שאוס היינו שעמא משום דזו האומרת בעינא ליה ומצערנה ליה ואינו מיאוס עליה איפשר שתתכייש ותחזור למוטב על ידי הכרזה אבל במאוס עלי סן הסתם לא תחזור בה בכמה הכרזות ולא יועיל הכרזה ואחר הכרזה שולחין לה בית דין פעם שנית אם את עומדת במרדך הפסדת כתובתך אם עמדה במרדה ולא חזרה בה נשלחין כת עוד פעם אחרת ותאבד כתובתה ולא יהיה לה כתובה כלל ויש מפרשים דנמליכים בה פירש דלא סני כששולחין לה מבית דין לומר הוי יודעת כו' אלא הכית דין בעצמם שולחין אחרת

לבוש הכויץ וארגמן

הלכות בתובות

אז אפילו מה שנשלה מנכסים גשולין מידה וסחריין לבעל ואין חילוק בין אם תפסה אולא אלא בסוענת מאיס עלי ואינה טתנת אמתלא מבוררת לדכריה אבל מכל מקום נותנת קצת אמתלא וקראין שאין כזה רמאות ואף הבית דין ירוננו בזה לפי ראות עיניהם ויכולים להשביע אותה על כך אם יענת כאמת מאיס עלי אם לא וכן ראוי להורות וכל זמן שלא נתן נס אין לו כפייה ונגישה עליה שנחבטל האישות שכנייהם מכל מקום אין לה רשות ליתן משלה לאתרים ויוכל למחות בה שהרי אם מתה ירשנה ואפילו במקום שכופין אותה לגרש אם מתה קודם שגרשה הוא יורש אותה דמכל מקום אשתו היא ואין ירושתה נפקעת ממנו אלא בנידושין ובמקו דתליא בתפיסה אם תפש אביה נדונייתא שהכניסה לו מהני כאילו תפשה היא בעצמה דמסתמא הוא הכניסה לה על מנת שתמרוד לא הכניס והיא נס היא סומכת על אביה בכל מה שהיא עושה שהרא ירו כידה אין נקראין צאן ברזל אלא מה שהכניסה לו כטומא אבל בגדיה אין דרך לשום אותה ואין להן דין נכפי צאן ברזל :

ד איש ואשתו שבאו לבית דין הוא אומר היא מורדת בתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו וכן אם טענה היא ואמרה שהיא מורדת בתשמיש והוא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה מתריסין תחלה על מי שמורד ואינו מודה ככז ואם לא הודו אומר להם התייהדנן כפני עדים נתייהדו ועדיין הם סוענין מבקשין סך הנשעלן ועושין פשרה בפניה הרדין אבל לפני עדים אי אפשר שהרי אפשר לבעול בפני כל ביה :

ה ארוכה שאינה רוצה לינשא לאדם בסוענת מאיס עלי אין אביה חייב ליתן לו מה טפסק ליתן לה בגדונייתא שהרי לא פסק אלא על רעת שתנישא לו :

עח חיוב פדיונה וכוונת הפעמים :

א פדיונה כיצד נשבידחייב לפדותה ואינו יכול לימר לה הרי נישך וכתובתך ופדי את עצמך ואפילו אם יאמר איני פודך ולא אשול פירוהך אעפ"י שתקנו פרקונה ההת פרות שאוכל משלה אפ"ה אין שומעין לו אלא צריך לפדותה מתיקון חכמים ועל פי ס"ט :

ב יש אומרים שלא חיובו חכמים ז"ל את הבעל לפדות את אשתו יותר מפיסה אלא כמה שהיא שוה למכור כמו בטאר שבויים שאמרו כן מפני תיקון העולם שלא יסרו הגוים נפשם לסבות כדי להעלות על דמיהן כשרואין שיפדו אותו יותר מכדי שויין ועל בעז סימן רנ"ב סעיף ד' ויש אומרים כיון ראשיתו כגופו דמיא ויכול לפדות אותה אפילו בכל אשר לו כמו שיוכל לפדות אדם את עצמו אפילו בכל מה שיש לו :

ג היו דמיה יותר על כדי כתובתה ואמר הריני מגרשה ואתן לה כתובתה ותלך היא וחפדה את עצמה אין סומעין לו אלא כפיין אותה ופודה אותה אפילו היו דמיה עד עשרה בכתובתה ואפילו אין לו אלא כדי פדיונה צריך לקחת כל מה שיש לו ולפדותה בד"א כפעם ראשונה אבל אם פראה פעם אחת ונשכית פעם שנייה אינו חייב לפדותה שנית אלא אם ירצה לגרשה מגרשה ונותן לה כתובתה והיא חפדה את עצמה :

ד נשכית אשתו והוא למדינת הים בית דין מרדין לנכסיו ומוכרין בהבאה ופודין אותה כדרך שהבעל פודה אם נשכה וקראשטו עיין בעמרת זהב סימן רנ"ב סעיף י' **ה** המדיר את אשתו נדר שהוא חייב בגללו לגרשה וליתן לה כתובתה כמבואר לעיל סימן ע"ד ונשכית אחת שהדירה אינה חייב לפדותה שפשה שהדירה מתחיל לגרשה ואין לה עליו עוד אלא כתובתה :

החלה ונמלכין בה קודם שיפסקו הדין להפסידה כתובתה דכפני הבית דין תחייש יותר ושמה התרצה ותשמע להם וכן עיקר ואין נותנין לה נס עד י"ב חדש אולי תתפייס בתוך י"ב חדש וכפי שכתבתי ששמה כהכרזה אבל אין לה מונות ג"כ כל אותן הי"ב חדש והוא אוכל פירות ואפ"י היא מעוברת אך מעשה ידיה שלה ואם מתה קודם הגם בעלה יורש וחייב צדיונה ובקבורתה ולאחר י"ב חדש הואיל ואגדה כתובת' אין לבעל עליה כלום ולא היא על בעלה ואין לה כל תנאי כתובת והואיל ויכול לגרשה בלא כתובה והוא מעכבה מצינו ואם חזרה בה לאחר י"ב חדש לא מהני חזרה אלא אגדה כתובתה ואם רוצה לקיימה צריך לכתוב לה כתובה אחרת אבל תוך י"ב חדש יכולה לחזור בה ויש לה כתובה ואם מת תוך י"ב חדש יש לה כתובה מן היורשים ואם רוצה לגרשה תוך י"ב חדש נוח לה צאן ברזל שלה וכתובתה מנה ומאתים אבל לא מת שכח לה שלא כתב לה ע"ד שתצא ממנו י"א דבזמן הזה באילו הארצות שאין נושאין שתי נשים לא משהינן לה שנים עשר חדש אם רוצה לגרשה ואם אינה רוצה מתדיין לו לישא אחרת ויש חולקין ואומרים שאין להתיר לו לישא אחרת וכן עיקר ודוקא בנשואה אבל בארוסה המורדת על בעלה ואינה רוצה ליכנס לו יגרשה בעל כרחה או מתירין לו לישא אחרת וכתב מורי ז"ל וכל זה דוקא תוך י"ב חדש אבל לאחר י"ב חדש אפילו נשואה אם הוא רוצה לגרש צריכה לקבל ממנו בעל כרחה או מתירין לו לישא אחרת שאין כח ביד האשה לענו לעולם עד כאן לשונו ויש אומרים דאפ"י תוך שנים עשר חדש אם עבר ונשא אחרת מחמת מרדותה אין כופין לגרש כסדר הזה עושין לה אם מירה בו כדי לצערו ואפילו היה נדה או חלה שאינ' ראויה לתשמיש דין מורדת יש לה ואילו חילוק בין התחילה למרוד קודם חליה או מרדה בתוך חליה שאינ' רוצה לשכול ואמרה מצערנא ליה ובעינא ליה ואפילו היה בעלה ספן סוענתו לששה חדשים ואפילו יש לו אשה אחרת וכן ארוסה שהגיע זמנה לינשא ומרדה כדי לצערו ולא נשאת הרי זו נקראת מורדת מתשמיש ויש אומרים שגם יבמה שלא רצתה להתייבם כדי לצערו מורדתה היא ועושין לה ג"כ כסדר הזה :

ג המורדת הזאת כשהיא יוצאת אחר י"ב חדש בלא כתובה התזיר כל דבר שהוא של בעל אבל נכסים שהכניסה לו ובלאמיתיהם קיימים אם תפשה אין מוציאין מידה ואם לא תפשה אין נותנין לה וכן כל מה שאבד מנכסיה שקבל הבעל עליו אחריותו אינו משלם לה כלום ואם יש קרקעות ש בין של נכסי צאן ברזל בין של נכסי מלוג ברשיתה הם והיא נישלתן כל מה שאמרו בפעף כ' כמורדת מחמת פ"אוס י"א דהיינו דוקא כשאינה נותנת אמתלא ושעם לדכריה לימר היא אומרת דמאיס עליה אבל בנינה אמתלא לדכריה כגון שאומר שאינו הולך כדרך ישרה ומכילה ממנו וכיוצא בזה אם נראין דכריה אמת ומכורדין או דינינן ליה כדרינה שתקנו הגאונים ונקרא דינא דמתיבתא והוא זה שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניס לו בגדוניית' דהיינו צאן ברזל אם הם בעין וראויים למלאכתן הראשונה נשלת הכל נשואה ואם אינן ראויין למלאכתן הראשונה וכל שכן אם נגמרו נאכדו צריך הבעל לשלם הכל ונכסי מלוג שלה אם הם בעין או דבר הבא סכחן נושלתן אבל אם כלו לגמרי אין הבעל צריך לשלם אבל כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נושלת כלום דארעתא למסקל ולמיפק לא יהיב לה ואפילו אם תפשה צריכה להחזיר ואין כופין אותה לגרש ולא אותה להיחזר אצלה כיון שנותנת אמתלא לדכריה אינה כשבויה להיחזר תחת השכונ לה ואם עשה שלא כהוגן שקדשה ברמאות ובתחבולות כופין אותה אפילו לגרש וי"א עוד שמשליון חרם אם בני אדם למרוד או שהיא עושה כך משום כעס וקשט שביניהם או כוונה להוציא ממנו סמנו

* לְבוֹשׁ חַבֵּץ וְאַרְגָּמָן הַלְבוּת בַּתּוֹבוֹת * * לְבוֹשׁ חַבֵּץ וְאַרְגָּמָן הַלְבוּת בַּתּוֹבוֹת *

א מעשה ידיה לבעלה כיצד הכל לפי מנהג המדינה מקום שדרכן לאחזן ארנת לוקום וקוסת לשווח צמר או פשהים שוה ואם לא היה דרך נשי העיר לעשות כל המלאכה האילו אינו כופה לעשות אלא לשווח בצמר בלבד שהפסחן מדיק הפה והשפת' השווי היא מלאכה המיוחדת לנשים שנאמר וכל אשה חכמת לבבירי שוה דחקה עצמה ועשתה יתר מהראוי לה כגון שעשתה מלאכה בלילות בשעה שבני אדם ישנים המתיר לבעל ורוקא בשנותן לה מעה כסף בכל שבוע כמו שנתבאר לעיל סימן ע' שאותו המעה כסף תקנו לה מחמת המתיר שאמר שיהא לבעלה לפיכך אם הוא נותן לה המעה נושלת המתיר ויכולה ראשה לומר איני נושלת המעה כסף ואיני נותן המתיר לחקנה הקנו אותה המעה כנגד המתיר ואפילו לא חקשה המתיר צריך ליתנו לה לפיכך הוא יכולה לומר איני נושלת המעה ואיני נותן המתיר אבל הבעל לא יוכל לומר כך :

ב היה לו ממון הרבה אפילו היו לו כמה שפחות אינה יושבת במלה בלא מלאכה שהבשילה מביאה לידו זימה אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום כולו אלא לפי רוב הממון ממעטת במלאכה :

ג הסריר את אשתו שלא תעשה מלאכה יוציא ויתן בתוספת שהבשילה מביאה לידו זימה :

ד כל אשה רוחצת לבעלה פניו ידיו ורגליה ומצות לו את המטה ועומדת ומסמסת בפני בעלה כגון שתתן לו מים או בלי או שתשול מלפניו וכיוצא בדברים אלו אבל אינו עומדת ומסמסת בפני אביו או בנו ו'א דהיינו רווקא באינין סמוכל על שלחן בעלה אבל סמוכין על שלחן בעלה מסמסת' על לה כדברים אילו :

ה וכל המלאכה שאמרנו בסעיף הקודם שאשה עושה לבעלה צריכה לעשות רווקא היא בעצמה ואפילו יש לה כמה שפחות אין עושה מלאכה אילו לבעל אלא אשתו מפני שאין בהן טורח כל כך וגם הם דברים של חיבה ורחם ראויין לעשות על ידי אחרת ובהצעות הממהים מחלוקת ועל סעיף ה' :

ו ואם הם עניים יש עוד מלאכות שהיא צריכה לעשות לבעלה והם אילו משחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ואם פה בנה אינה מחוייבת להניק בשכר וליתן לו השכר וכן בנו מאשה אחרת אינה מחוייבת להניק וצריכה ליתן תכן בפני בהמתו שהוא דוכס עליה ולא לפני בקרו מפני שטרות מרובה :

ז הבניסה לו שפחה אחת או נכסיה שראוי לקנו' מהן שפחה אחת או שהיה לו לעצמו שפחה או ממון כדילקנות ממנו שפחה אחת לא חיובה רבנן להפסחן ולא לאפות ולא לכבס ולא ליתן תכן לפני בהמתו דע' מן הבניסה לו או נשאת לו כשראתה שהיה לו כדילקנות שפחה אחת שקנה שפחה שתעשה אילו המלאכה ולא הוא או יסכר לה :

ח הבניסה לו שתי שפחות או נכסים הראויים לקנות מהם שתי שפחות או שבו לו לעצמו שתי שפחות או ממון שראוי לקנות מהם שתי שפחות אינה עושה לו המלאכה שאמרנו בסעיף הקודם וגם אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה הבניסה לו שלטה שפחות או ממון או שיש לו ממון שיכול לקנות שלשה שפחות לא דאף משתו אינה מצעת רק בפחסת סדין ומסדרת לו משתו שהוא רך חיבה וכל אשה תעשה זאת אפילו יש לה כמה שפחות :

ט היא אומרת שיש לו כמה לקנות שפחה או לשכור אותה והוא אומר שאין לו עליה להביא ראיה וכל זמן שאינה מביאה ראיה מן הסתם היא שסועבת לו סתקנת חכמים אבל אין כאן מקום לשבועה להשביע הבעל שאין לב לפי שהיא אינה חובבת ממנו דבר מה שהוא חייב לתת לתן שפחה

י כהן שנסבת אשתו אע"פ שנאסרה עליו חייב לפרותה עליו הואיל שמתחלה היתה מותרת לו ואיסור שביתה נדס לה לאסור הרי חל עליו חיוב פרוצנה מיד שנשבת וטוב אע"פ שנאסרה עליו מחמת חשש אינם שפא נשפא' נסתחפה שדהו ופודה אותה ומחזירה לבית אביה ואפילו הוא בעיר אחרת חייב להטפל לה עד שמחזירה לעירה ומגרסה ונתן לה כל כתובתה והוצאות ואם היה בעלה ישראל שהשביתה מותרת לו מחזירה לו לאסה כמות שהיתה ואם רצה אח"כ פגרה ונותן לה כתובת' ושביתה שנאסר אף לבעלה ישראל כגון כמקום שיש לחוש שפא נבעלה ברצון כדרך שנתבאר לעיל סימן ז' אין בעלה חייב לפרותה והואיל והיא אסרה את עצמה עליו כרצונה לפה לו לפרותה :

יא אשה שנשאת לבעלה באיסור מחמת שהיא כחייבי לאיין דקדושין תופשין לה בה כגון אלמנה לכהן גדול וגרושה חלוצה לכהן הדיוט וממדת ונתינה לישראל ונשבת לא חיקנו לה חכמים לפרותה הואיל ונשאת לו באיסור אלא נותן לה כתובתה ושולם לה הפירות שאכל מנכסיה והיא חפרה את עצמה ועל סי' ק"ו סעיף א' :

יב לא תקנו חול לפרות האשה אלא הבעל בחייו אבל אלמנה אינה נפדית מנכסי בעלה לא מבעיא אם נשבת אחר מוחו שאין הירושין חייבים לפרותה מנכסיו אלא אפילו אם נשבת בחייו ולא הספיק לפרותה עד שמת אין הירושין חייבין לפרותה שאין אני קורא בה מה שכתוב בתנאי בתובה ואוחבינך לי לאנתו לפיכך אפילו אם היא זקוקה ליבם אינה נפדית משל בעלה דנ"כ לא קרינן בה ואוחבינך לי לאנתו אלא נפדית משל עצמה או תשול כתובת' והפדה את עצמה :

ע"ט חיוב רפואתה וכו' ג סעיפים

א רפואתה כיצד לקתה חייב לרפאותה בין רפואה שיש לה קצבה שאינה חולה תדיר בין רפואה שאין לה קצבה שהיא חולה תדיר וצריכה רפואה בכל יום ודווק' מבעל עצמו תקנו לה בחייו אבל אלמנה אינה נתרפאות מנכסיו ברפואה שיש לה קצבה אבל רפואה שאין לה קצבה דמיא למונות שצריכה להן בכל יום וכל זמן שנחוני' מנכסי בעלה וימי מיגר ארמלתא במגסיחבאר בע"ה סי' צ"ג נתרפא' גם כן מנכסי בעלה :

ב אם היה לה חולי תדיר שצריכה רפואה בכל יום ודעו הירושים לקצוצ' עם הרופא שיקבל עליו רפואה עולמית בכך וכך כדו שיהא לה קצבה ופטר פסגה דרשות בירם וכלכד שיקבל עליו הרופא לרפאות כל ימיה והיא תשלם לו :

ג אע"ג דנבי פדיון אין הבעל יכול לומר הרי נשד וכתובתך ופרוית את עצמך כדנתיבנא כמ' הקודם סעיף א' ונ' גבי רפואתה אם ראה הבעל שהחולי ארוך יכול לומר לה הרי כתובתך מנחת לפניך או רפאי עצמך מכתובתך או תריני מנרשך ונותן אני לך כתובתך ושעמא משום דפדיונה תקנו הית פירות שאכל מנכסיה וחיא לא קבלה חסלוס פירות שאכל כבר עד עכשיו ועכשיו שיבא הפדיון חייב לפרותה לא חלקין בין אכל פירות הרבה או מעט אבל רפואתה בכלל מוזנות היא וכבר ידעת כמ' ש' ש' שתקנו לו מעשה ידיה כנגד פדיוניה והרי היא קבלה כבר מוזני' חתח מעשה ידיה שכבר עשתה לו אלא עכשיו שהוא רואה שהחולי שלה ארוך והיא לא התן לו מעשה ידיה שהרי אינה יכולה לעשות בחוליה הקילו עליו שיכול לומר כן אבל מ' מ' אין ראוי לעשות כן מפני דרך ארץ ועל סימן ע' סעיף ד' :

ד מעשה ידיה שהיא חייבת ודיני מניקה ושאינה רוצה לעשות מלאכה וכו' ח סעיפים

לבוש הפוץ וארגמן

הלכות פתובות *

שהלכה מבית בעלה מחמת קטש ואינה רוצה לטוב לביתו עד שיקרא לה בעלה אין זו נקראת מורדת לא מחשבים ולא ממלאכה ולא הפסידה מחמת זה מונותיה דאמרינן שהיא בושא סמנו לשוב אליו בלא קריאה האיל ויצתה ממנו בלא רשותו והוא אינו מראה לה פנים בקריאה ואם היה הוא בא אליה לא היתה מונעתו מכלום אבל אם היא אינה רוצה לבא אליו עד שיפרע מה שלותה הרי זו אכרה מונותיה שזה אחד מדרכי המורדת שכל מורדת אית לה טענה כגון כשאומרת בעינא ליה ומצערנה ליה מסתמא אומרת טענה על הצער שהיא רוצה לצערו וגם זו עולה מצאה לצערו ותולה בפרעון מה שלותה יכל אשה הבאה לבית דין וחובקה מונות מבעלה אינה צריכה להראות כתובהה שהרי יוסבת החת בעלת וחוקה שיש לה כתובה ומונות ואין הבעל נאמן לומר שמחלה או מברה לו עד שיביא ראיה ברורה ואפילו במונות טעברת אם לא טען אין פוענין לו ואם טוען פירעתי מונות טעברו חייב שבעת היסת דלא גרע ממלוה על פה ובתפר בכל דמחייב היסת :

לה שנאמר ישבע היסת ופטר אלא שהיא באה ליפטר מן השיעבוד שהטילו עליה חכמים ואינה יכולה להפטר אלא בראייה :

כל אילו המלאכות אין מחייבין אותה לא בכולן ולא במקצתן אלא אם כן יהיה דרך משפחתו ומשפחתה לעשותן שאם הדק משפחתו לעשותן ומשפחתה אין דרך לעשותן גם היא אינה צריכה לעשותן שאינה יורדת עמו ואם דרך משפחתה לעשותן ומשפחתו אין דרכה לעשותן נכ אין מחייבין אותה לעשותה דהא קיימא לן עולה עמו :

כל זמן שהיא מניקה את בנה פוחתין לה ממעשה ידיה שאינה יכולה לעשות כל כך כשהיא מניקה ומסיפין לה על מונותיה דברי היף' להלב כגון יין וכיוצא בו ואם לא הוסיפה לה על מונותיה אם יש לה מטלה צריכה לאכול מטלה כדי שיהיה לה חלב הרבה ולא חמיהנו :

פסקו לה מונות הראויים לה והרי היא מתאוה לאכול יותר או מתאוה לאכול מאכלות אחרות יש מי שאומר שאין הבעל יכול לעצור שום סכנת הולד מפני שצער גופה קודם דיש מי שאומר שיכול לעצור :

ילדה תאומים אין כופין אותה להניק שניהם אלא מניקה אחד ושכר הבעל מינקה לשני ויא אם יכולה להניק שניהם צריכה להניק שניהם :

הרי שרצה להניק בן חבירתה עם בנה הבעל מעכב ואפילו בנה שיש לה משיש אחר וכה היכי משכחת לה דהא אמר ליטא מינקה חבירו כדאית' לעיל סימן יג' סעיף א' מסכתת לה כגון שגירסה בעלה הראשון קודם שיכרונה דולד שאינה חייבת להניקו ואינה נקראת מינקה חבירו ונשאת בהיהר ונתעברה וילדה ואח' רצתה לחזור ולהניק בנה מבעלה הראשון יכול הבעל הטעי לעכב עליה :

כל אשה שחמנע מלעשות מלאכה רבעלה ממלאכות שהיא חייבת לעשותן ואמרה יזון אותי בעלי ואני עושה לו מלאכות אחרות וזו אינה עושה כופין אותה לעשותה שיכול הבעל לומר לא אזון עותך אם לא העשה עמך מלאכה ואם ירצה בית דין משמתין אותה עד שחעשה או מוכרין כתובה לשכר עליה עבדא שפחה ויש אומרים שכופין אותה בשושים אם ירצה הבעל וכל זה באומרת ניוזנית אני ואיני עושה אבל אם אומרת אני ניוזנית ואיני עושה הרשות בידה כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ט ויש אומרים דאפי' באומרת אני ניוזנית ואיני עושה צריכה לעשות צרכי ביה ולה כופין אותה אע"פ שאינה ניוזנית משל בעלה :

טען הוא שאינה עושה והיא אומרת שעושה ואינה נמנעת מלעשות מושבין אשה או שכניו ביניהם שיוסמכו עליהם מה שיעידו הנהגתה :

אשה ששכרה כלים בעה שעשתה מלאכותיה בהוד ביתה פטורה ולא מן הדין אלא תקנה שאם אי ארה אשר כן אין שלום בבית לעולם שע"כ כך תהיה נזהרת ונמנעת מוכ המלאכות שמא השבר כלים ונמצאת קטשה בבית לעולם :

איש שהתנה עם אשתו שלא יתחייב במונותיה וכן דלא לתחייב לו במעשה ידיה ואחר כך נתרצה היא ונתחייב לה ברצונה במונותיה אין מעשה ידיה שלו דהא לא חקנו לו מעשה ידיה מחמת מונותיה אלא מסום איכה זה לא שייך אלא במתם נשים דאובלת מחמת נישואין סהם אבל זו שאובלת מחמת שנתן לה המונות כמתנה ברצונה הטוב בלא חיוב נישואין ליכא למימר שהיה לו איבה עליה אם לא נתן לו מעשה ידיה אשה ששתקה ולא תבעה מונות לא המעה כסף מן הסתם מעשה ידיה ונס המותר שלה ולא אמרינן שמחלה מעשה ידיה אבל מה שאינו מספיק לה אין הבעל צריך לשלם לה דכיון ששתקה ודאי פחלה לו אשה

פ"א המקדיש מעשה ידי אשתו וכו' ב' סעיפים :

א כתיב איש כי יקדיש את ביתו קדש ונומר ואזל מת ביתו הוא בעולם וברשותו אף כל מה שיש לאדם בעולם והוא ברשותו יכול להקדיש אבל מה שאינו ברשותו וכל שבין מה שאינו בעולם שאינו יכול להקדיש לפיכך אמרו המקדיש מעשה ידי אשתו אפילו מעלה לה מונות ומעלה לה המעה כסף לצרכיה אין הקדישו חל לא במעשה ידיה ולא במותר דהל' מקדיש רבר שלא בא לעולם ואם אמר רה יקדישו יודך לעושהו הרי כל מעשה ידיה הקדש דהא ידיה משועבדים לו והם ברשותו וגם הם בעולם והא למה זה דימת לאומר אילן זה קדש שהאילן וכל הפירות הוצאים ממנו קדש הכא נמי הדין הן כאילן ומעשה ידיה הם כפירות וכולו קדש ויש אומרים אפילו אם אמר לה יקדשו יודך לעושהו אין מעשה ידיה הקדש שאין הדין נקראו ברשותו כיון דקימא לן שהיא יכולה להפקיעם משיעבודו ולומר איני ניוזנית ואיני עושה חסיבי הם ברשות עצמה ולא ברשותו :

ב אשה שאמרה מעשה ידיה על בעלה כגון שאמרה קונם מה שאני עושה לפך וכה הא הוי דבר שלא בא לעולם ולא תוכל לאוסרו עליו לא אמרן אלא כגון שאמרה ויקדשו ידי לעושהו דהסתא לא הוי הדבר שלא בא לעולם שהרי ידיה הם בעולם אם אינו מפר לה הרי נדרה קיים לפיכך יפר שהרי הוא מדברים סבינו לכינה ואף על פי שכבר הוא משועבדת לו ואין נדרר חל שלא תוכל לאוסרה כיון שהיא משועבדת לו וליכא למיסר הכא כיון שתוכל לומר איני עושה ואיני ניוזנית תוכל להפקיע עצמה ולא אמרינן הכי נבי דידה אלא כשאמרה בפירוש איני ניוזנית ואיני עושה וכל מה שאני עושה לפך קתם עליך אבל כל זמן שלא האמר כן מן הסתם היא משועבדת לו מחמת חכמים ולעול כדחת מעשה ידיה ואפילו המותר הוא של הבעל והיא נוחן לה המעה כסף מכל מקום יפר לה דאף על נכ דעכשו כל זמן שהיא התתו לא תוכל לאסר עליו יש לחוש שמא יגרסנה ואז יחל הנדר ושוב תהיה אסורה לחזור לו וזה הוא חשיב דבר שביט לבי' לפיכך יפר :

פ"ב נדרה שלא להניק את בנה הודין מניקה שמתגרשת וכו' סעיפים :

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות בתובות

א נדרה שלא להניק את בנו אין הנדר חל מפני שהיא משועבדת לו לפיכך כופה אותה ומניקתו עד שיהיה בן כ"ד חדש אחד הזכר ואחד הנקבה ודברי קים להו לחלוז שזו שיעור קיום הגדול :

ב ואם היא אומרת אני מניק את בני והוא אינו רוצה שתניק בדי שלא תחננול שומעין לה שהחלב מעצר אותה ואם הוא אומר שהניק והיא אינה רוצה אם אין בני משפחתו רגילין להניק אע"פ ששני משפחתה רגילין להניק או שאין בני משפחתה רגילין להניק אף על פי שכני משפחתו רגילין להניק שומעין לה דעולה עמו ואינה יורדת וצריך לשכור מניקה :

ד היא אומרת ראו לי שכור מניקה והוא אומר אני ראווי עליה להביא ראיה שהרי היא משועבדת לו וכדכתיבנא מעמא לעיל בסימן פ' סעיף ט' גבי שפחה :

ה אשה שנחנשה אפ"י היא מאותן שרגילין להניק בניהם אין כופין אותה להניק את בנה אלא אם רצתה נותן לה שכרה ומניקתו ואם לא רצתה נוהגת לואת בנו והוא מיטפל בו כמה דברים אמורים שלא הניקה אותו עד שמכירה אבל אם הכירה עד שאינו רוצה להניק מאהרת אפילו הוא טומא שאינו רואה מי מניק אותו אין מפרישין אותו ממנה מפני שיש בו סכנה לולד שהוא מרגיש ברחמה ושעמא החלב שהורגל אף על פי שאינו רוצה אלא כופין אותה ומניקתו עד כ"ד חדש והוא נותן לה שכר הנקה יש אומרים דאפילו אשה אחרת שהניקה בן חכירה עד שמכירה כופין אותה ומניקתו בשכר עד כ"ד חדש מפני סכנת הולד וי"א הא דגרושה אינה מחויבת להניק אינו מכירה היינו כשמוצא הבעל מינקת אחרת ויש לו לשלם שכר המניקה אבל אם אינו מוצא מינקת אף על פי שיש לו או שמוצא ואין לו שכר המניקה כופה ומניקתו אפילו אינו מכירה וכשיש לו נותן לה שכרה בעל ששכר מניקה לבנו ואשתו השכירה עצמה ברצונו לאחר שהניק בנו והניקה אותו הבן האחר עד שמכירה ואינו רוצה לינק מאחרת ואחר כך רוצה הבעל שתחזור ותניק בנו פשיטא שאין שומעין לו וכופין אותה שתניק אותו הבן האחר כיון שכבר הכירה ויש בו סכנה אם מפרישה ממנה ובנה הא יונק מאחרים ואין בו סכנה ולא עוד אלא אפילו אם הלך הבעל לעיר אחרת ומניקת בנה אינו רוצה להניק עוד מפני שאין מי שיפרע לה דהשתא יש גם כן סכנה לבנה אם לא תניקו אפ"י צריכה להניק הבן האחר שאין דוחין נפש מפני נפש דמאי חיות אלא הכ"ד שוכרין מניקה לבנה :

ו הנדרשה אע"פ שהיא מניקה את בנה אין לה סוננות אבל היא נותן לה חתך על שכרה דברים שהקטן צריך להם מכפות ומאכל ומשקה ופיכת הולד וכיוצא בזה שהרי בנה הקטן אצלו ועליו מוטל לפרנסו אבל גרושה מעוברת אין לה כלום שהרי אינה משפלת עם ולד :

ז שלמו חרשיו ונמלתו אם רצתה הנדרשת שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן ששה שנים נמורות ולא משום נתיח רוח דידה אלא משום נחת רוח הולד דצות דאמו ניחא ליה לפיכך כופין את האב ונותן לו סוננות והוא אצל אמו עד ששת שנים רעד ששה שנים אין האב חייב להבניסו למלמד ללמדו תורה אבל אחר שש שנים שחייב האב להכניסו ללמדו תורה יכול האב לומר אם אינו אצלי לא אתן לו סוננות אבל הבת אצל אמה לעולם ואפילו לאחר ששת דצותה דאמה ניחא לה לעולם לפיכך אם היה האב ראווי לכופו שיתן צדקה מוציאין מכנו את הראוי לו לתת בעל כרחו וזנין אותה והיא אצל אמה ואפ"י נשאה האם לאחר בתה אצלה ואביה זון אותה משום צדקה עד שימות האב והיוזן אחר כך מנכסו בתנאי כתובתה והיא אצל אמה ודווקא שנראה לבית דין ששוב לבת להזות עם אמה אבל

אבל אם נראה להם ששוב לה יותר לישב עם בית אביה אין האם יכולה לכופו שתהיה הבת עמה ממה האם אין אם אמה יכולה לכופו שיהיה הבנים בני ביהא עמה :

ח אם לא רצתה האם שיהיו בניה עמה אחר שנמלתן אחר זכרים ואחד נקבות הרשות בידה שאינה חייבת לגדל בניו בעל כרחא אם אינה אצלו אלא נותנת אותם לאביהם או משלבת אותם על הקהל אם אין להם אב והם משפלים בהם אחד זכרים ואחד נקבות :

בבב חבלת אשת איש למי הוא וכו' ב' סעיפים :

א אשת איש שחכלו בה השבת לבעלה כיון שמעשה ידיה שלו והרי הוא כתבשלת שמעשה ידיה ולא כל מה שמתבשלת כמלאכהה הראשונה נקרא שבת דנימא כיה שינתן לו אלא שאם היה שיה מהחלה וחתך ידיה והרי אינה ראויה אלא לשמור קישואין זה הוא נקרא שבת והמותר הוא בכלל פנס שהוא נוק ודין אחרים לו כמו שיתבאר בסמוך לפיכך נותן לו כל ימי חוליה שכר כישול של שמירת קישואין וכן אם חבלו בה ולא אפחיהה מכספה כגון שצטתה ידה וסופה לחזור נהרי אין באן אלא שבת לחוד ואותו כלול של הבעל וכן הרפוי נותן לבעלה דהא איהו חייב לרפואתי והצער הוא שלה דצעה דנפא לא תקינו ליה רבנן לבעל והכסת והנזק אם בגלוי הוא כגון שחבל בפניה או בצוארת או בידיה או בזרועותיה באילו המקומות הבעל טייך בבושתה ונזקה מפני שגם הוא מחבייש בנושה ומצטער בפנמח שנמאסת עליו והוא צריך לסבול לפיכך אמרו שיהיו שני שלישים לבעל ושליש שלה ואם הוא בפקוס סתר השליש הוא של הבעל ושני שלישים של האשה ומה שהוא שלו נוהגים לו מיד ומה שהוא של האשה הפירות הם שלו לפיכך ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות והיא אינה יכולה למחול לא על חלקו לא על חלקה ואם מחלה אינה מחילת דלא בידה לבדה הוא ואינה יכולה למחול של אחרים מכל מקום אין הבעל יכול לחבוט חלקה אלא בהרשאתה דהא הנוף שלה הוא ועל סיפון פד סעיף ד' וכן הדין אם חירף אותה שום אדם בדברים אף על פי דקיימא לן דמכייש בדברים פטור כדאיתא בלבוש ע"ש סימן ת"כ בכל מקום אם פייסוה במסון אם חרפוה בגלוי לו שני חלקים ולה חלק אחד ואם בסתר לה שני חלקים ולו חלק אחד כמה דברים אמורים שחכלו בה אחרים אבל אם הבעל בעצמו חבל באשתו חייב לשלם לה מיד כל הנזק והצער והכסת והכל שלה ואין לבעל בהספירות שקנסוהו חכמים שלא יהא לו כלום כשהוא עצמו חובל אותה ואפילו אם רצתה ליתן הדמים לאחרים נותנת ואין הבעל יכול לפחות והוא צריך גם כן לרפא אותה כדרך שמרפא כל חוליה :

ב המזיק את אשתו בתסמיט המטה חייב כנוקיה :

בבב דיין מציאות האשה וכו' סעיף אחד :

א מציאות האשה לבעלה שתקנו לו חכמים משום שלא ישול עליה איבה אם לא התן לו ודווקא אשת איש ודאי אבל ספק מגורשת כגון שזרק לה נש פסק קרוב לו ספק קרוב לה אף על פי שחייב כמזונותיה מציאותה לעצמה דמריה הוא מעמא שהיא לבעלה משום איבה והכא דאי איבה ואיבה :

בבב דיני נכסי מלוג וצאן ברזל וכו' י"ט סעיפים

א פירותיה כיצד תקנו חכמים שיאכל הבעל פירות של נכסי אשתו החת פדיונה שחייבוהו לפדותה אם נשכית ואם אמר הבעל אינו חפץ בפירותיה ולא אפרנה אין שומעין לו דשמאל לא יספיקו דמי פירותיה לפדיונה וכן היא שאמרה אני חפצה בתקנה זו אף על פי שהוא לשוכתה אין שומעין לה כדי שלא תערב בין הגוים אלא לעולם הוא אוכל מכל נכסיה ופודה אותה :

ב ושני מיני נכסים יש לה האחד נקרא נכסי מלוג והשני נכסי צאן ברזל ונכסי צאן ברזל הם הנכסים שמכנסת לו לנדונייא ושמן אותן ומסבין לה בכתובה ודא נדוניא דהנעלת ליה בגדים ותכשיטים כו' ומקבל הוא עליו אחריותה שאם הם עבדים ובהמה ומחו לו ואם הותירו הותירו לו ואם הם פטול שלק ופתחו או הותירו או נגנבו או נאבדו ואפילו נאנס הכל הוא כאחריותו שלכך נקראו צאן ברזל שהם לה כברזל שאינו מוסיף לה ואינו פותח לה ונכסים שיש לה והוא אינו מקבל עליו אחריותו אלא שאם הותירו הותירו לה ואם פתחו פתחו לה וכן אם מתו או נגנבו או נאבדו הכל הוא באחריותה הם הנקראים נכסי מלוג ופי' מלוג כענין סלינת הראש שתולטין השער ועוזבין הראש כך הם הנכסים הללו הבעל נזוז הפירות ומניח הקרן ואין לו רשות בהן ואינו עליה אלא כשומר כעלמא לפיכך אפילו אם פשע בהם ונאבדו בפשיעהו פטור מפני שהיא עמו במלאכתו שהרי משועבדת לו וק"ל פשיעה בבעלים פטור כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן סימן שמו' :

ג יש מי שאומר דנכסי צאן ברזל אינו חייב באחריותו אלא אם כן שמו אותן עליו ברמים קצובים או שקבל אחריותו כפירוש אף על גב דלא שימיניהו ויש מי שאומר שמאחר שכתבה בכתובה נתחייב באחריותו אף על פי שלא שמו אותה ולא קבל אחריותו כפירוש והראשון עיקר :

ד ק"ל קניין הפירות לאו כקניין הנוף דמי לפיכך הבעל אף על גב דנכסי אשתו קניין לו לפירותיהם אין הנוף קנין לו דילכך אם אדם אחד מחזיק בשל' וכא הבעל להוציא פי' ואחר צריך הרשאה מאשתו דאי ליכא הרשאה יכול האחד לומר לאו בעל דברים דידי את ברא שאין פירות באותו דבר שרצה להוציא אבל בדבר שיש בו פירות כגון קרקע סג שצריך האחר לרזן עמו על הפירות שהרי הם שלו צריך גם כן לרזן עמו על הנוף אפילו בלא הרשאה מאשתו שאם אין נוף אין פירות ודוקא לרזן עמו בדין אבל לפשרה לעולם צריך הרש' שחאו אינו יכול ליתר משלה בלא רשותה ומעות. מומנס הרי הם כקרקע שיש בה פירות לפיכך אם בא לרזן על מעות של אשתו אין צריך הרשאה מסנה וע"ל ע"ש סימן קכ"ב סעיף ח' :

ה וכיון דק"ל דקניין הפירות לאו כקניין הנוף רמי אס' יש להאשה פרה של נכסי מלוג לא נחשב הבעל לבעל הפרה לענין שאלה בבעלים שאם השאלה לאחר ונשאל הוא עמה לא חשיב שאלה בבעלים שאין הבעל בעל הפרה שהרי אין לו בה אלא הפירות ועל בלבוש ע"ש סימן שמו' :

ו ק"ל עוד דבעל נכסי אשתו לוקח הוי לפיכך אשה ששאלה פרה מאחר ונישאת ומתה הפרה או אפי' פשע בה הבעל אע"פ שהוא משתמש כפרה כלימי שאלתה פטור הוא משלם הפרה לבעלה מפני שהוא כלוקח מן האשה והאשה חייבת לשלם כשהיה לו מסון ברא כשלא הודיעה לאעלה שהיא שאלה אבל אם הודיעת לו שחיא שאלה הרי זה נכנס תחתיה :

ז בא ליד נכסים אחר שנשאה בין שכאו לידה כירושה או שניתנו לה במתנה או שתכלו בה ונתנו לה חלקה בכושתה ונמנה נקראין נכסי מלוג והרי הם באותם נכסים

שהכניסה לו ולא קבלם עליו באחריות אבל אם מכרה כתובת' ונדונייתא בטובה הנאהפי' שמכרתם בדבר מועט שאם התאלמן או התגרש שיקחם הלוקח אותם הרמים אין הבעל אוכל פירותיהם דפירא תקינו ליה דכנן פירא דפירא לא תקינו ליה וכן אם נתנה היא מתנה לאחר קודם שנשאת כדי להבריתה מבעלה אף על פי שאין המתנה מתנה שלא קנאו המקבל שלא הקנתה לו אלא להבריתה מבעלה אפ"ה מקבל אוכל פירות ולא אמרינן הואיל והמקבל לא קנאו הרי הוא צדיק וקנאם הבעל לפירות אלא אמרינן הוא והוא היה פטור מאינם שלה שהרי נתנתם לאחר על מנת נשאה שלא יהיו לו פירות מנכסים אילו וכן הבעל שנתנה לאשתו בין קרקע בין מטלטלין קנתה ואין הבעל פירות ומשפחא בעיניה נהן שאפי' הפירות יהיו עליו אינה יכולה למכור שנתנה לה ולא ליתנו לא שנתן לה בעין יפה שאפילו הפירות יהיו שלה מ"מ אלא שנתנה היא מן המתנה ופירותיהם כמתנה מתחת ידיה ליד אחרים אלא כמתנה שנתנה לידה ורשעה ותחזור המתנה לרשותו וכן הדין שנתנה לה סמנה והיא דינה כשאר נכסי מלוג שימכור וילקח בין קרקע והוא אוכל פירות דמתנע'ם הפירות נתן לה ופירא דפירא לא נתן לה :

ח ברא שאין הבעל אוכל פירות במתנה שנתן לה דוקא כשנתן לה אחר שנשאת אבל אם נתן לה בעודה ארוסה כשמכניסה אחר כך הוא זוכה במתנה זו כמו שזכרה בשאר נכסי מלוג שלה ואכל גם פירות של המתנה שנתן לה ואם נתאלמנה או נגרשה אחר כך מן הנישואין נושלת מתנה זו חוץ מכתובתה והוא שנתאלמנה או שנתגרשה שלא מתוך מרדה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה מתוך המרדה שכתבו עליה אגרת מרד שהפסידה בכתובתה הפסידה גם המנה שנתן לה הבעל שלא נתן לה על מנת שתמרוד בו :

ט המוכר קרקע לאשתו אם היו המעות שלקחה בהם את הקרקע מהבעל גלויים וידועים לבעל שיש לה מעות שהם שלה מנכסי מלוג קנתה הקרקע והנוף שלה והבעל אוכל הפירות של אותה הקרקע ואם לא היו המעות גלויים לבעל קודם שקנתה הקרקע ממנו לא קנתה הקרקע שיכול הבעל לומר לא מכרתי לה אלא כדי לראות אם יש לה מעות מלוג סמונים ממני ועכשיו שנתנלו אותם המעות תשאר הקרקע שלו ובעד אות' המעות ולקח בהם קרקע אחרת והבעל אוכל הפירות ואין הבעל יכול לומר שלי הן ונניבחן משלי שנאמ' האשה לומר על מעות שנמצאו בידו שאילו המעות שלה הם ובמתנ' ניתנו לה ולא ננכחם משל בעלה ויכול הבעל להחרי' עליה אם שוענת שקר ואע"פ שכן עכשיו ביד הבעל שנתנה לו בעד הקרקע כיון שהיא לא נתנם לו אלא ע"ד המכור לא הורע כחה בכך שהרי כשהוציאתן מרשותה היתה סבורה שיהיה לה שדה תחתיה ויא' ברא כשהיא שוענת כרי שלי הם והבעל שועז שמה שלי היו והוא ננכחם אבל אם הוא שועז כרי שהם שלו ישבע והרי הם שלו לנמרי' :

י והיכא דלא ידעינן אי סמונין הוו המעות או אינם סמונין הוא אומר סמונים הוו ממני והיא אומרת לאו סמוני' הוו עליה להביא ראיה דהא הקרקע בחזקת בעליה עומדת אע"פ שיש לה שטר עליה כלזמן שלא נתברר דלאו סמונים הוו כמי שלא נחקרים הסטר דמי :

יא אחד שנתן מתנה לאשה אפילו אמר לה ע"מ שלא יאהא לבעלה רשות בה אני נתן לה אפ"ה קנה הבעל שחאה מתנה זו אצלו כשאר נכסי מלוג שלה שהוא אוכל הפירו' אלא אם כן שיאמר לה הנותן לצורך מה הוא נותן לה נוף מתנה זו כגון שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ע"מ שתלבישי בהן או ע"מ שתאכלי ותשתי בהן או ע"מ שחעסי מה שתרצי בלא רשות הבעל ואז לא קנה בהן הבעל כלום

לבוש המזן וארגמן הלכות בתובות

כלום אם עושים כדי שיפולץ לא ימכור אותה מפני שהם שבה בית אביה ואם לאו הרי אילו ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות :

מן נפלולה פירות הלויים דינם בכספים ומכרו וילקח בהם קרקע נפלול לה פירות מהכירין לקרקע הרי אילו של הבעל לגמרי אפי' הגיע זמנו ליקצר דכיון שהם מחוברין לקרקע והקרקע שלה הריא נוף הקרקע נכסי מלוג ואילו הן פירותיה ואכלן הבעל :

מן עבדים ושפחות ובהמות של נכסי מלוג כיון שהפירות של הבעל חייב גם כן הבעל במזונותיה ובכל צרכיה והם עושים לו והוא אוכל פירותיהם לפיכך ולר שפחת מלוג או יולד בהמות מלוג הם רבעל שהם בכלל פירי מיהו אם גירסה ורצתה האשה להם לו דמים וליפול לר הסמנה מפני שבה בית אביה שומעין לה • על סיסן פ"ח סעיף ג' :

אם רצה הבעל למכור קרקע של נכסי מלוג לאחר לטנים מרובות שיקח הפירות בכל שנה ושנה ומקיים לו המעות לכל השנים אין שומעין לו אפילו אם הקרקע קרוב לעיר ויכול הבעל לעיין בו בכל יום שיפטרנו הלוקח אפי' אין שומעין לו מטום היח ביהה פ"י ס"טוב הוא לה יחזר שיאמר הקרקע בידו וברשותו לקחת ממנו קצת פירות בכל שנה כדי שיהיה הוצאת הבית מרווחת שאם מוכר הפירות לטנים מרובות ונטול הדמים כיוחד לכמה שנים ליכא רווח ביתה אבל יכול למכור הפירות בכל שנה ושנה אחר שליקשך דהא איכא רווח ביתה בכל שנה ושנה ובן אם ימכור פירותיה אפי' לטנים מרובות ועושה שוורה במעות איכא ג' ב' ר"ח ופיר דמי / אם בעל חוב של הבעל נוכה חובו מגדונייתא הא"ש או פנכסי מלוג שלה עיין בלבוש ע"ש פ' צ"ז סעיף ב' י"ח י"ט שאומר שאם הקרקע רחוק הרבה מן העיר שאין דרך להביא משם הפירות לבית ומכר הפירות לטנים מרובות סבורין אע"פ שאם היה מוכר הפירות בכל שנה וינסת היה לו רווח ביתה ברמים כיון שהוא רחוק עד שאין יכול להביא הפירות לבית וצריך להוציא וציאות לשרוח בכל שנה ושנה טוב יותר למכרו לפירות לטנים רבה כבת אחת - י"ט אשה שהכניסה לבעלה שני עבדים או שתי ספחות או יחזר ויש לבעל עוד אשה אחרת יכול הבעל לכונן מקצת העבדים או הספחות שיהיה משמשים אותו גם בבית האשה האחרת מפני שיש בזה רווח ביתה של בעלה העבדים שכל זמן שהעבדים או השפחה משמשים בעלה היא צריכה לשמשו לפיכך דווקא שימטורו אצל האשה האחרת יכול לכופו אבל לשמש את האשה האחרת לבדה אינו יכול לכופ' ואין חלוק בין שדו עבדי מלוג בין שהיו עבדי צאצא ברזל אבל אינו יכול להלוכם לעיר אחרת שלא מדעת אשתו אפי' לשמש אוהו שכשהם בעיר אחת אע"פ שמשמש' אותה בבית אחר אחר שימטרו סיפוטו איפשר להם לכא אצלה לשמשה לסייע השפחות האחרות מה שאין כן כשהיו בעיר אחרת י"א אם יש לאשה ג' חכשיטין או סלבישים ראויים להכנון שהיא זקנה והם חכשיטין ילדה או איפכא וכו' ובלו הוא ליחנם לאחרת או להוציאם דאדעתא שתינוחם בקופסא עד שיכולו ויאכלם סס לא הכניסה לו :

מן נכר אמרנו שהבעל אוכל פירות של נכסי מלוג שלה ואם יש לה נכסי מלוג שלה דבר שאינו עושה פירות ימכר וילקח בו דבר שעושה פירות ואם הוא אומר שילקח בהם דבר כך וכך והיא אומרת אינו לוקחה בהם אלא כך וכך לוקחין דבר שפירותיו מרובים ויצאוהו מועטין בין שהיה הדבר ברצונה או ברצונה ואין קונין דבר שאין גזעו מתלקף דמכיליא קנא מיהו אם נפל לה בירושה דבר שאין גזעו מתלקף אף על פי שלא ישאר קצת מהקדן אין צריך למכרה כגון שהכניסה לו עז להלב או רחל לניחה תרנגולת לביצתה דקל לפירותיו אף על פי שאין לה אלא פירות אילו בלבד הרי זה אוכל והולך עד שתכלה אפילו הקדן • וכן אם הכניסה לו כלים וכנדים בחזרת נכסי מלוג הרי זה משתמש בהן ולובש ומכסה ומציע בהן עד שיכלה הקדן ובקנין א"י אינו חייב לטלם לה הכליות של נכסי מלוג שהרי לא קבל עליה אחריותה :

מן נפלו לה עבדים ושפחות אף על פי שהם זקנים ואינה ראויה כל כך למלאכה שהיא פירותיה לא ימכור אותם אלא ישתמש בהם כמו שהם מפני שהם שבה בית אביה נפלו לה זהים וגפנים ולא היו לה בנין הקרקע שהיא נטתה בתוכה

א צו חז"ל שלא לקבל פקדונות מגשים עבדים וקטני נככה משל בעלה והרי הוא מחזיקידי עובדי עבירה שכשתראה שאין מקבלין הימנה תחזירנו לרשות בעלה ש"מ וס עבר אחר וקבל ממנה פקדון תחזירנו לה ולא לבעלה אפי' אם הבעל עומד וצווח ואומר שלי הוא רמסחמא אק למ להחזיקה

ושעמא דמילתא משום דק"ל יד אשה כיר בעלה לפיכך אם נתן לה אחר מתנה סחם פירי שזכתה בה אשה קנאה בעלה דירה כידו וכשמוסיף לומר ע"ם שאין לבעלך רשות בה מוציא הנוף מרשות הבעל אבל הפירות הם שלו כשאר נכסי מלוג שלה אבל כשמוסיף עוד להתנות הנשי בגוף המתנה לומר לצורך כך וכך אני נוחה לך או ע"ם שתעשו בה כל מה שתצוי בלא רשות בעלך הרי מוציאה כולה מרשות הבעל שלא יהא לו בה כלום שאפי' הפירות לא יהיו לו בהי הגוף המתנה לבתו נשואה ואמר לה ע"ם שאין לבעלך רשות בה לא מה שאחא נותנת לתוך פיה והיא בת ורשת אף על גב אמר לצורך כך אני נותן לך מחנה זו לא מהני שלא יהא בה רשות לבעל אלא כתיי האב אבל לאחר פיתת האב לא מהני ע"ם לבעל רשות בה לפירות לאחר פיתת דעכשויו וזכה לבעל מטום ירושה והרי הן לפניו כנכסי מלוג :

מצאו כיר אשה פעות או מטלמלין ואומרת היא שנתתני לי וכו' אוקר ממעשי יריך ושלי הם היא רשות בהם קרקע ויהא אוכל פירות ויכול הבעל לתקן על שישעונו שישא אכל שכוכה אינה צריכה כיון שהיא אינו שוען כרי אלא שפ"א ואם אמרה על מנת כן נתנו לי שלא יהא לבעלי רשות בהן אלא שאעשה בהם מה שארצה ואפילו הפירות אין לבעלי בהם עליות להביא ראייה שכיון שטוענת טענה שאין הבעל יכול להכחשה חוששין משקרת היא ואינה נאמנת אפי' בשכוכה שכל ממון שנמצא ביד האשה בחזקת הבעל הוא לפחות שיאכל פירותיו עד שתביא היא ראייה שאין לבעלה אפילו פירות באילו הנכסים ואם אמרה אתה נתתם לי במתנה נשבעת שבעות היסת שנתתם לה הבעל ואינו אוכל פירותיהם כיון שמעוזה בפניו לומר כן חזקה שהאמת עמה שאין אשה מעוזה פניה בפני בעלה בדבר שהוא יודע האמת כמוה ונאמנת בשבעות היסת ויש אומרים הא דאמרינן בטוענת שאפילו הפירות אינה לפעל שאינה נאמנת ועליה להביא ראייה דווקא במעות שמונים דכיון שהרמסיתתה בפניו עד עכשוו הרי זו בחזקת משקרת אבל במעות שאינם שמונים נאמנת לומר שלי הם על מנה שאין לבעלי רשות בהם אפילו הפירות • ודווקא כשאינה נושאת נזונת תוך גבית שאז ודאי ניתנו לה כמו שאמרה אבל נושאת ונזונת בבית אינה נאמנת רחוקה משל בעלת הם ועל פי"ן פ"ו י"א שאם לא ראו המעות עכשוו בידה ויש לה מנו לומר שאין לה או שהחזירנה לו נאמנת בכל ענין • ועל בלבוש עיר שושן סימן ס"ב :

א צו חז"ל שלא לקבל פקדונות מגשים עבדים וקטני נככה משל בעלה והרי הוא מחזיקידי עובדי עבירה שכשתראה שאין מקבלין הימנה תחזירנו לרשות בעלה ש"מ וס עבר אחר וקבל ממנה פקדון תחזירנו לה ולא לבעלה אפי' אם הבעל עומד וצווח ואומר שלי הוא רמסחמא אק למ להחזיקה

א צו חז"ל שלא לקבל פקדונות מגשים עבדים וקטני נככה משל בעלה והרי הוא מחזיקידי עובדי עבירה שכשתראה שאין מקבלין הימנה תחזירנו לרשות בעלה ש"מ וס עבר אחר וקבל ממנה פקדון תחזירנו לה ולא לבעלה אפי' אם הבעל עומד וצווח ואומר שלי הוא רמסחמא אק למ להחזיקה

לבוש הבדוק וארומך הלכות בתוכות בוח

דין ודברים אין לי בנכסיך שזה מהני כמו שיתבאר לקמן אפילו הני אינה חזקה דאף על גב שכתב לה בן אין האשה ספקות אם יאכל פירותיה שלא כדון ולכך לא פוחדת בו לפיכך גם חזקה אינה חזקה ומטעם זה גם האשה אין לה חזקה בנכסי בעלה כשענתה שאכלה שני חזק שנים האיש אינו מקפיד נגדה שהיו דווקא חזקת אכילת פירות לא מהני להם אבל חזקת נזיקין כגון פתיחת חלונות וכדומה לזה דרכן לחקפדיה על זה לפיכך יש לאיש חזקה בנכסי אשתו בענין נזיקין וכן לאשה על נכסי בעלה ועל בלבוש ע"ש סימן קס"ט פועף ט' :

ב ואפילו אחר שהחזיק בנכסיה בחייה בעלה והיא לא עשתהה מחאה אינה חזקה דהא דלא מיתתה מפני שסמכה על בעלה שימחה שהבעלים לו כת למחות כיון שאוכל הפירות ואפילו אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך מחמתו מחאה כיון שאם תמחית הוא יורשה ומפני שלא מיתה הבעל לא הפסידה היא אבל אם החזיק בהן האחד שלשה שנים אחריו כעלה אפילו אם התחיל להחזיק בהן בחיי הבעל ושען המחזיק בפני מכתת את לבעליך והוא מכרם לי היא חזקה כמנו שהיה יכול לומר שקנאן ממנה אחר מות בעלה ודבר זה שבואר עוד בלבוש עיר שושן סימן קס"ט ע"ש :

בח כל היוצאת מתחת בעלה במיתה או בגט או בטיאין נוטלת נכסים וכו' כ' סעיפים :

א אשה שיוצאת מתחת ידי בעלה בין במיתה בין בנידושין נוטלת כל נכסיה עמה בלא שבועה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל אף על פי דכשנתאלמנה אינה נוטלת כתובתה אלא כשבועה כמו שיתבאר לפנינו בע"ה נכסיה נוטלת בלא שבועה שהרי שלה הן לעולם ונכסי מלוג שלא קבל עליו הבעל אחריות כמו שנתבאר לעיל סי' פ"ה נוטלתן כמו שהם אפילו כלו הרבה ואין דמיו לעשות בהן מעין מלאכתם הראשונה ואפילו אם אבדו לנפריאניו מטלם לה כלום ואם הוקרו והוקרו לה :

ב נכסי צאן ברזל שהם הנקראים נדונייה והם כאחריות של בעל מן הדיון אם פחתו הן נוטלתן והבעל או היורשים צריכין לשלם לה כל הפחת אף על פי שראויין למלאכתן הראשונה אבל בהן שכל זמן שראויין לעשות מעין מסלאכתן ראשונה אפילו הם כלויין הרבה נוטלתן כמו שהן ואינו משלם הפחת ואם לא היו עושין מעין מלאכתן הראשונה חייב לשלם דמיהן ששמו עליו בשעת הנישואין ואם הוקרו והקירו לו ואינה נוטלתן אלא בשומא הראשונה של עת הנישואין כד' במקום שנתנו לכהוב בכתובה שהיא הנניסה לוכלי פלוני כסך כך וכך וכלי פלוני כסך כך וכך אבל במקום שאין כותבין בכתובה עומ כלו בפרשות אלא כללין הכל וכותבין הנניסה לו בנדיים והכשישין וסך מעות כך וכך הרי כל אותו הסך חוב עליו וכשמגיע הזמן לנכותו אפילו היו הנכסים חדשים חזרים לשום אחם כמו שהם שוין בשויו ואם פחתו פחתו לו ואם הותרו הותרו לו ואין חוששין לשומא ראשונה כלל :

ג אפילו במקום שאין כותבין בכתובה שום כלי בפרשות אם היא אומרת כלי אני נוטלת בשותף כחובתי והוא אומר דמי' אני נוהן שומשין לה משום שכח בית אביה והוא שיהיו עושין מעין מלאכתן הראשונה דבטיאין עושין מעין מלאכתן הראשונה הרי הם כמי שאינם ולא שייך כרו לומר שכח בית אביה אלא הם כשאר משלמין שלו וכן ולדוח של שפת' ושל כרחה שהם של נכסי פלוני אע"פ שהם של הבעל אם

להחזיק' בנכסיה להוציא מידה וכיון שמידה בא לו עדיין הוא בחזקה ונאמנת היא לומר שלי הוא שניתן לי במתנה כמו שנתבאר בסימן הקודם סעיף י' כואם אמרה של פלוני הם נאמנת בפניו סאם הית' רצה הית' אומר' שלי הם ואם הלכה האשה למדינת הים ובא הבעל ותבע מן הנפקד ואומר שאשתו נגבה לו לא יתנם לו עד שתבא האשה שפא היא חסעון שלה הוא ואם שמע שמתה ויתנהו לבעל שהרי הוא יורשה' ואם אמרה האשה בשעת מיתה של פלוני הם אם היא נאמנת בעיני הנפקד יעשה כרביה ויתנהו לאותו פלוני אפי' אם הבעל פוחד בידו ואם לאו יתנהו לבעל וכן אם פתה ולא אמרה כלום יתנהו לבעל שהוא יורשה אבל כל זמן שהיא חיה לא יחזיר אלא לאשה מיהו אם יחזיר לבעל פשור הנפקד ואין האשה יכולה להחובעו כיון שבא ליד הבעל והוא אומר דשלו הוא והיא נגבתו ממנו שפא האמת עמו ולא תוכל להוציא כלום מן הנפקד אפילו אינה נושאת ונותנת בתוך הבית והיה דיתא עם הבעל יש מי שאומר שאם היא נושאת ונותנת בתוך הבית או אפי' אינה נושאת ונותנת אלא שדרך הבעל שמפקד לה כל אשר לו חסעות הנמצאות בידה אינה נאמנת לומר שלה הם או של פלוני הם דחזקה גדולה יש דמשל בעלה הם כיון שנושאת ונותנת תוך הבית אורניל להיות מסון של בעלה תחת ידה :

ב בעל שלוח מן האשה אין לה עליו כלום בין גירשה אחר כך בין לא גירשה שכיון שהמעות הן בידו לא תוכל להוציאן מפניו כשעני' דשל' הן ובמתנה ניתנו לה אף על גב דלעיל בסימן הקודם סעיף ט' גבי קנה' ממנו קרקע אסרינן אע"ג שבאומהעות ליד הבעל היא נאמנת לוס' שלה הם כ' היינו כדנתיבנה מעמא לעיל כיון שהיא לא נתנם לו אלא ע"ד חסבר לא הורע כחה בכך אבל כשלותן לו סתם הריצו מחזקה דהלאה להוצאת ניתנה והרי הן ביד הבעל וחוששים שפא משלו הן שאל"כ לא היה לה להלוותן לו אלא ליקח ממנו קרקע ו' דה' דווקא אם היו המעות שמוני' כשלוה ממנה שיכול לומר לא ליתים אלא כדי להאות אם יש לה מעות שאינו יודע פהם אבל אם לא היו הפעות שמוני' ממנו ולוה ממנה צריך לשלם לה ולא מהני ליה חזקה אפי' לאחר שגירשה שכיון שידע הוא מן המעות הללו לא היה ללוותן ממנה אלא היה לו לרזן עמה כשענה שיאמר שליוהן לפיכך נשארו המעות בחזקה וה' אם תקם מידה כיון שלא היו המעות שמונים ממנו נאמנת לומר שלי הן או של פלוני הם מיהו אם נושא' ונותנת בתוך הבית או שהבעל נאמנת על שלו אינה נאמנת ועל' סימן פ"ב סעיף י' לזה שפנה בשמרה היא אומרת לא היו המעות שמונים והוא אומר שמונים היו עליה להביא ראיה ופסור מלשלם עד שתביא ראיה' אשה שהיו יוצאת שפרות על שמה על בלבוש ע"ש סימן ס"ב מה דינן אשה שכנדה או משכנה משלשין אם תקנה או חפלה אינו יודע שהם של בעל אין הבעל יכול לכוש שיחזירם אליו אפילו אם רצה להחזיר לו דמי' ושוען שרחה נגבתו לו כרבתבנו לעיל בסעיף א' צ"ב נפקד ו' שאם היא נושאת ונותנת בתוך הבית נאמן וצריך להחזיר לו בלא דמים ועל זה כתב שארי ז' ח"ל דווקא בשאין דרכה להשכ' או לשכור בלא רשות בעלה אבל אם דרכה ככך מה שעשתה עשוי עכ"ל וכן נראה ועל' סי' צ"ז :

כד שאין חזקה בנכסי אשת איש וכו' כ' סעיפים

א איש שמועז על נכסי מלוג של אשתו שהיא מכתתם לו שיהא גם הנוף שלו ואין לו עדים ולא שפר אלא שבא בטענת חזקה ואומר שהרי אכלתי הפירות שלשה שנים אין מענתו כלום ואפילו סילק עצמו כב' פירותיה שכתב לה

* לבוש הכבוד והארגמן * חלכות בתוכות *

אם הם בעין בעת נביית הכתובה יכולה לומר שיטאולה
בכתובה משום שכתב בית אביה ועל פימך פה סעף לו
ולא עוד אלא אפילו הכניסה לו שני כלישא שני שפחה
בתורה נכסי צאן ברזל ושמו אותם כהרבניסהם לובאלף
הז והקרו ועמרו באלפים נוסלת אחד כאלף אז שלה
שהכניסה לו והשני אם רצתה לתת דמיו ליטלו משום שכתב
בית אביה שסעף לו :

ד ואם האשה אינה רוצה כליה והבעל רוצה לסלקה בהן
אף על פי שיש לו שפחה יכול לסלק בכליה המיוחדים
לה שכינן שהם מיוחדים לה להשתמש בהן ואין הבעל רשאי
לסוכם בלא אישורה וגם היא נושלתה בלא שכתבה הרי הם
כאילו הם משכון בידה ואפוחקי שלה עליהם ויכול לסלקה
בהם אף על פי שיש לו מעות והיא שיהיו עושים מעין פלאכתו
הראשונה אף על פי שכלו קצת אבל אם אין ראויה לסלקה
הראשונה אין כאן משום שכתב בית אביה והרי הם כשאר
פלטלין שלו שאם אין לו מעות ויכול להגבותן כשנאם דכל
שילי מיטב הוא ואם יש לו מעות בעין צין ויכול לכושה ליטול
אותם כשנאם במכתובה :

ה אם הקדשו הארשיים נכסי צאן ברזל שלה אחרי פות
בעלה או שהיה כגד ופירשו אותו על המת בענין
שנאסר בהנאה אף על פי שהוא משועבד לה הרי זה הקדש
ונאסר בהנאה ונותנין לה דמיו בקל הקדש וחסן ושיחורו
מפקיעו מדי שיעבוד :

ו תקנת חכמי' בנכסי מלוג כן הוא כל פירות של נכסי מלוג
הנלקטין בעודה תחתיו דבעל הם שלו ושלא נלקטו
בעודה תחתיו הם של האשה אפילו הגיע זמנן ליקצר לפיכך
אם הכניסה לו קרקע וכשיצאה יש בו פירו' מחובבים נושלהו
עם פירתהו אפי' הגיע זמנן ליקצר אף על נכ דבעל מא קל כל
העומד ליקצר כקצור דמי הבא תקנת חכמים הרי הוא ואם
תלטן הבעל קודם הגירושין אע"פ שלא הגיע זמנן ליקצר הרי
הם שלו כיון שנלקטו בעודה תחתיו :

ז חוצי הוצאת על נכסי מלוג של אשתו ואכל מפירותיהם
וגירסה בין שהוציא מעט ואכל פירות הרבה בין שהוציא
הרבה ואכל פירות מעט אפילו לא אכל אלא גרונות אחת מה
שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והוא שאכל דת' כבוד כדרך
האיש בביתו אבל אם לא אכל מהם דרך כבוד צריך שיאכל
בדינר ולאן דווקא שיאכל תא בעצמו פירות גרונה אלא אפילו
לא לקח בפירות מה שהוציא אלא חבילה אחת של אשורת
שהיא שיה דינר ונתנה לה בהמתו חשיב כאכל פירות בעצמו
בדינר ואפרינן מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל אבל אם
הוציא ולא אכל כלום או שאכל פחות מכשיעור שאמרנו סמין
כמה השביתו הנכסים ונצאלין אותו כמה הוציא אם הסכת
יותר על ההוציא יטבע בנקיטת חפץ כמה הוציא ונושל ההוציא
ואם ההוצאה יתירה על חשבת אין לו מההוצאה אלא בשיעור
שבה ובשבועה שהוציא כשיעור שכתב והוא דנוטל בשבועה
דווקא כשאין האשה מבחשתו אבל פכחשתו לא דהא
הנכסים כחזקה וזו המעשה :

ח נפלו לה נכסים במקום אחר והלך אחיהם והוציא
הוצאות מרכות וחציון גרונ' ואפי' לקח מהן אחר
סמכיאן והוצאו ואבלו אין ותפאכל מן חשבון שנתן לו
מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי סחוקין לקח סוף
שהוציא והל' בהוציא ולא אכל כלום אלא ישבע כמה הוציא
ויטול עד כדי הסבה ששפחו הנקפים והיינו ששסין אילו
המעות כמה שווין לה כאן יותר כמה שהיו שווין לה במקום
שהיו תלה :

ט כמה דברים אמרו' בפגוש מרעתו אבל אם היא מודת
ספרדה בו ותוכחה נש ומקניטה' עד שמגרש' בין אבל
בין לא אבל אם השכת יתר על הוצאה יטבע כמה הוציא

א יטול ואם ההוצאה יתירה על השכת אינו נוטל יציאה אל
בשיעור השכת ובשבועה שהוציא עד כדי השכת :
יתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה שיכולה למאן אחר
כך ויש לה נכסי מלוג חשו חכמים זל שסא תוצל ויכלדה
למאן בו יפסיד נכסיה ויקלקל אותה ולא יוציא עליהם חציונות
מה שצדוקין מפני שחושש שמא המאן בו הוציא ותמול נכסיה
עמה ויאמרו לו אפילו הוציא הרבה ואכל מעט מה שהוציא
הוציא ומה שאכל אכל כמו שכתבנו בסעף ז' לפיכך תקט לר'
חכמים דין אחר כדי שלא יפסיד נכסיה ואמרו רמזי' הוציא
על נכסי מלוג של אשתו יתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה
ומיאנה בו ולא אכל מעט או אפילו אכל מעט רוצין כמה
הוציא וכמה השפחה וכמה אכל ושסין לו כארס שהרי
ברשות ירד ואם היא רוצה ליטול הוצאה שיעור שכתב מפני
שהוא יתר פסה שנותנין לארס שומעין לו ואם הוציא מעט
ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי ברשות
אכל דווקא כקטנה שהשיאה אמה ואחיה ומיאנה בו אפילו כן
אבל קטנה שהשיאה אביה ויוצאה בנכסיה כשאר נכסיה
הוצאות על נכסיו אטעו :

א הוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו ומה אם נחברד
בעלים שחוציא ולא אכל ונחברד גם כן מה שהוציא
ונבו היותם מה שנתברר שהוציא אביהם ואם לא נחברד
שהוציא או תצ' ולא נחברד כמה הוציא לא יקחו שיעור
בלום מין וליתיה לכלל דלישתבע דלבעל תיקנו רמנ'
דליהימניה בשבועה ולא ליהושין ומל' ז' אלא נכסיה
מלוג אבל נכסיו צאן ברזל כל שכתב שכתבו בין מאוסת חציה
בין שלא פחתה הוצאה הכל לבעל מדינא דמטרא ואפרינא
פתו פתו לו ואם תורתו תחתיו לו :

ב קל' חשור' אם הפועל לעשות בשלו וחי' אחריו כש
חבירו נותן לו שכרו משלם כמו שכתבנו בלישוע' ש
ישין סוף לפיכך בעל שהוריד ארס בנכסי מלוג של אשתו
ומה שכתב אחר שיעבד אותה אם לא היה יודע הארס ופחתה
הוא של האשה הי כמו חרצו כשל חבירו ונוטל ועלמנו
משלם ואם יודע הארס כראוי של האשה יש בו חילוק והוא
זה שראויין אם הבעל אינו יודע כשיב חסדה לעוכר חרי פת
השר' על כרח' עומר לעמוד בה ארס ונוטל הארס ארסיתו
פטלם אבל אם יודע הבעל כשיב חסדה יכולה היא לומר'
לארס אף אם לא חיתיתו ד' מתת כמותה חיה בעלי יודעת
ועובדה ואין לך בארסותך עלי אלא מה שהורית נתת ל בעלי
דינך עמדי כדון בעלי שהוציא ולא אכל סתבאמת יעל
סעיק' ונט' הבעל לא יתן לו בלום שכין שיעד חרדי'ם
שהיה חסדה של האשה חיה לו להתנות שאם יגרסנה יציע
להם הוא והואיל ולא התנה אם כן ארעתא דחבי נכנס לט' דה
סיסתלק בשיסתלק הבעל :

* חוב קבורת אשתו וכו' סעיפים *

א מתה האשה בחייה הבעל חייב לקבורה שכן תקנה ליה
חכמים החת שיעור אותה כחובתה ונדניתא זמל'
מה שיש לה כמו שכתבנו בסעיף ז' בעה לפיכך חייבתה
לקבורה וליטפל בכל צרכי קבורתה לפי כבודה ובמלל פת
לתת נס האבן שנותנין על הקבר וכן חייב לעשות לה מספר
וקנים כדרך כל המדינה ואם דרכם להספיד בחלילים
לא יפחות משני חלילים ומקוננות אחת אפילו עני שובי שאכל
ואם היה עשיר הכל לפי כבודו ואם היה כבודה יותר סכודו
קובים אותה לפי כבודה דאסמכו אקרא שעולה עמו ואינה
יורדת אפילו לאחר מיתה :

ב לא רצה הבעל לקבורה ועמד אחר וקברה ב' מוציא
מבעלה ונתנה לזה :

* לנש הפרץ באהמין * הלכות בתוכות * מו

נה' לת לו קצ' מלשנה וכתבה וכתב שמו בתיים בין נחלת
הלמד' של להקב' וגו' כדי להשיג' אותה ונתחם את נחלתו
והלמד' שני קטנים וזוהי נפש אהר' כחוש אהר' ככתב
ונתחם את נחלתו להקד' אליו וכו' ואלו שמוע' דקד' וקד' קודם
הוא כן נחמד ונודע' אליו השליש' תוכו ע'ם
הלפ' להיות שאר' השאר ונתחם את נחלתו שאר' לו ד'ש
אחת ונומר ולסמוך על פדה נורען ומוס' וז' וד'רש'ן
לאשמוע' ינן שהבעל יורש את אשתו והריוח' במסכה על
אילו המדות לקצר כלשכח' שלא לכתוב עור' ו' אותיות והם
נתחם' את נחלת' לו כן נ' לפרש ספ' וז' בפרק' יש
נוחלים לרב' האומ' יורשת הבעל דאורייתא ולפרנו כמ'ן
שהבעל יורש את אשתו והוא קודם לכל הקרובים אפילו יש
לה בן שהר' הבעל אינו קודם לה בשאר קרובים שקרובים
לה מחמת' משפחה ואמרה תורה שיהא יורש' האם היו
הקרובים קודם לו אמתי' ירשנה הוא דהא לעולם והיולת
קרובים ע' יעקב אביו אלא על כרח' כשת' ושהיה להקדים
בירשה לכל קרובה אפילו לבנה' לפי' אסמ' ח'יש
ורש' את אשתו שמתה בחי' משנס' ל' או ליד' טלו'ו
כדפירש' לעיל כשי'ן נ' וירש' כל נכסיה בין בבכ'י מל' בין
בבכ'י צא' ברז' כשת' דברים אמורים במוחק' לה בעת
מיתתה אבל בדאוי' לכה לה אחר מיתתה כגון ירשה שהיא
ראויה לירש' ממורישת' שמתה היא בחי' מורישת' אינו עומד
במקומו לירש' דהכי' יליפ'ן נ' כן מקרא' וכתוב' ואלעזר בן
אהר'ן מת' ויקברו אותו בנכ'עת פנה' בני' ומקשי'ן ובי' מנין
היה קרקע' לפנחס' שלא רותה' בטר' מפ' אלעזר ופנחס' ירשת
ממנו ואם כן בנכ'עתו היה לושר' לפ' ירשה אחר פנחס' וכת'
לעולם לא היתה של אלעזר ולא ירשה מאלעזר אלא פנחס'
קנאה בעד' פעותיו מאחרים וקבר' בה את אביו לא מציה
אמרה הכי דאם כן הו' שדה' שחזר' בו'בל' ונפס' את צדיק'
אלעזר אביו קבור' בקבר' טאינו' שלו אלא מלמד' שגש' אלעזר'
אשה וילדה' לו את פנחס' ומתה בחי' פורושה' ומתו מורישת'
וירשה' פנחס' מר'ם מחמת' אמו ולא אלעזר' מפני' שהיתה ראוי'
ולא מוחזק' בשעת' מיתת' אשתו א'ם פנחס' ובל' טמא' פנחס'
נש' אשה ומתה וירשה' ולא ירשה' מאלעזר אביו ולכ' היתה'
נקראת על שמו' של פנחס' ולא על שמו' של אלעזר וקבר' בו
אביו שז' אינה יוצאה ממנו בזכ'ל' אי' נמי שמא' שדה' חרמ'ן
היתה שהיא ל' בהני' וצ'תה יוצאה' בו'בל' ונפלה' זו לחלקו של
פנחס' וקבר' בו אביו לכ' אפר' הכתוב' בנכ'עות פנחס' בני' ונ'
פי' דהאי בני' מיוחד' הוא בפ'וק' זה רכיל' לא ידע' עד עכשו'
טפנחס' בני' שלא לעזר' היה ועני' מה כתב' בני' ללמד' שז'
הבע' היה סבור' אלעזר' שהיה שלו ולא של בני' פנחס' מפני'
שנפלה' ממוריש' אשתו א'ם פנחס' היתה שיהיה' היתה סבור'
אלעזר' שהבעל' יורש' את אשתו נ' כה' הוא קודם' לפנחס' כנת'
וכא' לר'ן ע'ם פנחס' בני' ופסקו' לו ד'ין שהיא של פנחס' בני'
ולא שלו שאין' הבעל' יורש' את אשתו כדאר' לכ' ט' כאן בני'
ללמד' שהבעל' היתה קר'ן של בני' ולא של בני' פנחס' הוא
מתחלה' ובני' פנחס' הוא נכ'עת' בני' ור'א' שלו שלא זכ'תה'
בדין' ופי' שאין' הבעל' יורש' את אשתו כדאר' ונ' שמו'ו
הבית' דין' דקדוק' דין' זה נ' מ'כ'תוב' ביר'א' אותה' השמ'ע' אות'
ירש' ולא מורישתה' כל' במוחק' ולא ולא כדאר' לה ממורישת'
דאל' כ'מנא' לר'א' לפ'ס'ן כן ולא כ'עת' אלעזר' אלא שהנפ'א'
כדאר' ראייה' מפ'סוק' זה שיש' להקד' כן מוריש' אותה' שהרי'
אשתו בית' דין' דקדוק' כן שה' פקאי' וז'ר' צ'ע'ן צ'ל' וסכת'
שמש'כ'י'ז'ין נכ'סיה' אחר' מיתתה' אינו נק'ר' ראוי' שהרי' שלו הן
ונרש'תו השב'י'ז'י' ופ'לו אג'ל' פלו' אשתו' כנת' שמתו מוריש'
פ'ר'יה ופי' אחר' שג'א' והיתה' לר'ם מל'ה' בין אחר' ומתה'
ולא קודם' לנכ'תה' אשתו' אינו יורש' אותה' והל'ת' דאחר' ראוי'
לנכ'ת' שהמוריש' כ'תה' אלוה' ופ'ר'יה היתה' ויהיה' מל'ת'
מורישתה'

8 היה בעל' כפרינה' אחרת' בית' דין' יורדין' לנכ'סיה'
ופוכרין' כלא' הגר'ה' בני' שלא לעכ' הקבורה' וקוברין'
אוח'ה' לצי' ממ'ן הבעל' ולפי' ככתוב' או לפי' כבורה' :
ד' כשה' דברים' אמורים' בחי'ו' אבל אלמנתו' אינה' נקברת'
פנכ'סי' בעלה' אלא יורש' כתובת' חי'ב'ן' בקבורת' האם'
שה' קודם' שנשבעה' על כתובתה' יש' מי' שאומר' כיון' שלא'
יכלה' לנכות' כתובתה' כל זמן' שלא נשבע' ונשארה' הכתובת'
לירש' הבעל' נ' חי'בים' הם' בקבורת' הג'ל' וירש'ים'
בתוכה' ויש' חולק'ן' ואמרים' שמה' שירש' הבעל' נוטלין'
כתובתה' כל זמן' שלע' נשבעה' לא ס'ס'ס' וירשה' היא' לה' אלא'
ש'ס'ס' ושמרי' כבר' נפ'רעה' כתובתה' או החזיקה' צדדי' ואם' כן'
לפ'ת' החי'ב'ו' לקוברת' אלא לעולם' יורשה' קרובה' חי'ב'ו'
בקבורתה' שהם' נק'ר'ו' וירשה' שהרי' יורשה' נדוניתה' ונכ'סיה'
שלת' שלה' שנוטלין' האלמנה' כלא' שבועה' כמו' שכתב'א'
לעיל' ברי'ם' סי'ס'ן' פ' ה' כן עיקר' :

צ' דין הבעל יורש את אשתו ומה שהוא אינו יורש בזון סעיפים :

א' א' אידושת' הבעל' את אשתו' דבר' תורה' הוא' וילפי'ן' לה'
שקראי' וחי' לפי' לה' כתיב' ונתחם' את נחלתו' לסאר'
הקרוב' אליו' משפחתו' וירש' את' ואפרו' חז'ל' אין' שאר' אלא'
אשתו' דפי' שאר' בשור' והיא' פשו' בשור' כדכתיב' והיו' לבשר'
אחד' ולא' אדכתיב' לעיל' מינה' ואם' אין' אחים' לאביו' קאי'
אלא' מל'ת' באנפי' נפשי' הוא' ודאי' דכתיב' הקרוב' אליו'
למסקנא' דהוא' קרא' הוא' רכתיב' ואם' אין' אחים' לאביו' ונומר'
וקאי' עליה' ונתחם' את נחלתו' להקרוב' אליו' משפחתו' לומר'
לקרוב' הקרוב' קודם' וכס' שאר' בנתיים' להס'ס'י'ו' למל'ת'
נחלתו' ולהמשך' עצמו' ואחר' עמו' כלומר' פ'אלו' כתיב' שני'
פעמים' ונתחם' את נחלתו' לשאר' ונתחם' את נחלתו' להקרוב'
אליו' משפחתו' ומכתיב' אחר' כך' בסוף' הפסוק' וירש' אותה'
שהוא' שיתר' על' כל פנים' בין' הוא' חוזר' על' שאר' בין' הוא'
חוזר' על' הקרוב' אליו' ומכתיב' ונתחם' נחלתו' לשאר' וא'
לקרוב' אליו' וירש' אותה' למה' לי' לכך' דרשו' דירש' אותה' קאי'
על' שאר' וכא' לפר' דנתחם' את נחלתו' לשאר' לא נפרש'נו'
במשמעו' פשוט' דמשמע' שח'נו' נחלתו' לאשתו' ואשה' תירש'
בעלה' אלא' אדרבה' הוא' יורש' אותה' ולא' היא' אמתו' כמו'
שיכתב' בסוף' ומה' שכתוב' בהל'ה' נחלתו' לשאר' דמ'ס'מ'
איפכא' מסך' על' אחת' מן' המדות' שהתורה' נדרשת' בהן' והוא'
פ'ות' נורעין' ופ'ס'פ'ין' ודורס'ין' והכא' הכי' פירשו' גרע' וי'
שנחלתו' ולמד' מלשאר' ופ'ס'פ'ין' שתי' אותיות' הללו' זו על' נכ'
זו לעשות' מהם' תיבה' אחת' והיא' לו' דרוש' הכי' ונתחם' את'
נחלת' שאר' לו' וירש' הבעל' אותה' ושרי' לו' לאשמוע' ינן'
שהבעל' יורש' את אשתו' וצ'תה' אותה' למעושי' אשה' סאינה'
ירשה' את בעלה' ולא' כ'ס'א' דהיא' כמו' שהבעל' יורש' את'
אשת' קודם' כל' דהירש'ים' מפני' שהיא' כג'ס'רה' וקרוב' יותר'
שכל' ח'י'ב'ים' כן' אשה' תירש'נו' שהיא' נ' כ'כ'ש'רו' ולכך' כ'
אותה' למעושי' וכת' מאי' דחקיה' דקרא' למתוב' כן' ולסמך' על'
מדת' גרעין' ופ'ס'פ'ין' ודורס'ין' כיון' דסוף' סוף' מצד' צד'ך'
למ'כ'תב' מל'ת' לו' ופ'לת' אותה' כמו' שאמרת' ולמה' לא כתב'
לפ'ר'וש' ונתחם' את נחלת' שאר' לו' וירש' אותה' לאו' קרשי'
ע'א' כ'ל' דהא' על' כיה'ך' הצד'ך' לכתוב' ע'ם' אחת' ונתחם' את'
נחלתו' להקרוב' אליו' משפחתו' לאשמוע' ינן' שהקרוב' קרוב'
קודם' ורצה' הנהוב' ל'ל'שמוע' ינן' וירש'תה' בעל' את אשתו'
ע'תה' צד'ך' לחזור' ולכתוב' ונתחם' את נחלת' שאר' לו' וירש'
אותה' ובכ' ידעת' כ'ת' אחר'ינו' הקדושה' שדרכה' לקצר'
ל'א' א'ת'ה' ל'כל' מקום' זכ'ן' עשה' כ'מ'ן' כדי' לקצר' שלא' לחזור'
ל'כ'ת'ב' מ'ל'ת' ח'כ'ת' ש'א'ו' ארבע' תכ'ת' דה'ס'ג'ת'ם' א'ת'

* לבוש הבד וארגמן הלכות בתובת * * * *

אינה יורשה שהרי הוא בעצמו אומר שמקחו פקח פעות התן
ולא היתה אשתו :

נפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה מה החלה ואין
לו בנים ממנה יורשי הבעל ואומרים היא מתה חללה
ויורשה הבעל ואנו נירשנו ויורשי האשה אומרים הבעל מת
חללה חזקה היא בכתובה ואנו נירש אותה כל מה שיש לה
נכסי צאן כרזל שלהם ונכסי מלא וכתובתה דהיינו מנה
ומאתים ותוספות וכגון שיחיד להנכסים לכתובה שאינה
צריכה לישבע דאם לא כן אפילו מת הבעל חללה אין יורשים
כתובה כל זמן שלא נשבעה וחרי כולם באים כמעט ספק
שמה זה מת חללה שמה זה מת חללה לפיכך הנכסים שיחיד
לה הבעל בכתובה שהיא מנה ומאתים ותוספות שהם גוף
זפירו' הבל בחזק' הבעל ואין לאשה עליה אלא שיעבר כתוב'
יורשי הבעל יורשי' אותם שהירשם בחזקתן ועל יורשי האשה
להביא ראיה שהבעל מת חללה ונכסי מלוג שהגוף הוא
בחזקת האשה ואין לבעל חלק בהן אלא שאוכל הפירות הם
נשארו בחזקתן ויורשי האשה נוטלין אותה ונכסי צאן כרזל
אע"פ שהגוף הם של האשה והבעל אין לו בהן אלא פירות
מכל מקום כיון שקבל הבעל אחריות איפשר לוטר שגם הגוף
ברשות הבעל ואין כאן חכרע אם הם בחזקת האשה או בחזק'
הבעל לפיכך יחולקו ביניהם יורשי האשה עם יורשי הבעל
דמטון המוטל בספק חולקין :

אשה שיש לה נכסי' ורצה לינשא ורצה להבירח הנכסי'
כדי שלא יזכה בהן בעלה לא לאכול הפירות ולא ליורשה
ועמדה וכתבה כל נכסיה לאחר בחורה מתנה קודם שתינשא
ונישאת אין הבעל זוכה בהם לאכול מהם הפירות ואפילו אם
מתה אינו יורשה וגם הסקכל לא קנאם לא שנא נהגם לרחוק
או לקרוב שהרי לא כוונה להקנותם אלא להבירחם מבעלה
אפי' לא הודיע לעדים שמכוון להבירחם רק שידוע שעומדת
לינשא או שנישאת מיד אחר המתנה אינו אומרים דעתה
שלהבירח כוונ' ולא אמרי' כיון שהמקבל לא קנאם א"כ הנכסי'
הם שלה ויקנם הבעל לאכול הפירות ולירשה דכיון שנישאת
פתם אחר נתני' זאת המתנה לאחר אמרינן ודאי מחל לה ועל
מנת כן נשא' שלא יזכה בהן כד' שנתנה לו כל נכסיה ולא
שיירה לעצמה כדי פרנסתה שאו אמרינן דעתה שלהבירח
מבעלה נתמונה דלא שביק איניש נפשה לתת כל אשר לו
לאחרים ואפי' הם קרוביה ואפילו בנה וכתה אבל אם שיירה
לעצמה כדי פרנסת' מתנת' מתנה ושיעור כדי פרנסת' הוא
פרנסה ל"ב חדשים כמו שנתבאר כלבוש עיר שוטן סימן ר"ב
סעיף ז' וגם אם שיירה כדי פרנסת' דמתנת' מתנה הם שכתב'
לו מתנה פתם אבל אם כתבה לו מהיום ולשארצה טפירו' ש
מהיום חתול מתנה זו וחזרה חלויה ועומדת ער' שארצה
לקיימא אבל בכל פעם שארצה ירשות בידי לבסלה אף על פי
שהמתנה חלויה עד שתיצה ועדיין לא ננסתה אין הבעל
אוכל פירות אלא המקבל ואם תרצה ליתנם או למכרם לאחר
דירשת בידה אבל כל זמן שלא תמכרם או תתנם לאחר אוכל
המקבל הפירות ואם פתה בחיי הבעל אין הבעל יורש' ותישא
המתנה לקבל שקנאה למפרע שהרי לא חזר בה ואם מת הבעל
בחי' האונירשה תחזור לידה ואפילו אם מתה היא מיד אחר
הנירושין או אחר מיתת בעלה קודם שחזר' בה תחזור לירשית
דאולינן כתר אופרנ' שהרי לא נהנתם לו אלא כדי להבירחם
מבעלה ומיד שמת בעלה בשלה המתנה מהם' האומר' וחת
הנכסים ממילא לרשותה :

יש מי שאמר דרינא דמברחת דוקא כשלא כתבה לה
מתנה נפודה מתנה חלושה מתנה עלמין אבל אם
כתבה לו כן קנה לגמרי דרשינן יהוירי לשונות :
וכיון שהבעל יורש את אשתו וגם אוכל פירות מנכסיה
תקנו חז"ל שיה' ג"כ אצלה לגבי נכסי מלוג שלה כלוקח
בעלו

שינוי יורש דראוי הוא אבל אם הניחו מורשיה נכסי אע"פ שלא
פכתה אותם בחייה נקראו מוחזקים ויורש אותם הבעל ואפי'
אם היו משועבדי לאלמנת המדיש לכתובתה נקראו מוחזקים
דלבי האלמנה הו' מחוסר גובינא ולא נבי דידה שהיא יורשת
מכן אם היתה לה מלה ביד אחריים כשנישאה ופתה האשה
קודם שנכתה אותה אינו יורש אותה דהא ברשות הלוותה
אותה קודם שנישאה ועכשיו ראוי היא אבל אם הלוות לאחרים
מנכסי מלוג שלה אחר שנישאה ופתה קוד' שנכתה בא הבעל
יורש' שהרי שלא כדן הלוותה קרן נכסי מלוג שלה שהקרן
ברשותו הוא ליסול הימנו פירות ואין הלוואה זו ראויה לגביה
אלא היא שלו משעת הלוואתה ונפולה אפי' לאחר מיתתה :
וגל נכסים שהיו לאשה שאין לבעלה רשות בהן והלוותה אותה
לאחרים אין הבעל יורש אותם דהא בחיית הלוותה אותה בלא
בעלה והו' ראוי לגביה כהכו לה מורישה קודם מחיים
ופירות לאחר מיתתם הרי גוף הקרקע שלה מיד והבעל יורש
אותם אפי' מתה היא קוד' מת מורישה' כתב מורי מהרמ"א
ל' שטר חצי זכר שנהוגין הדינא כו שכותב האב לבתו
ליסול היא ביוחסתו כחלק חצי זכר באם יהיה לה זרע קיימא
בפיתתו ואם תלך הבת בלא זרע קיימא ותבסל החוב ומתה
הבת בחיי אביה והניחה זרע קיימא והרי אף על גב שהבעל
אינו יורש כח אותו השטר דהל' ראוי לגבות מכל מקום בניו
שהם זרעה ירשו כח אותו השטר ואם מת אותו דארע הרי הוא
יורש כח אותו השטר מהם שהוא אביהם וכשמת אח' כחמיה
אבי אשתו נוטל הוא בעזבון חמיו אותו השטר חצי זכר אע"פ
שאשתו ובניו מתו כבר : עכ"ל

כ' מי שאמר נכסי' לפלוני ואחריו ליורשיו דקל' דהוא הדין
ליורשי יורשי קאמר ואם היתה לו בת לאותו פלוני
ומתה בחיי אותו פלוני והיה לבת בן הבן עומר במקום אמר
לירש לאותו פלוני אבל אם אין לבת יורש אלא הבעל אינו
יורש אותו פלוני דהוא ליה ראיל לגביה ואחרי מיתת הפלוני
ינתנו הנכסים לשאר יורשי אבי הבת' ואם אמר נכסים
לפלוני ואחריו מעכשיו ליורשיהוה ליה פוחזק לגבי האשת
מיד והבעל יורש אותה :

ג' הנושא אשה מחייבו לאוין אף על פי שכאסור נשאה
הואיל וקידושין חופשין לו בה הרי היא אשתו נמורה
ואם מתה תחתיו יירשנה וכן אשה שנישאתה בעלה יורשה
דאף על פי שחשאה ישראלית היא ושאר נקראת וכן הנושא
את הקסמה שצריכה מיאון אף על פי שאין קידושיה קידושין
גמורין אם פתה תחתיו כל זמן שלא סיאנה אשתו ושאריו היא
יורשה אבל פקח שנישא חרשת אפילו נחפקה אחר שנישאה
ופתה אינה יורשה דהואיל ואין לה כתובה ממנו שהרי לא
תקנו לה כתובה בשעת נישואין כדאיתא לעיל סימן פ"ז סעיף
ח' כך אינו יורשה ואף על פי שנתפקה אחר כך אינה בת
דעת כל כך שתוכל לזכות לו נכסיה שירשנה והחרש שנישא
נקחת ופתה ירשנה הואיל והיתה בת דעת בעת נישואיה
ולרעתה ניסת לו זינתה לו גם כן ממנה :

ד' קסנה שנתקדשה לדעת אביה ונשאת שלא לדעתו בין
שלא בפניו בין בפניו אפילו ראה האב ושחק אם מתה
אין הבעל יורשה אלא אם כן נתרצה האב בפירוש לנישואיה
דאף על גב דנתקדשה לדעתו להזכתה לו החורה שירשנה
אלא כשנעשית שאר בשרו דהיינו שהיתה נשואה לו בקירוב
בשר אבל לא בעודה אירסה :

ה' אשה שהיא נשואה עמו אפילו היא עמו בקסמה ונתן
עיניו לגרשה ומתה הוא יורשה שעדיין סאר בשרו
סקרית ואפילו נתגרשה בספק גירושין כגון שזקק לה נש
ספק קרוב לו ספק קרוב לה יורשה ואין הירושב נפקעת
ממנו אלא בגירושין גמורין : השוען על אשתו שהינה
שופין ומקחו פקח פעות כמו שנתבאר לעיל סימן ל' וסמנה

באילו קנאם ממנה מיד בשעת נישואין משום שלום בית לפיכך אינה יכולה למכור שום דבר מנכסיה ואם מכרה מנכסי מלוג אחר שנישאת בין אם נפללו לה קודם אירוסין או אחר אירוסין הבעל מוציא מיד הלקוחות שהרי הוא לוקח ראשון ומכרה בשל לאחרי והוא מוציא מיד הלקוחות הגוף והפריז אלא לענין זה הם מכורים שאם התאלמן או התגרש יחזרו ללוקח ואם המות היא בחייו ישארו בידו ויא' שאין מוציא מיד הלקוחות אלא הפירות ולא הגוף ונ"מ שכל ימי חיי האשה אם ירצה הבעל לבנות או לסתור בקרקע יכול הלוקח למחות בו שהגוף עדיין שלו ואם ימות הבעל בחייו אשתו תישאר הקרקע ביד הלוקח ואם תמות היא בחייו בעלה יורש גם הגוף לעשות בו מה שירצה ואין צריך ליתן ללוקח הרמים שקבלה אף על גב דחילופיהו הם בידה והוא יורשה אינו חייב לשלם מיניהו ללוקח דמכי שלחה כהו"ד קמו וזו עלה בהלואה ומימר אמר להו אנא מסלשלי סכקה ליו וזו ידוכו קמו עלה בהלואה ואינו צריך לשלם הלוואתה שהלויתם לה בלא רשותי ומיהו אם הרפס' שלקחה מהלקוחות קיימים בעצמם והם בעין או אפילו איז ידוע שהם ממש אותן הרפס' שקבלה אלא שנוכל לחלות שהם אילו צריך להחזירה ללוקח ואינו יכול לומר מציאה מצאה :

ו אם הבעל מורה שברשותו מכר' או שיש ער' שברשותו מכרה אין הבעל מוציא מיד הלקוחות דכשלוחו רטיא ואם אינו מודאמין ערים יכול הלוקח להחרים סתם אם לא מכרה פרעתו ראה הבעל ושחק לה לא אכר משום זה זכותו שלא היה לו ללוקח לקנות' ער שישאלנו : אשה שצוות בעת חוליה לתת לפלוגי כך וכך ממלבושיה ונתרצה הבעל אם נחטו לעניים אינו יכול לחזור בו דהוה כמו נדר 4 לצדקה ואם לעשירים יכול לחזור בו דלא נתרצה דעתו אלא להפסיד דעתה :

א' ברא' שאם מכרה משנישאת שהבעל מוציאם מיד הלקוחות בנכסים הידועים לבעל אבל בנכסי שאינן ידועים לבעל אפילו נפללו לה משנישאת אם מכרה או נתנה קיים אלא שלכחחילה לא תמכרה :

ב' וכל נכסים שלא היו ידועים לבעל מיד שיוודעו לבעל נעשו לו נכסי מלוג וכן פיר' שנמצאו בידה נעשו נכסי מלוג וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אשה שיש לה בעל והיא בת זרשת שאין לאבי' בנים ומוז' אביה ונפלו הנכסים לידה והודת לאחל שאביה צוה לתת לו מנכסיו מנה אם פשהודית להאחר כבר היה נודע לבעלה שנפלו לה אילו דבגדים לאו כל כמינה הוציא נכסים מיד בעלה לתת לאחרים מכל מקום אם מת הבעל בחייה צריכה היא לקיים הודאת' לתת המנה לאותו פלוגי ואם לא היה נודע לבעלה שנפלו לה הנכסים כשהודית הרי זו נאמנת דהא אם מכרה ונתנה בנכסים שאינם ידועים קיים והודאהו בבית דין כנתנה דמי ארוסה שיש לה נכסים בין ידועים לבעל בין אישידידי לנתחלה לא חמכור אותם ואם מכרה או נתנה קיים :

ג' ברא' בנכסי מלוג סתם הגוף באחריות האשה אפילו בחי' בעלה דהא אם הותירו והתירו לה ואם פחתו פחתו לה אבל נכסי צאן ברזל שהם באחריות הבעל אין לאשה מה בהן כלום לפיכך אם מכרה האשה בנכסי צאן ברזל בין מכירת' לבעלה בין מכירת' לאחרים לא עשת כלום כי המקח אין בו ממש וכשל מיד ויא' דמ"ם כשתתאלם או התגרש צריכה לקיים מכרה . וכשם שהאשה אינה יכולה למכור כך הבעל אינו יכול למכור ולא מבעי' נכסי מלוג שהן באחריות' שאינו יכול למכרן אלא אפי' נכסי צאן ברזל שהן באחריותו אם מכרן לבדו מכרן בשל יש פי' שאומר הא' דמכרו בשל ורוקא כש"ם הוא בחי' אשתו יכולה האשה לבטלו

אבל כל זמן שהאשה קיים' המקח קיים ואם מתה אינה בחייו קנה המקח דאינלאי מילתא שהשכר קיים מתחילתו ויש מי שאומר שאפילו הוא עצמו יכול לערער על המכר מיד וכ"ש שהאשה יכולה לבטלו מיד משום שכח בית אביה להקנות רכנן שלא יתקיים המקח בדבר זה כלל שלא היה האיש צריכה לטרוח ולהוציא מן הלקוחות לאחר מיתת בעלה ודמי' דמי' לנכסי בעלה שהוא מוכר והמכר קיים עד שתפס כתובתה מהם דהתם לא חטו חכמים על טורח האשה ויש מי' לה כתובתה ולא תצטרך לטרוף אבל בנכסים שאפילו הם ימצא לבעל נכסים יכולה היא לומר איש' אלא אלו לעיב' חטו חכמי' לטרוח האשה ונטלו המקח ופירו' ואפילו אם ש"ס' היא בחייו ושחקו שניהם ע"י ער' וק"ל י"א שאת כחה ויכול לבטל

ד' וכמו שאין אפילו יכול למכור קרקע שנתנה בן במשלתין של נכסי צאן ברזל שנתנה לו ובסוף ובגדים אינו יכול למכרם או למשכנ' ולו שאר נכסים כנגד נדוניתה לפי שהאשה חתונה בית אביה וכ"ש שאין הכ"ח יכול לישלן בחובו ולי' ב"ב ע"ש סימן צ"ז סעיף כ"ו ואם מכרן הבעל או מסכנן' לא מה שעשה עשוי ויא' דפכרו בשל כמו נגבי קרקע דגם במשלתין יש בהן משום שכח בית אביה ובגדי האשה שהנכסה לו בלא שום' בת' מורי ז'ל שאין להן דין נכסי צאן ברזל רק נכסי מלוג כמו שכתב לעיל סימן ע"ד וכן מסתבר דהא ודאי אם פחתו מחמת שלבשתן פחתו לה לפיכך אם מכרן או מסכנן בעלה בשל לב' ע' וכל היכי' דאמרינן בבעל לא ימכור אם עבר ומכר ואמר שברשותה עשה כה שעשה או שאמר שנתן לה מעות המכר או ההלואה נאמן' בשבועות היסט ונפטר והמכר קיים ישראל שגבה קרקע בחובו אם יש רשות לאותו הכ"ח לפדותה אין לקרקע זו נבי האשה רק דין משלתין שהרי הגוף לא היה קנוי לבעל ואין לאשה כח למחות ביד בעלה שלא למכרן שאין שיעבוד כתובתה עליה אבל אם החזיק בה הבעל עד שאין הבעל חוביכול לפדותה יש להדיק קרקע ושיעבוד כתובת האשה עליה כמו שאר קרקעות של הבעל :

ה' משלתין שנתן לה הבעל משלו דינם שוה לנכסי צאן ברזל אינו רשאי למכרם לנתחלה והיא למשלתין סקנה לה אפי' לא באו לידה ואפי' אין לו במה להתפרנס ואין חילוק בין בגדי שכת' ויש לבגדי חול אבל כלי זהב וברזל יכול למכרם אם הוצרך להתפרנס מהם ואם קרובים נהנו לה יכול הבעל למכור לפרנס את עצמו אפי' הבשטי' ובגדים דמסתמא ע"מ כן נתחלה :

ו' מכרו שניהם בנכסי מלוג בין שלקח משניהם ביחד שקבלו לו קניין בבית אחת בין שלקח מן האשה תחלה וחזר ולקח מן האיש בין שלקח מן האיש תחלה וחזר ולקח מן האשה כלומר שנתן לה אחר כך דבר מועט כדי להתרצה גם היא למקח שעשה עמו בעלה מכרם קיים ואינה יכולה לומר בנכסי מלוג נחת רוח עשיתי לבעלי כלומר שהאמר גרותי שיהיה לבעלה איבה עליה אם לא חמכור שהרי הם שלה ומשעם זה נ"כ אשה שמכרה או נתנה נכסי מלוג שלה לבעלה מכרה ומתנתה קיימים ואינה יכול לומר נחת רוח לבעלי עשיתי . והווקא בנכסי מלוג אבל לשאר נכסי בין שמכרו שניהם בבית אחת בין שלקח מן האיש ותורולקח מן האשה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא היה לו עלי' איבה והמקח בשל וכשבאה לנכות כתובתה שורפת' ממנו אלא אם כן קנה מן האשה תחלה ואחר כך חזר וקנת' מן האיש אז המקח קיים ואינה שורפתה ממנו שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח זה ולנבי בעלה לעולם יכולה למעוך כן כיצד האשה שמכרת או נתנה לבעלה מנכסי צאן ברזל בין קרקע בין משלתין

עשיתי לבעלי דמשים נחת רוח בעלה לא היתה עושה כל כך כרכתכנא לעיל סעיף י' יש אומרים שאם האשה בעצמה קבלה המעות גם כן נמרה והקנתה ולא הוכל לומר שוב נחת רוח עשיתי לבעלי דאנב זוזי נמרה ומקנה / אשה שהודית לבעל חוב שהיא חיובת חוב זה שלוחה המעות עם בעלה צריכה לשלם ואינה יכולה לומר בזה נחת רוח עשיתי לבעלי שכיון שהודית לבעל חוב בעצמו שהיא חייבת לו והרי היא וכל נכסיה משועבדים לו מעתה ומה לו ולטענת' שהיא אנמנה נחת רוח עשיתי לבעלי והוא על דבריה סומך ועל פיה הלוי לו ולא שייך טענת נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהוא רוצה למכור והיא שותקת ואינה מעכבת דלא ספק המלוח או הלווקח אלא אדיבורו של בעל ואישיקוהו שאז יכולה לומר כשתיקוהי עשיתי נחת רוח לבעלי ולא הייתי מחוייבת למחוא כידוך את הוא דאפסדת אנפשיך וסמכת על שתיקוהי אבל כשהיא משעבדת עצמה בהודאת המלוה על דבריה סומך וחייבת לשלם :

יח בעל שאמר נכסי צאן ברזל של אשתו או נגנבו ממנו ומחלה אותם האשה לבעלה וקנו ממנה בעדים אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דלא שייך לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהיא נוהגת לו או מכרת לו דבר שהוא בעין שאז יכולה לומר נחת רוח עשיתי כדי שלא יאמר עיניך נתת בניחושיך והוציא לנכות ממני ושיד איבה אבל ברבר שאינו בעין לא שייך לומר כן / אשה שסלקה כחה מנכסיה בעלה אף על פי שמנכסים שיש לו עכשיו אינו מסולקת ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מסולקת היא מן הנכס' שיקנה הוא אחר כך ואם קנה אחר כך נכסים וחזר ומכר אינה טורפת בהן דלא שייך בהן גם כן לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא יהיה לו עלי איבה שהרי אין הבעל יכול לומר בהן בשעה שסילקה עצמה מנכסיו עיניך נתת במיתה או בניחושיך והוציא לנכות כתובתך מהן שהרי אינם ברשותו שצנבה בהן :

יט בעל שאמר לאשתו שתעשה כנדרה והכסיה סח כתי' ומה היא ומוכרת או נחמנה לאחר כמנהגה אין במעשיה כלום שאין תמכור או ההגן בנדיה וחכשיטיה לאחרים והרי יתחייב הבעל ליקח לה אחרים ואפילו הבגדים והכשויים שהכניסה לו מכית אביה אם היא המכרס או תחנם לאחרים הרי יצטרך הבעל לקנות לה אחרים לפיכך אין במעשיה כלום ומה שאמר לה הבעל שתעשה היא כהם מה שתמצה לא היתה הבונו' אלא שהוכל לפעמים להשאילם לאחרים או שמוכל להפקידם ביד אחרים כדי שהוא לא יהחם ממנה אבל לתוציאם לגמרי מרשותיה או לתתם לא היתה בונתה .

ך ראובן שהיה לאשתו קרקע של נכסיו מלוג ומתה בחייו בעלה ואחר כך הוציא שמעון שסר חוב שראובן חייב לו וכאחר שסר לא נתחייבה עמו אשתו ואחר כך בא לה והוציא שסר חוב על ראובן שחייב לו ונתחייבה אשתו עמו לוי גובה חובו מאותן נכסי מלוג ולא שמעון ואפילו שסר חוב של לוי הוא מאוחר לשמעון שכיון שבסר של שמעון לוי נתחבה עמו אשתו אין כח ביד ראובן לשעבר נכסיו מלוג שלה בחייה ואף על גב דראובן כתב לשמעון ושיעבד לך כל הנכסים שעתיד לקנות והרי היה עתיד לקנות גם נכסיו אשתו ועכשיו בשעת תביעה כבר מתה וירשה סכל מקום הואיל והוא בעצמו נשתעבד עם אשתו ללוי נתחיה הרי הקרקע משועבדת ללוי מיד בחייה ואף על פי שמתה אחר כך וירשה בעלה לא פקע שיעכוהו של לוי מקרקע זו שנשתלק ראובן ממנה קודם שבא לכלל ירושה והרי לא חל השיעבוד של שמעון פעולם על קרקע זו דשיעבוד דאקנה אינה חל עד שיבאו הנכסים ליורו :

או שדה שייוחד לה ככתובתה שכתב לה כתובה פתח ואחר כך יחדה לו או שדה שכתב לה ככתובתה בפירוש או שדה שהכניסה לו שום משלה לא קנה בעלה ואף על פי שקנו מיד האשה ברצונה חזרת בכל עת שתרצה שיכולה לומר שלא מכרה ולא נתנה אלא משום שלום ביתה שלא יהיה לה איבה מבעלה שיאמר עיניך נתת במיתה ובניחושיך והיו נכסים שילו כולו שלך ולכך אינה רוצה למכור לפיכך אין לבעל אייה כלל בנכסי אשתו חוץ מנכסי מלוג אלא אם כן קבלה ליה אחריות בפירוש שאם יטרפה ממנה שיחזור עליה וינן כוליה האי לא היתה עושה משום שלום ביתה אם היתה מקנה לו בקניין נמור / ואשה שמחלה עיקר הדיניו מנה ומאמים וחופפות לבעלה מחילתה מלא שייך לה איבה מבעלה אם לא המחול נתתה בניחושיך שהרי כל הגשים יש להן כ' ומה' ול' תיגרע ודורבה היא תאמר הוא נתן ש' שהיא קלה בעיניו להוציאה כיון שמבקש מחול כתובתה ועיקר כתובתה נכתבה משום זה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה / וכנכסי צאן ברזל אם מעיל בהם מחילה שתמחול לבעלה כל זכות טיש לה על בעלה מחם נצ'ב שלה אם לא בזה יש מחלוקת בין הפוסקים יש אומרים דרוקא מוכרת או הנהנתה הנצ'ב לבעלה שאינה אלא כמסלקת שיעבורה הראשון מאותן קרקעות שלא הפרוף אותם מן הלקוחות אבל ישאר שיעבור אחריותא הראשונים על הבעל אם יש לו נכסים אחרים כהא שייך איבה לומר עיניך נתת בניחושיך וכמיתה ולכך אינה רוצה למכור וליתן כדי לנכות מנכסים אילו אבל מוחלת עוקרת שיעבורה הראשון מעיקרו והויא כמו מוחלת עיקר ככתובתה דלא שייך איבה דאדרבה כל זמן שכתובתה מרובה לא תהא קלה בעיניו להוציאה ודורבה היא תאמר לו עיניך נתת בניחושיך ולכך אתה מבקש ממני שאמחול לך קרי שהיא קלה בעיניך לגרשני לפיכך אם המחול היא גם כן מחילתה מחילה כמו בעיקר כתובתה ויש חולקין ופ' דאפילו מחילה לא מהני בנכסי צאן ברזל דלא דמי לעיקר כתובה דנכתבה עיקרה משום טעם זה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואין כן בנצ'ב שאף אם תמחול עדיין ישאר עליו שיעבור עיקר ככתובתה ולא תהא קלה בעיניו להוציאה לפיכך יכולה גם כן לפעון נחת רוח כ' בנכסי צאן ברזל :

סז בעל שמכר נכסיו ואחר כך כתבה אשתו ללווקח דין ודברים אין לי עמך והכניסה למעשה בעלה אף על פי שקנו ממנה הרי זו טורפת קרקע זו מזה הלווקח ככתובתה שלא כתבה לו אלא כדי שלא תהא קשמה בינה ובין בעלה ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ואפילו כתבה לו שלא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אינו כלום שגם על זה תאמר זה עשיתי גם כן משום נחת רוח לבעלי אבל אם קנו מיד האשה תחלה שלא יהא לה שום שיעבור על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל אינה טורפת אותו שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח בעצמה בלא דעת בעלה וכן אם מכר הבעל ואמר לאשתו לכתוב ללווקח דין ודברים אין לי עמך והיא לא רצתה ולא דסכימה למעשו ואחר כך חזר הבעל ומכר לאיש אחר בין אותה שדה בין שדה אחרת ואחר שכתב הבעל המכר השני הסכימה היא למעשו וכתבה ללווקח שני דין ודברים אין לי עמך וקנו מידה שאין לה שיעבור על שדה זו שוב אינה יכולה לפחות ולא תוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום איבה שאם היתה מורא איבתו עליה לראשון היתה עושה אלא ודאי נמרה והקנת' לשני וכך אם קבלה עליה אחריות בפירוש שאם יבא בעל חוב של בעלה ויטרוף מן הלווקח שהיא השלם לו אפילו אם עשתה כן לראשון אינה יכולה לומר נחת רוח

אשה שהכניסה מלוח לבעלה ומחלה וכו' :
ובנה סעיפים :

הלאה בשטר לפיכך נובה המשלח הסבלונות מנכסי מלוח שרכנים' לשני : וכן הדין באשה שהיתה חייבת מס לקהל הוי כדן משלח סבלונות דכל אלו קלא אית להו ואין דרך לעשות בהן שטר לכן הוה כמלוה בשטר אבל נזיקין ומקח וכיוצא בהן שאין להם קול אין הבעל חייב לשלם אפי' מנכסי' שהכניסה לו . קהל שעשו תקנות כיניהם בקנסות ועברה האשה על התקנה בעלה חייב לשלם שהרי יש בידו למחות ולא מיהא : אלמנה ששירכה את בתה לאיש ונתחייבה בנזוניא והיא ערוין לא נשבעה על כתובתה ואחר כך נשבעה ונשאת היא עצמה לאיש אחר והכניסה לו כל אשר לה אותו המשוך לכהן מוציא כל מה שנתחייבת לו בנזוניא מבעלה . מנכסים שהכניסה לו דהוי כמלוה בשטר ואף על פי שכתבת שיעשה השדוכין דבתה ערוין לא נשבעה על כתובתה ולא הוי הנכסים ערוין שלה ולא נשבעה למשוך בתה שהרי לא כתב לו דאקנה מכל מקום מאחר דלכסוף נשבעה והנבנה כתובתה אינלאו מילתא למפרע שאלו הנכסים שלה . הוי מחלה אלא שלא נתנו לה מחמת שהיתה חשודה בעיני יורשי בעלה דילמא צדדי איתפסה או נגבה מנכסי וכה' ועכשיו נודע שלא עשתה וממילא הוי הנכסים שלה ממת בעלה : יא הא דמלוה בשטר נובה מן הבעל מנכסים שהכניסה לו היינו דווקא שהכניסה לו קרקע או משלשין וכתבה לבעל חובה המשלשין אנב קרקע אבל אם לא כתבה לבעל חובה אנב ולא הכניסה לבעלה רק משלשין אפילו מלוה בשטר אינו נובה מבעלה דאין ב' נובה כמשלשין הפשוטעברים וכן הלכה מ' אם הכניסה לבעלה דבר שאינה שלה כגון שלקחה משל בעלה הראשון יהי מכתובה פשיטא שהבעל השני חייב להחזיר טוה גזילה הוא בידה ולא קנאה בעלה . ועל בלבוס ע' סוף סימן צ' :

צב האיש שסילק עצמו מפירות נכסי אשתו ומירושתה וכו' סעיפים :

א אף על פי שהבעל אוכל פירות נכסי אשתו אם ההנהגה עכה קידם שכנסה לחופה שלא יאכלם מהני חנאן כיצור הכותב או אפילו האומר באמירה בעלמא לאשה בעודה ארוסה דין ודברים אין לו כנכסין מהני לה ההנאי לוח שאם מצרה או נהנה נכסיה לאהר קיים ואין לו במעות המקח כלום דלא נשאת לו אלא ע' מ כן לפיכך אפילו אמירה בעלמא מהני לה בלא שום קניין שאינו צריך להקנות לה שום דבר שהרי אין לו כלום על נכסיה כל זמן שלא כנסת אלא אחרכה היא אהנאי דההיא אמירה נשאת לו ולא הקנתה לו נכסיה כנכסיה מיהו לטון דין דברים אין לו כנכסין אין מסמעו אלא כנכסין דהיינו כגוף הקרקע שהיא שלך לא יהיה לך דין ודברים בחיך רק הוכל למכרה או ליתנה למי שתרצה אבל כל זמן שלא תכרם אינני מסלק כחי ממה שיש לי זכות בהם דהיינו מן הפירות ופן הירושה אינני מסהלק לפיכך כל זמן שלא מצרה או נהנה הוא אוכל הפירות ואם עתה היא יורשה דמות לא נסתלק כד' בכותב או אומר לה בעודה ארוסה שלא באי הנכסים ערוין לרשותו אבל אם כתב לה כן אחר הנשואין לא מהני בלא קניין שהרי כבר קנה נכסיה לרשותו בעת הנשואין ואם הארוצה להסתלק מהם צריך להקנות לה בקניין כדרך מתנה ואז יהיו הנכסים שלה לבדה ומכרה ומתנת קיימים וקודם שכנסה שאמרנו נמי היינו דווקא שסילק עצמו אחר איחסין דהואיל דשיך הוא קצת כנכסים מהני פילוק אבל קודם לכן שאין לו שייכות כלל כנכסים גם פילוקו לאוכלוס הוא דמסאי מסהלק :

א אשה שהכניסה שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלה אותו לבעל חובה אינו מחול אף על גב דק' שהמוכר שטר חוב לחבירו ומחלו מהול וכבר אמרנו למעלה שהבעל כנכסי אשתו לוקח הוי אפילו הכי אינו מחול מפני שידו בידה והיא אינה יכולה לעשות שום דבר בלא רשות בעלה לפיכך אפילו מלוה על פה גם כן אינה יכולה למחול . ונס אינה נאמנת לוס' על שום חוב טלה שהוא פרוע כל זמן שהיא חחת בעלה : ב וכיון דחשבינן הבעל כלוקח כנכסי אשתו מי שאמר לאשתו נכסי לך ואחר כך לפלוני יסתה הרי הבעל כלוקח ואין לאחריך במקום בעל כלום דקיימא לן נכסי לך ואחר כך לפלוני ומכר הראשון אין לשני אלא מה ששייר ראשון ועל בלבוס ע' סימן רמ"ח סעיף א' במה דברים אמורים . באומר בן לפנויה אבל האומר בן לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומתה אחר כך קונה ולא הבעל דכיון שהוא אומר בן כשהיתה נשואה הרי פילוק את הבעל בהריא לפיכך האומר לנשואה נכסי לך ואחר כך לפלוני ומכרה ומתה מן הדין היה הבעל יכול להוציא מיד הלוקחות שהרי לגבי הלוקח הוא לוקח ראשון ואחר כך היה יכול להוציא מיד הבעל שהרי הנותן פילוק חכעל לגבי אחר כך והלוקח מן הדין היה יכול להוציא מיד האחר כך דקיימא לן דאין לשני אלא מה ששייר הראשון וכן היה הדבר חוזר חלילה ואין לרבר סוף לפיכך אמרו חכמי' ז' ל שישאנו הנכסים מתחילה ביד הלוקח שהם בידו בשעת פיתת האשה ואין נזקקין לעשות מעשה להוציא מיד הלוקחות ולתת' לבעל ומן הבעל לאחריך ומן האחר כך להחזירם ללוקח דאפוכי מפרתא למה לי ואף על פי שהיה נפקותא בהוצאה במעשה שאיפשר כשהיו מוציאין מן הלוקח ליד הבעל שסא היה האחר כך מוחלם לבעל ולא היה מבקש להוציא ממנו והיו נשארם ביד הבעל ולא היו אז תחזירם ליד הלוקח לא רצו חכמי' ליכנס בדבר זה שהיה יכול לבא לידי ערמות ועירעורים ומחלוקת וכתוב דרכיה דרכי נועם כל' :

ג עור יש נפקותא במה שאמר שהבעל יהא כלוקח ולא הניתוחו לחיות כדורש שאם נבי לאשה קרקע מבעל חובה ונישאת ומתה וירשה הבעל אם הוה חשבינן ליה כדורש הוה צריך להחזירו למי שהיתה מתחלה בעד המעות ששמה לאשתו דהא ק' ל סימא דהרא לעולם כמו שנחבאר בלבוס ע' סימן ק"ג סעיף ט' וי' אבל עכשיו שעשאוהו כלוקח אינה תוצר דהוי כאלו מכרתה האשה לאחרים דק' שומא שנסכרה כינה חוזרת וכן אם גבו מסנה לבעל חוב ונישא' ומתה וירשה הבעל כיון דהוא כלוקח אין הבעל חוב צריך להחזירה לו ואם היה יורש הוי צריכין להחזירה לו :

ד היה עליה מלוה על פה קודם שנישאת ונישאת אינה נגבית מן הבעל שיכול הבעל לשעון שסא פרוע הוא והמלוה הוא דאפסיד אנפטיה דלא איבעי ליה לאוזיפי בלא שטר' לאיתת דקיימא לאינכוכי ואפילו האשה מודה שאינה פרוע לאוכל כמינה לחייב בעלה כדודאמה ואין הבעל חייב לשלם מיד אם המעות שהלוו לה ערוין הם בעין חייב הבעל לשלם מהם דהוה כנאלי בידה . ואם בא המלוה קודם שנישאת ורצה למחות נישואיה עד שחפרעהו שלא יפסיד שלו הדין עמו ואף על פי שערוין לא הניע זמן הפרעון . אבל אם היה עליה מלוה בשטר נובה מנכסים שהכניסה לבעלה :

ה איתה משדכת לאחד ושלה לה סבלונות והלכה היא ונישאת לאחר והלה תובע סבלונותיו דינה כמלוה בשטר דליכא לפימא איהו דאפסיד אנפטיה ששלח בלא קדים שדרך לשלוח הסבלונות בפומבי וידוע לכל כמו

התנה עמה קודם שנהארסה שעדיין אין לו שיכות בה לאמר כלום וכן אחר שנשאה שכבר זכה בירושתה הנאו במל דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה כאומר לא אירש מאמע שלא אמר כלום אפילו קנו מיד ואף על פי שלדברי קצת יורשת הבעל מדברי סופרים עש חיזוק לדבריהם כשל תורה והא דאמרינן דלא מהני הנאו לאחר שנשאת היינו שאמר בלשון זה שלא ירשנה דמבטל הירושה וזה אין בידו אבל אם כוחב ומשעבר עצמו שכל מה שירש ממנה יחזיר לירושיה צריך לקיים חנאו דבזה לא כפל הירושה אלא חייב עצמו בהחזרה :

והם התנה עמה אחר נישואיה שלא יהיה לו דין הכלים כנכסיה ולא בפירי פירותיה עד עולם כחיה ובמתה הרי זה סילק עצמן מן הפירות ואינו אוכל מן הפירות כלל כל ימי חייה אבל אם מה יורשנה כיון שהיה התנאי אחר הנישואין כמו שאמרנו לעיל המסלק עצמו מנכסי אשתו וזהו כך ירשה חזר ונשאה סתם מסתמא על תנאי הראשון הוא מחזירה והסילוק במקומו עומד :

צג דיני מוונות האלמנה וכו' סעיפים :

א אף על פי שכתובה היא על הבעל כחוב מסתמא אין זמנה לגפות כל זמן שהיא חתויה אלא לאחר מיתת הבעל או אחר שגרשה והיא כל מה שקבל כנדוניאה ועל סימן ס' סעיף י"א ודוקא הכתובה ונדוניא ושאר נכסיה אינה נכבית בעודה חתויה אבל אם כתב לה הבעל שכתוב הם נכסים ועודה חתויה סויה אם דרך המקום לכתוב כן לכבוד בעלמא ושלא לגבותן מחיים הולכין אחר המטה ולא יוכל האב להתנות על בהו בשום דבר אחר שנשאת אבל בשעה שהוא משיאה יוכל להתנות על מתנותיה לסנהא המנהג כפי רצונו קודם שנכסה ועל בלוש עיר שושן סימן צ"ז סעיף כ"ד :

ב אם נתגרשה האשה נירושין גמורין אין לה עוד עסק עם בעלה אלא נושלת כתובתה הולכת ואם זרק לה גט כרשות הרבים פסק קרוב לו פסק קרוב לה אף על פי שכבר פיע לה כתובתה חייב במונותיה עד שגרשה נירושיה ודאי הואיל והיא מעובבת מלינשא כשבילו דדוקא הוא כחיו אבל אם מת אין הירושין חייבים לאנה שנכסיה אפילו לא נתפרעה עדיין כתיבתה שאין מוציאין מיד הירושין מספק :

ג נתאלמנה האשה חייבים הירושין לזונה בלימי משך אלמנותיה אפילו בלא שבועה שכן הוא חנאי כתובה שתקינה לה הנכסים דכל ימי מוגר אלמנותה תרא ויתבה בביתו ומיתזנא מנכסיו ואפילו אי לא נכתב בכתובה ואפילו אם צוה בשעת מיתה אל תזון אלמנותי מנכסי אין שומעין לו דלא כל כמיניה להפקיע חוב שנשבעו ככסיו ואין הירושין יכולים לפרוע לה כתובתה בעל כרחא כיון שלקה מהמונות אלא היא נזונת על כרחם כל זמן שלא התבע כתובתה אלא אם כן דתנו כן בפירוש בשעת נישואין שלא תזון אלמנות מנכסיו או שהיה מנהג המקום כן ובדין זה איכא פלוגתא בגמרא אלא שפסקו הפוסקים כמו שכתבתי לפיכך יש רשות לכל בית דין לתקן במקום שכולין הירושין לסלק האלמנה בכל עת שירצו :

ד ובראלמנה הנזונת מנכסי בעלה אין חילוק בין אם הנכסים מרובים למועטים אף על גב דגבי בת הנזונת יש חילוק בין מרובים למועטים כמו שכתבתי לפנינו בעה הכא אין חילוק בכל ענין אם יש אלמנה וכו' או אלמנה ובת תזון היא עם הכן או עם הבת עד שיאכלו הנכסים שלא רצו הנכסים לתקן דין נכסים מועטים אצל

ב כמה דברים אמורים בכתב או אומר לה בעודה ארסה וגם הנכסים היו בידה בעודה ארסה אבל אם כתב או אומר לה כן בעודה ארסה על נכסי שפילו לה אחר שתינשא יש מי שאמר שאינו מועיל דמיד שפילו לה אחר הנישואין הוא זוכה בהן מיד ויש מי שאומר דמועיל שהסילוק מבטל הזכיה שלא יבנה בהן כלל ויש מי שאומר המסלק עצמו מנכסי אשתו סתם אין הנכסים הכתובים לה בכתובתה בכלל הסילוק :

ג הא דאמרינן בסעיף א' שהכתוב בעודה ארסה או אומר דין ודברי כו' שכל זמן שלא פברה או נחנה הבעל אוכל הפירות וירשה ה'ט כשלא קנו מידו אבל אם קנו מידו י'א דהקניין לספויי אתא ונסתלק אפילו בנגוף הקרקע ואין לו כנכסיה לא נוף ולא פירות לעולם אפי' יורשה אין לו בה ואפי' ערער על קנינו ואפר לא היה בדעתו שלא יהיה לי פירות וירשה בשביל הקנין אלא דעתי היה לענין זה שאם המכור ותנן שיהא קיים אין שומעין לו אלא כיון שהקנה לה בקיבול קניין גם מנגוף הקרקע נסתלק ויש חולקין ואומרים כיון שאין במשמעות לשון זה סילוק אלא לענין שאם מכרה ונתנה קיים אין הקניין נורם יתרון בלשון מה שאינו במשמעותו :

ד הוסיף להתנות גם על הפירות שאמר לה דין ודברים אין לי כנכסייך ובפירותיהן אינו אוכל פירות כחיה ואם מכרה או נתנה קיים דאם לא בן למה כתב כנכסייך לא היה לו לומר אלא דין ודברים אין לי בפירות נכסייך אלא הכי קאמ' אין לי כנכסייך ותוכל למוכרה אבל אם לא מכרתה אם המות יורשה וגם בפירות עצמן אינו אוכל שהרי סילק עצמו מהן אבל אוכל פירי פירותיהן דהיינו שמוכרין הפירות וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אותה הקרקע ויש אומרים שאין בית דין כופין אותה לשירי הפירות ולמכורן כדי ליקח בהן קרקע אלא שאם שיריה מעצמה ימכרם הבעל ויקח קרקע והוא אוכל פירות :

ה הוסיף להתנות עמה שלא יאכל גם פירי פירות נכסיה שאמ' כנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן אינו אוכל לא פירותיה ולא פירי פירות אבל אוכל פירי פירות כיצד לוקחין הפירות הראשונים וקונים בהן קרקע ואחר כך לוקחים גם פירות של קרקע זו וקונים בהם עוד קרקע שנייה והוא אוכל פירות של הקרקע השנייה שהן פירי פירות וכן ילך הדבר חסיד עד שיתנה עמה שלא יהיה לו לא פירות ולא פירי פירות עד לעולם ואז לא יהיו לו שום צד פירות בחייה :

ו כתב לה דין ודברים אין לי כנכסייך ובפירי פירותיהן ולא הזכיר הפירות יש אומרים שאוכל הפירות ולא פירי פירות שלא סילק עצמו אלא סתם ויש אומרים דבלשון זה סילק עצמו גם מן הפירות ואינו אוכל גם הפירות אבל עדיין אם מתה ירשנה :

ז ואם כתב לה דין ודברים אין לי כנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם כחייך ובמותך אינו אוכל לא פירות ולא פירי פירות עד עולם וגם אם מתה אינו יורשה ואם לא הזכיר פירות אלא דין ודברים אין לי כנכסייך כחייך ובמותך הרי לא סילק עצמן מן הפירות אלא מנגוף הקרקע לפיכך אוכל פירות כל ימי חייה אבל אם מכרה או נתנה קיים ואם מתה אינו יורשה שתי סילק עצמו מנגוף הקרקע לגמרי ולא מן הפירות כל זמן שלא מכרת וכן אם התנה עמה אם חסות בלא בנין שיחזרו נכסיה לבית אביה הכל קיים לפי חנאו וכן אם התנה עמה שירש פקעת נכסיה ומקצת לא יירש קיים דקיימא לן כל תנאי שבממון קיים בכל מקום אפילו במתנה על מה שכתוב בתורה כמה דברים אמורים שהתנה עמה אחר שנתארסה ובעודה ארסה וקודם שתנשא או בכותב לה בכתובתה בשעת כניסתה דעל מנת כן נשאה אבל אם

* לְבוֹשׁ חַבּוּץ וְאַרְגָּמָן * הַלְבוּשׁ בַּתּוֹבוֹת * מִט

אין לה מונות שהרי מיד הפקיעה מעליה שם כבוד בעלת הראשון וימי מינה ארסולות משמע כל זמן ששם בעלת הראשון נקרא עליה שאמרו זו אלמנתו של פלוני אבל מאדבת לאחר אין בעלת הראשון נקרא עליה שגינה נקראת אלא משוכת של פלוני :

ה מכה כתובת כולם או משכנת או שעשה כתובת לאחר בין שעשה דברים אלו בפני כ"ד מוסחה בין בפני שלשת נאמני' בין שעשה בחיי בעלה בין שעשת לאחר מיתת בעלה אין לה מונות מהירוש' ;

ט מחלה כתובתה לבעלה הפסידה מונות לאחר מותו אבל בחייו יש לה מונות כלי' חייו שהרי מעשה ידיה שלו ומונות בחייו תקנו לה תחת מעשה ידיו ויש מי שאוכל ששן בחייו הפסידה מונות' וכן אם מחלה כתובתה לירשים אברה גם מונותיה אפ' למצן דאמר סחלה לבעלת לא הפסידה מונות דלא דמי למחלת כתובת' לבעלה דהתם פוסקת היא עליו שלא ימנע לה מונותיה ולא מחלה לה אבל מחלת ליתומים כיון שאין לה עליהם כתובה היא איסחלקא מכייתיהו למפרי ואין לה עליהם מונות :

י במה דברים אמורים כשמכרה או משכנה או מחלקה כל הכתוב' עיקר ותוספת אבל אם שיירה מקצת אפילו לא שיירה אלא התוספות ומכרה או מחלה כל העיקר או מקצת אפילו גם מקצת התוספות ושיירה מקצת התוספות ניונית בשביל אותו המקצת ושיירה אפ' ירצו הירשים יפרעו לה מה ששיירה בעל כרחה ויפטר ממונותיה דאל"כ כל אשה הנכנה בחובתה עד תשלום דינה ותפרנס כלי' ישיה בשביל אותה הדינה החסר' וכל המוכרת או מחלת בחובתה סתם מכרת או מחלה כולה התוספות עם העיקר והכל בכלל שם כתובת. סתם ואין לה מונות :

יא לא תקנו חכמים וזכרונם לברכה מונות לאלמנה מן היתומין אלא כדי שהיא נפרעת עיקר כתובתה ותוספת כל זמן שלא נפרעת עיקר כתובתה הדינו מנה או פאתים ונס תוספת כתובתה או אפילו מקצת של העיקר או התוספות יש לה מונות לפיכך אם תבעה נדונייתה ונפרעת מסנה ושיירה עיקר הברוב' או התוספות או מקצ' של א' בהן לא הפסידה המונות :

יב אבל אם תבעה עיקר או תוספו' בלבד ולא תבע' נדונייתה אפ' נדונייתה מאה מנה הפסידה מונות לפיכך אם תבעה כתובת' סתם הפסידה נ"כ מונות רסתם כתוב' אין משבעותא אלא עיקר ותוספות :

יג יש מי שאומר שאם אין בפירו' נכסי המת כגון בשכירות בתים ובפירות קרקעו' וכדי שתפרנס מן הרינוח אלא שאריכו'ן למכור מן הנכסים כדי לפרנסה אז אינה ניונית אלא כדי כתובתה דלא תקנו לה חכמים ז"ל מונות ושהיא מכליא קרנא אמ' כ' יש בשכירות ובשכירות הכתים כדי שתיון ניונית לעולם ואז לא סכליא קרנא לעול' לפיכך אוכלה הרינוח וישאר הקרן לכתובת' לעולם ויש מי שהולק עליו וס' דלעולם גיוני' והולכת עד שישאיו בנכסים כדי כתובתה ואז נוטלת' כול' בכתובתה :

יד אלמנה עניות ששרת' שתי שנים ולא תבעה מונות או עשירה ששהתה שלש שנים ולא תבעה מננו' אמרינו' היאיל ושהקד' כל כך ולא תבעה וזאת מחלה על המונות שעברו עד עכשו שהיא תוכנת' ונתנה'ן לה כמנן ואילך אבל אם היתה פחות מזה אפילו יום לא ויתרה ולא מחלה אלא מתוך בישה לא תבעה ונתנה'ן לה כל מונותיה אפילו למפרע וכן אפילו אם שרת' הרב והיה בידה משכח בתוך אותן השנים או שולחה לא ויתרה :

טו אלמנה שתבעה מונות מהורשי' והוצ' עדיין תוך השנים י' השלשה שנים והיא תובעת מונות למפרע

אצל האלמנה ולמד שתיסול האלמנה הכל והכנים או הבנות ושאלו על הפתחים כמו שתקנו נבי בנים וכנות ונכסים מעשים דחקנו התם שהכנות ישלו כל הנכסים והכנים ושאלו על הפתחים דלא דמי דהתם הכנות נס הם ויוצא יריכו וראוי לירש אם אין כנים לפיכך גם אצל הכנים בנכסי' מעשים תיקנו להם שישלו הכל והכנים ושאלו על הפתחים אבל האלמנה אינה ראוייה לירש לפיכך גם אצל הבנים או הבנות שהם יורשים דאורייתא אפילו בנכסים מעשים לא רצו לעקור דין ירושה דאורייתא מן הכנים או הבנות אצל האלמנה אלא אמרו יהיו שניהם ניונין יחד האלמנה והכנ' או האלמנה והבת עד שיאכלו הנכסים ואפילו אם הינשא הבת והכניסה הנכסים לבעל גם האלמנה תיוון מהם אפילו אחר מיתת הבת אף על גב דבעל בנכסי אשתו לוקח הוא ואין מוציאין לסוון האשה בנכסים משועבדים חכא שוויה רבנן כיוור' מסום פסידא דאלמנה אבל אם יש אלמנה וכן גם בה והנכסים מעשים שאין בהן אפילו כח' שיונו הבת והכנ' לכהן עד שתבנה הבת או ידחו שניהם הכנ' והבת ותיוון האלמנה לבדה עד שתבנה כתובתה והכנ' והבת ושאלו על הפתחים והואיל אפילו אם לא היתה האלמנה היתה נדחית וירשה דאורייתא מן הבנים לנבי הבת מ בנכסים מעשים עכשו שיש באן גם אלמנ' שאוכלת מתקנת חכמים והואיל ושתיון אינן אוכלת אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה אלימו רבנן תקנת האלמנה יותר מתקנת הכנ' ותיוון האלמנה לבה עד שתבנה כתובתה והכנ' והבת ישאלו על הפתחים ובמקום שהאלמנה דוחה את הירשים אם יש כאן נכסים מרובין מוציאין לאלמנ' סוון עד שאומדין בית דין שראויה לחיות עם זקנת ואם יורה ונותנין ביד שליט' וחוצ' מפרנסה אחד לשלישים חם והמתירנתן לבנים ולמנות כפי דיכס' ל' :

ה אלמנה מיד שתבעה כתובתה בכית דין לא תקנו לה עוד מונות אפילו לא נפרעה עדיין אבל אם תבעה שלא בכית דין לא הפסידה מונותיה ואפילו אם תבעה בכית דין לא הפסידה אלא אם כן תבעה מעצמה אבל אם תבעה מדוחק שלא נתנו לה מונות או סלמה ואמרו להפלאגי דוצה לישא אותך ומחמת זה תבעה כתובתה או כיוצא בזה לא הפסידה כזה מונותיה אלמנה שבאה לבית דין לישבע על כתובתה ונשבעה בפני בית דין לא הפסידה כזה מונותיה דשבעות לא היו תבעה אלא שרצה להוציא עצמה מן החסר שלא יאמרו צרי' אחפס' או מחלת או נפרעה או כי האי גוונא :

ז שכיב מרע שצוה שחמא אלמנות ניונית מנכסין כל מינה אלמנותיה יתר על כתובתה יש מי שאומר שאין אלמנות מפרסת מונותיה בתביעת כתובתה בכית דין ולא כשאר דרכים הפסדיים מונותיה דהתם אינה אוכלת אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה וחכמים זכרונם לברכה לא תקנו לה אלא על דעת כן אבל כן הבעל נותן לה מתנה מחסר שכתב מתנתה היא אוכלת ולמה תפסיד מונות' אילן מחמת תביעת כתובתה או מחמת שאר הדברים הפסדיים אותה ופעם זה גם כן אין מעשה ידיו ליתומים שלא תקנו חכמים ז"ל מעשה ידיו ליתומים אלא כמנן מונותיה ומשום אלא יהיו לחם איכה עליה והכא מה ליתומים עליות אפיהם נתנו לה מתנה יותר על כתובתה :

ח תבעו לינישא אפילו נתפייסות לא הפסידה מונותיה וכן אם כלה או פרקסה או ניתנה לא הפסידה מונותיה מונותיה דאף ע"פ שעשתה כל אילו שם אלמנה פלוני עליה ובכלל תנאי כתוב' דימי מינה ארסולותיה היא אבל אם נתארסת הפסידה מונותיה שהרי תנאי כתובה אינו אלא משד' מי אלמנותה וכיון שנתארסה לאו אלמנה היא אלא אשת איש דלא י' והיא אמורים מיד שכתב לה ששך שירוכין עם אחר

* לְבוֹשׁ הַבּוּץ וְהָרִמּוֹן הַלְבָּחַת פְּתוּבוֹת * * * *

למפרע והיורשים אומרים נתננו להויה שוענת, סלא קבלה כל זמן שלא נישאת כל נכסי בעלה הן בחזקתה להתפרנס מהם לפיכך על היתומים להביא ראיה ואם אין להם ראיה נשבעת האלמנה היסת ונושלת מזונותיה מן הנכסיה בכל מקום שהן מפני שהן בחזקתה ואם נשאת כבר יצאו הנכסים מחזקתה ועליה להביא ראיה ואיך ששע הורש היסת שנתן לה זנופת כדון כל כופר בכל :

טז מי שיחזר קרקע לאשתו בשעת מיתה שתרא נזונות ממנה בימי מנהג אלמנותה אם אמר תהא קרקע זו לה למזונות הרי ריבה לה מזונות דלמזונת בלמ"ט משמע אם לא יתנו לך היורשים מזונות מרווחים אלא מצומצמים שלי קרקע זו לה העדפה לפיכך אם היה שכר של קרקע זו פחות מזונותיה הראויים לה נושלת שאר מזונותיה משאר הנכסים ואם היה יותר מהראוי לה נושלת הכל שהרי ריבה לה אבל אם אמר תהא קרקע זו לה במזונותיה כבר משמע שלא יחא לה אלא שכר קרקע זו במזונותיה ולא יותר לפיכך אין לה אלא פירות אותה קרקע בלבד והוא שהעתה היא עם בשעת צואה ושמעה ושתקה מפתא הואיל ושחקה קבלה עליה ומחלה השאר אבל אם לא היתה שם או שהיתה שם ומיתה' אם אותו הקרקע שיהיה לה אינו מספיק למזונותיה לאו כל כמיניה של בעל לגרוע מזונותיה בעל כרח :

יז האשה שהלכה היא ובעלה למדינה דים וכאה ואמרה מת בעלי אם אינה מבקשת אלא מזונות פשיטא למזונות ממה נפשך שאם היא משקרת והיא עורנו חי יש לה מזונות מנכסיו ואם הוא מת הרי היא כשאר אלמנה אלא אפילו אם היא רצתה כתובתה נושלת שהרי נאמנת האשה לומר מת בעלי ותינשא כמו שנכתב לעיל סימן י"ז סעיף ס"ג יכשם שנאמנת לינשא כך נאמנת ליטול כתובתה דמספר כתובה נלמד דכתיב בה לבשחנשאי לאחר תשלי מה שכתוב לוכי אבל אם אמרה גרשני בעלה אינה נזונת אלא עד כדי כתובתה שכיון שאינה נאמנת לומר גרשני כדי שחנשא הכי נמי אינה נאמנת לומר גרשני כדי ליטול כתובת' מ"כ כיון שהיא עצמה אומרת שגרשה נאמנת על עצמה שחפסיר מזונ' מנכסי בעלה שגרשה אבל כדי כהוכח נזונות מ"כ שאם לא גרשה הרי חייב כמזונות' ואם גרשה החשוב לה לפרעון כתובתה :

יח יש אומרים דאלמנה שאין שטר כתובתה יוצא מתחת ידה נזונת אף על פי ידה אין לה מזונות שמה מחלה כתובתה או מכה או משכמה אותה :

יט ואם שטר כתובתה יוצא מתחת ידה נזונת אף על פי שעדיין לא נשבעה ויש חולקין ואומרים דאפילו בלא כתובה ובלא שבועה נזונת מתנאי בית דין וכן עיקר :

ך לא תקנו חכמים זכרונם לברכה שתהא אשה נזונת מנכסי בעלה אלא מבני חרו ולא ממשועבדים מפני תיקנהוהולם שאם היתה יכולה לשרוף ממשועבדים אין לך אדם שהיה לוקח קרקע שחבירו שמוזנת אין להם קול כל כך כמה חייב בהן הבעל שיהיה מהן הלקוחות והוא כמו מלוה על פה לפיכך אין אלמנה נזונת אלא מקרקעות שהם בני חורין ולא מהמשועבדים ולא שבעיה אם מפראו נתן הבעל בחייו שאין מוציאין אותן למזון האשה והבנות אלא אפילו ככרו או משכנו או נתנו היורשים לאחר מיתה אביהם אין מוציאין למזון האשה והבנות ולדוקא שנתן האב מתנת בריא אבל נתן מתנת ש"ס נזונות ממנה דהא מתנת ש"ס אינה חלה אלא לאחר מיתה בשעה שמחלת היורשה ליורשים ולא עדיפא כח המתנה מכה היורשה ומן היורשים כבר אמרנו שתקנו לה מזונות הוא הדין ממקבל המתנה ש"ס ואם הקדיש נכסיו ואין כאן נכסים בני חורין אחרים הוי כמתנת ברי ואינה

נזונת מהם ומרינא דגמרא אינה נזונת ממשלתיך אפילו בני חורין דקיימא לן משלתיך אינה משועבדים לבעל חוב ואפילו לכתובה עצמה אינן משועבדים מן התורה כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן אלא אם כן היתה תנופת משלתיך אפילו לאחר מיתה הבעל לא הוה מפיקין מנה אבל עכשיו שתקנו הגאונים שתגבה הכתוב' מן המשלתיך ותנאי מתנה הם ככתובתה נזונות האלמנה עכשיו מן המשלתיך אפילו לא תפשה מיהו אם נתן הבעל משלתיך לאחרים אפילו במתנת ש"ס יש אומרים שקנו המקבלים ואינה נזונת מהם :

כא זאף על גב שתקנו הגאונים שתחזק מן המשלתיך לא אלים שיעבדא שעל המשלתיך' כמו שיעבד שעל המקרקעו כיון דמרינא דגמרא אינן משועבדים כיון דהתם משלתיך ולא תפשה האלמנה אהם נשלים אותם היורשים והם מעלין לה מזונות ואינה יכולה לעכב עליהם ולומר הית המשלתיך מונחך כבר שאזן מהם שמה יאבדו ולא יהיה לי מזונות ואפילו אם התגב בפירוש שחזקו מהמשלתיך אינה מעכבת אבל אם הגיה קרקע יכולה היא לעכב עליהם שלא ימכרוהו אם מכרה פניה מציאה אותן מיד הלקוחות והיא נזונת ממי שהקרקע שבדי' / ויש מי שחולק ואומר שאינה נזונת מאהם דמים בכין שנמכרו שוב פקעה שיעבדות פעליהם / ואם הקנה לה בקנין בפירוש על המזונות מציאה אפילו למזונות מנכסים משועבדים והוא שפירש בהדיא למתן שאחר מיתה אבל בסתם אע"ג שכתב לה מזונות כתובת' לוקטו פירו אינה מציאה ממשועבדים דלא נתכין זה אלא על סוג' דמחיים :

כב וכיון שאין האשה נזונת מנכסים משועבדים כמו שכתבנו בסעיף ב' לפיכך אם הניח נשד' בדות אפילו נשאן זו אתר זו כולן נזונות בשוה ואין דין קרימה לאחת על אבירתה שהרי אם היה דוצה הבעל היה יכול למכר נכסיו והיה מפקיע שיעבוד המזונות אפילו מן הראשונה לפיכך הוי לזכירתו כל נכסיו כמשלתיך שאין בהן דין קרימה ועוד שהרי אין חיוב המזונות אלא לאחר מותו ובשעת שמה הניע שעת החיוב לכולן ככת אחת והוא ליה כלה חוזר ולוה ואחר כך קנה סחל שיעבוד סלס' בבת אחת וכולם שוין בו הגו נפ' דהא :

כג אלמ' שתפשה משלתיך כדי שתחזק מהם בין שתפשי' מחיים בין שתפשה אחר מותו אפילו תפשה הרבה כדי כבר והב אין מוציאין מידה ושעמא משום דלא ידעינן כמה תהיה וכמה תצטרך למזונות כי שמה ואבר מהם או שמה תחלה ותצטרך לרפיה שאין לה קצבה שהיא בכלל מזונות לפיכך אין מוציאין מידה אלא כתבין עליה ב"רמה שתפשה ופוסקין לה מאזנות ושחבין עליה כמה שחבין עליה לראש או לשנת ודא נזונת ממה שכר' עד שחמת או עד שתיע העת שלא יהיו לה מזונות ויקמו היורשים את השטר תפשה זו צריך שתהיה תפשה נאורה דהיינו שתפשה מדרבך הקנות עד שהם בריטותה לגמרי אבל אם לא תפשה דין מפתחות החדרים לא מיקרי תפשה דההדרים ברשות היורשים קיימו והכל ברשותם ורם זנוג' אהיה לפי צרכה וגם תפישת דמנהי דוקא שתפשה היא בעצמה אבל ע"י שליח לא מהי תפשה דה' ל כתופש לבעל חוב בטקום שחב לאחרי' הלא קנה ועיין לקמן בלבוש ע"ש סי' ק"ה :

כד ואם תפשה בבת אחת יותר מראוי לתבוא' בבית דין דהיינו כדי מוזג' שלשים יום ואח' שכלה מה שתפשה תבא' לחסוד עוד מאותם לאיחבין' לה שיר' עד שתשבע שלא נשאר בידה ממה שתפשה ושלא תתנה ולא כזכה בלום :

* * *

כח הקלו

* לביש הבין וארגמן * הלכות כתובות * נ

א לתת לה סודר הראוי לה בכית אחר שהיה של בעלה אף על פי שלא דרה בו עמו אבל הסודר שמיידיון לה הורשים בבית בעלה הוא אינה יכולה להשכירה לאחרים ולדור במקום אחר ומשתמשת בכרום ובכסות ובעבדים ושפחות שנשתמשה בהן בחיי בעלה מיהו אינה משתמשת ככולן כמו שהיתה משתמשת בעת שהיה בעלה עמה בבית אלא כמו שהיתה משתמשת בהן כשהלך בעלה לכריתת הים והיא היתה לבדה בבית :

ב נפל המדור שדרה בו עם בעלה אין הורשים חי בים לחזור ולבנותו ולא עוד אלא אפילו אם תאמר היא אני אבננו משלו אין קומעין לה וכן לא תחזק בדקו ולא תחזק אותו אלא תדור בו כמו שהוא כל זמן שהוא קיים או תצא שלא שיעבר לה אלא בית זה שדר בו :

ג ואם נפל ובנאוהו הורשים אחר שנפל אינה זכוח ממנו שאינו עוד משועבר לה ולא חובל עוד לגחות ביד הורשים למוכרו :

ד אבל כל זמן שהוא קיים משועבר לת לדיד' ואם מכרוהו הורשים לא עשו כלום אלא שיעבודה קיים עליו :

ה ואם נפל הבית או שלא היה לבעל בית שלו לחלוטין אלא היה שוכר בתים לדור בתוכם בחייו חייבים הורשים להשכיר לה סודר לפי כבודה אם היה כבודה גדול משל בעלה שאינה יורדת עמו ואם היה כבוד בעלה גדול מכבודה שוכרין לה לפי כבודו דעולה עמו כמו שנתבאר פעמים :

ו אם היא אומרת איני זזה מבית אביחנו לי מזונות בבית אבי והורשים אומרים תשב עמנו אין צריכין לתת לה מזונות בבית אביה אלא רואין כמה תספיק לה אם תשב עמהן כי ברכת הבית ברוכה נר לאהר נר למאה וכיוצא בזה ולפי אותו הערך יתנו לה ואם יש לה מענה שאינה יכולה לדור עמהם מפנו שהיא ילדה והם ילדים מענה מענה ונתחנן לה מזונותיה משלם מיהו יש אומרים שאין מענת זו מעלת אלא בשאינם כניה כגון כאשר אב או שלא הניח בנים אלא אחיו יורשין אותו אבל אם היא אסם אינה יכולה לשעון כך דבני אסם ליבא למיחש להכי :

ז וחיבים לפרוע בשבילה כסף נגלגלה ומס שעליה כדרך שפרע בעלה בשבילה אבל אין חיבים בפריונה וכרואהה שיש לה קצבה ולא בקצותה כמבואר לעיל סימן ע' ח' ע"ש ופ"ש :

צה חיוב מעשה ידיה ליוורשים וכו' סעיפים :

א ולפי שתקנו לה חכמים מזונות ימי מינר ארבע לותא כנו שנתבאר לעיל סימן צ"ג סעיף ג' תקנו כנגדן מעשה ידיה ליוורשים תחת המזונות אבל עיקר תקנת המזונות משום טובה דידה תקנו שמה לא יספיקו לה מעשה ידיה למזונותיה לפיכך אם אמרו הורשים שלי מעשה ידיך במזונותך אין שומעין להם אבל היא יכולה לומר אי אפשר בתקנת חכמים ואיני ניוזנית ואיני עושה לכם :

ב ואם היא מניקה אינה צריכה להניק בנה חנם ליוורשים אלא הם צריכין ליהן לה שטר מניקה ואע"פ שאינה יכולה להגטא עד שהיו לולד כ"ך חדשי יכולה היא להבוע כתובה מיד אפילו תוך כ"ד חדש :

ג וכל מלאכות שהאשה עושה לבעלה צריכה האלמנת לעשות ליוורשים הואיל וניזונית מהם חזק ממזונת הכ"ס והצעת הנשוא והרחצת פנים ידים ורגלי' שדברי' אלו מקרבות חיבה והרגל דבר לפיכך אינה צריכה לעשותה ליוורשים :
ד ומציאותה לעצמה דמ"ס אמרו דהיה מציאותה לבעלה משום דלא תיהי לה איבא הכא תיהי לה איבא וכן פירות נכסיה גם הם לעצמה דמ"ס אמרו

כה הקילו חכמים כאלמנה שבאח לבית דין לתבוע מזונות שתוכל למכור מנכפי בעלה למזונות ואינה צריכה הכרזה ולא בית דין מוסחים ושעמא משום שהיה צריכה שורח וזמן רב לעשות כל אלה וכו' כן המות היא ברעב לכך הקילו לה חכמים מכל מקום צריכה שלסה אנשים נאמנים הבקאים בשומא אפי' הם הרושות ואין בהם אלא אפילו חד דגמיר שזה דבר נקל הוא למצוא והם ימכרו בלא הכרזה ואם מכרה בינה לבין עצמה שיה כטוח ולא מעתה כלום יא' שמברה קיים ויש חולקין :

כו ולא הצריכו בית דין של הרושות אלא כשרוצ' למכור הנכסים אבל למסכנן אפילו בינה לבין עצמה דין שהרי יכולין הורשין לפרותן :

כז ואם לקחה הקרקע לעצמה בסכום ידוע אפילו הוא שוה בשוה ולא מעתה כלום אינו כלום אפי' הכריזח דאמרינן לה מאן שם לך כלומר מי החזיקך בנכסים שהרי אין אדם יכול לזכות במקח אלא מיד המקנה לו לפיכך אם נתייקר אח"כ צריכה להחזירו ליוורשים או אפילו לא נתייקר אם ירצו יבטלו המקח :

כח ואם היו שם בית דין הרושות יש אומרים שמקחה קיים שהם הקנינה לה ויש אומרים כיון שהרושות הם ואינם ראויים לדין הקנאה אינם כלום עד שהיו שם כ"ך מומחים שיקנוה לה :

כט אלמנה שמכרה למזונות האחריות על החומים שאם שפחה מן הלקוחות חוזרים הלקוחות על החומים שהרי עליהם היה החוב ואף על פי כן כשבאה אחר כך לגבות כתובתה אינה יכולה לשרוף מן הלקוחות שמכרה להם לצורך מזונותיה דאמרי לה נתי דאחריות דעלמא לא קבילת עליון אחריות דנפשך מי לא קבילת עליון :

ל וכשמוכרים למזונות אין מוכרין קרקע אלא כרי שתוכל ליוזן מהם ולא יותר אבל אין נותנין כל המעות לידה מיד דשמא תינטא או תתבע כתובתה ולא יהיו לה עוד מזונות אלא ישארו המעות ביד הלוקח או ביד שלישי והוא נותן לה בכת אחת מה שצריכה לשלשים יום וכן מל' יום לל' יום ואם כלו המעות חוזרים ומוכרים עוד לששה חדשים וכן שוכרת והולכת לעולם עד שישאר מהנכסים כרי כתובתה ואז נובה כתובתה מהשאר והולכת לה יש אומרי' הא דמוכרת לששה חדשים בבת אחת היינו דווקא כשמוכרת קרקע מפני שאין קונים מצויין לקנות קרקע קטנה מזו אבל בזמן הזה דניזונית ממסלסלין אין למכור אלא חפץ אחד בבת אחת אפילו אינו שוה אלא לחדש או לבל' וכשכלו המעות מוכרים עוד חפץ אחד לעולם :

לא ואם אין מוצאים מי שיקנה קרקע קטנה כל כך כרי מזונות של ששה חדשים מוכרים ביותר הכל לפי ראו' עיני הדיינים כרי שהיו לה מזונות ולא תמות כרעב :

לב כשפוסקין מזונות לאלמנה שאינה ניזונית עם היתומים אין פוסקין לה פחות מל' יום וכן לאשת איש כרי שלא תצטרך להתבנות בבית דין על המזונותיה בכל יום :

צד חיוב דירת אלמנה וכמות וכו' סעיפים :

א כדרך שחיבין במזונות אלמנה שתקנת חכמים כמו שנתבאר כד חייבין ליתן לה כמות וכלי תשמיש וסודר לדיור בו לפי כבודה או יושבה במדור שהיתה בו בחי בעלה ואינה צריכה להשתמש עם הורשין ככל הבית מעורב עמהם שאין זה כבודה אלא סיחדין לה מדור מיוחד לפי כבודה בבית שדרה בו עם בעלה ואין יכולין לדחות מן המדור ולהשכיר לה אחר שלא היה של בעלה מיהו יכולין הורשים

* לבוש הבוץ וארגמן הלבוש בתובות * * * *

שאר נכסיה כגון נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל או נכסים שיהיה לה בכתובתה אם אותם הנכסים הם בעצמ' קיימים או דברים שידוע שבאו מכחם נוסלת אותם בלא שבועה ואם נכסי צאן ברזל אינם קיימים ולא דברים הבאים מכחם ובאה ליפרע מנכסיו אינה נפרעת אלא בשבוע' דטמא נפרעת הואיל ואינם בפנינו והוא הדין אם ייחד לה משלסלין בכתובתה שיש לחלק בהם כמו שהילקנו בנכסי צאן ברזל ואם ייחד לה לקרקע בכתובתה נוטלה בלא שבועה דסתמא לא סילקה במעות וכל היכא שצריכה לישבע אם מנה קודם שנסבע' אין יורשיה יורשין בכתובתה שאין אדם מוריש לבכד פמון שאין יכול לגבותו אלא בשבועה ועל בלבו' ע'ס ס'ק'ה' יש אומרים הא דאין יורשיה יורשין בכתובתה היינו בולא תפשה דמספק אין מוציאין מן היורשים שסא נתפרעה אבל אם תופשיה יורשיה יורשין בכתובתה הואיל והן מוחזקין גם כן אין מוציאין מידם מספק ויש חולקין ועל בלבוש ע'ש ס'מ'ק'ה' אשה שנשטתית ונתאלמנה אין יורשיה נוטלין בכתובתה הואיל ואינה יכולה לישבע ועל סיסוף ק'ה' סעיף ג' האלמנה שנשחתקה ובדקה ברמיוז וחרמזה קודם מיתת' שלא נפלה כלום מכתובתה ורומזה שחקבל עליה חומרי שבועה על זה סני וגובין היורשין בכתובת' רכיון דשבוע' זו דרבנן הקילו בה לסמוך אל המיתה כאילו נשבעה :

יורשיה אומרים נשבעה יורשיה הבעל אומרים לא נשבע' על יורשיה להביא ראיה שנשבעה פרעו לה מקצת בכתובתה חקפו לה שטר חוב על הנסאר יכולים יורשיה לומר ליורשי הבעל כיון שזקפתה עליה המתיר מלוה סתמא דמילת' שכבר נשבעה לכם או מתלת' לה השבועה שכל זקיפה כפרעון דמי' וכל זה לא מיידי אלא באלמנה אבל אם נתגרשה ופחה ובחובתה בידה יורשיה נשבעין שלא פקדתי שהיא פרוע ונוטלין אפילו מורשי בעלה אם מת אחריה דטעמא פאי אמור רבנן שאין אשה גובה בכתובתה בלא שבועה משום דאימור צררי אהפשה או מחלה וכי האי גונא ובנתגרשה פתמא ליכ' למיחש לכל זה כיון שהיה ריב וקטש ביניהם וא' כ'גם הוא בחייה היתה גוב' בלא שבוע' ואין כאן משום איך אדם מוריש שבועה לבניו וכיון דשטר בכתובתה בידה גובין היורשים אותם כשאר חוב שגובין דאמרין דא' לכ' שטרך בידך פאי בעי ומכל מקום צריכין לישבע שלא פקדתי שהיא פרוע ושלא מצינו שטר בין שטרותיה שהיא פרוע כמו שנתבאר בלבוש ע'ש ס'מ'ק'ה' וכן הדין באלמנה שכתבה בכתובתה בכ'ר ותשבעה ולא הספיקו להגבותה בכתובתה עד שמתה יורשי הבעל מוענין כבר נכתה בכתובתה בכ'ר אחר מיר אחת שנשבעה אין טענה ענה שהרי שטר בכתובתה ביד יורשיה ומצי' למיפר שטרך פאי בעי ונשבעין שלא פקדתי כו' ונוטלין :

ב ושה שבועה משבעין אותה שלא תפסה הבעל צררי ושלא תפשה היא בעצמה משלום כלום ויש מי שאומר שצריכה גם כן לישבע שלא פחלה לו בכתובתה ושלא מכרה לו ואע"פ ששטר בכתובת' בידה לא אמרי' אם מחלה או מכרה היות הבעל נוטל השטר ממנה ולא היה מניחו ביד' דאפשר שכתב' לו שטר מכ' או שטר מחלה ולפיכ' לא חטש לוקח מידה שטר בכתובתה ואם נשבעה סתם שלא נהנית מכתובתה סני בכך ונהנו גם כן להשביעה שלא בזבזה כלום שלא ברשות בעלה ואם בעלה אינו בר דעת אומרים לה סתם שלא בזבזה משל בעלה יותר מן הראוי :

ג ואם היתומים קטנים והאפוטרופסים רוצים להשביעה היא אומרת שאיך רוצה לישבע עד שיגרלו בניה סתמא יטחלו לה השבועה או התפשר עמהם אין שומעין לה ואין צריכין ליחז' לה כלום עד שתשבע :

ד אלמנה שאומרת בעלי נתן לי מנה קודם מותו במתנה

רבנן שהם לבעל משום פרקונה שיפרה אותה אם נשנית והיורשים כיון שאין חיובין לפדותה אינו ברין שיאכלו חס פירות נכסיה :

ה וכיון שניזונית משל היורשים וגם היורשים חייבים בכסות כמו שנתבאר בסימן הקודם אם צמצמה והותרה ממה שפסקו לה הן במזונות הן בכסות הכל הוא של היורשים :

ו בשבאה האלמנה לב'ר לתבוע מזונותיה אין מחשבינן עמה על מעשה ידיה עד שיבאו היורשים ויתבעוה אם ימצאו לה מעשה ידיה נוטלים אותו ואם לאו ילכו לדרסם במה דברים אמורים ביורשים גדולים אבל אם היורשים קטנים הלא הב'ר אביהם על יתומים והיו כאילו היו היורשים בפנינו ומה שביין עמה על מעשה ידיה ופוסקין לה על מעשה ידיה כדרך שפוסקין לח מזונות :

ז אלמנה שניזונית מן היתומים והניח בעלה קרקע והשביחתה היא יש מי שאומר שכל השבח שלהם שכיון שמעשה ידיה שלהן גם זה בכלל מעשה ידיה יחשב אף ע"פ שאין זה מלאכת' שאין דרך מעשה ידי הנשים אלא בפלך מה שעשתה עשתה ואפילו שכר שרחה היתירה אינה נוטלת ויש מי שאומר שלא אמרו מעשה ידיה ליורשים אלא במעשה ידיה הקבועים לה כגון מויה או ארינה אבל במלאכ' אחרת שאין דרכה בכך לא וכיון שאינה יכולין לסנות' לעשות מלאכ' אחרת אם עשתה היה הוא לעצמה וצריכים היורשים לשלם לה שכר שרחה אם הם מעות ואם הם קרקע ידה על התחוננה שאם הוא שדה שאינה עשויה ליטע אם השבח יתר על היציאה נותנים לה היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותנין לה השבח שהרי יורה שלא ברשות ואם אינה ניזונית משל היורשים כגון שכתבה בכתובתה בכ'ר רשוב אינה ניזונית והניח בעלה נכסים פועלים שאין בהן כרי בכתובתה יש מי שאומר שאם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי והרי אין בו כדי כתובתי ואקחנו בכתובתי ואשביחנו לעצמי ונתעצרו היתומים או בית דין להשביעה ולהגבות לה ככתובתה אינה דאפסידו אנפשייהו שלא השביעוה וכל מה שהשביחה אפילו השביחו הנכסים אף זה הכל הוא לעצמה כיון שאמרה שתחילה ראו מה שהניח לי בעלי כו' הוי ליה כאילו שמוהו לה והחליטוהו לה אבל אם לא אמרה שתחילה ראו כו' אלא השביחה סתם אינה נוטלת אלא בכתובת' והמותר הוא ליורשיק ויש אומרים כיון שלא החליטוהו לה בית דין כך לא אמרה ראו בין אמרה ראו הכל הוא ליתומים ואפילו בכתובתה אינה גובה ממנה דמה שהשביחו הנכסים הוא של היתומים ולא היה של בעלה פעולם ונכסי היתומים אינם משועבדים לכתובה אלא נוטלת שכר שרחה וידה על התחוננה וכתב מורי ז"ל וז"ל וכן עיקר שהשבח כולו הוא של היתומים ואינה גובה מאותו שבח לא כתוב' ולא מזונות וכחב עור ח'ל ולכן אלמנה שישבה זמן ארוך בבית בעלה וניזונית מהם עד שבודאי כלה הקרן שהניח בעלה אף על גב שיש כאן הרבה מן השבח ששבתה אינה גובאת בכתובתה משום ויש חולקין ואומרים כל מה שהוציאה מנכין לה מן השבח וגובאת בכתובתה מן הקרן ולא מן השבח ועיין לקמן ס'מ'ק' עכ"ל :

צד שבועת אלמנה וגרושה על כתובתה וכו' כ"א סעי' :

א אין האלמנה גובה בכתובת' עיקר ותוספות אלא השבועה דאמר' שטמא כבר נפרעה או תפשה מידי דבעל או הבעל בעצמו צררי אהפשה או מחלה לו שכל דברים אלו וכיוצא בהן מצויין הן לפיכך משבעין אותה אפילו מספק ואין מנכין לה בכתובתה בלא שבועה ודוקא עיקר בכתובתה או תוספות אבל

בפניו אינה גובה אלא בשבועה והוא שיהיה הבעל במקום רחוק שיש שורה להודיע אבל אם הוא במקום קרוב להודיע מודיעין אותו וכמה קרוב כדי שילך השליח ויחזור ה' שלשים יום מודיעין אותו ואם לא יבא ישיבועיה ותסול כתובתהאשה נהנת שכר השליח ומוספת על כתובתה וכן אם היו לו שתי נשים ונירש אחת צריכה לישבע לשנייה וכמו שתבאר לקמן סעיף טז :

יא כל אילו השבועות הם דרבנן ואפילו שבועה דער אחר מעידה שהיא פרועה אף על פי שהיא נשבעת להכחיש הער אין זה שבועה דאורייתא רכל הנשבעין שבתורה כנגד עד אחד נשבעין ונפטרין והיא נשבעת ונשולח לפיכך אינה חשובה שבועה דאורייתא מיהו אף על גב דשבועות דרבנן גינהו ושבועה דרבנן אינה צריכה בנקיטת חפץ הכא החמירי עליה שתשבע בנקיטת חפץ כמו בשבועה דאורייתא להפיס דעוהו של בעל ומכל מקום יש חילוק בין שבועה זו ל שבועה דאורייתא דשבועה דאורייתא אי תפשו ולא רצה לישבע מפקינן מיני' והכא לא הקנו שבועה אלא כשעדיין לא תפשה ובאה לבית דין לגבות אבל אי קרסה ותפשה ואמרה לא משתבענא ולא מהרנא דידיו שקלי לא מפקינן מינה כיון שהיא דרבנן (ועל בע"ש סי' פ"ז) מיהו דוקא כשתפשה מעות לא מפקינן מינה כיון דגם כשתישבע על כרחם יניחום בידה להנכותה בכתובתה לפיכך לא מפקינן מינה ונראה לי שמחרימין עליה כיון הבא להוציא מספק אבל אם תפשה מטלמין כיון דנפיהו לא מקנו לה שהרי יכולין לסלקה במעות מפקינן מינה והדר הויא כאילו לא תפשה ולא גביא אלא בשבועה ושבועה זו גם אפוכי לא לא מפקינן אף על גב דקיימא לן דשבועה דרבנן מפכינן הני מילי כשהתבע יש לו לישבע ולפטר אז יוכל להפכה ולומר לחובע אין לך אצלי כלום או השבע ושול או חלך לך אבל הכא האשה היא התובע ויש לה לישבע ולישול וגם תרצה להפכה על הנתבע ולומר השבע והפטר יוכל לומר לה אחא יש לך לימנע או השבע ושול או חלך לך :

יב ואם היא חשודה על השבועה אם שכננה אינו חשוד ישבע ויפטר ואם גם הוא חשוד אין כאן לא שבועה ולא השלומין :

יג ובעד אחר מעידה שהיא פרועה יכול להביאה ליד שבועה דאורייתא כיצד יפרע לה כתובת הפעם שנית בפני העד הראשון ועד אחר עמו והרי יש כאן שני עדים על פרעון השני ואחר כך יתבענה בעד מה שנתן לח מתחילה ויאמר בהלואה נתתיו לך שהרי נתקבלת כתובתך פעם שנית והיא כשהכפור ותאמר לא קבלתי אלא פעם אחת הרי העד הראשון מבטיחה וצריכה לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שמכוח לכך שאם לא יאמר לו כן תאמר היא באמת שקבלתי שתייהן אבל הו' לו עליך שתי כתובות והרי העד הראשון מסייע אבל כשמודיע לעד תחלת שאין כונתו אלא להביא לידי שמעה דאורייתא אין הראשון מסייעה וכיון שאינו מסייעה אינה יכולה לומר שתי כתובות היו לי דמילתא דלא שכיחא היא :

יד הפוחחת כתובתה אינה צריכה שבועה היכי דמי פוחחת כגון שהוציאה כתובתה וכתוב בה שהיא אלף וזו ושוען הבעל שהיא נפרעת והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא המאות וזו כי אמנת הית' ביני ובינך שנתחייבת לי בקניין אלף וזו ואמנת בי שלא תחבע ממך אלא ה' מאות וזו נושלת בלא שבועה דלא דמיא לפיגמת כתובתה דסעיף ז' דצריכה לישבע דהתם היא עצמה מודה דשיעבוד שטר זה הוחלש ממה שהיה מתחלה שהאמת הוא שהיתה כתובתך אלף וזו מתחלה אלא שהיא

נמורה ע"ם שלא יחשב לי בכתובתי ועדים אין לה אם היא מוחזקה כמנה כגון שיש לה ממון בעלה תחת ידיה והוא באופן שיוכלה לפעון על אותו ממון אין בידי משל בעלי בל' נאמנת גם כן על מנה זה' שנתנו לה במתנה כמנו דאי בעי אמרה אין בידי משל בעלי כלום ושבועה ואם אינה מוחזקת בממון בעלה אינה נאמנת :

ה אלמנה שמכרה או נתנה מנכסיה יתומים קודם שנשבעה שהיא שמכרה או נתנה קיים ומנכין אותו מכתובתה ודוקא מטלמין אבל מקרקעי אפילו נשבעה לסוף אין מכרה ומתנתה קיימים אלא אם כן שמו לו בית דין אפילו של הרישיות ויש מי שאומר שצריך שגבו לה בית דין מומחין ויש אומרים דאף במטלמין מכירתה ומתנת' אגם קיימים שהרי אין לה עליהם אלא שיעבוד בעלמא ואין הגוף שלה ואפילו נשבעה לאחר שמכרה או נתנה אינה קיימים דמכל מקום נשעת שנחנה לא היה לה כח בהן למכרה ולנתנה אם לא שנשמעה כבר ויש אומרים שיש לדרן בזה לפי ראות עיני הדיין כי במקום שנראה לדיין שלא תפשה צררי כגון טפה פתאום או כדומה לזה יש לדרן שמכירת' ומתנתה קעמים וכן אם מוחזקים המקבל או הקונה אין מוציאין מידה מספק ותכב מורי ז' חל' וכן נל' לדרן ע"כ וכל זה מירי פשהאשה חזרה בה לאחר שנשבע אבל אם לא חזרה מכירת' ומתנתה קיימים מעכשיו ולכן אלמנה שלא נשבעה על כ' כתובתה ונישאת לבעל והבניסה לו הרב' ממון בעלה הראשון השבע עדיין ואם מתה הבעל השני יורשה הואיל והוא מוחזק בה ועל סי' ק"א :

ו אלמנה שמחלה לבעלי חובות של בעלה חובותם אין מחילתה כלום שכל זמן שלא תגבה חובות בעלה אין לה בהן כלום ואין בידה לא ליתן ולא למחול :

ז פעמים שמסביעין אפי' גרושה אפילו לא יטעון הבעל כגון פוגמת כתובתה או עד מעידה שהיא פרועה וכן בשנובה מנכסים משועבדים והנפרעת שלא בפניו פוגמת קתובתה כיצד כגון שהיתה כתובתה אלף וזו והיא אומר קבלת גל כתובתיך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך אפ' יש לה עדים כמה קבלה דאיכא למימר דאם איחא דקבלה שפי היה פרע לה בעדים כמו שפרע זה לבעדים אפי' דקדקה מה שנשלה אפי' בחצי פרוטה דאיכא למימר כיון דקדקה בוודאי אומרת אמת אפי' לא תיפרע אלא בשבועה :

ח אי עד אחר מעיד שהיא פרועה כגון שכונפת ככל ט' ואומרת לא נפרעתי כלום ועד אחר מעיד שהיא פרועה לא תפרע אלא שבועה נגד העד :

ט וכן הדין אם היא שורפת כתובתה מלקוחות אינ' שורפות מהם אלא בשבועה והוא הדין כל מלוה הטורף ס' ו' הלקוחות אינו גובה בלא שבועה ושעמא מטום דאי הוה גובה מן המלוה נופי' והוה טעין ליה אשתבע לי דלא פרעתך דינה דה' דמסביעין ליה ואי לא טעין לא טענינן ליה הואיל ונקט טעמא כמבואר בלבוש ע"ש אבל בשביל לקוחות אגן טענינן דילמא אי הוית גבה מן הלוח הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעתך ובעית אישתבעי אם אין לך נאמנות בשטר השטא אגן טענינן דפתח פיד' לאלם הוא וכן הדין הבא ליפרע מנכסיה יתומים והנפרעת שלא בפניו שתבאר בסעיף דהסמך בלוחו משום האי טעמא מיהו אפילו אם יש לו לפלוה נגד הלוח נאמנות בשטר שאין הלוח יכול לשעון אשתבע לי דלא פרעתך יכולין הלקוחות להשיבועו דילמא פרע לך הלוח ואין נאמנו שנתן לו הלוח מהנו ליה נגד הלקוחות דלאו כל בנייה להאמינו אפילו הלקוחות ועל לבוש ע"ש סי' ט' סעיף ט' :

וכן אם היא נפרע' שלא בפניו כגון שנירש והלך לו ובאת לבית דין לגבות כתובתה מנכסיו דמנכין אותה אפי' שלא

* לבוש הבדן וארומן חלכות בתובת * * * *

המותר בין הנותחת על הדרך הראשון ושעמא עיין בלבוש
עיר שושן סימן ק"ד סעיף ו' :

ב בזמן התנאים והאמוראים היו נמנעין מלהשביע את
האלמנה בבית דין מטום מעשה שהיה כאשר
אחת שנשבעה והיתה סבורה שנשבעה באמת ופעם וענשה
בעת שמת בנה ואמרו חכמים ז"ל מה מי שנשבע באמת כך
הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה לכך היו נמנעים
מלהשביעה בכ"ד שהיא שבועה חמורה מאד וחששו שמא לא
תוקדק עצמה ותשעה בשבועתה ותיו משביעין אותה וז"ל
לבית דין להקל עונשה שהיא אינה חמורה ככ"שאינה חסם
ולא בנקיטת חפץ אלא בקללת ארור ותקנו עוד שאם לא רצו
היתומים להשביעה חזק לבית דין מפני שנרא' להם ששכחה
זו קל בעיניה ורוצים להדירה שהוא חמור בעיניהם שנתה
נורת להם על כל מה שירצו הרשות ביום ומרדיון אותה
אפילו בכ"ד ואחר כך נוסלת כתובתה ויכולין להדירה בכלל
שיבחרו להם הרוזמים שהוא דבר קשה להדירה עליו נגזר
בדבר שיש בו עינוי נפש ותהיה כאסור כל ימים כגון שתאמר
יאסר עלי דבר זה אם נהנתי שום דבר מכתובתי אם לא כך
זכך בו והוא שיהא דבר שיש בו עינוי נפש אבל אם איך
בו עינוי נפש או אפילו יש בו עינוי נפש ואינה באיסור כל
יפיה כגון שאמרים לה משביעין אנו עליך שלא תאכל דבר
זה אם נכית שום דבר מכתובתיך אפילו היא אוכלת אותו
בפנינו לא מהני שאינה חוששת על העונש אלא בכ"ד של
עינוי נפש שעומדת בו כל ימיה ואין מרדיון אותה מכל פירות
שבעולם שהוא דבר שאי אפשר לעמוד עליו וה'ל כאומר
שבועה שלא אישן שלשה ימים רמלקין אותו וישן לאלתר
אלא צריכה שתשייר דבר שתוכל לחיות בו וכשמרדיון אותה
ונובה כתובתה אם נתקבלה דבר תחילה היו נאסרת באותו
פזין כל ימיה ולא חשידה לעבור על נדרה ואפילו אם העבדה
אין עונשין של נדרים כל כך כעונשין של שבועות שנפרעין
ממנו ומכל העולם ועוד שאימת נדרים עליהם ויהיה
מאימת השבועה ולא מהני להדירה אלא כל זמן שלא נישאת
אבל אם נשאת אינו נובה בהדרה שהבעלה יפר לה אפי' נדרת
על דעת רבי' ואפי' אם נתן לה רשות שחרו' על דעת הב"ד וכול
לחזור משה שררשה לה ויפר לה לפיכך אם נישאת אינו נובה
אלא לשבועה :

ד ודווקא אלמנה אין משביעין אותה בכ"ד אבל גרושה
כשמשביעין אותה כמו שנתבאר לעיל משביעין
אותה אפי' בכ"ד ושעמא מטום שלא נמנעו הראשונים מלהשביע
אלא באלמנה מטום דאלמנה שרתה קמייתמי וכהואי הנאה
דטרחה קמי יתמי אתיא לאורווי לה התירה לעצמה ברב' מעש
והסלנו בשכר טרחה אבל גרושה דליכא מימר הכי משביעין
אותה אפי' בכ"ד :

כא והאירנא משביעין אפילו אלמנה בבית דין ושעמא
מטום דבאותו ענין שאנו רגילין להשביע' שנתרם
ע"ה בחרם ובשבועה התורה שחודח על מה שקבלה
בהובתה אין עונש מרובה כל כך כמו היכא שהשבועות
היוצאה מפי' לשקר דהו בעין שבועת שוא דכתיב בה לא
ינקה וכתב מורי ז"ל וז"ל וצריכה לישבע בפני שלשה כשרים
שהם בית דין ואם נשבעה בפני שלשה שהם קרובים צריכה
לחזור ולישבע ולכתחילה צריכה לישבע בפני היתומים אבל
אם נשבעה שלא בפניהם או שאין היתומים רוצים להיות
אצל השבועה משביעין אותה שלא בפניהם ויכולין
היתומים להחרים אפילו אחר השבועה על כל מי שיוע
הפקידה האלמנה נכסים שלו נוסח שטר השבעת כתובה
בפנינו ח"ט אהא קדכנא מרת פלונית בת ר'פ אלמנת ר'בפ
לישבע על כתובתה ושטר כתובתה בידה וכנן איימנו עליה
ודקדקנו אחריה והשבעת

שהיא מודה שקבלה קצת הרי זה רומה קצת למדה
מקצת לכך הסילו עליה שבועה אכל הבא שהיא אומרת דכח
השטר בחזקו הראשונה ככחו אז כחה עתה אלא שאומרת
שהוא אמנה בידה ומודה שאין הכתובה כל כך כמו שכתוב
בה הע"כ ונאמנת בלא שבועה חשיב אבידה היא ודווקא
באומרת אמנה היתה כו' אבל אם אינה אומרת אמנה היתה
ביני לביןך אלא שאומרת כתובתי לא היתה אלא חמש מאות
ושטר זה שלא כרין נכהב או בסעות או מזויף וכי האי נונא
הרי שטר זה על פי הדמא עצמה חספא בעלמא הוא ואפילו
חמס מאות אינה נישלת דבמאי תנבה שהרי אין לה שטר
כתובה ונשבע הבעל היסט ונפטר ועל בלבוש ע"ש ס'
פ"ד סעיף א' וד' :

כו היא אומרת כתולה נשאתני וכתובתי מאתים והבעל
כשגרשה או הורשים כשנתאלמנה אומרים אלמנה
גישאת ואין לך אלא מנה והכתובה נאכרה או כמקום שאין
מתבין כתובה אם יש עדים שעשו לה בעת גישואיה כמנהג
הבהלות וכמלבוש שרגילין לה לביש כתולות או כשאר דבר
ידוע לעשות לכתולות לפי מנהג העיר כתובתה מאתים ואין
זה צריך עדות נמור דגילוי מילתא בעלמא הוא ועבד לגלויה
לפיכך אפילו אם אחד מן העדים היה קטן כשראה העדות
כיון שהוא עתה גדול ויש עוד עד אחר שהיה גדול כשראה כן
עמי סני ונוסלה מאתים ואם אין עדות כזה אינה נוסלת אלא
מנה והבעל צריך לישבע יש מי שאומר שנשבע הבעל
שבועה דאורייתא שהרי הוא מודה מקצת ויש אומרים במקום
שאין בותבין כתובה דבאותן המקומות אינו נאמן לומר פרעתי
בעיקר הכתובה אלא אם כן הביא ראיה דהוי ליה טוען אחר
מעשה בית דין זה טוען אחר מעשה בית דין לא אמר בלום
חיליך האי מנהג דמודה ביה הוי ליה הילך כיון שאין
לו מענה ליפטר מפנה ואיך מנה הוי ליה כופר בכל ופטר
משבועה דאורייתא ואינו נשבע אלא שבועה היסט ונפטר
אבל במקו' שכותבין כתובה ונאכרה כיון שהבעל יכול לשעון
ולומר פרעתי כשהוא מודה ואומר לא פרעתי אלא אלמנה
נשאתיה וכתובתה מנה והיא אומרת כתולה נשאתני וכתובתי
מאתים הרי הוא מודה מקצת ונשבע שבועת התורה וכי
תימא שהרי הוא כפירת שיעבור קרקעות ואין נשבעין
שבועה דאורייתא על כפירת שיעבור קרקעות אין זה קושית
סנין שהטוננים תקנו שתנבה כתובה ממסלפלין חזרה
נחובה להיות אינה כפירה שיעבור קרקעות בלבד אלא גם
כפיר' מסלפלין ותויב שבועה דאורייתא כמודה מקצת :

כז מי שהיה נשוי ארבע נשים שנשאן זו אחר זו ומת ובאין
לנכו' כתובתן אם שיענה השני' הואיל ואה באה לישראל
תחלה הסכימו לי נכסים כשיעור כתובתי וכן השלישי' תוכל לשעון
על השנייה והרביעית על השלישית לפיכך הראשונה נשבעת
לשנייה שאין לה משל בעלה כל' והשנייה לשלישי' והשלישי'
לרביעי' והרביעי' נשבע ליתומים ואפי' הם גדולים אין נפרעת
מהם אלא בשבועה :

כח ואם היו כל הכתובות חתומות ביום אחד במקו' שכותבין
שעו הראשונה תקרים ואם אין כותבין טעות אז שיעבור
כולן חל כצדד :

כט ואם כתובתה של זו מנה ושל זו פאתים ושל זו ג' פאות
ושל זו ארבע מאות וכולן נחתמו ביום אחד ששיעבורם
חל בכת אחת ואין לאחת דין קדימה על האחרת ומת ואין כאן
נכסי' כדי כל הכתובות ביצר חולקות וראין אם כשיחלק הממון
על מביין הנשים שיגיע לפחותה שבהן כתי כתובתה או פחות
חולקין בשוה ואם היה הכסף יותר על זה חולקין ממנו כדי
שיגיע לפחותה שבהן כשיעור כתובתה וחוזרת וחולקות את

לביש חברי האגמוז הדנות בתובות נב

השתא היתך צריכה לשלם דמי שטרא מעליא אבל עם נפרעה קודם לכן אינה חייבת לשלם אלא הדמים שקברה מן המכר ואף לרכיבי המפרשים שכל שחל ששד טוב אינו חייב לשלם אלא דמי המכר מ' לא כ' עדיני נסירי והיא יראה למחול שמא התחייב לשלם כל דמי השטר אבל מה שאמרה שנפרעה קודם המכר דבר הידוע הוא כיון שהמקח בשעות היה אינה מחזרת אלא הדמים ועל מ' ק"ה :

ב וכשמטביעין את הירשנים ואת הבאים ברשותה שלא פקדנו מטביעין אותם ג' כאם פנמו הם הכתובה כלומר אם לא קבלו מקצת סאע' פ שאינו יכול להטביעם שלא נפרעו כל הכתובה דאם כן שטרך בירי סאי בעי מ' יכול להטביע' אם לא נפרעו מקצתה וכן יכול להטביעם אם נעשו אפוסטרופוסים לחבוע לה כתובתה ואפילו אם נתן לה רשות למנות אפוסטרופוסים תחתיה לחבוע כתובתה אין מעויל להם ליפטר בפסור שפטר אותה בעל פסור את אשתו בשעת מיתתו מן השבועה נוסלת כתובתה בלא שבועה כראמון אבל אם רואין אחר כך מפסדת הנכסים צריכה ליטבע שעל זה לא פטר אותה שהפסיד הנכסים ואם יש עדים שהפסידה או נתנה לאחרים או שהיא מודה צריכה לשלם ואינה נאמנת לומר שבועה ציוה לה הכך אבל אם עסאה בפירוש נאמנת על כל דבר בשני עדים נאמנת על הכל :

ג כתב לה נדר ושכוע' אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאי' ברשותך אינו יכול להטביעה לא אותה ולא היורשים ולא הבאים ברשותה שום שבועה אבל יורשיו והבאי' ברשותו כנון לקוחות שקנו ממנו מטביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה כנון אם נהרשה ומחה אבל אם נתאלמנה ומטה קודם שנטבעה אין יורשיה ולא הבאים ברשותה נוכין כותבחה כמו שנכתבאר לעיל סי' צ"ו :

ד כתב לה נדר ושכוע' אין לי וליוורטי ולא להבאי' ברשותי לא עליך ולא על יורשיך ולא על הבאים ברשותך אינו יכול להטביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו לא אותה ולא יורשיה ולא הבאים ברשותה ואפילו אם פנמה היא או היורשים כתיבחה או אפילו יורשים מן היורש' פטרופוסים שנטבעה וכן אם עשאה הבעל אפוסטרופא על סמונו בחייו מעיל הפסור שאפילו על ידי גילגול בשעת נביית כתובתה אין היורשים יכולין להטביע אבל אם נעשית אפוסטרופא לאחר מיתת הבעל לזה אינו מעיל הפיסור אלא מטביעין אותה על אותו אפוסטרופוס דאע"ג שפסדה ממנו ומיורשיו לא פסדה אלא מאפוסטרופוסות של ממנו שאף היורשים לא יטביעוה על שנעשית אפוסטרופוס על ממנו אבל כשמת יצא הממון מרשותו ונכנס לרשות היתומים ומאפוסטרופוסות של ממון יורשים לא פסדה אע"ג דלענין פנימת כתובתה אמרנון דמעיל הפסור אפילו לנכי יורשין היינו משום דמסהמא מסקא אדעת' דלמא לא יוכלו יורשיו לפרוע כתובתה בכת אהת ומצטרך לפונמה על כן בקשה ממנו שיפטרנה מן השבועה גם מיורשיו אבל לא מסקא אדעתא בלל שירשיו יסנהו אפוסטרופא לאחר מותו ואם כן ממילא לא פסדה מטבעתה ויש מי שאומר שעל אפוסטרופוסות שנעשית בחיי בעלה אפי' לא פסדה מטבעה אין היורשים יכולים להטביעה אפילו על ידי גילגול הואיל ולא הטביעה הוא בחייו :

ה ועל מה שמכרה בין מיחה לקבורה לצורך הקבורה אין מטביעין אות' אפי' עי' גילגול אפי' לא פסדה מטבעה' זה משום תקנת המת שאם היו מטביעין אותה על זה שמא חתה מטעצלת במכירה ויבא המת לירי ניוול :

ו כתב דלא נדר דלא שבועה אפילו אמר מנכסי אילין הוי כאילו כתב לה שבועה אין לי עליך והוא אינו יכול להטביע אבל היורשים יכולים להטביעה אלא אם בן פסדה בפירוש מהחדשים :

והשכענה בנקיטת חפץ בעין ש' ע'ד המקום ועל דעתנו שלא מכרה כתובתה לא לבעלה ולא לאחרים ושלא מחלה ושלא נבנה לא בחייו ולא אחרי מותו כלום מנכסי בעלה ולא אחפסה בעלי צדדי כסף או סוה כסף וישלא הברחה מנכסי בעלה לא בחייו ולא במותו וישלא בזכוה מנכסי בעלה ויהר מן הראוי לאש' איש לא בחייו ולא כמותו ונס נשכעה בפנינו שכל הנכסים שהניח בעלה הנ' אינם מניעים לסך כתובת' וכל הא דלעיל נטבעה בפנינו מרת' פלונית הנ' בנקיטת חפץ על דעת המקום ועל דעתנו בלא ערמה ובלא מרמה כביסול כל פדעו' בלא שוש' הוראת היתר לעצמה על כל הג' ומעתה כל מה שכירה וכרשאה החלשנו להיות הכל שלה כי החפסנה הכל בכתובתה ואין ליורטי בעלה הנ' עליה מהו' והלאה שום דין ודברים מהמת נכסי בעלה הנ' וכל הא דלעיל עשינו ברשו' וכציווי מה'ר פלוני האב' ד' ומת שנעשת געשה בפנינו ח' מהיום יום פלוני בכך וכך לחרש שנת פלוני לאלף פלוני לזכות ולראייה כתבנו וחתמנו :

פכ"פ פכ"פ פכ"פ

צד שאין הבעל יכול להטביע אשתו בשעת סמקו ב' סעיפים :

א הבעל כשטביע את אשתו על כתובתה דחינו אחר שנירשה יכול להטביעה גם כן על ידי גילגול על כל מה שנתעסק בו כל ימי היותה תחתיו שלא לקחה משלו אבל קודם לכן אינו יכול להטביעה בשעת שמא אא"כ הוסיבה חנונית או מינה אותה אפוסטרופוס על ביתו להכניס ולהוציא פירותיו ולהטביע פועליה וכי האי גוונא אזי יכול להטביעה כל זמן שרצה אפילו בשעת שמא של סחי כסף כדון שכועת השותפין שנכתבאר כלבוש ע' שפי' צ"ג אבל אם אינה נוסאה ומתנה בבית אלא שמתעסקה בצרכי הבית בפלכה וכעיסה כדרך כל הנשים אינו יכול להטביע בשעת שמא אם לא בשעת כרי אף עי' גילגול בשטביעה על כתובתה :

ב יש אומרים אפילו הוסיבה חנונית או מינה אותה אפוסטרופוס אינו יכול להטביעה בשעת שמא אלא על ידי גילגול בשמטביעה על כתובתה ולפי זה אם ייחד לה קרקע בכתובתה אין צריך להטביעה לפיכך אע"פ שבאת לנבות כתובת' לא מקרי תובעה כתיבת' ואינו יכול להטביעה כלל כיון שאינו יכול להטביע על כתובתה :

צח פטרה משבועה או ייחד לה מטלסלין גובה בלא שבועה וב' סעיפים :

א אם פטרה הבעל משבועה טכה כתובתה בלא שבועה וכפי מטענות לסוף הפסור היא נפטרת כיצד כתב לה נדר ושכועה אין לי עליך אינו יכול להטביע' שום שבועה אבל אם נרשה ומתה ויורשיה תובעין הישנו את כתובתה מטביעה את יורשיה דהא לא פטר אלא אות' ויורשיה נטביעין טבועת היורשים שלא פקדנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מצינו בין שפירותיה שטטר זה פרוע וכן יכול להטביע את הבאי' ברשותה כנון אם מכרה כתובתה לאחרים ונתרשה ושת' והלקוחות תובעים כתובתה נטבעים שבועה שלא פקדנו ודוקא שמתה אבל אם היא קיימת לא יגבו הלקוחות אלא אם כן תישבע דהא שלא נפרעה אע"ג שפסדה הבעל לא פטרה אלא לצורך עצמה אבל לא להגבו' הלקוחות שמא עשו קנוניא כיניהם ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלקוחות ואם היא אומרת שנפרעה אחר שמכרה נאמנת במינו שיכולה לפחול אבל אם עסאה שנפרעה קודם המכר לא מהיסנ' במה דמי בעי מחלה דאין זה מגו שוב דאי מחלה

אף על פי שפסדה משבועה והאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו אין הפסור מועיל לנכות מהלקוחות בלא שבועה דלאו כל כמיניה להאמינה על הלקוחות ואפילו קדמה נאמנות למכר שמכר אחר כך כשמוכר פקע נאמנותה ואינה נובה מן הלקוחות אלא בשבועה וטעמא משום דנפישו רמאי ויש לחוש לקנוני' שמא פרעה והחזיר לה השטר לטרופי קן הלקוחות שלא כדון וכן יש להורות בכל שטר שיש בו נאמנות שאין מועיל הנאמנות לגבי משועבדין על כל מה שכתבנו בסוף זה הפסור ונאמנות מועיל לגבי יורשין יש חולקין ואומרים שאין שום פסור ונאמנות מועיל לגבי יורשים אפילו פסרה בפירוש מירשיו כדי שלא יעקר תקנת חכמים שאמת דלעולם אין גובין מנכסי יורשים אלא בשבועה מיהו דווקא כל זמן שהיא קיימת הואיל והיא ההנה לעקור תקנת חכמים עשו חכמים חיזוק לדבריהם שלא לעקור תקנתם בתנאי אבל לגבי יורשים אם מתה או אם אינה יכולה ליטבע בגוף שהיא חשודה על השבועה לא חשו לעקירת תקנת חכמים כיון דדינא הוא יורשיה או היא נושלים כתובתה בלא שבועה וכתב מורי ז"ל וז"ל וכל דכן ראוי להורות 'על :

צט שמין לאשה אלמנה בגדיה ובו ב' סעיפים

אלמנה שבאה לנכות כתובתה שמין כל בגדיה בין של חול ובין של שבת ומכין אותם מכתובתה דאע"ג שהוא עשאו לה והקנס לה אותם כי הקנס לה אדעתא למיקם קמיה דאדעתא דמישקול ולמפיק לא אקני לה דווקא שמין אותה ומכין להוסיף לה הבגד' בשוכה אבל אינן יכולין לסלקה במעות מן הבגדים שזה אינו בדין שיפשיטוה ערומה ותלך לה כמה דברים אמורים כאלמנה וחלוצה דינה כאלמנה א אבל גרושה שמגרשה בעלה מדעתה ובעל כרחא בלא טענה אלא שמצא אחת נאה הימנה אין שמין לה בגדי חול שהרי הוא לקחם לה וזכתה בהן הוא והוא מוציא אותה ולא היא אותו ולמה יקחו לה בגדיה שזכתה בהן מיהו בגדי רגל ושבת שמין לה דפשיט' שלא תקנ' לה אדעתא זה שהטלם כשמגרש' אבל אם מגרשה משום שמצא בה ערות דבר שמין לה כל מה שעליה בין בגדי חול בין בגדי שבת :

ב וכל זה דווקא במלבושים וכיצא בהן אבל מתנה שנתן לה אע"פ שהוא מגרשה מחמת ערות דבר מתנה שלה שנכר וזכתה בה וכל שכן אלמנה שנושלת מתנתה כל שאינו מלבושים או תבשויין העשויין להתנאות בהם אבל מלבושי' ותבשויים שמין לה כמו שכתבאר טעמא כפעף הקודם מיהו דווקא כשעשאו לה הבעל אבל אם אחרים נתנו לה בשעת נישואין אפילו מלבושים ותבשויין הם שלה וכנכסי מלוג שלה חשיבי דמסתבא למתנה גמורה נתנום לה ולא לו :

ק כתובה ממה נגבית וכל יתר דיני כתובה ובו י' סעיפים :

א מדינא דגמרא עיקר כתובה ותוספות דהיינו מנה מאתיו ותוספות אינן נגבים אלא מן הקרקע ומשלטלי דיהמי לא משהעבדו מדינא דגמרא אבל הגאונים תקנו שיהו נגבין אף משלטי' והוא הדין לכל תנאי הכותב חוץ מכתובת כנין דכיון כמו שהבאר בע"ה כסימן ק"א לפיכך אם גבו היורשים מעות כתובת אביהם לא גרע ממשלטלי ונוכה מהם מיהו אם רוצים היורש' לסלקה בקרקע הרשו בירם ודווקא ממשלטלי בני חרי' אבל אם מכרם הבעל או נתנם במתנת ברי אינ' נובה מהם ומשלטלי לית בהם דין קדימה כמו שכתבאר בלבוש ע"ש אם לא שעבדם לה כאנג קרקע ואם מכרם היורשים אחר מות בעלה גיבה מהם אפילו לא שעבדם לה כאנג דמיד

שמת שיעבודה עליהם מהקנת הגאונים ולא כל כמיניה דיוורש להפקיע שיעבודה והא דאמרינן אם נתנת במתנת מדי אינה נובה מהם י"א דווקא כשנתן הבעל לאחרים אבל אם נותנין ליורשיו אפילו במתנת בריא אשה נובה מהם כחובתה שכל מה שנתון ליורשיו אינה אלא כירושה ואשה נובה כתובתה מהם כי שצוה לתת מנכסיו לאחר מותו כך וכך אע"פ שצוה כך כשהיה בריא אינה אלא במתנת שכר מרע ואשה נובה כתובתה מהם ועל בלבוש ע"ש סי' רנ"א ורנ"ב ורנ"ג יש נותנין לכתוב ככל הכתובות ששיעבד לה כל נכסיו פקדקעי ומשלטלי ומשלטלי אגב פקדקעי דקנשו ודאקני ומ' לא נהגו לנכות לה משלטלי שמכר הוא בחייו או נתן במתנת בריא ולא אפי' ממשלטלין שמכרו היורשין ועיין לקמן בלבוש ע"ש סימן ק"ג אם אשה חייבת לקבור בעלה קודם שתגבה כתובתה על סימן ק"ה :

ב אין עיקר כתובה ותוספות נגבין אלא מן הדברות שבנכסיו אע"ג דשא' בעל חוב בבנינו היינו משו' שלא תנעול דלת כל' אבל הכא יותר מטרקאישי רוצה לישא אשה רוצה לינשא זכר מהא' טעמא אע"ג דשא' כל' נובה את הסכת האשה אינה נובה מן השבח שהשביחו נכסים לאחר מות בעלה לא שנא השביחו יורשין לא שנא השביחו לקוחות וכתה לטרופי בהם ואינה נגבית אלא מן המוחזק ולא מן הראוי ומלוה שחייבין לבעל נקרא מוחזק ונגבין ממנה אפילו היא על הגוי דכיון שהיה משועבד לבעל בחייו משועבד נמי לאשה בחייו מדרכי נתן ואין זה נקרא ראוי אב שצוה לתת מתנ' לבנו לאחר שחיים או שלש שנים שצוה שלא לתת לו חלק יורשהו עד אחר שחיים או ג' שנים הרי זה נקרא ראוי לגבי הבן ואין אשת הבן נובאת כתובת' מזה שאם מת יעקב בחייו ראובן בנו והניח אלמנה הניזאית מנכסיו ומת ראובן ג' כן אחר כך אין אלמנתו נובאת כתובתה מאותן נכסים הואיל והיו משועבדים לאלמנת אביו כשמת ראובן ה"ל ראוי דווקא במקום שאין רשות ליורשיו לסלק האלמנה ממזנותיה אבל במקום שיכולין לסלק האלמנה אלמנת ראובן נגבית מהם דהוה ליה מוחזק הואיל ויכולין לסלק אלמנת יעקב ממזנותיה : היה לבעל פעולה אצל אחרים שלא היה בירו מעולם מיקרי ראוי ואינו רשאי להלוואה כיון שמעות אלו לא היו בירו מעולם היתה לו נגיבה ביד גב כשמת ואחר כך החזרה הנגיבה הרי זה כמוחזק שהרי גם בשעת מיתה היתה שלו וכל זה לא מיירי אלא בעיקר הכתובה ותוספות אבל נזוניה ושאר צאן כרוז דינו כשאר בעל חוב ויש אומרים דאפילו הכי אינן נגבין אלא מן הדברות דאף על גב דשא' בעל חוב בבנינו היינו משו' נעילה דלת כדכתבנו אבל הכא מטעמא דיותר משהאיש רוצה לישא כל' אוקמה לה אדינא דבעל חוב שהוא מן התורה מן הזיבורית כמו שכתבאר בלבוש עיר שושן :

ג אם נמצא לו קרקע כן חורין גובין ונותנין לה ככתובת' ואם לאו שורפת מקרקע שמכר או שנתן הבעל בין במתנת בריא בין במתנת שכר מרע טרידי כל נכסיו אחרת וערבאין לכתובתה ואפילו נתרצית היא למה שמכר או נתן וקנומיה אינו מועיל אלא אם כזקנו ממנה תחלה כמו שכתבאר לעיל סימן צ' מכר קרקע לאחד ולא נתרצילו ואחר כך מכר לאחר לא שנא אותו קרקע לא שנא קרקע אחר ונתרצית והתמה קנה ואינה נובה ממנה כתובתה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שאם היתה רוצה לעשות לו נחת רוח לראשון היתה עושה ולעניין אם יכולה לנכות מן הראשון איכא פלוגתא יש אומרים שנוכה ויש אומרים שאינה נובה ועל סימן צ' פיעף י"ז :

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות בתובות

נג

דהך גרע שפי הואיל ונחתכה חתוכה מוכיח עליה שנפרעה אף על פי שאינו אלא חתך אחד ואינו קרע שתי ועוב אירוע לה ואינה גובה בה :

ז אשה שבאה לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני לינשא ולא הזכירה שם כתובה בעולם פתירין אותה לינשא ומשביעין אותה ונותנין לה כתובתה ואם באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי אף לינשא אין פתירין אותה ושעטא עייר לעיל סימן יז סעיף ט"ג :

ח באה ואמרה מת בעלי התירוני לינשא ותנו לי כתובתי פתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה אבל אם באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי והתירוני לינשא פתירין אותה ואין נותנין לה כתובה ואם חפשה אין מוציאין אותה מידה ויש מי שאומר דם זו ובין זו אין פתירין אותה כיון שהזכירה כתובה ועל סימן יז סעיף ט"ד :

ט במקום שאין כתובין כתובה והביא עדים שכתב לה כתובה יש מי שאומר שדינו כמקום שכתובין ואינו גובה בלא כתובה ויש אומרים שגובה בלא כתובה כיון שבאותו מקום לא נהגו לכתוב איהו דאפסדי אנפשיה שכתב ולא ישתנה הדין בכל אותו המקום כשכילול לפיכך לא נהימן לומר פרעתי אע"ג שכתב ואין הכתובה בידה :

י אשה שאמרה לבעלה גרשתי ואבר גישי נאמנת דחוקה שאינה מעוזה פניה בפני בעלה אם לא היה האמת אהז לפיכך אם הוציאה שטר כתובה ואין עמה גט ואמרה לבעלה גרשתי ואבר גישי תן לי כתובתי והוא אומר לא גרשתיך חייב ליתן לה עיקר כתובה דכיון דאוקמה אחזקה להאמיני' שהיא מגורשת ולינשא ממילא חייב גם בכתובתה הנהוגה בכל אדם אבל על התוספות לא העמינה ואינה גובה את התוספות עד שתביא ראיה שגרשה או שיצא הנש עם הכתובה מתחת ידה ויש אומרים שאם אינה מביאה ראיה על הגירושין אפי' עיקר כתובתה אינה גובה דמאחר שחובעת כתובתה אינה נאמנת על הגירושין לנכות כתובתה כמו שנתבאר לעיל סי' יז סעיף ב' וכתב מורי ז"ל וז"ל וכן עיקר :

יא ואם אפר לה הבעל אמת הוא כי גרשתיה אבל נתתי לה כל הכתובה עיקר ותוספות ונתנה לי שובר על הכל ואבר שאברי אם יש לה עדי גירושין אינו נאמן דשוען אחר פעשה בית דין הוא ואם אין לה עדי גירושין מתוך שיפול לומר לא גרשתי ולא יהיחוב לה בתוספות נשבע היסת ונאמן על התוספות אבל על העיקר ליה לה מה דכיון שהיא נאמנת באומרת גרשתי לינשא לאתר גלפד מתוך הספר כתובה שחייב גם בכתובה שכתוב בה לכשתנשא לאתר תשלי מה שכתוב ליכי אבל על התוספות לא דרשנין הכתובה וכל זה לפי סברא הראשונה שכסעין הסמוך ולא לדעת היש אומרים ב הוציאה גט ואין עמה שטר כתובה דינה כמו אלמנה דהיינו אם דרך אותו המקום שלא יכתבו כתובה גובה עיקר כתובתה בגט שבידה דשוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום אבל נדוניא ותוספות אינה גובה ואם דרבן לכתוב כתובה אפילו עיקר אין לה דודאי פרועה היא והחזרתה לה השטר כתובה ונשבע הבעל שכוונת היסת על מענתה ונפטר :

יב הוציאה שני גישים ושתי כתובות וזמן כהובת ראשונה קודם לגט הראשון וזמן השנייה קודם לגט השני גובה שתיהן שהרי גרשה והחזירה וכתב לה כתובה שנייה אבל אם קדמו שתי הכתובות לגט הראשון גובה אחת שהרי כשהחזירה לא נתב לה כתובה ועל מנת כתובה הראשונה החזירה ואינה גובה אלא אחת כמו שיתבאר בסעיף הסמוך : יד הוציאה שתי כתובות שכתב לה זו אחר זו וגט אחר אינה גובה אלא כתובה אחת ואיזה מהן גובה אם שתיהן שוות בשלה האחרונה את הראשונה דמסתמא מחלה על

ד מי שהיה נטוי שתי נשים זו אחר זו ומכר שדרו וכתבה הראשונה ללוקח שדין ודברים אין לה עמה על שדה זו באופן שמעיל כגון שקנתה באשה והרהר בעלה וכת העל הסני' שלא הקנתה כלל ללוקח מוציא' מיד הלוקח והראשונה מוציאה מן השנייה שהרי היא קדמה לה ולא הוסר שיעבודה רק מן הלוקח וכת הלוקח וחוזר ומוציא מיד הראשונה שהרי הסירה שיעבודה ממנו וכן חוזר חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם :

ה אם כתב בכתובה עיקר בתובתו ותוספות מעות סתם אינה גובה אלא בפחות שבמסכעות כיצד אם נשא אשה במקום אחד וגירשה במק' אחר והאשה שם עמו במקום שמגרשה שם אם מעות של מקום הגירושין הם טובים ממעו' מקום הנישואין נותן לה ממעות מקום הנישואין ואם מעות של מקום הנישואין הם טובים ממעות של מקום הגירושין נותן לה ממעות מקום הגירושין אע"ג שבשאר חוב נותן לעולם ממעות של המקום שנשתעבר שם בכתובה הקילו מן העם שכתבנו שיותר משיש רוצה לינשא בו' וכל זה דוקא כשיש בשיווי המסבע שהוא מנהג לה שיעור מאתיים ומנה שתקנו לו חכמים אבל פחות מכאן אי אפשר ההא קיימא לן כל הפוחת לכתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי בעלתו בעלת זנות וכל זה דוקא שהיא עמו שם במקום שמגרשה אבל אם אינה שם והוא שולח לה הגט למקום הנישואין הולכין אחר מקום הנישואין ואם פירש בכתובה מטבע ידוע בין בעיקר בין בתוספות לעולם גובה ממנו כמו שכתוב בכתובה דמה שכתוב בה הוא כאלו חלוה לו כך והוא שלא יפחות פסאתים ובכספי צאן ברזל הולכין תמיד אחר מקום שנשתעבר שם כמו בשאר כעל חוב ובמקום שמוסיפין שליט על מה שנותנת לו כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ז יש לו דין צאן ברזל ולא דין תוספות שאין נקרא תוספות אלא מה שנוסף לה מדלילה מחמת חובת נישואין ותוספו אותו השליש אינו משום חיבת הנישואין אלא מחמת זול השומא :

ו במקום שכתובין כתובה אין אשה גובה אפילו עיקר כתובתה אם אין שטר כתובתה בידה בין אלמנה בין גרושה דשמה נפרעה ונשבע הנתבע חיסת ונפטר אבל במקום שאין דרכם לכתוב כתובה אלא סומכים על תנאי בית דין הרי זו גובה עיקר כתובתה אף על פי שאין שטר כתובתה בידה בין נתאלמנה בין נתגרשה והוא צריך להביא ראיה שפרע ובמקום שכתובין גטי' אם יש עדים שגאבדה כתובתה או נשרפה הוי דינא כמו במקום שאין כתובין ויש אומרים דאפי' במקום שכתובין גובה את כתובתה בלא שטר כתובה בידה ואין נאמנין לומר פרוע הוא וצריכי להביא ראיה שפרעו הואיל ופעטה בית דין הוא דשוען אחר מעשה בית דין לא אמ' כלום ולא מבעיא עיקר כתובה אלא אפילו התוספו שנהגו להוסיף בכל המדינות הוינמי פעשה בית דין וגובה בלא שטר כתובה בידה וכן הוא סברת הגאונים ובמקום שאין חמנה פשוט לנבות בלא שטר כתובה יש אומרים אפי' שטר כתובתה בידה ואינה מקוימת אינה גובאת בה ואין נהנין כן אלא גובין לכל אשה שכתובה בידה אפילו אינה מקוימת ולא חיישינן לכתובה מזויפת ואם תפשה האלמנה ויש לה מינו שתוכל לכפור בנכסי' נאמנת לכ' אפי' על מה שאומרת שהוסיף לה במנוכו ועל סימן ס"ו יש אומרים דאם כבר נשאה לאחר אינה נאמנת עוד לנבות בלא שטר כתוב' דכיון דנשאת מסתמא כבר נתקבלה כתיבתה וכל מקום דאמרינן נאמנת צריכה ליטבע שלא נפרעה ובמקום דאמרינן שאינה נאמנת אם הבעל חי צריך ליטבע היסת שפרעה ואם אינו חי היתומים פטורין בלא שבועה אלא פהריסין סתם על מי שידוע אם לא נפרעה היתה שטר כתובתה בידה ונחתכה כסכין אינה גובה כלום אפי' במקום שגובין בלא שטר כתובה

על הראשונה ואינה טורפת אלא מזמן האחרונה ואם היתה באחת משתיהן תוספות על חבירתה ולא כתב לה ואוספת לך כך וכך על הראשונה אין באן ביטול לפיכך אם היא רוצה לגבות הראשונה טורפת לקוחות מזמן ראשון ואם רוצה שנייה טורפת מזמן שני ותרווייהו מיהא לא נביא מדלא כתב לה צביתו ואוספות ליה פדילי הקדקמיותא אלא שטר כתובה יתירה כתב לה ולא הכיר בה את הראשונה הכי קאמר לה אם תרצו למחול שיעבוד של ראשונה נבי כתובה זו המטובה ואם לאו נבי הראשונה המועטת הלכך די מנייהו דבעי נביא אבל אם כתב לה ואוספת ליה כך וכך על הראשונה גובה שתיהן הראשונה מזמן הראשון והתוספות מזמן שני כמה דברים אמורים ששתיהן מן הארוסין או שתיהן מן הנישואין כו' אבל אם אחת מן הארוסין והשנייה מן הנישואין בכל ענין אינה גובה אלא אותה שזמן הנישואין דאף על גב דאיכא תוספות בשנייה אמרינן ביטול שנייה את הראשונה וטעמא משום שמהנה הוא לכלול יחד בכתובת הנישואין המנה ומאיים ותוספות אופרנא דרעתא הוא שזהו עיקר תחלת שיעבוד זמן הראשון וכתב הארוסין לא נכתב אלא שאם תחלמן או תחגרש מן מארוסין אבל כשבא לכלל הנישואין ונכתב הכל בשטר אחר נתבטל הראשון לגמרי :

ב הוציאה כתובה אחת ושני גיטין הרי גירשה והחזירה ולא כתב לת כתובה וחזר ונירשה אין לה אלא כתובה אחת שהמגרש אשתו והחזירה על דעת כתובתה הראשונה החזירה :

ג מת בעלה והוציאה נט וכתובה אם הנט קודם הכתובה רואין אם אין דרך לכתוב כתובה גובה כנס עיקר כתובה מחמת הנישואין הראשונים ובכתובה גובה כל מה שכתוב בה שהרי החזירה וכתב לה כתובה וזכתה בה כשיתאבעל ואם הכתובה קודמת לנט אין לה אלא כתובה אחת שעל דעת כתובה הראשונה החזירה :

ק"א עד כמה גובה כתובתה וכו' ד' סעיפים :

א אלמנה כל זמן ששטר כתובתה בידה גובה כתובתה לעולם בין אם נותנין לה מזונות בבית אביה או בכית בעלה ואפילו נשאת נשבעת אחר שנשאת וגובה כתובתה ואפילו עברה עליה שמישה אינה נשמת מפני שהוא סעשה ב'ד ואם פגמה כתובתה שנבחה מקצת או אפילו שלא פגמה אלא שזקפה עליו כמלוה יצאה סכלל מעשה כ'ד ונעשית שטאר שטר חוב ושביעית משכמה / ואם אין כתובתה בידה ובאה לגבות בחנאי כ'ד כגון במקום שאין כותבין כתובה אם נותנין לה מזונות בבית אביה או שנשאת לאחר אינה גובה אלא עד כ'ה שנים אבל אם שחקה כ'ה שנים ולא תבעה משהמ' מחלה ואם תבעה תוך כ'ה שנים פונין לה כ'ה שנים מיום שכתבה וכן אם נשבעה וכתה יורשה צריכין להכובע כתובתה תוך כ'ה שנים למיתת ואם שתקו יותר מכ'ה שנים מחלו וכל שזכרה ואמרה שמה ששוחקת לאו משום מחילה הוא הוי כתבעה ואם לא נשבעה וכתה על סיפן צ'ו סעיף א' :

ב ואם ניוזנית בבית בעלה אפילו שתקה יותר מכ'ה שנים אינה מחילה דמשום מזונותיה היא נושה להובעה ושתקה ואפילו אם ניוזנת בבית אביה אם הורשים מכבדין אותה שמוליביין לה מזונותיה בעצמם אין שתיקה מחילה שמפני הכושה היא שוחקת ולא מפני שמחלה לה :

ג ואין הובח' השתיקה מחילה אלא לעיקר כתובה ותוספות אבל הגרניא שנתנה לו אינה מחלת לעולם וגובה

אות אפי' שה' כמה שנים אם יש לה עדים שנתב' לו כדחתא שאינה אלא כשאר חוב בעלמא ואין אדם מחיל על חובו אפי' בכמה שנים :

ד ודווקא באלמנה הוי שתיקה מחילה כשאין כתובתה בידה אבל גרושה גובה לעולם כשאר בעל חוב דגרוש' סתמא אינה מחלת :

ק"ב

דין גבית חוב וכתובת אלמנה וכו' ט' סעיפים :

א מי שמח ואלמנתו או גרושתו באה לגבות כתובת' ועליו בעל חוב אם זמנו של אחד מהם קודם ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאחר מהם מי שזמנו קודם יגבה והאחר ידחיק בין האלמנה בין בעל חוב ואפילו הניח המאחר מוציאין מידו ואם היתה הכתובה קודמת והניח יותר מכדי כתובתה לא הוכל האלמנה לומר לא גובה כתובתי ענשו רק אהא ניוזנית בבית בעלי עד מה סגהי יותר מכתובתי ואחר כך אנכה כתובתי דהא אין מוציאין ללאן האשה מנכס' משועבדים אלא נותנין כתובתה מיד החמירת על כתובתה נוהגין לבעל חוב ועל בלבוש עיר שושן סיפן צ'ו סעיף כ'ד :

ב לא הניח אלא כספלין שאין בהן דין קדימה כגון דלא אקני לה משלטי אגב סקרקעי יתכנו לבעל חוב אפילו הוא מאוחר משום שלא הנעול דלת כו' ותדחה האשה מלנכות עיקר והוספות ולא חייסין משום חי'צ כו' דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא ומיהו אם הפשה אפילו שלא בבית דין אין מוציאין מידה ויש אמריים דאפילו אם הפשה מוציאין מידה וכן הוהו האחרונים מהר"ל ומהר"י ו' ואין חילוק בזה בין מלוה כשטר בין מלוה על פה שהיא ידוע שאינה יכולה לעון שהיא פרועה אבל אם אינה ידועה יכולה לומר שפא פרועה הוא או שפא אינו חייב לך כלום ולכולי עלמא אם הפשה פקדון שהיה ביד בעלה משל אחרים צריכה להחזירו שהרי אין שיעבודה חל על הפקדון / אין אנו נוהגין לכתוב במדינות אלו אנכ בכתובה מיהו אפי' כתב בזמן הזה אין לחוש כמו שנתבאר לעיל סיפן ק' סעיף א' :

ג ואם זמן שניהם שוים / או שנשא וזה ואחר כך קנה או שולה ונשא ואחר כך קנה טחל שיעבודה כאחר בשעה שקנה בין הניח מקרקעי בין הניח משלטי יתננו לבעל חוב ותדחה האשה מנכית עיקר והוספות מטעמא שכתבנו יותר משהאיש רוצה לישא כו' ואם קרשה האשה ותפשה קרקע אם קרמה ונכתה בכי' דין כגון שהגבירהוה ב'ד קודם שידעו שהיה סם בעל חוב אין מוציאין מידה אבל אם גבתה מעצמה אפילו על ידי שומת בקיאיין דליכא למימר מאן סם לך מפקינן מינה ודווקא סקרקע דלא שיד בה לומר מחזקת' היא בידיה דכל מקום שהיא בחזקת בעלה עומדת אבל אם תפשה משלטיאן אפילו שלא בבית דין הואיל והם בידה וכרשותה לא מפקינן מינה / אלמנה שכאת לגבות כתובתה והיותמים שוענין שחתן עיכות שאם ימצא אחר כך בעל חוב מוקדמים שתחזיר מה שנבחה אין שוכעין להם ונכונות כך בלא ערבות ופשוט הוא :

ד ואם יש בעזבוך הבעל כדי לפרוע לשניהם ויש באן קרקע ומעות אם זכנם טוהנוהנים לבעל חוב מה שירצה הן קרקע הן מעות דלעולם יד הבעל חוב על העלויות משום נעילת דלת כפני לוי' ויד האשה על התחנתה משום דיותר משהאיש רוצה לישא כו' ואפילו אם יש לה גרוניא עם הכתובה תאיל וצירפתן וכללחן עם הכתובה יש לה

שלא בכ"ד ושלא בהכרזה כדכתיבנ' מעמא לעיל סי' צ"ג סעיף כ"ה לא שנה אם מוכרת לגבות כל כתובתה ביחד ל"ט אם מוכרת נ' אד' פעמים לגבות מעט מעט בכל פעם מוכרת בלא הכרזה ובלא כ"ד מומחין אבל צריכה כ"ד הדיוטות והיינו שלשה אנשים בקיאים בשומת קרקע ודווקא עיקר הכתובה והתוספות אבל אינה מוכרת שלא בכ"ד מומחין לנכ"ד כדוניתא שאינה רק כחוב בעלמא ואם סברה לגבות עיקר הכתובה ותוספות בינה לבין עצמה שזה כשזה מוכרה קיים ויש חולקין :

ב ואחריות המכר על היתומים בין אם תמכור היא או כ"ד ולכן אף אם מכרו כ"ד בצעות כגון שפחלה האשה הבתובה ליתומים בסתר והכ"ד לא ידועאין היתומים יכולין לפרוק מן הלוקח שהרי האחריות עליהם :

ג ודווקא כאלמנה אמרו שתוכל למכור שלא בבית דין וחד מעמא איכס בנמרא משום דמסתמא אין אדם רוצה שתמכור אשמו בכ"ד אבל בגרושה לא איכפת ליה שתמכור בבית דין לפיכך גרושה לא תמכור אלא בבית דין מומחין וכן אלמנה נמי אם נשאת לאחר לא תמכור אלא בכ"ד מומחין ומעמא משום דבהא דאמרינן אלמנה מוכרת שלא בכ"ד איכס נמי מעמא בנמרא משום חינא ופי' ר"ח כרי שחזא גרוניא לנשים שבשבילה ימצאו חן בעיני האנשים וישא אותם וכשנשאת כבר בטל האי מעמא לפיכך אמרו בה גמ כן שלא תמכור אלא בכ"ד מומחין :

ד אלמנה שמכרה שלא בפני כ"ד מומחין צריכה לישבע שלא התפיסה בעלה צררו ושלא גבתה יותר ושלא זלזלה בנכסיה וצף על פי שהיו שם כ"ד הדיוטות בשומא שמא לא ירקדו כולי האי אבל אם בית דין מוכרים ונחננין לה אינה נשבעת אלא שלא מתפשטה צררי ושלא הפשה משלו ואינה צריכה לישבע שלא זלזלה בנכסיה שהרי לא מכרה הוא אלא הכ"ד :

ה אלמנה ששפחה בעצמה ולקחה לעצמה לא עטתה כלום אפילו הכרזיה עליו וצריכה להחזיר ליתומים כשירצו דאמרינן קאן עמלך כלומר מי התחזק באלו הנכסים שאין אדם יכול לגבות במקח אלא מיד המקנה לו אלא אם כן היו שם בית דין של שלשה והם נקראו אבי היתומי ועומדי במקום אביהם ומקנים לה ויש אומרי דמג בבית דין הדיוטות הבקיאים בשומא ויש אומרים שאינו כלום עד שיהיו שם בית דין מומחין :

ו אלמנה המוכרת נכסי יתומים לגבות כתובתה יד על היתומים העליונת לפעמים חשבינן לה לשלוחי ולפעמים חשבינן היא עצמה ללוקח כיצד אם היתה כתובתה מאתים ומכרה קרקע שזה מצתים במנה והוזל שעבשו אינו שזה אלא מנה ורוצה האלמנה שישלמי לה כתובתה לא אמרינן כיון שהיה הפקח במעות לנמי לוקח לא יצא הקרקע מעולם מחזקת היתומים וכרשיתה הוזל וישלמי לה היתומי כתובתה והם יהיו דינים עם הלוקח אלא כיון שבשעת שקבלה הקרקע להכניסו לרשות הלוקח היה שנה מאתי הרי הוא כאלו כוונה היא בעצמה באותן הפעם שמפרת הקרקע לקנותה בעד שזויה שהיתה שנת מאתים ונתקבלה כתובתה וזויה והוזהר לה לגבי לוקח ואם טעה נגדו תדון עמנו אבל אם מכרה שנה מנה במאתי והוקר ועמד עבשו על מאתים אמרינן היא לא היתה אלא שליח של היתומים והרי היא נתקבלה כתובתה שהרי קבלה מאתים והדיוטות ליתומים ואם רוצה הלוקח לחזור בו ידון עם היתומים :

ז כמה זכרים אמורים שאף על פי שמעתי מקתה קתה ועתקבלה בחובתה כשהיתה כתובה מאתים ומכרה שזה מאתים כמנה שכיון שהיה לה רשות למכור כל מה שמכרה אמרינן דסוי כאלו כוונה היא בעצמה לקנותה כו' אבל אם לא

בזה הדין כתובה דלא אלום שיעבור הנדוניא יותר משיעבור הכתובה כיון דכללתן יחד כשיעבור אחד ואפי' קדמה האשה ונכתה הן קרקע הן מעו' יש מי שאומר שמוציאין מיד' ונותנין לבעל חוב מה שהוא חפץ ואם אין זמנם שזה נותנין למוקדם מה שרצה ירדו על העליונה ואפילו המוקדם היא האשה לא חייטנין למעמא דנעילת דלת להקדים הכ"ח דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה ואפי' אם קדם המאחר והפסד המעות יש מי שאומר שאם ירצה המוקדם מוציאין ממנו :

ח כל מה שאמרנו בסיומן זה שהורע כח כתובה נגד בעל חוב ה"ט בעיקר כתובה ותוספות שלא חסרה כלום אבל בגרוניא שהיא נכסי צאן ברזל היא שזה לשאר בעל חוב בכל דיניה לפיכך אם היו כתובין נכסי צאן ברזל וטענה שאברו או שלקחן הבעל הרי היא נכסי צאן ברזל כשאר בעלי חובות ונשבעת שלא לקחה אותה ולא נתנה ולא מחלה וחולקת עם שאר בעלי חובים :

ט הערב לאשה בעיקר כתובה ותוספות אינו מחייב אפילו בקניין ואפילו אם יש נכסים לבעל שנוכל לומר ודאי קמד על אלו הנכסים ושיעבור נפשיה אפילו הכי לא משתעבד דאמרינן הואיל ולא מירי חסרה לאשה אינה מכויין אלא לשובתה דשב למתב' מן דו הרי מצוה קעבד שעל ידי ערבותו הם מתרצים לזיווג ולא היה דעתו לפרוע אלא כדי לזווג' ולא שיעבור נפשיה במה דברים אמורים כאשה דעלמא אבל הערב לבלותו כשביל כתובתה מחייב בקניין אפילו אין נכסים לבני שהאכ לבני הבן שיעבור משעבד נפשיה והני מילי בערב בעלמא אבל בקבלן שאמר לה הנשאי לזה ואני קבלן או אני אתן לך משתעבד אפילו בלא קניין ואפי' לאשה דעלמא דהוי כמו ערב בשעת מתן מעות דמשתעבד לכל אפי' בלא קניין יא' דבקניין כל ערב משתעבד אפילו אינו קבלן וכלתו משתעבד אפי' בלא קניין יא' דערב לחתן בעד הגדוניתא הוי כמו ערב לאשה בעד הכתובה רמזוה קעבד ולא מירי חסרה לחתן כמו באשה ויש חולקין ואמרים דערב כדוניתא משתעבד כשאר ערב מיהו כל זמן שלא נשאה יכול לחזור בו אפי' לאחר הקניין :

י הערב לאשה בכתובתה בעניין שהיא משתעבד ונירשה בעלה ואין לו נכסים לבעלה לפורעה והוכיח כתובהה מן הערב לאיפרע לה אא"כ ידירנה בעלה הגאה על רשע זכים שאין לה התרה שלא יחזירנה שלא יעשו קנוניא עליון שיגרשנה כדי שתגבה כתובהה מהערב ויחזירנה אח"כ ואפי' לא הירדה בשעת הנירושין ידירנו אח"כ כשתבענו הכתובה ואסור לאדם שישיאנו עצה שיגרשנה כדי שתגבה הפתיחה מהערב רשע לא ידירנה הגאה ויחזירנה מיהו אם ראב ערב לבלותו כנגד בנו והבן ת"ח והשעה דחוקה לו ואין האב מהנהו מנכסיו מתר לה שיא עצה לגרש כדי לגבות הכתוב' מהאב הערב לאשה בגדוניתא וכתב בשטר שכל זמן שיבעשהו שניהם חייב לשלם להם ופת הבעל אפילו חגי היא נבאת מה שכתב לה שהרי הגדוניתא שלה היא כשמת הבעל :

יא וכן אם הקדיש כל נכסיו ומגרשה לא תגבה מן ההקדש אא"כ ידירנה שלא יעשו קנוניא על ההקדש :

יב אבל מן הלוקחות טובה אפילו בלא הדינה ואם יצאק להחזירה אח"כ יחזירנה שכיון שידעו הלוקחות שיש עליה כתובה אשה אינה דאפסידו אנפשיהו שקנו ממנו :

יג אלמנה שמוכרת נכסיה לכתובתה אם צריפה למכור על פי כדוה מעיפים :

יד אלמנה בין מן הארושין וכתב לה כתובתה בין מן הנישואין אפילו לא כתב לה מוכרת עכסי בעלה לנכח' כתובתה

האונאה אפילו לא הכריזה דפחות משחת מסתמא דהוי מחילה ואיזה הא שמינים צריכים הכרזה בעת שימכרו קרקע לצורך קבורה או למוזן האשה והכנות או ליתן סבת המלך כל אילו אינם צריכים הכרזה לפי שהדבר נחוץ ולא יוכלו להסתכן ובן אפילו לבי שמלוה לצורך אחר מדברים אלו בשמוכרין לפרוע מוכרין בלא הכרזה ואינם משהין אותה עד שיכרזו שלשים יום כדי שלא חנעל דלה בפני גומלי חסדים המלוים לכך :

ד וכן בית דין שמוכרין דברים שאין מוכרין עליהם מטעמא שיתבאר ושעו בשחת סכום בשל פחות משחת סכום קיים ואלו הם הרברים שאין מוכרין עליהם עבדים ושטרות ומטלטלין עבדים שמא ישמעו ויכרתו ושטרות ומטלטלין שמא כשיכרזו עליהם ויאספו הרבה קונים לקנותם יגנבו לפיכך שמיין אותן בכית דין ומוכרים אותם מיד ואם השוק קרוב למדינה מליכין אותם לשוק וכן במקו' שאין נוהגין להכרזו אפילו קרקעות מאיזה טעם כגון במקום שיש שם קצה בני אדם שאינם רוצין לקנות קרקע שמכרזין עליה שלא יקראו אותם אוכלי נכסי דאכרזתא כלומר מבזין אתם כזה שהם קונים קרקע שאחרים צריכין למכור מפני הרחוק נהוא מרת אכרזיות וכה' הוי רינן כדברים שאין מוכרין עליהם דבשחת מוכר בשלכו :

ה והיכא דשעו בית דין ואירע אינאה במקח בשטות דאמרינן המקח בשל יש אומרים שאם ירצו בית דין לקיים המקח ולהחזיר האונאה ררשות בידם שלא ידא כח הדין חמור מהם שהרי בהדימם הדין כן שקנה וסחזיר אונאי ויש חולקין בזה וסביר להו שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד הבית דין לבטל המקח אם ירצו אין מייפין כח הדין ויש מוכח הלוקח יש רשות גם כן ביד הלוקח לבטלו ואם ירצו הבית דין להכריז הלוקח שיתקיים המקח ויחזירו לו האונאה אין שומעין להם דאי מייפין כח היתומים שפי מלוקח הוי ריעא ליתמי ולא מפזני מנייהו לפיכך משוין כח הבית דין וכח הלוקח :

ו שלוח בין שרוא שליח כח דין או שליח כל אדם שמכר ושעה ונתאנה אפילו בכל שהוא המכר בשלישי כולל המשלח לוטר לתקוני שדרתיו ולא לעותו אבל אם השעה הוא את הלוקח עד שחת המקח קיים וזכה המשלח ביתרון ולא נרע הוא מהמשלח בעצמו אם היה מוכר היה זוכה עד שחתו ה' שלוחו :

קח דין המוכרת או מוחלת כתובתה וכו' ו'סעיפים':

א יכולה האשה למכור כתובת שלוקחת דברי מועט עכשיו מאדם אחד ומיכרה לו כתובתה שאם ימות בעלה תחלה יגבה הוא כתובתה ואם תמות היא תחילה הבעל יורש אותה והלוקח יפסיד מעותיו וכן יכולה ליתנה לאחרים בין כולה בין מקצתה והלוקח והמקבל עומדים במקומה שאם התאלמן או התגר יקחו הם כתובתה ואם תמות בחיי הבעל אין להם כלה ואם מכרה לבעלה המכר מכר אבל אסור להשנות עמך בלא בלא כתובה כדאיתא לעיל פ'ט"ו ולפיכך צריך לכתוב לה כתובה אחרת בעיקר הכתובה בלא תוספת :

ב מכרה כתובתה לאחרים ומת הבעל בחייה ואח"כ מתה היא אם מתה קודם שנשבעה על כתובתה אין ללוקח ולמקבל פלוס-מן הירשים דשמי נתרפעת או אהפפה בעלה צריי כמה דברים אמורים בשגאלמנה ומתה שיהא לא היתה יכולה לפרוע מן היתומים אלא בשבועה אבל אם נתגרשה ומתה לקוחות נשבעין שלא פקדתי ונשאלתי וע' סימן צ"ו שכל מקום גם גרשה דתקא שמתה אבל אם היא חת

לא היתה כתובתה אלא מנה ושעתה ומכרה בפחות משווייה כגון שמכרה שוה מנה ודינר במנה אפילו לא שעה אלא בכל שהוא שמכרה בפחות ממה שהיה שוה ואחרו כל שהוא לא היה רשות בידה למכרו מכרה בשל אפילו אם היא רוצה ליתן ליתומים מה ששעתה ומעמא כיון שאותו דינר שהיה הקרקע שוה יותר מכתובתה לא היה לה השות למכור נמצא שכל המכר טעותו ה' וחתר מכולו כיון שהיה כולו בכח אחת :

ה היתה כתובתה ארבע מא' ומכרה לזה במנה שוה בשוה וכן לשני וכן לשלישי ומכרה לרביעי שוה מנה ודינר במנה ל'ש מכרתן להן לכל אחד ואחד כשטר בפני עצמו ל'ש מכרתן לכלול בשטר אחד להראשונים מכר קיים ולהאחרון מכר בשל כיון שמכרה לו יותר ממה שהיה לה רשות למכור מכרו הכל בשל אבל לא אמרינן כיון דחד בשל בשל לגבי כולו :

קד בית דין שמכרו ומעו וכן שאר שלוחי וכו' ו'סעיפים':

א בית דין שמוכרין להנבות לאלמנה כתובתה אין מוכרין אלא בהכרזה כדי להודיע הדבר לרבים ויבאו לקנות ולהעלות על דמי המכר ומכרזין שלשים יום רצופים זה אחר זה ואם אינם רוצים להכרזו רצופים אלא בכל יום ב' וה' שהם ימי דין ויכרזו 'זם בכל ב' וה' ואע"ד שהשתכח חשבינן להו ליומי ההכרזה לא הו אלא י' יום דהא נ' יום שהם ה' שבועות מיום ב' הראשון שבו התחיל ההכרזה בכל שבוע ב' וה' הו להו י' ימי הכרזה ועוד ד' ימים ב' ו' י' וה' הרי שש' יום משהתחילה ההכרזה ואין בהן אלא י' ימי הכרזה מכל מקום כיון דמשכח מילתא שמעו אינשי כיצד מוכרין הכרזת יוצא פעם אחת בבוקר בשעת הכנסת פועלי' למלאכתן ופעם אחת בערב בשעת הוצאת הפועלי' ממלאכתו דבערב כשישמעו ההכרזה שיש באן שרה למכור מי שרצה לקנות שרה יאמר מיד לפועליו שנפטרים ממלאכתן לכו וראו את הקרקע המוכרת מה היא הסוכה היא אם רעה ולמחר כשיבאו אליו בבקר לחזור למלאכתם ויעשו עוד הכרזה וזכור הבעל הבית וישאל לפועליו עניני הקרקע מה היא וידע לקנותה ומכרזין שרה פלוגי טימטיה כך וכך ומצריה כך וכך עומדת לימכר כל הרוצה ליקח יבא ויקח ויפרש הכרזת שמוכרין אותה כדי לפרוע לאשה כתובתה שלא יסבור הלוקח שנמכרת כדי לפרוע לב' חובו שיש בו שרצה ליתן יותר כשהמעות שייכי' לכתובה אשה מפני שאינה מקפדת ולוקחת המעות לעש מעש מה שאין כן לבעל חוב שצריך ליתן בכח אחת :

ב והא דאמרינן שאין מוכרין להנכות כתובה אלא בהכרזה משנה שלימה היא כפרק שום היתומים לפיכך אמרו ג' גמרא בית דין שמכרו שלא בהכרזה אפילו מכרו שוה בשוה נעשה כמי שטעה ברבר משנה וחזורים ומוכרים בהכרזה :

ג ואם הכרזו כדאורבנדקו ויפה ודקדוקו בשומא אף על פי שטעו ומכרו שוה מנה בפאתים או מאתים במנה הרי מכרין קיים כיון שהם בית דין החזקה שבדקו ויפה ודקדוקו בשומא אבל אם לא בדקו ויפה ולא דקדוקו בשומא ולא כתבו אגרת בקורת שהוא דקדוק השומא וההכרזה ישעו אם התירו שחת או פוחדו שחת מכם בשל פחות משחת מכם קיים ואם מכרו קרקע בעת שאינם צריכים להכרזו עליה כמו שיבאר בסמוך והם הכריזה ומכרו ושעו 'א כיון שהכרזו אף עלאפי שלא היו צריכים אפילו אם טעו בכפל המקח קיים ויש אמרום אף על פי שהכרזו כיון שלא היו צריכים להכרזו כמאן דליה' ואם טעו ופחתו שחת או הוציחו שחת מכרן בשל פחות משחת מכרן קיים ואינו צריך להחזיר

לבוש הברוך וארומז

הלכות בתובות

נח

מירפת בכתובתה מנכסים אלו כלום מחמת כלאוה והוספית דקולי שהקילו בכתובה אבל נדונייתא לא מחלה ולא נרע נדונייא מסאר כ'ח ומחמת נדונייתא שורפת מידו לא אמרינן שמחלה עיקר כתובה ותוספות לבעלה לגמרי אלא מחלה לבנים השיעבוד שהיה לה על אלו הנכסים אבל אם בא לבעלה נכסים אחרים מפקום אחר חל שיעבודה עליהם ונזכה מהם ואפי' אם חזר ובאו לידו אותם הנכסים עצמם כגון שמת אחד מהם ובעלה יורשו טעה היא בכתובה שהם דלבעלה לא מחלה כלום :

ב דווקא שחלק לה קרקע וחלק כל נכסיו דכיון שחלק לה קרקע חשיב לה ומחלה השאר וכן כיון שחלק כל נכסיו וידעת שאין לה עוד מטה לבנות כחוכרה ושוחקת ודאי מחלה אבל אם בחב לה משלולי עמהם אף על גב שהחלק כל נכסיו לא חשיב לה ולא מחלה וכן אם לא חלק כל נכסיו אלא שיר לעצמו קרקע כל כוונתה קיימת דכיון שחזר שמישי לעצמו קרקע כל שראו ושאר שיעבוד כתובת עליה לאחד פתו לא מחלה כל שיעבודה שאומרת מטה ששיר אני גובה וכשתרד לאחר מותולגית איתה קרקע כל שהוש בכתובתה מגורנובה מקצת טבה כולה אבל אם לא שיר לעצמו קרקע אלא משלולי הרי אין לה עוד דבר לשיעבוד כתובתה שאין המשלולים משועבדין לכתובתה והיא שוחקת ודאי מחלה זהו לדין ההלמוד אבל לפי מה שתקנו הגאונים עכשיו שכתובה ננכית גם מן המשלולים אפי' שיר משלפין כל שהוא כתובתה קיימת שהרי היא אומרת מטה ששיר אני גובה ומתוך שחרד למה ששיר תרד לשאר נכסים וחטרף מי שצוה לחת לבניו או לאחריו כך וכך וצוה כך לפני אשתו ושחקה לא הואיל ושחקה מתלה וצריכה לקיים ויש חולקין דיכולה לומר הא דשחקה כרי שלא תטרף דעתו עשית ולכולי עלמא אם אמר למקצת דבריו אין ולמקצת דבריו שהקה דלא הוי מחילה במה ששחקה דכיון דעל קצת דבריו אמרה אין למה ששחקה אמרינן משום דלא נתרצית שהקה כדי שלא תטרף דעתו אבל למה שאמרה אין מחלה וצריכה לקיים ואינה יכולה לומר בזה שלא תטרף דעתו עשית דהוה לה למישהק כמו ששחקה לשאר ואם קבלה קניין לקיים כתנותיו ואח"כ אושרת שלא משום מחילה בכתובת עשהת הקניין אלא משום שהנכסים היו ביד וברשות והיתה סוכרת שהנכס' יהיו יותר מכתובת' הדין עמה וגובאת בכתובה :

קז הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב וכו' סעיפים :

א הכותב כל נכסיו לאשתו בין כריא בין ש"מ אף על פי שקנו מידו לא עשאה אלא אפטרופא על יורשיו בין שהיו יורשיו בניו ממנה בין היו מן האשה אחרת או אחדו או שאר יורשין וטעמא משום דאומד הדעת הוא דאין אדם מניח את יורשיו כלן ונוהג את הכל לאשתו לפיכך אמרינן דעתו דלא נחבוינן אלא לעשותה אפטרופא כדי שיהלך לה יורשיו כבוד משום דאוקי אבהו נכסי ברשותה לפרנסת פהם כפי אומד דעה והיה כפופים לה ואם שיר כל שר' בין קרקע בין משלפין הרי זה השויר הוא מניח ליורשיו וקנתה כל מה שכתב לה והם טלה בפתנה נמורה וכן כך ובין כך לא איברה בכתובה פאלו הנכסים שאם כתב לה כלום הרי לא נתן לה כלום ולמה תמחול דברהיא הנאה שעשה לה הכבוד לעשותה אפטרופא על כל יורשיו אינה מחלת בכתובה וכשנתן לה הכל כמתנה חזק משויר כל שראו אף על גב שהיתה לה הנאה במתנה אינה מחלת שיעבד בכתובה מן השאר דאומרת מטה ששיר אני גובה ומתוך שחרד לשויר תרד לכוליה שאם יצא ש"ח על בעלה שהוא

חיה צריכה לישבע שלא נפרעה ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלקוחות ודינא עמה ואם אמרה שנפרעה אחר שמכרה נאמנת כמנו שאם היתה רוצה היתה מוחלת עכשיו אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר אינה נאמנת ועל בלושע' ס' סימן כ"ו סעיף ט"ו :

ג כל זמן שלא נשבעה האלמנה על כתיבתה הנכסים בחזקת היורשים מאכיהם הן ולא זכתה הארמנה בהן כלום לפיכך מי שמת והניח בנים ואלמנה ויש כבוד בין הבנים ומתה חאלסנה קודם שנשבעה על כתיבתה הבכור נוטל פי שנים שהרי היו מוחזקים לאב :

ד המוכרת בכתובה בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה שום דבר מתנאי כתובה דמוכר בעין רעה מוכר ומסתמא לא מכרה תנאי כתובה שלה עד שתפרש אבל המחלת בכתובה לבעלה אף על פי שאסורה לישב תחתיו מחילתה מחילה נמורה ומחלת בעין יפה מחלת ואיברה כל תנאי בכתובה ואפילו נדונייתא הפסיד' אם אינה בעין יש אחרים שלא איברה נדונייתא אלא אם כן אמרה כל מה שבשטר מחוללך :

ה המחלת עיקר בכתובה לבעלה אינה יכולה לשעון נחת חוץ עשיתו לבעלי משום איבה שהרי כל הנשים יש להן בכתובה ולא תהיה לה איבה אם לא תמחול ואורכה היא יכולה לומר לו שהוא נתן עיניו לגרשה כשמבקט שתמחול בכתובה מידו דווקא כמחלת שלא באונס אבל אם אונסה למחול ויש לה עדים על האונס כגון שהיה שהקוסט עמה חסיד כדי שתמחול לו והוציאה מביתו ונתפייסה ומחלה לו כדי שתשבע עמו בשלוח מחילתה בשלה אף על פי שלא פסרה מודעא דאנן שהרי באונסה ואם לא נאנסה ומחלה וד מחילה ואינה צריכה קניין דמחילה אינה צריכה קניין כמו שכתבאר בלבוש ע"ש סימן רמ"א ובין אין צריך להיות בפני עדים שאם מחלה אפילו שלא בעדים והיא מודה בה וצוה מחילה דלא איברו שהרי אלא לטיקרא ודא שיהיו דברים שהדעת פומכת עליהם ולא יהיו דברי שחוק והיתול או דברי תימא אלא ברעה נכונה :

ו כבר נתבאר בלבוש ע"ש סימן ס' סעיף כ"ו דהמכיר ששר חוב לחביו וחזר ופחלו מחול ואפילו יורש מוחל לפיכך האשה שמכרה בכתובה לאחרים ומת הבעל ואחר כך מתה היא בנה יכול לפחול והמכר כשל ואפילו אין לה יורש אחר אלא זה הבן ונמצא פרעון הכתוב' עליו יכול למחול לעצמו כדי לבטל המקח וה' יורש הכתובה מכה אביו :
ז בין שסבר כחיי אביו כתובת אמו שאם יסוף אביו ואחר כך חמות אמו ויירש הוא את הכתובה שהיה הלוך עומד במקומו לבנותה והתנה שאם תערער אמו על המכר שהוא לא צריך לסלקו מערעורה ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקום אמי עומד וקמו שהיא יכולה לערער ולבטל המקח גם מע' מערער ואכשילנו דנהי דאחריות דאמיה לא קביל עליו אחריות של עצמו ודאי קבל עליו :

קח הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא וכו' סעיפים :

א המחלק כל נכסיו לבניו בין לזכרים בין לנקיבות בין הח' כרי ובין הוא ש"פ וחלק לאשתו ג' עמהם קרקע כל שהוא או דקל לפיחיתו ואפירות מחיבים והם צריכים ערין לקרקע דהוון כקרקע החלל ועשה אותה שוחף בין הבני' אפילו לא עשה זה בפניה אלא שלא בפניה ובשטמעה שתקה ולא סיחחה הרי זו איברה עיקר בכתובה ותוספות דהואיל ושחקה אמרינן דיתא לה שעשה לה כבוד שהשהה אותה לבניו ולבנותיו ומתוך כך מחלה ולכך שתקה ואינה

ה כתבם לאשתו ולאחר האחרונה ההצוי ואשתו היא אפוסרופא בשאר החצי דברא כ' עמודה שלא עשה האחר שאינו יורשו אפוסרופ' לכבודו עם אשתו וכל היכא שיש להוכיח בהוד השטר ולא נתבין אפילו באשתו לאפוסרופא אלא למתנה גמורה נכון שכתוב בשטר שהוא מקנה לה כמתנה גמורה ולא כהודת אפוסרופא אלא שפירש בשטר שתהא רשאה למכור ולהתכמתנה לאחרים הוי מתנת גמורה וקנתה :

ז אם אמר אשתי חסול ככל הנכסים אינו לשון מתנה אלא לשון אפוסרופא ואם כתב כל נכסיו לאשתו ואחריה לירשיו הוי כתנה ולא אפוסרופא דאי לאפוסרופא דירשם עכשיו הוא של יורשיו ולמה אמר אחריה לירשיו :

י היו לוג' בנות ואשה אחת ואמר חמישים זהובים לבתי פלונית וחמישים זהובים לבתי פלונית ולשלישית לא נתן כלום ואמר לו ואשחך מה תהא עליה ואמר להם השאר שלה דבריו קיימין וכל שאר נכסיו הם של אשתו ולא אמרינן דלא עשאה אלא אפוסרופא כיון שחלק לשתי בנותיו שהן יורשות חמישים חכס' אין נקרא זה כותב כל נכסיו לאשתו ומציה יורשיו דודאי אלו לארס נכרי נחן עם אשתו מקצת נכסיו לא היתה אשתו אלא אפוסרופוס אבל עכשיו של יורשיו כהב עם אשתו אף על גב שלא כתב לכל יורשיו הרי העמיד יורשת התורה בקצת יורשיו ואין צריך יותר שהתורה נחנה רשות לאב להנחיל נכסיו למי שירצה והשאר שנתן במתנה קיים כן כתוב בחשובת הנאונים וכל דלא פליגי אמה שכתבנו בסעיף ז' ככתבה כל נכסיו לאשתו ולכנו כ' דמ' עשאו אפוסרופא דלעיל מיירי שנתן לאשתו ולכנו הכל בבת אחת בלא שיור לכך הוי הנן אפוסרופא וליא סיניהם אפוסרופוסים אבל הבא כתב לכל אחת בפני עצמה חמישים והיה שיור בין כל אחת ואחת לפי קנו שתיהן לגבי השלישית והאשה גם היא קנתה מסעפא שכתבנו והשלישית תצא חכם נקי מנכסי אביה נל :

קד דין ש"מ שאמר תטול אשתי כאחד מן הבנים וכו' ג' סעיפים :

א ש"מ שאמר או ברי שקנו ממנו שתטול אשתו חלק כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מכניו יתר על כחוכתה אף על גב דאמרינן לעיל סיפוק' סעיף א' דהואיל ועשה לה כבוד שהשוה אותה לבניו מחלה כחוכת' החם מיירי בחלק נכסיו אבל זה מצוה ואינו מחלק ולטפויי על כחוכת' קצתי לפיכך נוטלת חלק זה יתיר על כחוכתה ואם נולדו לזבנים אחר הצואה מצטרפין עם אילו שהיו בשעת הצואה ונוטלת חלק עם כולם דהא שחטול קאמר משמע חלק שניע עליה בשעת חלוקה קאמר כיצד היו לו שלשה בנים בשעת הצואה ולאחר זמן נולדו לו עוד שנים נוטלת יתיר על כחוכתה כאחד מן החמישה שהוא שתות כל המסון הנשאר על כתובתה ואינה נוטלת עמהם אלא בנכסים שהיו לו בשעת הצואה אבל נכסים שבאו לו לאחר זמן הצואה אין לה חלק בהם שאין אדם פקנה דבר שלא בא לרשותו ואם היה ספק בנכסים אם היו לו בשעת הצואה אם לא על האשה להביא ראיה ואם לא הביא ראיה לא תיטול חלק מהם דהמוציא מחבתו עליו להביא ראיה :

ב אם היו הבנים מוכבים בשעת הצואה ונתמעשו בשעת חלוקה יש אומרים דהולכים גם כן בתר שעת חלוקה כיון שתיטול קאמר ונוטלת חלק גדול המגיע עליה בשעת חלוקה לפי חילוק הבנים ויש מסתפקים בזה ואומרים דלשם ידה על ההתנהוה שאם היו מועטין ונרבו נוטלת חלק קטן כמו שהוא כשנרבו ואם היו מוכבים ונתמעשו נוטלת חלק כשהיה מגיע עליה בשעת הצואה :

קודם למתנו זו ויטרפוס ממנה מכה המתנה השורף גם אילו הנכסים מחמת כחוכתה :

ב כדא באשתו נשואה רבין דניס כה חש לכבודה ולכבודה איכוון ולא למתנה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו ארוסה או לגרושה דלא ניס כה אינו חושש לכבודה על כרחך למתנה איכוון וקנתה הכל אף על פי שלא שייר כלום ואיבדה כתובתה דמסתמה מחלה בהנאת המתנה אלא שיר מקצת הנכסים דאומרת מן השיר אנכה כתובתי ואיעך מוחלת כל שיעבודה ולא איבד כתובתה גם מן המתנה אם יטרפה ממנה :

ג וכתובת כל נכסיו לאשתו ארוסה או גרושה דאמרינן שקנתה הכל במתנתה ואיבדה כחוכתה אם יצא עליו שטר חוב שהוא מוקדם למתנה זו והלכו כל הנכסים בפריעת הדוב תישאר היא בלא כלום ולא תחזיר השורף מחמת כתובתה שקדמה לחוב דאמרין דעת הוא שבהנאה שבאה לה בשמועה זו שכתב לה כל נכסיו מחלה ואיבדה כל זכות שהיה לה בנכסיו מצד כתובתה בין מאותם שהיו לו כבר ומכרם או נהגם קודם לכן בין מנכסים אלו שהוא נתן לה עכשיו והיא לו נתנה אל לכה שמשאבא ב' ח' ויטרפס בחוכו דילכך הוי כאלו נקדעה כתובתה לגבי הני נכסים ולא תשורף בה וכשיבא הב' ח' ויטרפס ממנה נמצאת קרחת מכתובת' ומסתמת וכת' א"כ מחילת בשעות היא הא לית' דההיא שעתה מתנה גמורה היתה דהא אי בעי בעל הוי מסיק לבעל חוב כותו לפיכך מסתמא מחלה כתובתה בהנאת מתנה מיהו לא מחלה כתובתה אלא מהני נכסים אבל אם יקנה נכסים אחר כך נוכחה מס כתובתה דהא כתיב ככתובה דקצי ודעתך אנא למקני :

ד יש מי שאמר דהא דאמרינן בגרושה וארוסה דכסיו לא הפסדה כתובתה מפני שהיתה דעתה לנכות מן השיר ולא מחלה היינו שלא הזכיר במתנה לשון כל נכסיו אלא כתב לה סך כך וכך אני נוהן לך מנכסיו ואפי' הסכום הוא גדול ממה שיש לו כגון שכתב לה מחציתם או שני חלקי מהם שלא הוצרך להזכיר כמתנת' חוץ מן השיר אלא שכך וכך הוא נוהן לה ולא יותר אבל אם כתב לה שהוא נתן לה כל נכסיו ופירש חשור לומר שמשיר לעצמו כך וכך אפילו היה השיר הרכה איבדה כתובתה מנכסים שיש לו עכשיו מפני שכבוד הוא לה ביותר כשכתובת לה בלשון זה שהוא נתן לה כל נכסיו אף על פי שכותב אה"כ שמשיר לעצמו דבר ואתו חכבוד גרם המחילה וכ"ש באשתו נשואה כשהוא כותב לה כן שאיבד כתובתה שדרי במה שמשיר לעצמו הוא עושה לה יותר טובה שאם היה כותב לה סתם כל נכסיו לא היתה קונה כלום דהוה אמרינן שלא עשא אלא אפוסרופא כדאמרינן בסעיף א' :

ה יש מי שאמר שאם הזכיר הרבר שהערים במתנתו במתכוון להשעותה כדי להפסיד כתובתה לא איבדה כתובתה דאנן סהרי אלו ידעה שדרך שנאה הוא עושה לה הפסידה כתובתה שלא מחלה :

ו הוי לך שתי נשים וכתב כל נכסיו לשתיהן לא קנתה שום אחת מהן אלא שתיהן אפוסרופוסת עשאן אבל אם כתב חצי נכסיו לאשתו פלונית וחצי נכסיו לאשתו פלוני הראשונה קנתה שהרי שיר והשניה לא קנתה :

ז כתב כל נכסיו לאשתו ולכנוויש לו בנים אחרים אין הדעת נוהן שיעשה האשה אפוסרופא לכבודה עם הבן אלא אשתו קנתה החצי לשם מתנה וכנו עשאו אפוסרופא לאחיו על השאר ויש מי שחולק ואומר דשניהם אפוסרופוס' לא היה לו אלא בן אחד ואשה ואמר כך וכך נכסיו לבני והשאר לאשתי ודאי נתכוין לה למתנה גמורה שאם לא היה רצה לעשותה לאפוסרופוס על הבן לא היה נוהן המקצת לבן שהרי הכל שלו :

* לביש הבין וארגמן הלכות בתובת * נ

בזמן שהאשה סודה שנתנתו לבעל יחזירנו לו אינה פורת
אלא אומרת מפני נפל לא יתנו לא לביש ולא לאשת :

קיא די' כתובת בנין דכרין ובנין סעיפים :

א פי שהיו לונשים רבות בין בכת אחת בין בזו אחר זו
תקנו חז"ל שיהיו הבנים הזכרים היורשים ככתובת אמן
ועדונייתא שהבנייה לו בתורת נכסי צאן ברזל ויש אומרים
שאף התוספות בכלל וכל זה הוא מתנאי כתובה וקראה
כתובת בנין דכרין שאפילו לא כתב לה בן חייב בה ואפילו
אם מתה היא בחיי הבעל כשימו' האב נוטלין בניה ככתובת
אמן של בנין דכרין בתחלה ואחר כך חולקין המורע עם
אחיהם כשזה ואפילו לא נכתב בכתובה או אין לה כתובה
והטעם שהקנו בן אמרין בנמרא כרי שיקפון ארס וינהוב
נדוניא יפה לבתו ככנו פ' בעוד שלא היתה תקנה זו והיה
הפעל יורש את אשתו אחר כך כשסת הבעל היו הבנים
האחרים שהיו לו מאשה אחרת חולקים עם בניה של זו
בנדוניא של זו שהיתה זו מכנסת לו והיה זה עגמת נפש
לקרוביה של זו לפיכך היו נמנעין מלתת נדוניא גדולות
לבנותיהן שהיו חוששין שמא תמות וירשנה בעלה ויבא
הנכסים ליורשי בעלה לפיכך תקנו כתובת בנין דכרין
כשידעו שחזרו הנכסים לבני בתו דווקא לא יקפיד הכתוב
נדוניא יפה לבתו כמו שכתב לבנו ופריך בנמרא ומ' איכא
מידי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא הירות דכתב איש
כי ימת וכן אין לו גומר דמסמע הא יש לו בן בנו יורשו ולא
בתו ואהו רבנן ומתקנן דהימות ברתה כלומר שיהן לה האב
מסונו שהיו בניו ראוין לירש ומשניה הא נמי דאורייתא כלומר
הא נמי הנביא מפי הקדוש ברוך הוא אמר שכן אמר הנביא
ירמיה קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת
בנותיכם תתנו לאנשים ומקשינן על פסוק זה בשלמא בנו
בידו לבקש לו אשה שדרכו של איש לחזור על אשה אלא בתו
מי בידו וכי דרך אשה לחזור על איש ומתצינן הא קסמס על
דנלבשה וניכסה וניתיב לה מידי כי חיכי דקפציה עלה
ואהו נסבי לה ועד כמה ער עיסוד נכסים ופריך תו ואימא
דאב לירות דבעל לא לירות פ' כיון דשעמא כרי שיהן לבתו
הוא דתיקון ניכא נדונייתא דיהיב אב לבתו ליתתו בניס
דילה אבל שאר הכתובה נכסי הבעל כגון מנה ומאריס
ותוספות דבעל לא ליהון ומשני אם בן דלא ירתו
שאר הכתובה אב נמי מינע ולא כתב לבתו אחרי שות
מקפד על סילו מלהוריש לבני בתו אף אני אמשוד ידו
מלהרבות לו נדוניא ופריך ואימא היכא דכתב אב לכתוב
בעל היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל פ' כיון דשעמא
משום שיקפון אב לתת נדוניא לבתו הוא היכא דכתב אב
נדוניא לבתו נכתוב בעל תנאי כתובה בנין דכרין והיכא דלא
כתב נדוניא לא נכתוב בעל תנאי כתובה בנין דכרין ומשני
לא פלוג רבנן כלומר לא חילקו בין כתובה לכתוב אחרי שרוב
כתובות יש בהן נדוניא לא חלקו ופריך תו ואימ' בת בין הבני'
נמי תירות פירוש כשיש לו בת מן האשה אחת ובני' מן האחר'
חישול בת היחידה ככתובת אמה לירש נדוניא שנתן אבי אמת
מ' דתיקון בנין דכרין ומשני כנחלה שיויה רבנן דיתתו הנן
ואין בת יורשת בין הבנים ופריך בת בין הכנות תירות פירש
כשיש לו בת מאשה אחת ובנות מן האחרות חישול בת היחידה
כתוב' אמה לירש נדוניית אבי אמת דהא אי נמי שיויה כנחלה
יש משמש נחלה לבת בין הבני' ומשני לא פלוג רבנן במשפט
כתובת בנין דכרין דבת בין הבנים לא תישקל וכת בין הבנות
חישקול ופריך תו ותגבי מפלוג פ' כיון דשעמא משום
נדוניית אבי האם הוא אלמא אמרינן שאין הבנים
יורשין כתובת בנין דכרין אלא מן הקרקע ליתנו נמי

ג אם מתו כל הבנים רואים כמה היו בשעת הציואה
ונשירת חלק הראוי לאחד מהם והשא' ליוורשו וכתב שור
הרמאי ז' ח' הכותב לבתו ולחלחנה שימלו חלק כ' מבניו
היו כאלו כתב כך לאשתו ואינו נוטל אלא בנכסים שהיו לו
בשעת הכתיבה ומה שנוהגין עכשיו בכשר חצי זכר שכתובין
לבנות שנותנין בכל אשר ימצא לו כמו הזכרים משום
דכותבין להם דרך הודאה שחייב להם סך כך וכך ולא יפטר
מסך זה אלא כשנותן להם כמו הזכרים וכדרך זה יכול
להקנות אף מה שאינו ברשותו הן ראוי הן שחוק : הגותן
פתנה לאשתו או לבנותיו אסור להערים אחר כך וליתן
בנכסיו לבניו או לאשתו כרי להפקיע ממקבל פתנה פה
שהיה ראוי לו :

קט"ו ש"מ שאמר תנו מאה זהובים לאשתי ודיון בכתובתה ובוד' סעיפים :

א ש"מ שאמר תנו מאתי' זוז לאשתי כדאר לה לבר
מכתובתה משמע כפתנה ונוטלתן לבר מכתובתה ואם
אמר תשול מאתי' זוז בכתובתה לא תישול שיהי' א"א ידה
על העלויה אם מאתי' זוז הן יתר מכתובתה נוטלתן כמו
שאמר ואם הם פחות מכתובתה נוטלת' ככתובתה דלאו כל
כמיניה לפחות מכתובתה :

ב דא דאמרין דכי אמר בכתובת' ידה על עליונה כשלא
חלק נכסיו אבל אם חלק נכסיו נתבאר משפטו בס' ק"ו
ג ואם אמר תנו מאתי' זוז לאשתי סהם יש מי שאומר
דה' כאמר בכתובתה וידוע על העלויה ויש מי שאומר דהוי
דהוי פתנה כאמר בראוי לה ונוטלתן לבר מכתובתה ואם
אמר בפירוש תנו לה מהנה נוטלתן לכ' לבר מכתובתה ועיין
בלבוש ע"ס ס' רנ"ג סעיף ה' :

ד ש"מ שצוה סיהנו לאשתו בגדיה נוטלת כל בגדיה בין
של חול בין של שבת ואם אמר מלבושים נס הסרביל
ואנקליו ומשפח' וסודר בכלל דכל דבר שארם לובש ומתעטף
בו נקרא מלבוש לא שאם נתן לה בן כמתנה בשעת מוהו אף
צמידים שבבגדים בכלל אבל אם כתב לה בן בשעת שנשא
אין צמידים בכלל :

קד סכיתבין שובר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה וכו' ב' סעיפים :

א אשה שבאה ליפרע מכתובתה ואין כתובתה בירה נגון
שהוא במקום שאין כותבין כתובה או במקום שכותבין
זהביא העדים שנאכדו ככתובתה דהוי דינא ספורעין לה
זכותבין שובר לבעלה שנהפרעה מכתובתה וכאה לסופר
שיכתוב לה שובר כותב לה אע"פ שאין בעלה עמה דהא זכות
ה' לבעל וזכין לאדם שלא בפניו ובלבר סידה מכירין שניהם
עם האשה ושם הבעל שלא תערים והכתוב השובר על שם
איש אחר ששם אשתו כשמה או על שם אשה אחרת ששם
בעלה כשם בעלה אבל כשמצירין שם שניהם כוליהו לא
חיישינן דשרטו שמות האישה והאשה ות' סחתם על שובר
של כתובה אשה שנהפרעה ובאת האשה שכתובה בו ואומרת
דרי לא צויה לכתובו אלא אחרת ששמי כשמה צותה לכתובו
והודה לרבירה ואמר שעיהי כי אמת הוא זו לא צותה לכתובו
גאמן דיכול לחזור בו מדבריו הראשונים ואין כאן משום דחוד
ומניד שדרך הת' הוא שאין רכנו לרקדק בנשים אבל אם
אמר בתחלה כרי לי שהיא זאת אינו יכול לחזור בו דאף על גב
דלאו אורחיה למידק כיון שאמר שרק דק :
ב המוציא שובר כתוב על שם האשה שנהפרעה ככתובתה

הלכות בתובות

לבוש הבוץ וארגמן

אם לא מהו כולן בחייו כגון שהיה נשוי שתי נשים ופתה אחת מהם בחייו ואחת אחר מותו ולו בניו משתייהן אף על פי שלא הניח יותר על שתי הבהובות אם נשבעה השנייה על כתובתה קודם שפנה בניו כל אחת נשילין כתובתה ואינם חולקין בשוה שכיון שנשבעה השנייה דריי כשה קודמים לקנות כתובת אבם שאינם באים לנכות מנכס ההקנה אלא מנכס ירושה דאורייתא שירדו אצל כתובתה אמן מן הדין ואורה שפחה בחייו אף על פי שלא נשבעה בניה נשילין כתובת בניו דכרין מפני התקנה שהרי לא היה עליה שבעה שלא נהנה הבהובת לנכות מתו ואף על פי שלא היה מתה דבר על שתי הבהובות הא נחלקים בנכסים אלו נחלה דאורייתא במה שהזכירו לפרוע חוב כתובתה של השנייה על השבעה שנשבעה וכיון שנתקיים בנכסים אלו נחלה דאורייתא אין צריכין מותר ואם יש כאן מותר נשילין בני כל אחת כתובת אבם בני הראשונה ספני התקנה וכני השנייה מדק חורה והמותר יחלקו בשוה וכל שכן אם מתו שתי אחרי מותו ושבעו שתייהן על כתובתן שגני כל אחת נשילין כתובת אבם אפי' אם אין שם מותר שהרי באים בהורת חוב וכן אם נרש אותה ומתה אחת בחייו ואחר כך מת והניח בנים משהיה בני המתה נשילין כתובת בניו דכרין אפילו אם יש שם מותר דינר דכתובת הגרושה שהיא חוב נעשית מותר לחבירתה לפיכך בני הגרושה נשילין החילה ונתקיים נחלת דאורייתא ואח"כ נשילין דמותר בני הכחה :

מה היה אחת בחייו ואחת אחרי מותו ושבעו על כתובתה אורה שפחה אחרי מותו ואין שם נכסים אלא כדי כתובה הראשונה לא אמרינן בני הראשונה יפיעו לבני השנייה שכאין בהורה חוב יחשב להם שיעוץ זה לקיים נחלת דאורייתא והמותר יקחו בני הראשונים בתורת כתובת בניו דכרין אלא אין כאן כתובת בניו דכרין וכיון דכשעת מיתה אביהם לא היה שם מותר על כתיבת אמה לא היו יכולין לקיים נחלה דאורייתא כשעת מיתה כשלה תקנת כתובת בניו דכרין וחזו מיד בני השנייה שיש לה כתובה הקשנת לחלוק שיה בשוה וכשנשבעת אחר כך אבם על כתובת וכאורה לנכותה הוא דבר שנהדרש אחר כך בין היורשים דהא ק"ל ב"ח מכאן ולהבא הוא נובה ואינו מבטל הזכות שזמר כבר בני הכתובה הקשנה מידי דהוי אמועטין ונחרכו דאמרינן לעיל סעיף ה' דאוליגן בחר שעה מיתה לפיכך בני השנייה ישלו כתובת אמן והמותר יחלקו שיה בשוה אבל אם יש מותר על כתובת הראשונה אפילו דינר יפרעו לבני השנייה כתובת אמן ונתקיים נחלה דאורייתא והמותר יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בניו דכרין :

מה היה אחת בחייו והשנייה קיימת דינם כדן פחה אחת בחייו ואחת לאחר מותו שדין בני הראשונה עם השנייה כדינם עם בניה שאם יש שם בני שתי הכתובות בני הראשונים נשילין כתובת אמן והשנייה נשילת כתובתה ואם יש מעט יותר על כתובה הראשונה השנייה נשילת כתובתה והמותר לבני הראשונה אע"פ שכני השנייה אינם נשילין כלום ואם אין שם אלא כדי כתובת הראשונה השנייה נשילת כתובתה והמותר יחלקו בני הראשונה וכני השנייה :

א היה נשוי ב' נשים והיו לו בנים מהן ומתו ואחר כך מתו הנשים אם נשבעו ואחר כך מהו כל אחד ואחד יורש כתובת אמו בירושה של חורה ולא בתנאי זה לפיכך אין מסניחין אם יש שם מותר או אין שם ויורשי הראשונה קדימין ליורשי השנייה וקרקעות ואם לא נשבעו אין שם שום הקנה שאין להם כתובה כל זמן שלא נשבעו כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ו לפיכך חולקין כל הבנים בשוה ואין שם ירושת כתובה :

אם אחת נשבעה ואחת לא נשבעה זו שנשבעה בנית יורשים

ממט' פלו שהרי נדונייא נמי יהיבין מט' פלו ומשני ככחוב' שויה רבנן פ' ומט' פלו דיתמי לא משתעבדי לשטרצא וצריך והשירוף כמט' עבדי פ' אי כתובה שויה רבנן להוי ככתובה לשירוף כמט' עבדי ומשני ירוחן תנן כלומר בירושה שויה רבנן וירושה אינה כמט' עבדי ופרקי' ואימא אף על גב דליכא מותר דינר פ' דאמרינן במשנה שלא תקנו כתובת בניו דכרין אלא כשיש מותר דינר יור על כתובות כל הנשים שהיו לו אבל אם אין שם מותר דינר לא תקנו כתובת בניו דכרין ופ' ומשני כמקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא לא תקנו פירש לא מביגנו כתובת בניו דכרין אלא כשכולו לקיים ביניהם נחלה דאורייתא לפיכך כשיש כאן מותר דינר שיחלקו היורשים ביניהם ויכולו לקיים נחלה דאורייתא תקנו גם כן כתובת בניו דכרין אבל אם אין כאן מותר דינר שיכולו לחלוק ביניהם נחלה דאורייתא ואם כן מיעקרא נחלה דאורייתא פ' שום נחלה רבנן לא תקנו כתובת בניו דכרין דלא מהקני רבנן דבר דמיעק' דאורייתא ע"כ שיטה הגמרא • ומכל הילין טעמי תקנו ז' כתובת בניו דכרין כיצד נשא אשה וכתובתה ונדונייא אלה ז' וילדה בן ומתה בחייו ואחר כך נשא אשה אחרת וכתובתה ונדונייתה פאתים ז' וילדה בן ומתה בחייו ואחר כך מת הוא והניח אלפים בנו מן הראשונה יורש אלה שכבר נתנה אמו ובנו מן השנייה יורש מאהים שכבר נתנה אמו והשאר יורשין אותה בשוה נמצא ביד בן הראשונה אלה ות' וביד בן השנייה חר :

ב כמה דבר אם אמורים שהניח יותר על שתי הכתובות דינר אחד או יותר כדי שיחלקו השאר בשוה כחורת נחלה דאורייתא אבל אם לא הניח דינר יותר חולקיים הכל בשוה כמו שנתבאר טעמא כסעיף הקודם :

אם אין שם יותר על שתי הכתובות דינר אפילו היה ראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהם בנין שיהיה שם מותר לא חשיב שיתר לענין זה ואפילו מת אבי אביהם קודם שיחלקו לא תקנו שם כתובת בניו דכרין כיון שלא היה שם מותר כשעת מיתה :

ד ולא דווקא כשהיו לו שתי נשים אלא היה למי שהיה נשוי נשים רבות בין בזו אחר זו בין בבת אחת ומתו כולן בחייו ולו מהם בנים זכרים אם היה שם יותר על כדי כל הבהובות דינר אחד כל אחד ואחד יורש כתובת אמו והשאר חולקיים בשוה :

ה ואם לא הניח על כדי כל הבהובות דינר אחד ואמר היורשים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יתד דינר כדי שיסלו כתובת אמן אין שומעין להם אלא שמי' את הנכסים בכ"ד כמה היו שוין כשעת מיתה אביהן ואף על פי שנתרבו הנכסים או נתמעטו אחר מיתה אביהם קודם שיבאו לחלוק אין שמי' אותם אלא כמו שהיו שוין כשעת מיתה אביהם והוא שהקרו או שהזילו הנכסים או שנתרפו אבל אם נמצא שדה שאינו שלו אינלאי מילת' לספרע שלא היה שם מעולם מותר דינר :

ו דית' שם יותר על כדי הבהובות דינר או יותר אף על פי שיש עליו ש"ח כנגד היותר אינו ממעט אלא כל אחד מהם יורש כתובת אמו והואיל והשטר יוצא על כולם ועל כולם מצוה לפתוע חוב אביה' זו היא נחלה שלהם שמקיימין במותר מצות פריעת חוב אביהם :

ז ויש אומרים שאפילו החוב יותר מהמותר שעל כל הבהובות וכשישלו החוב יחטר להם מכתובת בניו דכרין שלהם אפילו הבי יפרעו לבעל חוב והשאר יחלקו כפי ערך הבהובות וכל אחד יפסיד מכתובת אמו כפי ערך :

ח והא דבעינן שיהא שם מותר דינר דווקא כשמתו כל הנשים בחייו שאם כל הבנים באים מנכס התקנה לפיכך בעינן דינר מותר שיחלקו ביניהם לקיים בו נחלה דאורייתא אבל

ננענים והתחנלחם אותם לכניכם אחריכם ודרשו זל אחם מיעוטי הוא כלומר אחם העכרלי אחם מנחילין לכניכם ואין אחם מנחילין בנחיתכם לכניכם מגיד טאין מדיש זכות שזכרה לו התורה בכחו לכנו :

ג כבר אמרנו שלא תקנו מזונות לבת אלא עד שתבגר אם לא התארס ואם התארס אפילו בעודה קטנה טוב אין לה מזונות מן האחין והארוס חייב במזונותיה ויא שלא איברה מזונותיה מן האחין אלא אם נתארסה מעצמה אבל אם נתארסה מדעת אחיה יש לה מזונות דלא כל כמיניהו דירושם לה ישיאה עצה שתתארס ותפסיד מזונות אומרים דלעולם קטנה יש לה מזונות אפי' נתארסה מעצמה דהא מן התורה אין קידושה קידושין דאין מעשה קטנה כלום אלא נתארסה כשריה נערה שאירוסיה אירוסין גמורין מן התורה ואז איברה מזונות אפילו נתארס מדעת אחיה :

ד קטנה יתובה שהשיאה האחים ומיאנה בבעלה וחזרת מצלם יש לה מזונות עד שתבגר דאמרינן עקתינהו לנישואי קמאי מעיקר והל' כמי שלא נשאת נשאת כחי אביה ונתגרשה או נתאלמנה אפילו לאחר מיתת אביה וחזרת לבית אביה ועדיין לא בנה הרי זו גזיזתה מנכסי אביה עד שתבגר או עד שתתארס ויש אומרים דווקא נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אבל משנשאה אינה חוזרת לרשות האב ואין לה מזונות ויש אומרים עוד דווקא שנתאלמנה או נתגרשה כחי אביה דכשמת אביה היה ברשותו ונתחייבו האחים מיד במזונותיה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה לאחר מיתת אביה האול ונתארסה כחי אביה אבדה מזונותיה וכתב מורי זל וכן נראה עיקר :

ה יבם אשת אחיו וילדה לו בת אם לא היו לאחיו המת נכסים שאז חלה חיוב הברובה וכל הנאיה עליו הבת ניוזנית מנכסיו אחרי מיתו שהרי יש לאמה ממנו כתובה ותנאיה אבל אם היו לאחיו המת נכסים לא חלה חיוב הברובה על נכסיו היבם רק כל שיעבוד הכתובה ותנאיה נשארו על נכסי המת כמו שיהבאר בע"ה בדניי יבום סימן קס"ז אז אין להבת מזונות דמנכסי המת אינה ניוזנית שהרי אינו בחו ומנכסי אביה נמי אינה ניוזנית שהרי לא היתה לאמה ממנו כתובה ולא תנאי כתובה וכן מי שנשא שנייה והיתה לו בת עמה וקל שאין לשנייה כתובה והיה תנאי כתובה וכן אם אנס נערה שנתחייב לה קנס מן התורה חמישים כסף ונשאה אחר כך וקל שאין לה כתובה ממנו דיצא כסף קנסה בכתובתה ואין לה עוד כתובה אחרת ממנו והיה תנאי כתובה וכן בת ארוסתו שכא על ארוסתו וילדה לה בת בעודה ארוסת ואחר כך נשאה ומת אין לבת מזונות דבעודה ארוסתה לא היה לאמה תנאי כתובה כל אילו אינן ניוזנית מנכסי אביהן אחר מותו דווקא אחרי מותו אבל בחיים הריהן כשאר בניס ובנות שחייב האב לפרנסם מתקנת חכמים עד ששנים :

ו פוסקין לבת מזונות כמות ופדור מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנה וזוכרין למזון הבנות וכמותן בלא הכר' כדרך שזוכרין למזון האלמנה וכסותה אלא שראשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה ולבת פוסקין לה דבר המספיק לה כלכד דבי ראשה אמרינן עולה עמו ואינה יורדת ולא נבי בת ואין הכנות נשבעות שאין כשבעין אה הקשנים וליכא לסיחא שביבנות דניזונין מן האחין למדילה דאין מחילתה כלום בעודה קטנה ולאחפוקי צרי נמי לא חיישינן נבי אחין דלנבי אחין לפה יחפיש לה צרי לא ניהו ליה בהרווחה רידה שפי מבהרווחה דבנים :

ז מדינה דמדה אין הבנות ניוזנית אלא מסקקעי אבל עכשיו שהכתובה נופה נפית אפי' מסלולי נס הבנות ניוזנית

ירוש' כתובתה ונשלים אותה תחילה והשאר חולקים אותו בטוה :

ח כל הירוש כתובת אמו שמתה בחיי אביו אינו טורף מנכסים ממשועבדים אלא מכני חורין ככל הירוש' דירוש' שיוה רבנן כמו שנתבאר בסעיף א' ועל סוף הסימן : יד ישאומרים שאין כתובה בנין דכרין נוהגת אלא כשהניח קרקע כדי שתי הכתובות אבל אם אין שם אלא מסלולי לא מיהו אפילו אין המותר על שתי הכתובות אלא מסלולי ספיר דמי ויש מי שאמר דהאידנא דכתבינן בכתוב' דילן מסלולי אנב מסקקעי נס כתובת בנין דכרין נכבית מהסלולים דתנאי בהובה בכתובה :

טו המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים מסתמא לא סברה כתובת בנין דכרין דמוכר בעין הרעה מוכר ואם תמות בחייו ואחר כך מת הוא בניה נוטלין כתובת אמן אלו לא סברה אבל אם מתה כתובתה לבעלה מסתמא מתה הכל דבעין יפה מתה והפסידו בניה כתובת בנין דכרין לפיכך אין הבנים יורשין כתובת בנין דכרין עד שיהיה שטר הכתובה יוצא מתחת ידם אבל אם אין שטר הכובה יוצא מתחת ידם אין להם כלום שמה מתה אסם ואם הוא כמקום שאין דרכן לכתוב כתובה יש להם דמסתמא לא נימא שמחלה :

טז מי שצוה בשעת מיתתו שאירטו בניו כתובת בנין דכרין אין שומעין לו דלא כל כמיניה לבשל תקנת חכמים אבל אם התנהבן בשעת נישואין הוי תנאי שבסמון וקיים יש אומרים שאין כתובת בנין דכרין נחנת האידנא שעיקר התקנה לא היה אלא כדי שיתן אדם לבתו ככנו ועכשיו נוהגין ליתן לבת יותר ויותר וכן נוהגין במדינות אלו : יז נתן כל נכסיו לאחרים במתנת ש"מ הואיל ומתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתת הרי המתנה וחייב התנאי כתובה באין באחר אלימא תקנת חכמים ממתנת וקדמה שיעבוד כתובת בנין דכרין למתנה לפיכך הבנים יורשים נערת אסם שמתה כחי בעלה ואם נתנה במתנה בריא מהיום ולאחר מיתה דינה דרין מתנת בריא לענין זה :

ק"ב מזונות הבנות ממה ניוזנית ועד כמה וכל דיניה וכו' לח' סעיפים :

א תנאי כתובה שתדינה הבנות ניוזנית מנכסי אביהן אחר מותו עד שיתארסו או עד שיבנת אפי' לא נכתב בכתובה או אפילו אין לה כתובה במקום שאין כותבין ויש אומרים אפילו במקום שכותבין כתובה ואין שטר כתובתה בידן יש להן מזונות דאפי' מתה האם כתובתה בפירוש אין בידה למחול מזונות הבנות דלא דמי לכתובת בנין דכרין שחובל למחול דכתבנו בסעיף י"ז סימן הקודם דהתם עיקר התקנה הוא משום רידה כדי שיתן לה האב נדוניא יפה לכך יכולה היא למחול אבל התנאי זה לא משום תקנת רידה הוא אלא משום כבוד הבנות בעצמן שלא יחזרו בנות ישראל על הפתחים לפיכך לאוכל כמינה דאם למחול עליה מיהו לא עשו תקנה זו אלא אנב שאר תקנות הכתובה ובמקום שיש לה כתובה אבל כמקום שאין לה כתובה נס תקנה זו לא תקנו כפי שיתבאר בס' ד' ומר' א' טעמא נמי אפי' אם גירס' האם חייב במזונות הבנות דלאו באם תליא מילתא :

ב בת הניזונית מן האחין ממה שירשו מנכסי אבותיה אחרי מותו מעשה ידיה ופצאותיה לעצמה ולא של האחין אע"פ שהיא קטנה ואלו היה אביהם חי היו מעשה ידיה שלו כמו שנתבאר סימן ל"ז סעיף א' ואפילו אינו מפרנסה כמו שיתבאר בסימן זה האחין אינן זוכין במעשה ידיה אף על גיסטפרינסין אותה מנכסי אביהן דכתיב נבי עבדים

לבוש הבדח וארגמן

הלכות בתובות

ניזונית מהם הדנאי כתובה ואתן ניזונית אלא מבני חרוי אבל לא ממשעבדי כגון אם סכר האב אונתן האב במתנת בריא מעבדיו או אפילו מברו הכנים אחרי מיתת אביהם או משכנו או נתנו אין ניזונית מהן דאין מוציאין למזון כלל דלא אלימין הקנה זו כל כך אבל אם נתן האב מתנת שכיב מרע מצדו הבנות קודמין כמו שנתבאר שעמא דכתובות בניו דכרין בסמין הקודם בסופו :

ח ואפילו קנו מיניה והיו הבנות בשעת קניין כגון שהיו לו בנות ממנה ונירשה והזויה וקנו מיניה לפרנסן אפ"ה אינן ניזונות ממשעבדי כיון דבתנאי ב"ד אכלו וגם נוחא ליה בהרווחה דכתוב יורה כבהרוואה דלקוחות לפיכך חיישינן לצררי לגבי משועבדים ולהשביעה אי אפשר שהרי היא קטנה לפיכך הפסד מזונות לגבי משועבדין ללקוחות או למקבלי מהנה וי"א דלא מהני להו קניין דווקא דקנו מיניה בשעת נישואין בכלל מאי דקנו מיניה כתובה ושאר הנאי נהוכה ולא כתב לבנות שטר באפי' נפשיהו אבל אי כתב להו שטר באפי' נפשיהו אינן קנו ממנו לאחר נישואין בפ"ש למזון הבנות ואפי' לא כתב לה שטר שהם קניין לכתובה עומדת והרי אליה שיעבודיהו בכתובת שטר בפני עצמן או בקניין אפי' בלא כתיבה ונבי כמשעבדי כשאר ב"ח דמאידינא דקנו מיניה נמרו משעבד נפשיהו אם איחא דאתפישא צרריא בעי ליה למנקש שטראו מיניהו אולמכתב תברא עליה :

ט מיהו זימנין דמשבחה לה דמתוני בנות ממשעבדי אפי' לא כתב להן שטר בכני עצמו ולא קנו מיניה בפני עצמן כגון שפסק עמה שיתפרנסו בנותי אף לאחר מ שיבגרו וזה אינו בתנאי ב"ד הוה ליה כאלו הקנה להן בפני עצמן וגבו ממשעבדו ולצררי נפילא חיישינן בדכתבינן שעמא בסוף סעיף הקודם לזה :

י מי שצוה בביעת סתו או לזונו בנתי מנכסי אין שומעין לו ולא כל כמיניה לעקר הקנת חכמים אבל אם בשעת נישואין התנה בן שלא יזונו הבנות מנכסיהו בכלל תנאי שכסמון וקיים :

יא מי שחמ והניח בנים ובנות אם הנכסים הם מרובים דהיינו שיש בהם בכדי שיוזנו הבנים והבנות עד שיבגרו הבנות ירשו הבנים כל הנכסים שישארו הנכסים בחזקתן והם יפרנסו אחייתיהן עד שיבגרו או עד שיתארסו ואין מחייבין הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו וגם אין מחייבין אותם לצמצם במזונות אלא אם ירצו יותרו במזונות ומכל מקום אם בית דין רואין שבכליו המסין ואין משגיחין ביטוב העולם חייבין בית דין להשניה בתיוקן הבנות ולהפריש להן חלקן הואיל והן מרובין אבל אם אין בנכסים כדי שיוזנו אלו ואילו עד שיבגרו הבנות או נקראים מועטים ומפרישין מהן חלק הבנות עד שיבגרו והשאר נותנים לבנים ואם אין שם אלא כדי מזון עד שיבגרו הבנות בלבד נותנים לבנות לזון אותן עד שיבגרו או עד שיתארסו והבנים ישאלו על הפתחים יש אומרים שאפילו בנכסים מרובין אסור לבנים למכור נחלתן שסא יצרכו הבנות יותר אם לא לפדיון שכויים וכיוצא בזה אבל בנכסים מועטים אפילו בכה"ג אסור ואם עכתי יתבאר בסמוך סעיף י"ד :

יב במה דברים אמורים במקרקעי והבי תקנו להן אבל במשלתלי הם הנכסים מועטים יזונו אילו ואילו יחד עד שיכלו הנכסים דהוה שאינן ניזונות משלתלין אלא בתקנת הגאונים די להן שתהינה כנכסים ולא שיפה כחן יותר מן הבנים ליקח הכל ואם יש משלתלי ומקרקעי והמקרקעי הם מעטים ועל ידי המשלתלין יהיו מרובין וירשו הבנים ואין הבנות יכולות לומר כיון ששיעבודיהו על הקרקע והרי הן מועטין יפרישו לנו מזונותינו אלא המשלתלים מצטרפין עם

הקרקע לעשות מרובים מיהו השתא שנוהגין שכתבין בכתובות שמשעבדין משלתלי אנב מקרקע איכא למיסר דמשלתלין הוו כמו קרקע וכמו שנתבאר לעיל סמ"ק י"א סעיף י"ד :

יג היו מרובים בשעת מיתה ונתמטו ואח"כ כגון שהקריד המזונות או נחלקלו הנכסים ואין בהן כדי מזונות אלן ואילו עד שיבגרו כבר זכו בהן הבנים ויש להן דין מרובין לזונת יחד עד שיכלו הנכסים :

יד לעולם יש לבנים הפישה יד בנכסים שהרי הם הידשי מן התורה לפיכך אם היו הנכסים מועטין בשעת מיתה ונתרכו אחר כך יש להן דין מרובין ואפילו העמידום כבר כדין ופסקו להם בית דין לבנות דין נכסים מועטין כדן שנתרכו חזרו לדין מרובין ויעמידים לחזקת הבנים והם יזונו הבנות מדי יום יום ואפילו חזרו אחר כך ונתמטו יש להם דין נכסים מרובין ונתמטו יזונו אילו עם אילו ולפי שיש לבנים תפישה יד בנכסים והרי הם כמו חזקתן כמו שאמרנו לפיכך אפילו אפ"ה לא נתרכו הנכסים וקדמו הבנים ומכרו אפי' בנכסים מועטים מרובין קיים ונדרו הבנות אפילו מן המעות שקבלו מן המקח ויש אומרים דווקא קודם שהחזיקו הכ"ד הבנות בנכסים אבל אם החזיקו הבית דין הבנות בנכסים כבר זכו בהן הבנות ואין לאחר מעשה ב"ד כלום :

טו היו הנכסים מרובים ויש עליו בעל חוב או חיוב מזונות בת אשתו או חיוב עישור נכסים לפרנסת בתו וכיוצא אחר מאילו ישארו מועטים יש דין מרובים ויפרעו החוב שעליה ויזונו הבנות מתחת יריהם אבל כתובת אלמנה כיון דתנאי בית דין אינה לה עדיפא משאר בעל חוב וכסאן דגבדמי וממעת ועוטיין אותם נכסים מועטין ומזונות האלמנה י"א שפעטים ויש אומרים שאינם ממעטים :

טז הניח אלמנה וכת ממנה או מאשה אחרת ואין בנכסים כדי שיוזנו שתיהן האלמנה ניזונית והבת השאל על הפתחים דאשתו נוחא ליה שלא תתכוה ויש חולקין כמו שנתבאר בסמ"ק י"ג :

יז מזונות הבנות קודמין לכתובת כגון דכרין דיפוכת הבת שלא תהבזה :

יח מי שכתב והניח בנה גדולה וקטנות ולא הניח בן אין אומרים יזונו הקטנות עד שיבגרו ויחלקו שאר הנכסים בשוה אלא יחלקו בשוה וכל אחת תזון ותתפרנס משלה :

ק"ב דין עישור נכסים כמה נגבים וכו' סעיפים :

א מי שמת והניח בת שצריכה להשיא תקנו חז"ל שישיא אותה מנכסיו והוא הנקרא פרנסת הבת ואינו כשאר הנאי כתיבה אלא תקנה תקנו חכמים על היורשים משום כבוד לביהם שלא התולול בהו סיהנהו בה כנהג הפקר אם לא ושיארה לפיכך אם צוה בשעת מיתה אל יתפרסנו בנותי מנכסי שומעין לו שכיון שאינו משועבד מתנאי כתובה וגם הוא אינו חושש לכבודו מייחוס חוץ ממנו וכסתמת סתם ולא צוה כלום כמה נוהג לפרנסתה רואין אם השיא שם בית בחייו נוהגין לה כמו שנהג לאותה שהשיא אותה בחייו אפילו לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה יש אומרים שבינת דין אוכפין דעתו מה שהיה נוהג לשניה וצ"ע אומרים שהיה נוהג לה כל מה שהניח והוא היה שורח לחזור אחר נכסים אחרים כופין גם היורשים לתת לה כולן ואם לא השיא שום אחת אומרים דעורכמה היה נוהג אלו היה חולפי עטרולפי כבודו ולפי והרנתו וכך יתנו לזאת ואם היה עשיר והעניאו אותו ונתן ושתנה דעתו אפילו הייתה אחת

אחת כבר אומרים אותו כפי מאונו ודעתו האחרת / ואם אין יודעין לשער דעתו כגון שלא היה דר בינינו ולא עמדנו על סוף דעתו אם היה וחרן או קמצן שיערו חז"ל שיתנו לה לפחו עישור נכסיו שכן שיעורו חז"ל לדעת כל היותר קמצן שבישראל שאינו פוחת לה מעישור נכסיו יש אומרים דכשכ שנותנין לבת פרנסת נדוניה מנכסי האב כך נותנין לה פרנסה מנכסי האם ויש חולקין :

ב זכשורעין אומר דעתו ונותנין לה לפי אומד דעתו כמו שאמרנו אין חילוק בין מקרקעי למטלטלי אלא אם השיא כבר בת אחת כל מה שנתן לה בין מטלטלי בין מקרקעי כך יתנו לוואת ואם לא השיא ואומרים דעתו שכך היה נותן מטלטלי ומקרקעי כך יתנו לה אבל כשאין יודעין לשער דעתו ונתנין לה עישור נכסים אין נותנין לה אלא ממקרקעי אפילו לפי תקנת הגאונים שתקנו דבתובה ותנאיה יהוננבין אף ממטלטלי כבר אמרנו דפרנסה אינה מתנאי כתובה לפיכך בפרנסה לא הקנו כלום ואינה נגבית אלא ממקרקעי כדון כל שיעבודין מרין הנמרא ושכירות בתים חשיב מקרקעי ואפילו מה שעבר כגון אם השכיר בית לשנה ודר בו הסוכר הצי שנה מנבין אותה פרנסתה אפילו משכירות החצי שנה שעברה ואפילו עלה השכירות בחייה האב דכיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף חשיב כמקרקעי אבל אם כבר נבו אותו היהומים הוי כשאר מטלטלי ודוקא לנבות אינן נגבית אלא מקרקע אבל שכשטין לידע העישור מנכסין שטין העישור שבכל נכסיו שהניח הן מטלטלי הן מקרקע כמה הוא ומנבין לה הכל ממקרקעי כיון בעל חוב ואם לצו האחים לסלקה במעות הרשות בידם ונותנין לה מעות שאינה אלא כבעל חוב עליהם שתקנת חכמים : היו כאן בעל חוב והכנים אומרים לסלק את הבעל חוב בקלקעות והבנות אומרות שישלכו אותן במטלטלים כדי שיסארו הקרקעות בידם וישלו מהן עישור נכסים הדין עם הכנים וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל וכל דה"ה לענין שטר חצי זכר דהגון בינינו ונתחנן שאין הבנות נוטלות בחלקם כחצי זכר חלק מן הקרקעות אם היו כאן בעלי חובות הרשות ביד הבנים לסלק את הב"ח במטלטלי כדי שיסארו להם הקרקעות ולא יהא לבנות חלק בהם עכ"ל . ואם כשאומרים דעת האב מה שהיה נותן אומרים סתם מה שהיה נותן האב לבתו בין למעט מעישור נכסים בין להרבות לה על עישור נכסים ו"א שאין אומרים אלא למעושי מעישור נכסים אבל לא להרבות וכזמן הזה שכל בני אדם גרילין להשא בנותיהם במטלטלים חשיב כמו אמורה למטלטלין ונבזה מהם :

ג הבת בעישור זה כבעל חוב של אחין היא לפיכך נוטלת אותו מהן מן הבינונית ובלא שכועה כיון שהם עצמם בעל חוב שלה ויכולין ליחן לה אחת קרקע בינונית שירצו לסלקה כזו ואם מתו האחים קודם שנמלה עישור נכסים אינה נובה בינונית אלא גובה אותו מכניקם מן הזכויות וכשכועה כדון הבא לפרע מנכסי יהומים :

ד אין חייב הפרנסה חל על האחין אלא כשיגיע זמן נישואיה שהפרנסה היא לצורך נדונייתה לפיכך אם הניח בנות רבות להשיא כל אחת שתכא להנשא ראשונה נותנין לה עישור נכסים הראשון ולשנייה נותנים נכס כן בעת נישואיה עישור ממה שטייר הראשונה וכן לסלישית נותנין לה עישור ממה שטייר השנייה וכן כולן זו אחר זו ואם באו ליגש' כולן בבת אחת ראשונה נוטלת עישור נכסיה והשנייה עישור ממה שטייר ראשונה והשלישי' ממה שטייר השנייה וכן כולן יחוזרים וחולקות כל העישורים בשוה ולא אמרינן שכל אחת זכתה בעישור שלה כדיון שאין החיוב לתת לה פרנסתה חל עד שחינשא ועכשיו כולן באין לינשא כאחת אין כאן לאחת דין קדימה על חבריה לפיכך חולקין העישורים

בשוה המותר נוטלין הכנים / אף על פי שעישור נכסים אינו נגבה עד שתכא הבת להנשא מ"מ אין מטערים אלא לפי מה שהניח בעת מתו וכן אם אומרים דעתו אומרים אותו מיד שמת ואינה נוטלת עד שתנשא וממה שמשביחין הנכסים בשעת מיתה עד שתנשא אינה נוטלת עישור מן השבח אבל נוטלת היא מן הראוי כיצד כגון אם מת אביה בחייה זקנה ולא היו נכסים לאביה ואחר כך מת זקנה וירשנה אחיה נוטלת מהם עישור נכסים :

ה זכיון דהבת היא בעל חוב של האחין אם מכרו ואחים או משכנו קרקע אביהם הבת שורפת מהלקוחות פרנסת נדונייתה וכשכועה כדון כל ב"ח הטרף מהלקוחות :

ו מי שמת והניח אלמנה ובת אין הבת נוטלת עישור נכסים מפני מזונות האלמנה דאלמנה קודמת מפני שהיא בעלת חוב של האב והבמ היא בעלת חוב של האחין ואפילו אין שם אלא מטלטלי דלא שייך בהו דין קדימה כי הוי כהיא קודמת כי איכא מקרקעי קודמת במטלטלי דבי הקנו הגאונים לנבות כתובה ומזונות ממטלטלי כעין דינא תיקון ולענין דינא הויכא דאיכא מקרקעי אלמנה קודמת הכי נמי במטלטלי ואפילו מתה הבת אחרי שנשא ולא נתנו לה פרנסתה עדיין אין הבעל יורש פרנסתה הראויה להנחן לה שהרי הגכסים כולן בחזקת האלמנה הן שתהא ניונית מהן ופרנסתה כמות קודמת לכתובת בנין דכרין דבנין וכרין כיורש שווה רבנן ופרנסה הוא בעל חוב ובעל חוב נובה מן הירושם :

ז קטנה יתומה שהשיאחה אמה או אחיה לדעתה ולא נתנו לה לנדונייתה כלום או נהנו לה מאה או חסדים זח אינן זה מגיע לעישור נכסים יכולה היא משהגדל להוציא מידם מותר פרנסת נדונייתה הראויה לה לפי אומדן דעת האב או לפי עישור נכסים ואפילו שתקח זמן רב משתגדל יכולה אחר כך לחבוע פרנסתה ולא אמרינן שמחלה שאין מחילה קטנה כלום ואפילו לא היה האחים זנים אותה ואף על פי שלא מחלה בשעת נישואין לומר דאי שאיני מוחלת על פרנסתו מפני שהקטנה אינה בת מחאה במה דברים אמורים כשנשא ועודה קטנה אבל אם נשאת אחר שנדלה קודם שבגרה אלא היא נערה ולא חבעה פרנסתה איברה פרנסתה דמסתמא מחלה הואיל ולא חבעה פרנסתה אלא אם כן פסקו לה האחים לתת לה עוד מזונות אפילו אחר נישואיה והיא ידעה כן בשעת נישואין או לא איברה פרנסתה אפילו היא עכשיו בוגרת דאמרינן משום דידעה דפסקו לה דקמיתזנא מינייהו הוא דסתקה ולא מיחתה בשעת נישואין ולא משו' המחלה / ואם מחית בשעת נישואיה הרי זו מוציאה את הראוי לה בין על ידו אומר דעת האב בין העישור כל זמן שתוצת אף על פי שסתקה אחר כך ימים רבים ואם כגרה ועודה בכית אביה בין שבגרה אחרי מותו כיון שהלניחה כגרת אם פסקו האחין מלהת לה עוד מזונות שררי מדינה אין לה מזונות וסתקה ולא חבעה פרנסתה נדונייתה מסתמא מחלה ואיברה פרנסתה אפילו לא נישאת ואם מיחתה לא איברה ואם לא פסקו האחין מלזונה אלא זנו אותה אפילו בכגד אף על פי שלא מיחתה לא איברה פרנסתה נדונייתה כל זמן שהם זנין אותה שישלה לשעון כפני שהם זנין אותה אף על פי שאינם

ח הייבין לא חבעה פרנסתה והוא שעדיין לא נשאת אבל אם כגרה ואחר כך נשאת וסתקה אף על פי שפסקו לה אחיה ליחן לה עוד מזונות איברה פרנסתה אלא אם כן מיחתה דכיון שהויה בוגרת בשעת נישואין היה לה למחות אף על פי שיוצאים לזונה עוד ומדלא מיחתה מחלה יש אומרים אב שמת והניח בת שהוא בוגרת אין לה פרנסתה כלל שלא הקנו חכמים עישור נכסים אלא במי שמת והניח בנות קטנות

חלבות בתובות

לבוש הברוך וארגמן

א אין שומעין לה שכבר זכתה בהן הבת משעת פטיקה ולא כל כמיניה דאם להפסיד בתה :

ב מת הבעל הבת מציאה מזונותיה מנכסים ששועבדים כשאר בעל חוב ורוקא שקנו מידו או שחיב עצמו במזונותיה בשטר בלו' שצוה לכת' השטר אפי' בלא קניין הרי כמו קניין אבל אם פסקו בשעת קידושין ולא היה שם קניין הרי הן הרברים. שלא ניתנו לכתוב כלומר לא נדברו הדברים הללו אלא משום חיבת החיתון ולא עלה על דעתם לנכותם מששועבדים אלא מבני חורין לפיכך אפילו נכתבו בשטר אינו כלום ואינה ניוונת ממשועבדים :

ג מתה הבת אין יורשיה יורסין מזונות' שלא חייב עצמו אלא לה כל זמן שהיא קיימת לפיכך אפילו חלתה צריך ליתן לה מזונות כאלו דורה בריאה :

ד נתגרסה האם בתוך הזמן שקבל לזון את הבת לא יוכל לומר כשתנא הבת אצלי אתן לה מזונות אלא נותן לה מזונותיה כמקום שהיא אצל אמה דלעולם אין נוטלין הבת בין גדולה בין קטנ' מלהיות אצל אמה שזהו כבודה ולפיכך צריך ג' ליתן לה מזונותיה משלם ולא לפי ברכת הבית אלא דינת כמי שזן את אשתו ע"י שלי' אבל אינו חייב ליתן לה לא לפי כבודו ולא לפי כבודה אלא לפי צרכה כפחות שבסיפוקו ויש חולקים וסובלים הואיל וקבלו עליו לפרנסה מסתמא דעתה הייתה שחיה מתפרנסה כאחד מבני ביתו ולא שיטנה אותה לרע מכל בני הבית שיאכלו הם כשר וישנו יין והיא תאכל זרעונין וחשמה מים ואם מאכילה על סולחני נזונת עמו כאחד מאוכלי סולחני וכן כן וכן כן אינו חייב ברפואתה שלא קבל עליו אלא לזונה ואין רפואה בכלל אף ע"ג דנבי מזון האשה אמרינן דרפואה שצ"ן לה קצבה היא במזונות ה"ש כשאוכלת בתנאי בית דין שהוא חייב להספיק כל צרכה אבל המקבל עליו לפרנס אין רפואה בכלל :

ה ובין הרין כמי שנהחייב מפרנסת אדם אחר כמו בת אשתו וע"ל בלבוש ע"ש סימן ס' :

ו נשאה לאחר ופסקה גם עליו שיוזן את בתה אחר זנה ואחד נותן לה דמי מזונות כמלם :

ז ואם גרשה גם השני ושניהם חייבים במזונותיה וכל אחד וא' אומר אני אוזן אותה ולא אתן דמי הדבר הלוי בה שהבחר איזה מהם שחרצה שיוזן אותה ואם היא חרשת שאין בה דעת לקבוח זנין אותה לפרקים זה שבת זה שבת נשאה הבת רוח הזמן הרי היא אצל בעלה ובעלה חייב במזונותיה והשני' כל אחד ואחד נותן לה דמי מזונות משלם :

ח כתב לה אני אוזן את בתך כל זמן שאה עמך ומהרה האם אינה חייב עוד לזונה וכן הרין אם נתגרש ואפי' חזר ונשאה אינו חייב עוד לזון בתה דכל זמן שאת עמי טכתב לה מצילו הנישואין מטמע :

ט כל המחייב עצמו מדעתו לזון שלא בתנאי כד אינו כמלבוש א"כ פירש אוזן ואפרנס ליכי ואם כה' לצאת אם ישא בת פלוני ליתן לו סך מה לצורך פרנסת מזונות חייב ליתן לו אע"פ שמתה הבת שהרי לא קצב לו זמן המזונות חייב קצב לו סך למזונות ואלו היה רוצה ליקח ממנה סך ביחד היה חייב ליתן לו אך אם כתב לו ולאשתו אינו יורש חלק אשתו שהוא ראוי :

מפני שעמדו חבמים דעתו טל אדם שאינו מניח בתו עד שתיכנס אבל זאת שנגררה בחיי האב כיון דאשתו אשתו מי שצוה לתת לבתו שלישי נכסיו או פחות אדיתור הישארו אחיה ולא נחננו לה צריכות ליתן לה אחר כך :

י מי שמת והניח שתי בנות זכו וקדמה ראשונה ונסלה עישור נכסים שלה ולא הספיקה השנייה לנכות ער שמת הבן ונפלו כל הנכסים לשתייהן אין השנייה מטלת עישור אלא חולקת בשוה דכבר זכתה הראשונה בעישור שלה ויש חולקין וס'ל שגם השנייה נוטלת עישור שלה החלה ואחר כך חולקין :

יא לא תקנו פרנסת נדוניא לבת אלא במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנות יחלוקו הכל בשוה ואפילו נשא הגדולה כחיה אביהן ואמרות הקטנות גם אנו נישא בהם סוף קודם חלוקה אין שומעין להם שמה שנתן להן אביהן הוא מה' להן ועכ"ז הן באות לירש אבל אם נשא הגדולה אחר מיתה אביהן ולקחו נדונייתן מן העזובן מה שלקחו מהסמך לא לקחו אלא במורת ויחשה לפיכך ישאוגם הקטנ' החלה ואחר כך יחלוקו :

יב מי שצוה בשעת מיתה אל הפרנסו לבנותי פרנסת נדוניא מנכסי שומעין לו כמו שנהבאר שעמא לעיל **סעיף א'** אבל אם התנ' בשעת נישואין שלא יתפרנסו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו ושעמא דבין דפרנסה לאו ש' מכת כתובה קא אתי' אלא מתקנת הכמים כי אנתו בשעת נישואין עם האשה מאי הייאף על גב דסכל מקום גילוי דעת הוא שאינו רוצה שינשא בנותיו מנכסיו וכבר אמרנו דהכל תלוי באומדן דעת האב ה"ס כי גלי דעתו כהר נישואין כשהשיא בנותיו או שראינו ותרנותו או קצמניה או שצוה בשעת מיתה אבל גילוי דעת בשעת נישואין לאו גילוי דעת הוא שאיפשר אחר כך כשהיה רואה בנותיו ו' שהגיעו לפרקן הוה משתנה דעהו ומרחם עליהן ופסיאן לכך אין אומדן אלא הדעת שהיה לו' בשעת מיתה וכ"ש כשצוה בפירוש בשעת מיתה :

קיד דן מי שקבל עליו לזון בת אשתו ונחביו ונבוי' סעיפים :

א כל אלו הדברים אינו חייב אלא בבתי שילדה לו אשתו אכל אפי' יש להבת מאי אחר אינו חייב כלום אלא מה שהתנה עמו בפירוש כגון הנושא אשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים חייב לזונה במאכל ובמסקה הפ"ש שנים הראשונים שאחר הנישואין מיד בין אם המזונות ביוקר או בזול ואם לא זנה בה' שנים הראשונים והזול המזונות אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה בדמים כוסין היוקר שהרי כך נתחייב לה והוא עכב ואם היא עכב' אינו נותן לה אלא כדמי הזול דאע"ג דכבר נתחייב לה לפי הויקר איך היא דאפסידה אנפשה שעוכבה עד עכשיו ולו היה נקל לתת לה מזונות כוסין היוקר אחת אחת משיתן לה עכשיו בבית אחת אפילו לפי הזול דהו' בזול והוקרין בין שעכבה היא בין שעכב הוא אין נותן לה אלא כדמי הזול דאף על גב דעכשיו דוקרו ועכב הוא עד עכשיו ק"ל כל הנזכרין אינן משלמין אלא בשעת הנזילה הרינו הכא שעת הנזילה הם אותם השנים שהיו בזול :

ב ואף על פי שהוא זנה מעשה ידיה הם שלה ואינם שלו דלא דמי לאשתו דמעשה ידיה שלו משום המזונות דהתם תקנו לו מעשה ידיה בעד המזונות משום איבה כיון שעל כרחו צריך ליתן לה מזונות אבל הכא הוא מרצונו הטוב שיעבד נפשיה ולא שייך איבה :

ג ואם האם פוסרת אותה מלזונה אחר שפסקה עמו לזונה

קטו דיני היוצא בלא כתובה והמפסדת כתובה ובו' סעיפים :

א אילו יוצאת בלא כתובה העוברת על דפי' המעברת את בעלה על דת משה והודיה ואינו דת משה מאכילתו דברים שאינן מעושרי' וכ"ש אחד מכל שאר האיסורי' כגון דם או חלב שהכשילתו ואכלו על פיה או שמתו נזנה ונזנה

* לבוש הבוץ וארנומן * הלכות בתוכות * נט

ונדע לו אה"כ כגון שאמר פלוני חכם תקן לי הכרי הזה או
 התיר לי חתיכה זו או שיהר לי הדם הזה ונמצאת שקרנית
 זרוקא שהוכחשה בעדים כגון שהעידו שכמות' טעה שאמר
 שפלוני תקן לה לא היה אותו פלוני בעיר ונס' יש עדי' שאמר
 לו שהוא מתוקן ושהוא אכלו על פיה אבל אם אין עדים וכו'
 כופרת שלא האכילתו או שמכחשת החכם שאומר ש...
 לה והיא אומרת שתיוקן לה נאמנת דוקא שהכשילת' וכו'
 על פיה אבל אם רצתה להאכילו דבר איסור ונדע לזכור
 ולא אכל או שהוא בעצמו אכלה דבר איסור לא איבר' כתובה'
 דלא מפסידנה כתובה אלא היכא דעבדה חציפות בכעלה או
 שיש חשד זנות אבל באכילתה בעצמה דבר איסור למה
 נפסידנה כתובה' נוכח' אותה על פניה בעונשים אחרים ;
ב הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לוכסת בגדי נדה
 ואסרה לו שהורה אני וכא' עליה ויצאת כלא כתובה
 ואפילו אמת שהיא טהורה מפני שמיאמרו יש רע שיאמרו
 עליו שמעל נדה ;
ג הנודרת ואינה מקיימת הצא כלא כתובה שממית' את
 בניו דבעון נדרים כנים מתים וכן אם עברה על
 השבועה או על החרם אבל אם היא מכיאה עדים שנס' הוא
 עובר על נדרים ושבועה והרס לא איכרה כתובה אפילו אם
 נס' היא עוברת והיאך ויצאנה משום דבעון נדרים בני' מתים
 ביון דהוא נברא לא בעי בני' שהרי הוא עצמו עובר אשה
 שהפירה דההחזרה בה אינה אלא כהיא עצמה עוברת על
 דתולא הפסידה כתובהה אלא אחר התראה ;
ד איזה היא דת יהודית הוא מנהג צניעות שנהגו בו
 בנות ישראל ואם עברה על אחת מהן עברה על דת
 יהודית ויצאה כלא כתובה ואילו הן היוצאת לשוק או למבוי
 מפולש או בחצר שרכים בוקעים בו והאשה פרוע ואין עליה
 לדיד ככל הנשים ואף על פי ששערה מכוסה במספתת או
 שהיתה שוה בשוק ווד וכיוצא בו נגד פניה על פרחתה או על
 לחייה כדרך שעושות הנזיות הפרוצות או טהור בשוק ומראה
 צעירותיה לבני אדם והוא שרגילה בכך או שהיתה משחקת
 עם חכחורים או שהיתה חובעת בתשמיש בקל רס מכעלה
 עד ששכנתיה שוכעות אותה סברת על עסקי תשמיש שכל
 אלו דברי פר צות הן והבעל בוש ממנה לכך הצא כלא כתוב'
 וכן המקללת אבי בעלה בפני בעלה ויש אומרים דה' אם
 קיללה אבי בעלה בפני עצמו שלא בפני הבעל . וי' מה' ה'
 המקללת בעלה בפניו ככל אחת מאילו הצא כלא כתובה
 ומכל מקום לא איכרה כתובהה אלא אם כן התרה בה תחלה
 יש עדים שהתרה בה ולא השגיחה בדבריו ועברה על
 התראתו ואם אין עדים חשב' שהוא כדבריה ונוכה ככתובהה ;
 ואם הוא רוצה לקיים אחר כך אפילו יש עדים שעברה אין
 כופין אותה להוציאה ומכל מקום מצוה הוא שיוציאנה כיון
 שהיא מעיבה באחמ מכל אילו פריצו' רב הוא ונקראת עוברת
 על דת ויכול לגרש אותה בעל כרחא אפילו בזמן הזה ואין זוה
 משם תקנת רבינו גרשם אשה שנזמה לבעלה שרוצ' לשכור
 גיים להרעו אם יעשה לה דבר הרי זו נקראת עוברת על דת
 וכן אשה שרגילה להתיחד עם נזים נקראת עוברת על דת
 ויש לה דיני עוברת שאמרנו ;
ה כל אילו אין להן לא עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים
 ולא הנאי כתובה ולא תוספות אבל תשול מה שהכניס'
 לו והוא בעין בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג ואם
 בלה או ננכב או נאכר אין מוציאין ממנו וכן הדין במי
 שזינתה או שיצאה משום שם רע שאיכרה עיקר כתובהה
 ותוספת ונשלת מה שהוא בעין מכל מה שהכניסה וכן הדין
 בכל אותן ששגיגו בהן הצא מהו ומהו כיון שמסדר זנות היא
 מפסדת כתובהה ;
ו אם אין עדים שזינתה אלא שהיא אומרת שזינתה אין

ויששין להכריזה לאוסרה דשמוא ענייה נתנה כאחר אכל
 נאמנת היא על עצמה דהודאת בעל דין כסאה עדים דמי
 נאמרה כתובהה עיקר ותוספות ומה שאינו בעין פמה .
 הכנישה לו דווקא שאין רגלים לרבר אז אינו נאמנת
 אלא אם יש רגלים לרבר נאמנת והושש אף
 וכן אם רגלים לרבר וחזרה בה ונתנה אמרה
 לרבר למה אמרת שתתלה נאמנת ולא איכרה אפילו
 כתובהה ותוספות' . וכן אם הרבנישה ואם היה מאמינה
 ודעתו שמתכ על דבריה צריך להוציאה לצאת ידי
 שמים אבל אין כופין אסור להוציאה ואם נאנס' לא הפסיד
 כתובהה לא אשה ישראלית אלא אשה כח' . ומעמא דאשת
 ישראל הא לא נאסרה על בעלה בשנאנסה
 על פי שנאסרה על בעלה יכלה לפסיד ליה
 נברא הוא הנסתחפה שגרו כלומר שקדושתו
 שתהא אסורה לו דהא אונס בישראל מסי' .
 גרם ולא הפסידה כתובהה . ועל סימן ק' .
 יש עד אחר שזינתה אינו חייב להוציאה כדני' .
 שמים וכל שאם הוא סומך עליו ומתחין ליה בסוד' אסור
 לו לעסוד עמה וצריך ליתן לה כתובהה ואם סוד' חתן על
 אשה אחת שזנה עמו נאמן עליה כעד' א' דפ' ל' דכתובות
 ואם היא הודית לפני אחר שנשטא עמו מצטרף הנחש' עם
 האחד לאוסרה על בעלה הודית בפני אחד שזינתה ואחר כך
 אומרת ששקר הוא ומכחשת העד המעיד עליה מותרת
 לבעלה אף אם מאמין הבעל לעד המעיד שכן הודית בפני
 דאמרינן אמת הוא טהודית אלא כשעה שהודית נתנה
 עיניה כאחר ועכשיו חוזרת מה' . אשה שאמרה לבעל
 שזינתה אך על פי שאינה נאמנת לו אם עמד ונרשה אסור לו
 להתחזרה שיאמרו הכריות הנידושים מוכיחין שודאי לזינתה
 ולכך נרשה והרי נאסרה לו והיאך מחזירה ואפילו אם עקר
 והחזירה יש לחוש לאוסרה עליו ;
ז מי שראה אשתו שזינתה או שאמר לו אחד מקרוביו
 או מקרובה שהוא מאמינס' וסוכת דעתו עליהם
 שזינתה אשתו בין שהיה האומר איש בין שהיתה אשה הואיל
 וסמפה דעתו לרבר זה שהוא אמת הרי זה חייב להוציאה
 ואסור לו לבא עליה ויוציאה ויתן כתובהה ויש אומרים שלא יוכל
 לומר שהוא מאמין לעד אלא אם כן ידוע שהוא מאמין לו גם
 בדברים אחרים אבל אם אינו מאמין לו בשאר דברים רק
 בדבר זה כשנס' דנחשת לו קצת בלאו הכי לא נאסרה עליו
 משום זה ואם הודית לו שזינתה הצא כלא כתובהה כדרכיבנא
 לעיל שהודאות בעל דין כסאה עדים דמי לפיכך אם ראת
 בעצמו שזינתה והיא כופרת מסביעה בנקיטת חפץ שלא
 זינתה תחתיו ואחר כך חנכה כתובהה דכיון שהוא טוען
 שבעצמו ראה שזינתה הוה ליה כטוען פרעתין הכתובה
 והמוציא שטר חוב על חבירו והלא טוען פרעתין בעל השטר
 צריך לישבע ואחר כך נוכה הכי נמי הכא אבל אם הוא עצמו
 לא ראה שזינתה אלא עד אחר אמר לו שזינתה אינו יכול
 להשביעה והווי ליה כטוען שטא פרעתין דלאו כלום הוא .
 ואם יש הרבה עדים וכולם הם קרובים כולם אינם נחשבים
 אלא כעד אחד ועל סימן צ' ;
ח האומר לאשחו בפני עדים אל תסחרו עם איש פלוני
 יש עדים שנכנס' עמו בסתר ושהתח עמו כרי טומאת
 ואף על גב דקיימא לו דאין אוסרין על הייחוד הראל וקנא
 לה ילפינן לה מקראי יתירא גבי טטה דאוסרין בסחירה
 בעלמא לפיכך אסורה לבעלה ותצא כלא כתובה ואסור לו
 להתיחד עמה שטא יכא עליה וכופין אותו להוציאה מביתו
 דווקא שאמר לה בלשון קינוי וכדרך שיחבאר לקמן סימן
 קע"ח בע"ה ;

לבוש חבוץ וארגמן **הלכות בתובות**

וחייב לשלם לה :

ב וחיבי עשה לא קנסו כלל ואמרו בין חכיר בה בין לא חכיר בה דינן כחיבי לאוין שהכיר בה ושעמא כהכיר בה כשעס חיבי לאוין שהכיר בה ובלא חכיר בה לא להחמיר כמו שהחמיר בחיבי לאוין שלא חכיר בה כיון שאיסורין קל :

ג תיילונין ויג' איסור גדול בנישואי לכתחלה דהא לא מקיים בה פריה ורביה ומשחית זרעו לפי אמרו אמר חכיר בה ונישאה דינן כדיון חיבי לאוין שהכיר בה אבל זו אפי' מונויט לה ואפי' בקייו דלא חמיר לנמרי בחיבי לאוין דלאו בעמור והוצא קאי דלא חיוביהו חכמים להוציא ואם לא חכיר בה דינה ג' כדיון חיבי לאוין שלא חכיר בה :

ד והנשוא באיסור דרבנן כגון שנייה לעריות אף ע"ג שנס אלו איסורין קל החמירו בהן לעשות חיזוק לדבריהם בעינן אחר ואמרו בין חכיר בין לא חכיר בה דינן כדיון חיבי לאוין שלא חכיר בה אבל בנכסי צאן ברזל ונכסי שלוש בתיא בהן דינה כדיון כל הנשים דכולי האי לא רצו להחמיר בהן **משא נשים כיון שאיסורין קל :**

ה הכמאנת היוצאת במיאון אין לה כנה ומצתים שלה תקנו לה חכמים כתובה אבל תוספות שכתב לה הוא חיוב בו דמשים חיבת ביאה כתב לה וזכתה בו וחייב לזונה ולפרותה כל זמן שהיא חתונה ואוכל פירותיה אבל אם הלך למדינת הים ולתה לפזונותיה או לפדיונה ואח"כ מיאנה אינן חיוב לשלם וגם הפירות שאכל מנכסיה אפי' הם עדיין בעין שלקטן ומנחין ברשותו אין צריך ליתן לה דמה טובה בו זכה כיון דברשות זכה בהן :

וקטנה היוצאת בנס דינה כנדרולה היוצא בנס ככל דיניה

קרי דין כתובה באשה שאין לה ווסת או שאין מומין ודין קטלנית ובניא סעיפים :

א אשה שאין לה ווסת לא חשפ' אלא ע"י כדוק כמו שנתבאר בלבוש ע"ז סימן קפ"ו סעיף ב' ויאם נשאה ובדק עצם ונבעלה ובעת שקנתה עצמה היא והיא נמצא דם על ער שלה או על ער שלו אם אירעה פעם אח' פעם ג' סמוכות זו לזו הרינו הוזקה לראות דם מחמת חשמים ואסור לישב עם בעלה ותצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות ולא שום הנאי מתנאי הכתובה שהרי לא כתב לה אלא על סנת שחיה אשתו הראויה לחשמים וזו אינה ראויה לחשמים ויוצאת ולא יחזור לעולם אפילו אם התרפא שאם היה רשאי להחזירה כשהתרפא יש לחוש שמא היא תלך ותינשא לאחר והתרפא היתה השני ויאמר זה אלו הייתי יודע סכך היה אפילו הייתם נותנים לי פאה מנה לא הייתי פגוש' ונמצא נס כשל יבנית מן השני ממזרים הלכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו משום ווסת לא יחזור עולמית ואפי' היא חוזרת וקובעת ותו לא מצי למיגר אלו הייתי יודע בו דהא חתני כגוף ע"כ נגר ונר' לפיכך לא יחזור עולמית בלא שחייה כך מ' חרות נישואי' שמיר שבבעלה ראשונה דאם אכל אם לא ראיה דם מבעלה ראשונה ואירע לה חולי זה אחר שנסאת סראתה ג' פעמים זה אחר זה בשעת השמים נסחפה סרה ויוצאת ויחן לה כל כתובהה ותוספות והנאיה ולא יחזור עולמית ר'א שאם אינו רוצה לישא אשה אחר ורוצה להשהותו ולשר' אות' ע"י שליש שנה אחת ולא ילך אצלה אלא בעד' אין צריך לנרשה וכ"ש אשה שזינת' חתניה דשריה ליה להשהות' בכה"ג דליכא לפיחש כל כך שיכא עליה דכיון שזינת' סתמא שנתנה ליה ומאסה ליה :

ב הסוען על אשתו שאינה ראויה לאיש וה' אומר שהיא ככל הנשים דבר זה יבדק ע"י נשים הגונות וכשרות א

אמר לה בינו לבניה אל חסרתי עם איש פלו' וראח אות' שנסתרה ושהת' עמו כדי שומאה אפוקה לו וחיבי להוציאה אבל יחן כתובה הואיל ואין לו עדים ואם הודית שנסתרה אחר שרתרה בה נאסרה עליהן התורה ותצא בלא כתובה לפיכך הואיל והוא עצמו ראה שנסתרה משביעה על זה ואחר כך נחן לה כתובה :

ג אם השביע את אשתו שלא תדבר עם איש פלו' ועברה זדברה עמו הרי זו בכלל עוברת על דת בהואיל יגשבעה שלא לדבר עמו ומדבר עמו הרי זו עוברת על שכועת' בדבר של פריצות כשאר עוברת על דת דסעיף א' והפסדה כתובהה הוא שהתירה בה החלה אם תעברו על שכועתך הפסדי תוכבה ויגשכאר לעיל סעיף ב' דעוברת על דת צריכה ע"ס לא לא הדרו בה לא הפסדה כתובהה :

דין כתובה ותנאיה ודין הנשוא אשה באיסור ובז' סעיפים :

א הנשוא אשה בעכירה כנחן חיבי לאוין דהנפשי כהו קידושין כמו אלמנה לכהן גדול גרושה וחליצה לכהן הדין משורת ונתינה לישראל כת ישראל לנתיק ולמזוראו פצוע רבא שנשא ישראלית אף על גב שהכיר בה שהיא אסור' עליו והיה מן הראוי לקנוס שניהם לא מצאו חכמים מקום לקנוס אחד מהם בענייני תקנת הנשואין שאם יקנוסו אותו שלא יזכה בנכסים שלה כמו שזכרה בנכסי אשה כשרת היתה היא היסאת ונשכרה וכן אם יקנוסו אותה שלא יהא חיוב לתת לה מה שחיובוהו לתת לאשה כשרה היה הוא חושא ונשכר לפיכך אמרו שיש לה עיקר ותוספת וכל הנאי כתובה כמו אשה כשרה ויקבלם עונשם ממקום אחר מיהו מזונות לא חיבוהו לתת לה אלא לאחר מיתתו כגון שלא הספיק להוציאה עד שמת חיביו הירוש' לזונה מנכסיו אבל בחייו לא חיבוהו במזונות ולא משום קנס אלא כיון דבעמור והוציא קאי אי חיבי לה במזונות חייבין שמה תתעבכ אצלו אבל אי לא יחיב לה פזונות היא עצמה שתתל שיוציאנה לפיכך אפילו הלך למדינת הים ולותה ואכלה אף ע"ג נב' דודאי לא בא עליה ולא עביר איסורא אינו חיוב לשלם כלום ואם זן אותה מעש' ידית שלו דלא תהא עדיפא מאשה כשרה שזן אותה בעלה זממעה ודיה שלו דר'ל חוסאתה ונשכרת ואם לא חכיר בה שהיא אסור' עליו נס כן אין כאן מקום לקנוס דאנוס הוא מכל מקום אמרו שאין לה עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים אבל תוספתים לה ושעמא משום דמנה ומאתים בכשרה לא תקנו חז' לאלא שלא תהא קלה בעיניו להוציא' והך תרא קלה בעיניו להוציא' אבל תוספות מתנה הוא ומשום חיבת ביאה כתב לה ולא רצו חכמים לקח' את שלה וליתנו לבעלה אבל אמרו שלא יהא לה שום תנאי כתובה שאם עיקר כתובה און לה כל שכן דתנאיה אין לה דחד שעמא הוא ואפילו מזונות אחר פורת אין לה ואינו חיוב כפרקינה ואפ' אינו חיוב לשלם פירות שאכל מנכסיה אף על גב דתקנו פירות תחת פרקינה הואיל וכבר זכה בהם אף על פי שהם עריין בעין אצלו לא חיבוהו לשלם לה אף על פי שנשכבת ושעמא נ'ל כדי שהיא עצמה תשתלל שיוציאנה כרעלעל ונכסים שהכניסה לו אם הן בעין בין נכסי שלוש כיון שהן בעין ואם אינן בעין שאברו או נגנבו בין שנשחמש בהן וכלו או נשחמו כיון שאין כאן איסור' גמור עשו דיני הפך מכל הנשים ואמרו נכסי צאן ברזל כיון דלאו ברשותה קיימי אלא שהבעל היה חיוב באחריותן שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו אוקמה בחזקת מי שהן עכסיו ואין צריך לשלם לה אבל נכסי ללוג דברשתה קיימי ולא לבעל בהן אלא פירות אוקמה גם כן בחזקת שהם שלה

לבוש הבוץ וארגמן חלכות בתובות

ק"ח תקנת נישואין של קהל טוליטלה דיני נדוניא וכו' סעיפים :

א עיקר תקנת טוליטלה עיין בפנים כי לא רציתי להאריך בהן מחמת שאין נהוגות כינינו כאלו הארצות אלמנה שיש לה לחלוק עם יורשי בעלה מכת התקנה של טוליטלה סמין בגדי שבת שעליה אכל לא נגד חול :

ב מי שנידש את אשתו סמוך למיתתו אע"פ שלא נירשה אלא כדי שלא חזק ליבם דינה לענין כתובה בתקנת טוליטלה כדי נירשה אבל אם לא נירשה מסתמך כנון שלא יצא עליה קול נירשה מחייב וכשמת היתה בחזקת אלמנה רק אחר מותו הוציאה נס ואומרת נהרשתי איני נאמנת וצריכה ראיה על הנורשין ודאי לא נכחב הנשירק להברח בעלמא להברוח הנכסים מן האשה :

ג אם שהת מלחוק עם החומים כפי התקנה קצת זמן לא איברה מזוני אוהו הזמן שתקנת הקהל אינה יכולה להפסיד לאלמנה מזונותיה שהם הנאי כתובה מחכמים הראשנים חכמי המשנה והתלמוד ז"ל :

ד אלמנה שפרעה שלא ע"פ ב"ד תובת הגויס מנכסי בעלה כדי שלא יזלזלו בכבוד קרקעותיו יפה עשהה :

ה אלמנה שהורירוה בית דין כתצי נכסי המכת בכה התקנת ויש למת קרקעות ממוסבני' ביד אחר אע"פ שיש לו נכסי' בני חורין נוטלת חצי קרקעות הממוסבנים לפי מה שנהגו ע"פ התקנה לחלוק ככל דבר ודבר חציו :

ו דבר שאינו מפורסם כתקנה נעמידנו על דין תורה וכן כל ספק שיש בתקנה על יורשי האשה להביא ראיה דאין מוציאין ירושת הבעל מספקא :

ז כל דין שיש לה בגיבית בתובה כפי דין תורה יש לה בחצי נכסים שנוטלת מכת התקנה :

ח אשה שנחנה לבעלה או לאחר שינכה אחר פיתר בחצי נדוניא שהיו ראויים לירש יורשה על פי ההקנה שעשו בטוליטלה אינו כלום דלאו כל בנינה להפקיע התקנה שנעשית שם שירשיה יטלו חצי נדוניא אחר מותה אבל אם מתלה או נהנה לבעלה מעכשיו כל שטר חוב שיש לה עליו באופן שאינה יכולה לשעון נחתרוה עשיתי לבעלי האויל ואין דבר זה ננוע בהקנה כלום ואינה מפקעת בזה התקנה הויא מתילה כחילה ויש לירך בזה אחר לטין התקנה דאם משמע שם דאינה יכולה למחול בלא הזרשים או שעל פנת כן נתן הנהו אין בידה לשנות ואם היא בעצמה נהנת הנדוניא יכולה למחול לבעיה או להתנות ליהן לאחר כפי מה שחפזין ובלבד שתעשה בפני עדים וכלא זה הזכיר הירשים מכת הסנהג' במקום שיש תקנה שירשי האשה יחלוק עם הבעל כשמה האשה תחלה וכשבאין לחלוק אחר מיתה האשה על פי התקנה יפרעו תחלה כל החובות שהבעל חייב ונאמן הבעל לומר כמה חייב וכשביעה כמנו דאי בעי הית כופר ואומר שלא הניחה כל כך :

ט הנחב לאשתו כשעת נישואין ש' ומחייב עצמו בסכ' ידוע ומפרש שהוכל לנבותו בכל עת שתדעה הרי חוב זה יש לו כל דין נכסי מלוג. והיינו כל זמן שתרצ' הית להניחו בידו וכשתרצ' הנגבנו וילקח כו' קרקע והוא אוכל פירות שכל נכסים הבאים ליד אשה היאך שכאו לידהן כירושה הן במתנה כלין זכה בהן הבעל לפירות ולא דמי דהא דאמרינן הנהו מהנה לאש קנת' ואין הבעל אוכל פירות דהתם מיידי שנתן לה אחד שנישאת שכעין יפה נותנו לה ואינו משייר לעצמו כלום אבל מנהג שבחוב ליה קודם שישאנה היא כאח' מנ' שדות שרבינים לה שם משלו אלא סאלתן נקרא' קיעכוד כתוב' ואינן נגבין בחייו ובחוב זה יש לה יפוי כח יותר שחוב' לנבותו בכל עת שתדעה אבל כשתגבנו יקונו להית נכסי מלוג

הז אומרת שאינה ראוייה לאיש אין לה עליו לא כתובה ולא תנאי כתובה ואם הם אומרות שהיא ראוייה לאיש הרי היא ככל הנשים וכל זמן שלא נברקה אינו חייב במזונותיה :

י הנושא אשה ונמצאו עליה נדרים שנתכארו כסימן ל'ט תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות :

יא וכן הכינס אשה סתם ונמצא בה מוס מסומי נשים שנתכארו כסי' ל'ט ולא ידע הבעל כמסו זה תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות :

יב ואם יש מרחץ בעיר והיו לו קרובים סם אינו יכול לומר לא ידעתי מומין אילו ואפילו מומין שבסתר מפני שהוא בודק על ידי קרובותיו וחזקתו ששמע ונתרצה ואם אין שם מרחץ או שלא היו לו סם קרובי' יכול לשעון כמסומין שבסתר ונכפה לעתים ידועי' הרי הוא כמסומין שבסתר אבל כמסומין שבגלוי אינו יכול לשעון שחזקתו ששמע ונתפיים רמשתנת במטה חסיד' יא דלא הוי פוס ויא דהוי מוס וכתוב מורי' ז' וכן נל עיקר ע' כולי נראה שאין מוס גדול מזה שאין הרעת סובלתו שישכב עמה במטה אחת והפרישה' מנהג אחר וחשמים ברעת קצת קשה ממנו נל השוען על אשתו שהיא מצודע הרי זה מוס :

יג כמה דברים אמורים ובסומין שבגלוי אינו יכול לשעון במקום שמנהג הנשים להלך בשקופניהן גלויות אבל במקום שאין דרך הבנות לצאת לטוק כלל ואם תצא תצא מתנכרה הרי זה שוען אפי' מומין שבגלוי ואם יש שם מרחץ אם יש לה קרובה אינו יכול לשעון שבדאי הכל רואין אותה עומת במרחץ ואם דרכן להתחבא במרחץ יכול לשעון אף מומין שבגלוי ויא דאפילו אין לו קרובות בעיר יש לו רעים ובודק ע' נשותיהם :

יד כיצד היא טענת המומין אם היו המומין שנמצאו בת מוסין שודאי היה בה קודם שתתארס כגון אצבע יתירה וכיוצא בו על האב להביא ראיה שידע הבעל ונתרצה או שחזקתו שידע ואם לא הביא ראיה תצא בלא כתובה כלל :

יז הו כה מומין שאיפטר טולדו כה אחר האירוסין אם נמצאו כה אחר שנכנס לבית הבעל על הבעל להביא ראיה שער שלא נתארסה הו כה והיה מקחו מקח טעות ואם נמצאו כה והיא בבית אביה על האב להביא ראיה שאחר האירוסין טולדו ונתסתתפה שדהו' ויא דאם האב שוען וראי על רבעל להביא ראיה ויש אומרים דאם הניע זמן ליכנס אע"פ שלא נכסה הו כאלו היתה ברשת הבעל :

יח הביא הבעל ראיה שער שלא נתארסה הו כה או שהודית לו ככך והביא האב ראיה שרא' ושהקונה פיים או שחזקתו שידע כהן ונהפיים הרי זה חייב בכתובה :

יט בא על אשתו ושהה כמה ימים ושען שמוס זה לא נראה לו עד עתה אפילו היה בתוך הקמטים או ככף הרגל אין שומעין לו חזקה אין אדם שותה ככוס אלא אם כן כורקו ידע ונתפיים ואם סהה עמה שלשים יום אינו נאמן לומר שלא בעל :

כ מי שנדע לו שאשתו נכפת ורוצה לנרשה ואינו משיג כדי כתובתה כופין אותה לקבל נשה ואין בזה משום תקנת ר"ג :

כב ויתן הנמצא בידו לכתובה והמותה כשהשיג ידו ואם תמאן לקבל נשימנע ממנה שאר כסות ועונה :
ודווקא כמסו גדול כזה שאלו היה באיש היו כופין אותו לנרש מדיון התלמוד ולא תקנ' ל' סתרה האשה עדיפא מאיש אבל משום שאר מומין אינו יכול לנרשה כעל כרחה אבל בכל מקום אין כופין אותו להיות עמה מאחז דמאשה עליו רוצה לנרשה ולתת לה כתובתה :

לבוש הפוך וארגמן הלכות בתובות

אחרת דאם ישיש עליה אשה אחרת ויצאנה לוו יתן לה כתובה לא אמרינן דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה דנימא היאך יכול להתנות שמה חשהא עמי עשרה שנים ולא חלר ואז התם מחייב לישא אחרת והוא כבר התנה שלא לישא אחרת והרר התנה על מה שכתוב בתורה דקיימא לן שאינה תנאי ויכול לישא אחרת ולא מחייבין בכתובת הראשונה לא אמרינן דהכי שאין תנאי זה לא מעלה ולא מוריד דאף אם שהתה עמר עשר שנים ולא ילדה שצריך לישא אשה אחרת ורוצה לנרשת ולישא אשה אחרת קיימא לן שצריך ליתן לזו כתובה דדילמא האדלא ילדה מיניה הוא ואם כן אפילו בלא תנאי צריך ליתן לה כתובה לפיכך תנאי זה אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה וצריך ליתן לה כתובה כשימא אחרת ועוד שהדין לה התנה שלא ישא אשה אחרת לעולם אלא שלא ישא אחרת שלא מרצונה הא אם התרצה יכול לישא אחרת ויכול לפיכך כמעט או לפרוע לה כתובה ואין זה מתנה על מה שכתוב שכתורה ועוד אפילו בלא כל מעמים אילו אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה ולא מקרי מתנה על מה שכתוב בתורה אלא הימא דבשעת תנאו ידוע שהוא עוקר דבר מן התורה כגון על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ועל מנת שלא תשמטנה שביעות וכי האי גוונא אבל כנחון זה אינו ודאי עוקר דשמה חלר ואף אם לא חלר יכול לנרשה ולישא אחרת ולא יעקור דבר מן התורה :

כו הנימא אשה שפסקה מלדת והוא ידע ואף על פי כן נשאה ונסבע לה שלא ישא אשה אחרת עליה שלא מרצונה אין יכולין להתיר לו שבועתו שלא מדעתה שעל דעתה נשבע :

ק ראובן שנשבע לשמעון ליתן לו חצי מה שיהיה ועתה אין מספיק לראובן לפרנס את אשתו בחצי ריוח האחרת ואשתו הובעת מוונת או שיטופו לנרשה אף עפ"כ צריך לקיים שבועתו דהא אפילו אם היה מוכר נכסיו ק"ל שאין שצריך ליתן לזו כתובה והבנות מנכסים משועבדי אע"פ שאין השיעבוד חל על גופו שאין כוס שיעבוד חל על גופו של אדם בשום ממון כל שכן זה ששיעבוד גופו בשבועה דשבועה חלה על הנפש של אדם דהא אם לא נשבע לא היתה המתנה כלום כי נתן דבר שלא בא לעולם אלא כשיביל השבועה שנשבע שחלה על גופו צריך לקיימה :

קז אשה שפחלה כתובתה ונדונייתה לכעלה במחילת נמורה ועכשיו היא שוענת שעשתה המחילה מפני שהיה מגנם לה לנרשה או לישא אחרת מפני שאינה יולדת אין זה שענת אונס לכפל המחילה כי בדין היה עושה לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה והוא שיחדתו במסונה שלא ישא אחרת ועוד שאין האונס ידוע שהרי לא מוכרת מדעה מעיקרא :

קח אלמנה שנכתבה כל הנכסים של בעלה בכתובתה אין על פי כן אינה חייבת בקבורתו שאין שיעבוד מנהגו מושלת עליה יותר מעל כל ישראל היא חובתה נבחה הנפיל אין כאן רק כדי קבורה היא נובאת בחובתה והוא נקבר סקית של צדקה ולא דמי לאומר אל תקברוני מנכסי שאין שיעבוד לו ההתם היוורשים זוכים מכת המת שהרי מורש לקרוב קרוב קודם ולא כל היכנסו שיעשיר את בניו ויפול עצמו על הצדקה אבל היא אינה דכה מכתו אלא את שלה היא נושלת ואינה מחייבת יותר משאר כל ישראל מיהא אם תפשו היוורשים משלמלין וקבת אותה כדמיהם אין צריכין לשלם לה שעריך לא זכחה בהן :

קט המתנה עם בעלה בשעת נישואין שאם המוח החתין בלא ולר קיימא והא שליש נדונייתה ליוורשה תירשת והחזירה סתם אמרינן על דעת חנאים הראשונים החזירה תקנת קהלות ש"ס שאנו נוהגין בזמן הזה כדוניית חנאים

שילוג לפיכך אם יש עליה חוב שלתה קודם שנשא נוב' מפני שדר' נתן דמי היכי דמסועבד לה להגנותה מחזם משועבד גמי' לבעל חוב דירה וכמו שהיא חובל לגבותו מבעלה ככל עת שתרצה גם כ"ח דירה ויכול לגבותו ממנו ככל עת שירצה אבל חוב שלותה אחר שנישאת אין בעל חוב נובה ממנו דאף ע"נ שתוכל לגבותו בכל עת שתרצה מכל מקום חוזר להיות נכסי מלוג שהבעל יוכל פירות והרי זכות הבעל בפירו' קודם לבעל חוב לפיכך אינו נובה ממנו ואם אינה יכולה לגבותו בכל עת שתרצה אלא כהב לה לכשתתאלמן או לכשתתגרש אפילו יש עליה בעל חוב שלותה ממנו קודם שנישאת אינו נובה ממנו ולא אמרינן שתמכור הספר חוב בשוכת הנאה שצ"ס תתאלמן או תתגרש שינבנו הלוך וסוכת הנאה זו ישל הבעל חוב כתובו או הכית דין ימכרו השפר חוב לבעל חוב הזה כעצמו בשוכת הנאה ויעכב המעות כתובו ואחר פיתחה או גירושה ינכה החוב וכל לגבי כעלה ודאי המחול השפר חוב ואם נצריכנה לטוביו ודאי תמתול אותו לכעלה ואסרחי כי דינא ככרי לא מערחינן :

ק כמה דברים אמורים במחייב עצמו לאשתו בתורת חוב כמו שאמרנו אבל אם נתן לה הבעל פתח וכתב לה שפר כהלכתו זכתה בה האשה ואפילו בעל חוב שהלוה לה אחר שנשאת נובה ממנו דכיון שאין לבעל זכות באותם נכסים אפילו לפירות הריהן משועבדין לבעל חוב והייתכ לפרוע מהם :

קא ושפר מהנה שלא נכתב כהלכתו כגון שנכתב בו כוח הלשון הווי עלי עדים וכתבו וחתמו עלי ככל לשון של זכות וחננו לפלונית אשתו כך וכך בתים בפתנה נמורה כ' אינו כלום שהרי לא כתב בו שהוא ניתן לה מידי אלא צוה לעדים שהם יחמו ושקאר רצה לום משלהם מיהו דוקא בקרקע שייך לומר כן וכך במשלמלין ולא נתנן ליר הערים אבל אם היו משלמלין ונתנן ליר הערים ואמר להם הנו מסין זה לאשרו זכתה האשה דהן כזכי דמי לפיכך אם נתן לה קרקע יכתבו בו בשפר הווי עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ונתנו לפלונית אשתו להיות בידה לזכו ולאיייה פחם' שרצייתו כרצון נפשי ונתתי לך כך וכך כ' ודוקא בקרקע מהני זה הלשון ונתתי לה כך וכך כ' שהרי דא מסיים במצרים שנתן לה אילו הקרקעות ואין חילוק אם הוא נתן לה עכשיו או אם נתן לה כבר מכמה ימים מ"מ מורה שאילו הקרקעות הם שלה שנתנן לה וכן במשלמלי' אם הוא פורש המשלמליים ופסיפין לה בשפר ובשכתב לה כך חוכל היא להוציא ממנו וכן בעל חוב דירה מדרבי נתן אבל אם כתב לה סתם הווי עלי עדים שנתתי לה אלאף זרובים או כך וכך משלמליים אינה פוציאה בו כלום מן הבעל לא היא ולא בעל חוב דירה שאינו מחייב עצמו ליתן לה אלא שהוא כותב לו ומורה שנתן לה כבר והם כבר בידה ולא היא ולא כ"ח דירה יכולין להוציא בו ממנו כלום :

קב הנוהגין כשאשה מנסת קרקע לבעלה היא כותבת לו שפר מתנה עליה והוא כותב לה כנגדן שפר חוב על עצמו ואין מזכירין באותו שפר הקרקע שנתנה לו אין כמותה קרקע דין נכסי צאן ברזל אלא היא כשאר נכסיו שהן שלו שהרי היא יכולה לנכו' השפר חוב בכל עת שתרצה והוא דמי הקרקע והיאך היתה הקרקע בחזקתה :

קג אשה שהיה לה שפר חוב על בעלה כפי חזקתה שלא היה בעלה יכול ליוורשה אלא יורשה והיה לה כן ומתו היא ונכה הבעל צומר היא פחה תחלה ויורשה בנה ואחר כך מת הבן ואני יורש ארתו ויורשי האשה אומר' לא כי אלא הכן מת תחלה ואח"כ היא ואנחנו יורשים אותה על יורשים להביא ראיה שהנכסים הם בחזקת הבעל :

קד המתנה עם אשתו בכתובה שלא ישא עליה אשה

בעל כרחא אבל אם מגרשה מדעת' מתר זכעל בדידה נמי לא אמרן שלא יגרשנה אלא בשמגרשה מחמת פשיעת זכר אבל אם מגרשה מחמת צרות דבר מצוה לגרשה אפילו בעל כרחא זאפילו אשתו ראשונה :

ב ואם לא מצא בה ערות דבר אלא שהיא אשה רקה ברעותיה ואינה צנועה כבנות ישראל הבשרות מצות סדרי הקבלה לגרשה שאמר גרש לך ויצא מתוך ביתך בדיוג ראשון בין כיווג שני בכל ענין טענר וגירש אפי' בלא ערות ובלא דבר פשיעה . ואפילו על כרחא אין כופין אותו להחזיר ולפינן לה מקרא דכתיב גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימי חייה והאי כל ימיו קרא יחידה הוא וצוה ללמדך לא יוכל לשלחה ואם שלח לא תהא בשילוחה כל ימיו אלא שב' כופין אותו להחזירה ואינו לוקח על שילוחו שנתקו הבתוב לעשה של עמוד והחזיר ומגדלי קרא באונס דקאי בעמוד והחזיר מכלל דכל המגרשים אפילו שלא כיון אינם בעמד והחזיר דאי כל המגרשים נשתיהם שלא כיון בעמד והחזיר למח' ל' לגלוי בהאי :

ג לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה שהיא טמעה אורת' שהיא סבורה שתעמוד החתו כל ימיה ואם הית' יודעת לא היתה נשאת אלא לפי' אם הודיעה מתחלה שיהא נשוא אורת' לימים ידועים מותר :

ד ואם נשאה סתם והיה משמטתו ויטבת עמו כשהו והוא יש בדעתו לגרשה עובר על לאו דשלמה ע"ה שאמר לא תחרוש על רעך רעה רעה והוא יושב לבטח אתך :

ה דבר תורה יכול אדם לגרש את אשתו בלא דעת' ואפילו בעל כרחא אבל האישי אינו מציא אלא לרצונו דבדידה' חלייה רחמנא שכן כתיב וכהו לה ונתן בידה ושלחה מביתו אפי' בעל כרחא ומציאין לו לשלם לה הכתוב ונרנניא אינה יכולה לעכב פסום זה את הגרוסין אלא תהגרש ותחבע אותו כמה שחייב לה לפיכך קטנה מהגרשת אף ע"פ שאין בה דעת נמורה אפילו אם קבל בה אביה קידושה שאין דאורייתא ובלכר שיהא בה קצת דעת שיהא מבחנת בין גשה לרב' אחל כל' שחדע לשמור את גשה שלא תחזור לכעלה שכן כתיב ושלחה וצאה מביתו ואפוקי זו שאינה יוצאת מביתו אפי' אחר שילוחיה :

ו חרשית שנתקדשה כשהיתה פקחה ותחרשה מתגרשת אפילו בחרשית דלא גרע' מבעל כרחא אבל אם נשתפית עד שאינה יודעת לשמור את עצמה אע"פ שידעת לשמור את גישה לא יוציאנה עד שתבריא שעשו בה חכמים הקנה כוי שלא ינהגו בה מגנה הפקר לפי שאינה יודעת לשמור את עצמה לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומסקה משלה ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה שאין כח בן דע' לדור עם השומה ואין חייב לרפאותה ולפרותה ואם גרשה חזיא מגורשת אם ידעת לשמור את גשה ומציאה מביתו ואינו חיי' לחזור ולשפל בה ויש מחייבין אותו כפיונותי וכרפואתה וכל הנאי כתיבה בין גרשה בין לא גרשה על סיסף ע' כעף ד' ויא' עוד דאינה מגורשת אפי' בדעתך כיון שאין בה דעת לשמור את עצמ' אינה זוכה בגט אבל אם' שהיא עתים שוטה ועתים חלומת וגירשה בעת חלומת מפני שהיו חושבין שחישאר כך לא מהרנין עוברא ועל סיסף קב"א סעף ג' : בזמן הזה תיקון ר' ג' והחרים שלא לגרש אשה שלא מדעת אם לא טענר על דת וכמו שנתבאר לעיל פ' קט"ו . ואפי' אם רוצה ליתן לה הבתובה אין לגרשה בזמן הזה שלא מדעת עבר וגירשה בזמן הזה בעל כרחא ונישאת שוב אין האישי נקרא עכרין גרשה מדעתה ונמצא אחר כך פסול בגט יכול אח"כ לגרשה בעל כרחא יא' דבמקום מצוה יוכל אדם לגרש את אשתו בעל כרחא אפילו בזמן הזה או מתירין לו לישאב

חצנים כמו שנתבאר לעיל סוף סימן ג' יא' שהתקנה לא נחקנה רק בגדוניה אבל לא בירושה שנפלה לאשה אחר שנשאה וכן במתנות שנתנו להתן ושעמא משום דבגדוניה יש ענמת נפש אם לא יחזור דאדעתה דהכי לא נתן לה האב או קרוביה ואסמכוה אקרא דוחם לרין כחכם אבל בירושה שנפלה לה וכן במתנות שנתנו לו לא שייך האי שעמא לפיכך לא תקנו בהן רבנן והבו דלא לוסף עליה . כשמשיאין בתולה או אלמנה ואין האב נותן הגדוניה אלא שאר קרוביה וכשיבא לכל זה שצריבין להחזיר הגדוניה מכת התקנה יא' החזירין לכותני גדוניה דבהם שייך שעמא דוחם לרין כחכם ויש אומרים שמחזירין לירושה וכתב מורי זל שכן מנהג הקהלות ולא ברירא לי מילתא כי ראיתי בכמה קהלות מחולקין בה ואולי במקומו היו נוהגין כן . ואין חילוק בהקנת החזרה בין אם האב נותן הגדוניה או אחרים נותנים אותה אבל בשיש לאיש או לאשה עצמה מעות והם עצמם הכניסו הגדוניה ומתו לא תקנו דין חזרה . וכל מקום שיש מנהג הלכין אחר המנהג ואפילו לא התנו בשעת נישואין כאלו התנו שכל הנושא על דעת המנהג הוא נושא ואפילו אם נשאה במקום שיש מנהג להחזיר והלך למקום שאין נהגין החזרה אחר המנהג המקום שנשאה שם לא תקנו תקנת החזרה הוך שנה או שנתיים כמבואר לעיל סוף סימן ג' אלא כשמת אחר מן הזוג אבל אם לא מת אלא נהרג או נשחט יש אומרים דלא שייך בזה תקנת החזרה ואפילו לא נתן האב מה שפס' צריך עדיין ליתן דמילתא דלא שכיחא לא תקנו ביה דגם האב לא מסיק אדעתיה שיחזיר לו כמאורע כזה דלא שכיחא שיבא כך בחוץ שנה או שנתיים אבל במקום שיש תקנה להחזיר אם לא היה לו זרע קיימא אפילו לאחר כמה שנים אין חילוק בין נהרגו למתו . אבל בנשתמרו יש להחייב אם אסיק על דעתו אם לא :

חלבות גיטין

ק"ט מה דבה ימצא באשה שתתגרש וכו' יא' סעיפים :

א כתיב כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריהות ונתן בידה ושלחה מביתו ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר ורשינין ליה לקרא הכי אם לא תמצא חן בעיניו מחמת שמצא בה ערות או שמצא בה פשיעת דבר אחר שפשיעה נגדו אפילו לא עשתה אלא הקדיח' תבטילו וכחב לה ספר כריתות דאם לא כן דבר למה לי כי מצא בה ערות היה לו לומר אלא לרבות כל דבר של פשיעה וכי תימא אם כן ערות למה לי לומר לך מחמת מציאות דבר ערות מצוה לגרשה c ומחמת פשיעה דבר אחר אינה מצו' אלא מתר לגרשה לפיכך מותר לו לאדם לגרש את אשתו אם פשעה כנגדו באיזה דבר שיהיה אבל אם לא פשעה כנגדו אלא שלא מצאה חן בעיניו מחמת שאינה נאה או ליקח נאה היסנה לא יגרשנה הוא כתיב בתורה וטנאה האישה אתרון משמע שלא יגרשנה אלא מחמת טנאה דהיינו שפשיעה כנגדו ולא משום נשיאות חן של ופיו או כדי ליקח נאה היסנה לפיכך לא יגרשה אלא משום פשיעת דבר מיהו אפילו פשעה אלא הקדיחו תבטילו פשיעת דבר מקרי כ"א כיווג שני אבל כיווג ראשון לא ימהר לגרשה שבך אחו' כל המגרש אשתו ראשונה כזכב מוריד עליו דפעות דכתיב במלאכי וזאת שני' תעשו כסות דמעה את מוכבי' ונ' וואסרתם על מה ונ' אשת נעוריק אשר בגד' תבה ואשת נעוריק היינו זוג ראשון וכתי' בתרי' ונסמרתם קרוחכם ובאשת נעוריק אל יבגדו ודוק' כ' פיהם שהיו מגרשין